

SLECHTVALK

Roman

Frans Hoppenbrouwers

**Deze PDF wordt u
aangeboden door
webmagazine
CuBra &
Frans
Hoppenbrouwers**

Copyright 2009 Frans Hoppenbrouwers

Oorspronkelijke uitgave: Eersel 2007

VOORAF

Dwalend door Parijs, niet al te ver van Montmartre, stonden mijn vrouw en ik plotseling in een smalle steeg, La Ruelle de l'Oiseleur, wat vrij vertaald zoiets betekent als Vogelaarssteeg. Nieuwsgierig geworden door de opvallende naam, temeer omdat ik al jaren een verwoed vogelaar ben, liep ik wat verder de steeg in, die op haar diepste punt nauwelijks drie meter breed was. Mijn vrouw volgde wat aarzelend, want ze houdt niet van vreemde straten in vreemde steden. Er stonden vooral lage, grijze huizen, allemaal eeuwenoud, maar nog volop bewoond. Voor nagenoeg elk venster stond een pot met geraniums, die ondanks het schaarse licht dat ze nog wisten op te vangen, allemaal rijkelijk bloeiden. Het dreunende lawaai van de stad drong hier nauwelijks door. Voor mij en mijn vrouw, dorpsmensen pur sang, was dat een welkome verademing. De mensen die in het steegje woonden, leken tijd zat te hebben. Op de smalle stoepen voor hun huizen stonden ze gemoedelijk te kletsen en ze knikten vriendelijk naar ons.

"Il fait beau, n'est-ce-pas, madame, monsieur?"

"Prachtig weer, is het niet, mevrouw, meneer?"

Zowat midden in de steeg viel mijn oog plotseling op een gietijzeren uithangbord boven een, wat wij zouden noemen, dierspeciaalzaak. Het ronde bord had een doorsnee van meer dan een halve meter. Het was met stevige bouten in de pui boven de winkel bevestigd en het stak nogal ver de steeg in. Pas toen we dichterbij kwamen en de gietijzeren letters konden ontcijferen, drong het tot ons door, dat we een wel heel bijzondere ontdekking hadden gedaan:

G. D A E M S

OISELLERIE (vogelhandel)

A.D. 1745

Hier, recht in het hart van Parijs, trilde plotseling een onvervalste Valkenswaardse snaar. Zeker een uur hebben mijn vrouw en ik in de winkel rondgesnuffeld en rondgehangen op die mooie julidag in 2005. Al snel werd het me duidelijk, dat ik iets moest doen met deze opmerkelijke ontdekking.

Er stond al weken een schrale oostenwind, die in de nacht strenge vorst meebracht, maar ook overdag bleef het licht vriezen. Dat zorgde voor een venijnige kou, die zich vastbeet in de blote huid van zijn gezicht en handen. Tot nu toe was het zo'n kale winter zonder sneeuw en dat maakte hem veel harder en meedogenlozer. De karrensporen in de zandweg waren starre, ondiepe voren geworden, te breed om te ontwijken en te smal om er doorheen te lopen.

Govert Daems stond even stil en sloeg zijn armen een aantal keren kruiselings en met veel kracht rond zijn sterke lijf, zodat er weer warm bloed ging stromen door zijn verkleumde handen. Na een poosje hield hij ermee op en luisterde naar de wind, die gierend door de vliegdennen floot, die vlak naast de zandweg stonden. In de luwte van die dwergachtige dennen voelde het weer minder schrijnend aan. Buiten het gefluit van de wind was er alleen een doffe stilte in dit nagenoeg vlakke landschap, dat tot voorbij de einder uit heide bestond, niets dan heide, dor en eentonig, met slechts hier en daar een verdwaalde vliegdend, een berk of een kromgegroeide eik, die alle moeite hadden om te overleven. Het gebied was bar en boos en onbewoonbaar.

Het werd weer zo'n dag van nutteloze, kille stilte, wist Govert Daems. In zijn eentje, ten minste als je de klapekster en de duiven niet meetelde, moest hij de dag vol zien te maken, wachtend op de slechtvalk, die weer niet komen zou, zoals hij de dagen en weken daarvoor niet was gekomen. Een dag van niks werd het, een dag van nog minder dan niks, als hij rekende met de honger en de kou, die nu al volledig bezit van hem hadden genomen en zijn doen en laten totaal beheersten.

Al ver voor de schemer was hij van huis gegaan, zonder eten en veel te dun in de kleren. En dan te bedenken dat zijn vader eigenlijk door de valkenier was ingehuurd om in de tobhut voor drie stuivers per etmaal zijn dagen te verdoen. Niet hij, maar zijn vader hoorde dit werk te doen. Maar Willem Daems, zijn vader, had het weer eens af laten weten, zo oud als hij was, zo gezond als hij was. In plaats van te werken en zo de armoe van zijn vrouw en kinderen wat te verlichten, liet hij zich in de herberg "De Sleutel" liever vollopen met goedkope wijn.

Op die manier verzoop hij regelmatig de paar stuivers die zijn vrouw en kinderen hadden verdiend met het sprokkelen van hout, het rapen van dennenappels en het snijden van gagel, die de rijke lui, verguld en wel, met de kerst in huis te pronk zetten. Govert Daems vervloekte zijn vader en hij vervloekte de eeuwige armoede in de winter.

Hij tilde de kooien met de duiven en de klapekster van de grond en stapte uit de luwte van de vliegdennen de heide op. Snerpend sneed de wind in zijn gezicht en hij verlangde naar de bescherming van de tobhut, die voor een groot deel was ingegraven en voorzien van een dikke laag plaggen, die in ieder geval de wind tegen hield.

Zodra hij op de vangplaats was aangekomen, zette Govert de met een leren tuigje gebroekte klapekster op haar kleine "hutje" van plaggen, plantte de getuierde duiven in hun kooien met klapdeurtjes op het noorden en het zuiden van de vangplaats, controleerde de twee klapnetten en de draden en kroop in de tobhut. Buiten het bereik van de bijtende wind voelde hij zich even wat minder onbehaaglijk. De trekkoorden hingen in de onmiddellijke nabijheid van zijn handen en voor de rest was er niets meer dat hij kon doen, afgezien van het eindeloze wachten. Als hij zo nu en dan een blik wierp op de klapekster om te zien of ze zich nog op het dak van haar hutje bevond, als bewijs dat er geen gevaar van een naderende slechtvalk te duchten was, mocht hij vanavond met een gerust hart de paar stuivers incasseren, die de valkenier hem dan schuldig was. Zo zou hij er persoonlijk voor zorgen, dat er vanavond bij de familie Daems gegeten kon worden, want dat was lang niet altijd het geval.

Govert Daems, die het werk van zijn vader in de tobhut de laatste weken veel te vaak had moeten

overnemen, omdat die weer eens bezopen en onbekwaam was, had een redelijk goed werkende methode uitgedokterd om zijn gedachten tijdens het geestdodende wachten te verzetten. Zelfs nu de kou en de honger een woordje meespraken, slaagde hij er in met gesloten ogen in gedachten terug te keren naar meer comfortabele momenten in zijn leven. Heel begrijpelijk ging zijn voorkeur uit naar zomerse tafereelen met veel licht en een brandende hitte, bijvoorbeeld tijdens het hoeden van koeien of het hooien in de beemden langs de Tongelreep, de Keersop of de Dommel.

Zonder veel moeite kon hij die sfeer bijna lijfelijk oproepen. Zo zag hij zichzelf gretig eten van het brood en de harde, droge worst, die de meid van de boer in het middaguur voor de landarbeiders naar het veld bracht. En dat hielp tegen de honger.

Maar evenzeer kon hij zich inbeelden, dat het zweet in straaltjes over zijn rug liep en dat het prikkelende hooi over zijn blote huid schuurde. Hooi en hitte zorgden voor ontelbaar veel rode vlekjes en bultjes op zijn benen, armen en borst. En dat beeld hielp tegen de kou.

Maar vandaag namen de gedachten van Govert Daems een andere richting. Een paar dagen geleden was het hem plotseling opgevallen hoe mooi en vol Mijntje Dielis, een meisje dat ook op den Deelshurck woonde, nog geen honderd meter van zijn ouderlijk huis, eigenlijk wel in haar lijf zat. Hij kwam haar tegen toen ze hun koe aan het melken was. Toen ze voorover boog om de melkkan te verzetten, zag hij haar borsten bollen in haar bloes. Achterover leunend in de tobhut, met zijn rug tegen de wand van plaggen, probeerde hij zich voor te stellen hoe het zou zijn, met Mijntje alleen, in de schemer van de avond. Het beeld kwam hem scherp voor de geest en hij voelde de begeerte opkomen in zijn jonge lijf. Uiteindelijk gaf hij er aan toe. Maar de optrekkende kou ontnam hem zelfs het kleine genoegen van dit schamele plezier.

Govert stond op en liep naar buiten. Er was geen sterveling te zien. Hij sloeg en stampte zich min of meer warm en ging weer in de hut zitten. "Dromen zijn bedrog", dacht hij en concentreerde zijn aandacht op de klapster, die kribbig aan de riempjes van haar broekje pikte. Dat broekje was een soort tuigje met een langer riempje eraan dat haar belette weg te vliegen. De duiven lieten zich niet horen. Roerloos en met dikke veren zaten ze achter de klapdeurtjes te wachten en te wachten op iets dat zeer waarschijnlijk niet zou komen.

Rond het middaguur stond de valkenier plotseling bij de tobhut. Govert had hem niet horen aankomen en dat nam hij zichzelf bijzonder kwalijk, omdat het kon worden uitgelegd als een gebrek aan oplettendheid.

"Zat je te slapen?" vroeg de valkenier.

"Dat zal niet lukken met dit rotweer", zei Govert.

"Heeft je vader weer gezopen?"

Govert gaf geen antwoord.

"Nog iets gezien vandaag?"

"Helemaal niks."

"Toch zit de wind in de goede richting. Vandaag of morgen moeten ze toch afkomen. Sterkte ermee. Kom vanavond maar vier stuivers halen."

De valkenier tikte tegen zijn gepluimde hoed en verdween over de heide.

Govert had een hardgrondige hekel aan de man. Zijn hooghartige manier van doen, maar vooral zijn protserige kledij stond hem ontzettend tegen. En dan het neerbuigende gebaar waarmee hij voor vanavond één hele stuiver meer beloofde dan zijn vader kreeg. Alsof hij zijn hele hebben en houwen weggaf. Maar Govert had geleerd zijn mond te houden, desnoods met de tanden op elkaar. Liever wat verbeteren woede dan weer een avond zonder eten. Eén stuiver meer, terwijl hij hier zat te verrekken van de honger en de kou, terwijl zijn vader zijn roes uitsliep of misschien alweer doende was een nieuwe lading waterige wijn naar binnen te gieten, desnoods zonder geld, want de waardin

maakte met plezier een paar nieuwe kerven in haar stok. In het voorjaar kwamen er weer betere tijden en uiteindelijk was Willem Daems altijd toch weer goed voor zijn geld. Govert liet zijn sombere gedachten de vrije loop en balde zijn vuisten.

Opeens zag hij de klapekster van haar plaggenhutje wippen en dekking zoeken in de holte er onder. Met een ruk ging Govert recht zitten. Wanneer was het tijd om de loer te trekken? Hij waagde het er maar op, trok aan de lijn en de houten fopduif ging een eindje de lucht in. Toen zag hij, recht uit het noorden, de slechtvalk naderen. Nog heel even wachten, dan moest hij het klapdeurtje open trekken, zodat de prooiduif op zou vliegen.

***

Virgo de slechtvalk werd geboren in het hoge noorden. In een bergketen hadden haar ouders een nestplaats gezocht op een richel onder een overstekende rots. Al vroeg in het voorjaar, toen er nog sneeuw lag op de vlakke aan de voet van het gebergte, hadden ze elkaar gevonden. Met zijn dartele paringsvluchten boven de uitgestrekte vallei had het mannetje de aandacht van het wijfje getrokken, dat op doortocht was vanuit het zuiden. Nadat ze eerst een paar plaagstoten had uitgevoerd op het veel kleinere mannetje, was ze begonnen aan een drieste achtervolging met speelse duikvluchten en adembenemende toeren. Maar het mannetje ontweek haar handig en ging zelfs tot een schijnaanval over.

Toen ze waren uitgespeeld, sloeg het mannetje onverhoeds een gat in een vlucht kraaien en nam een van de vogels als prooi mee naar de richel onder de overstekende rots, waar hij het wijfje de buit aanbod. Ze begreep de wenk en begon te eten. Een paar dagen later waren ze met nestelen begonnen, wat nogal wat tijd in beslag nam. Maar desondanks hadden ze voldoende tijd voor speelse baltsvluchten en schijnachtervolgingen, waarna steevast de paring volgde. Nadat het eerste ei was gelegd, brak er een tijd aan van betrekkelijke rust. Het wijfje broedde onverstoorbaar op haar vier eieren en het mannetje bracht regelmatig voedsel aan. Door de gestaag trekkende, niet ophoudende stroom prooivogels die van zuid naar noord gingen, was er voedsel in overvloed.

Maar ook toen de trek voorbij was, bood de vallei met zijn hoenders, ganzen, duiven en kraaien die er waren neergestreken om te broeden, voldoende perspectief. Virgo kwam als tweede uit het ei. Slechts een broer was haar voor. Maar wijfjesvalken worden nu eenmaal groter dan mannetjes, dus zou ze van hem niets te vrezen hebben als het er op aan zou komen wie het meeste voedsel kreeg. Daarna volgden er nog een broer en een zus. Vanaf dat moment kreeg de vader het aanzienlijk drukker. Van de eerste tot de laatste zonnestraal van de dag was hij bezig met jagen. Met een schrille schreeuw deponeerde hij een gevangen vogel op de richel bij het nest en dook weer naar beneden, op zoek naar een volgende prooi. Op het nest verdeelde de moeder de prooivogel zorgvuldig in stukjes en stopte die de jongen toe, die dag over dag toenamen in kracht en gewicht.

Al snel was Virgo de grootste van het nest en zonder het tot een echte ruzie te laten komen, haalde ze de beste hapjes naar zich toe. Na een week of vier oefende ze uren achtereen haar al sterker wordende vleugels en na zes weken maakte ze haar eerste vlucht, die jammerlijk eindigde in een grove den in de vallei. Maar Virgo leerde snel. Binnen twee dagen volgde ze haar ouders tijdens de jacht en spelenderwijs oefende ze zich in het ernstige spel van stijgen, duiken en toeslaan. Virgo de jonge slechtvalk was driest, maar ook leergierig. Terwijl haar broers en zussen zich nog wat onhandig in het luchtruim bewogen, volgde zij haar ouders al en keek goed uit haar doppen. Toch duurde het nog een aantal weken voordat ze de jachttechniek min of meer onder de knie had.

De eerste keer dat het echt lukte, betrof het een vlucht houtduiven, die langs de berghelling scheerde. Toen de duiven Virgo in het oog kregen, dromden ze dichterbij elkaar en probeerden zo hoog mogelijk in de lucht te komen. Maar Virgo was sterk genoeg om boven de duiven uit te stijgen. Hoog in de blauwe hemel trok ze haar vleugels samen en liet zich schuin naar beneden vallen. In die razendsnelle duik lukte het haar een jonge duif met haar klauwen te raken. Gewond en verdoofd door de klap suisde de duif naar beneden en kwam terecht tussen een paar struiken in de vallei. Meteen nadat de duif was gevallen, kwam Virgo ter plekke. Met een gerichte beet in de nek doodde ze de duif en vloog ermee naar een richel. Voordat ze begon te eten, galmde voor het eerst haar hoge, schrille kreet over de vallei. Ze was voor eens en altijd toegetreden tot het jagersgilde.

Toen de bomen en planten in de vallei gelige en roestige tinten begonnen te vertonen, had Virgo haar ouders niet meer nodig. Ze had intussen twaalf houtduiven, zeven lijsters, twee Vlaamse gaaien, drie eksters en een kraai op haar conto staan en ze voelde zich behendig en sterk genoeg om voor zichzelf te beginnen.

Op een morgen in september dwaalde ze wat verder dan normaal af van haar familie na een wilde jacht op een vlucht trekkende zanglijsters. Tot vier keer toe had ze tevergeefs geprobeerd om toe te slaan, maar de lijsters hadden blijkbaar hun les geleerd. Pas de vijfde keer slaagde Virgo in haar opzet, maar toen was ze al over de bergen heen in een vreemde vallei. Daar werd ze driest aangevallen door twee andere slechtvalken, die nog drie halfwas jongen te voeden hadden en fel hun territorium verdedigden.

Virgo zette haar vlucht voort tot waar het land ophield en het grote water begon. Wat bang van die glinsterende, golvende vlakte zonder bomen en rotsen, volgde ze de grillige fjorden, steeds in zuidelijke richting, omdat het instinct haar dat opdrong. Het was al bij al een tijd van weelde en overvloed. De grote trek naar het zuiden van allerlei soorten vogels kwam steeds heftiger op gang en er waren meer dan genoeg prooien voorhanden.

's Nachts zocht Virgo bescherming onder een rots in de bergen en sliep een gezonde en veilige slaap. Maar zodra het eerste daglicht op haar veren viel, schreeuwde ze haar triomfantelijke roep en steeg op. Er wachtte weer een dag van speuren en jagen en succes was bij voorbaat verzekerd. Het leven was goed voor een jonge wijfjesslechtvalk die haar vak verstond.

Mens noch dier mag zich te nadrukkelijk koesteren in overvloed, zo luidt de onverbiddelijke wet van de natuur. Een schepsel wordt er maar vadsig van en gaat denken dat het zo hoort. En als dan de tijd komt, dat het inspanning vergt en inzicht om aan de kost te komen, slaat de vertwijfeling al snel toe. Teleurstellingen en frustraties volgen elkaar in rap tempo op en honger en aftakeling beginnen dubbel te wegen. De ongegeneerde waarheid van die wet ondervond Virgo de slechtvalk aan den lijve.

Toen de winter plotseling hard en meedogenloos inviel en de trekvogels definitief vertrokken waren naar de meer comfortabele streken in het zuiden, ving er voor haar een tijd aan van grote miserie. Dagenlang zwierf ze rond zonder ook maar één prooi te slaan. Gelukkig had ze het karakter van een doorzetter. Met veel inspanning lukte het haar een aantal kraaien te verjagen, die zich te goed deden aan het kadaver van een reiger, een vroeg slachtoffer van de harde winter. Hooghartig als Virgo was, at ze bijna uitsluitend prooien die ze zelf had geslagen. Maar nood breekt wet. In feite betekende de dode reiger haar redding. Met het taaie, wat tranige vlees van de vogel deed ze nieuwe krachten op en nog diezelfde dag sloeg ze een spreeuw, hoog boven de daken en de torens van een kleine stad. De spreeuwen huisden onder de gewelven van een kathedraal en Virgo ontdekte dat zich daar ook half tamme, logge duiven ophiielden, die zich gemakkelijk lieten verschalken. Maar haar aanwezigheid zaaide zoveel paniek, dat er na een week niets meer te halen viel.

Weer vol goede moed en gesterkt door het vlees van de duiven, trok Virgo verder naar het zuiden, al was de winter daar nauwelijks minder streng. In het oosten stond er een schrale wind, die venijnig door haar veren ging. Virgo vloog hoog boven uitgestrekte graslanden, waar eenden, ganzen en zwanen graasden van het bruine, harde gras. Maar de vogels waren op hun hoede en bleven angstvallig aan de grond, alsof ze wisten dat de jachtinstincten van Virgo pas gewekt werden, als ze een vliegende prooi zag. Langzaam maar zeker gingen de grasvelden over in uitgestrekte heidevelden. Ze zag geen steden meer en er was voor Virgo geen levende ziel te bekennen.

Tegen de avond streek Virgo de slechtvalk neer in een eikenboom, die zijn bladeren nog allemaal had, zodat ze toch nog enige beschutting vond tegen de aanhoudende, snijdende wind uit het oosten. Aan de westkant van de stam kon ze, ondanks de knagende honger, een paar uur slapen en nieuwe krachten opdoen voor de dag van morgen, die zonder twijfel weer lastig zou worden. Veel slechtvalken komen om in het eerste levensjaar en het was niet denkbeeldig, dat Virgo geen uitzondering zou zijn op de regel.

Het was nog half donker toen Virgo zich uitrekte, haar schreeuw liet horen en opsteeg. Onder haar lagen een paar kleine, onooglijke boerderijen, verwaaid in het overigens kale landschap. Onbewust volgde ze de loop van een bevroren riviertje, dat zich sterk kronkelend door het bruine landschap slingerde. Aan weerszijden van de stroom lagen vennen en heidevelden.

Virgo had de smerige oostenwind in de linkerflank, zodat ze telkens moest bijsturen om niet uit de koers te raken. Van horizon tot horizon overzag de valk met haar scherpe ogen de heide, een uitgestrekte vlakte met hier en daar een plukje vliegdennen. Weer was er geen levende ziel te bekennen. Er was zelfs geen kraai die zich in de lucht waagde met dit weer. Alle vogels leken ergens beschutting te zoeken tegen de vinnige kou. Virgo hoopte op een slag koperwieken of kramsvogels. In dit vlakke land was ze sterk in het voordeel. Zodra er zich een vogel liet zien, moest ze hier met succes een aanval kunnen inzetten. Nu er geen struiken waren, waarin de prooien hun toevlucht konden zoeken, zou de valk vijf tot zes keer opnieuw kunnen toeslaan, als het de eerste keren niet mocht lukken. De honger knaagde ergens diep in haar lijf. Om enigszins op krachten te blijven, moest ze dringend iets eten.

De relatief grote, zeer goed ontwikkelde ogen van Virgo stelden haar in staat op honderd meter afstand een grassprietje haarscherp in beeld te krijgen. Maar wat had ze aan een grassprietje? Wanhopig speurend gingen haar ogen van links naar rechts en met haar blik kamde ze het enorme heideveld meter voor meter uit. Opeens, in een korte flits, zag ze een duif opstijgen en weer neerstrijken. De prooi was hoogstens een meter boven de grond geweest, maar de nieuwsgierigheid van de valk was gewekt. Schuin tegen de wind in naderde ze de plaats in een pijlsnelle duikvlucht, totdat er opnieuw een duif opvloog. Virgo zwenkte behendig en sloeg haar klauwen in de vette prooi, vastbesloten nooit meer los te laten.

***

Op dat moment trok Govert Daems de prooiduif met de valk naar het net en liet het dichtklappen. Bevend van emotie kwam hij uit de tobhut en liep naar het net. Pas daar realiseerde hij zich, dat hij de handschoenen en de jute zak was vergeten. En hij wist toch uit ervaring dat het zeer onverstandig was om een slechtvalk zonder dikke, leren handschoenen aan te pakken. Hij had vaak genoeg gezien dat hun klauwen scherp waren als dolken en tot diep in de huid konden priemen. Snel rende hij terug om de spullen uit de hut te halen. Toen hij weer bij het net kwam, was de duif al dood. De uitgehongerde valk had blijkbaar meer aandacht voor de prooi dan voor het feit dat ze gevangen

was. Met een handige beweging van zijn rechterhand greep Govert de slechtvalk, zodat hij geen veren of pennen van de vogel beschadigde. Daarna stopte hij de roofvogel in de jute zak en raapte de dode duif op.

Zijn moeder zou er blij mee zijn en het dier zeker die avond nog braden. Govert rook de geur al en het water liep hem in de mond.

2.

Het was meer dan een week geleden, bedacht Govert, dat de familie Daems nog een stukje vlees te eten had gekregen. Overigens was het een goed gebruik, dat een door de gevangen valk gedode prooiduif, die eigenlijk eigendom was van de valkenier, aan de vanger werd gegeven. Govert zette de klapekster en de nog levende prooiduif in hun kooitjes en liep over de heide naar het dorp. Het leek of de wind hem niet meer kon deren en de kou geen greep meer had op zijn lijf. Met grote passen ging hij huiswaarts, want hij had vandaag eens een keer goed nieuws te melden.

Thuis gaf hij de dode duif aan zijn moeder. Ze was, zoals hij verwacht had, ontzettend blij met die meevaller, want ze had zich al voorbereid op een avondmaaltijd die zou bestaan uit enkele happen brij van groene erwten en een paar scheppen mulkse pap, die ze nog ergens op de kop had weten te tikken. Ze nam de duif dankbaar aan en hing een verse ketel water boven het houtvuur. In het kokende water zou ze later de duif onderdompelen, zodat ze gemakkelijk was te plukken.

Maar ook Goverts vader had alle reden om blij te zijn. Waarschijnlijk omdat het nog te vroeg was om in de kroeg te zitten, had hij zich nuttig gemaakt met het klieven van hout, dat lag opgestapeld achter het schamele, half ingezakte huis. Een van de zussen van Govert had hem het nieuws gebracht. Hij kwam naar binnen en deed zonder een woord te zeggen Goverts handschoenen aan, trok de zak met de slechtvalk uit zijn handen en haalde de vogel eruit.

"Een prachtig jong wijfje", zei hij. "Als ze eenmaal afgericht is, brengt ze de valkenier zeker 35 rijksdaalders op. Maar voor ons zal er zeker ook wat aan zitten."

"Voor mij, zul je bedoelen", zei Govert nogal bits.

Hij wilde nog veel meer zeggen, maar zijn moeder hief bezwerend de hand op. Ze wist precies wat haar zoon op het hart had en ze wist nog veel beter dat hij in de grond van de zaak gelijk had. Maar ze had ook een ontzettend grote hekel aan ruzie, zeker nu het naar Kerstmis liep.

Dat was zonder twijfel altijd het begin van de moeilijkste tijd van het jaar. En ook daarna hadden ze zeker nog twee à drie zware wintermaanden voor de boeg. Het was steeds weer een hele toer om tijdens de winter een gezin met zes kinderen aan het draaien te houden. Vooral als je man, die in wezen zacht van aard was en vol goede wil, na een tegenslag, van welke aard dan ook, meteen de kroeg in dook om zijn verdriet weg te spoelen.

In november, nog geen maand geleden, hadden ze hun jongste kind naar het kerkhof gebracht. Het was nauwelijks zes maanden oud. Die klap was hard aangekomen en Willem, haar man, was erg uit het lood geslagen, temeer nog omdat ook het vangen van valken niet wilde lukken. Sindsdien zocht hij te vaak zijn heil bij "De Sleutel", een van de vier kroegen in het dorp.

Het feit dat hij geen geld binnen bracht, omdat de slechtvalken niet afkwamen en de daarmee samenhangende, penibele financiële situatie, die steeds zorgelijker werd, hadden haar man nog gesterkt in de gedachte, dat het leven van verdriet aan elkaar hing. Daarbij voelde hij zich overbodig en nutteloos, omdat hij niet in staat was de zorgen van zijn vrouw te verlichten. Vandaar dat hij vluchtte in de alcohol, wat de problemen alleen maar groter maakte. Zo leek de cirkel van ellende zichzelf hermetisch gesloten te hebben. Maar nu haar zoon zijn eerste valk had gevangen, een jong wijfje nog wel, de droom van elke valkenier, zou haar man misschien weer de moed vinden om uit het diepe dal omhoog te komen en de draad weer op te nemen.

"We brengen de slechtvalk samen naar de valkenier", zei Willem Daems tegen zijn zoon. "Ik zal je leren hoe je zo'n vogel zeeg maakt en hoe je hem moet trainen om een prooi te vangen. Het is altijd meegenomen, als je een vak kent."

De kwade bui van Govert was al gezakt. Naast zijn vader, die er alweer kwieker en levenlustiger uitzag, liep hij naar het dorp waar de valkenier woonde in zijn grote, stenen huis met een dak van echte pannen.

"Is het niet de gewoonte, dat de vanger de slechtvalk een naam mag geven?" vroeg Govert.

"Dat is inderdaad zo", antwoordde zijn vader. "Had je iets speciaals in gedachte?"

"Ik wil haar Virgo noemen", zei Govert.

Hij vertelde er niet bij, dat het een soort ode was aan Mijntje Dielis.

"Een mooie naam", zei zijn vader.

Gelukkig ging hij er niet verder op in.

Graad Bekkers was een aanzienlijk man. Dat zag je niet alleen aan het markante pand dat aan de Kromstraat stond, in het beste bouwland van heel de streek, en niet alleen aan de meubels in zijn huis, prachtige Franse stoelen, banken, tafels en kasten, maar vooral aan zijn manier van doen. Zonder dat hij zijn mond had open gedaan, wist je al dat hij gewend was bevelen te geven en dat hij verwachtte dat die bevelen onverwijld werden opgevolgd.

Al meer dan vijftien jaar vertrok hij ieder voorjaar met zijn getrainde valken naar het Franse hof om pas in de herfst terug te keren. Als hoofdvalkenier aan het hof van Lodewijk XV genoot hij veel aanzien. En dat feit legde hem geen windeieren. Ondanks dat alles had hij mensen als Willem Daems hard nodig. Willem was niet alleen een uiterst bekwaam valkenvanger, maar ook en vooral een natuurkenner, die ontzettend goed met dieren om kon gaan, of het nu vogels, honden of paarden waren.

Eigenlijk, en dat wist hij als geen ander, was hij volkomen afhankelijk van deze kundige man.

Vandaar ook, dat hij wel moest toestaan, dat Willem zo nu en dan zijn plicht verzaakte als het leven tegen zat en troost zocht in de wijn van "De Sleutel".

Willem Daems ving niet alleen slechtvalken, hij was ook een meester in het zeeg maken en trainen van de vogels. Daar kwam nog bij, dat hij prachtige huiven en bellen kon maken voor de jachtvogels. Met name Lodewijk XV had een paar keer laten blijken, dat hij er graag mee pronkte als hij buitenlandse gasten op bezoek kreeg. Die gasten nam hij vaak mee naar de vele weispelen die hij 's zomers met veel vertoon liet organiseren.

Maar Graard Bekkers had op het moment nogal wat zorgen aan zijn hoofd. De maand november was voorbijgegaan zonder dat zich ook maar één valk liet zien, mogelijk omdat het weer in het begin van de herfst zo zacht bleef. Pas half december was de vorst goed ingevallen, maar toen was de trek van de slechtvalken al grotendeels voorbij. Hoe moest hij aan de twaalf valken komen, die hij zeker nodig had, als hij in maart of april weer vertrok naar het Franse hof? Misschien dat hij bij collega's in Leende, Bergeijk, Bladel of Arendonk een paar jachtvogels kon kopen. Maar aan zo'n koop zaten nogal wat bezwaren. De vogels zouden ongetwijfeld minder goed getraind zijn nu Willem Daems er de hand niet in had. Dat zou de Franse koning ongetwijfeld opvallen en dat was de eer van Graard Bekkers te na. Bovendien had hij aan het Franse hof een naam hoog te houden. Maar ook zakelijk gezien was het kopen van valken bij collega's geen goede zaak. Ze kenden de prijs en bovendien zouden ze nog wat extra's vragen, want ook bij hen was de vangst deze herfst zwaar tegen gevallen.

Om die reden was Graard Bekkers deze morgen op de legge, de vangplaats, gaan kijken. Met dit gore weer moesten de valken toch afzakken naar het zuiden, zou je zo zeggen.

Toen hij met Govert gesproken had, liep hij teleurgesteld naar huis, in de vaste overtuiging, dat hij er nu niet meer omheen kon en valken zou moeten kopen bij collega's. Dat zou hem een flinke duit kosten, dacht hij somber. En de bedragen flitsten door zijn hoofd.

Voor Graard Bekkers was de verrassing dan ook levensgroot, toen hij Willem Daems met zijn zoon zag binnen komen. Aan de jute zak zag hij direkt, dat het prijs was.

"Een prachtig wijfje", zei Willem Daems, "nog jong en goed te trainen, als ik me niet vergis. Onze Govert heeft het geweldig gedaan: de vogel heeft geen pen gebroken."

De valkenier knikte goedkeurend naar Govert en wachtte vol ongeduld tot de vogel uit de zak werd gehaald.

"Inderdaad een prachtige vogel", zei hij. "Zo zou ik er nog een stuk of tien moeten hebben."

"Nog een week geduld", zei Willem Daems. "Nu de eerste eenmaal gevangen is, komt de rest vanzelf. Ik herinner me nog wel meer jaren, dat de trek slecht op gang kwam. Een keer in de zoveel jaar schijnen de slechtvalken later uit het noorden te vertrekken. Dat zal wel met het weer en het voedselaanbod te maken hebben."

"Ik help het je hopen", zei Graard Bekkers, terwijl hij toekeek hoe Willem de valk een riem aan de poot deed en hem op een roest zette in de werkplaats. Een paar keer sloeg de vogel wild met de vleugels en probeerde op te vliegen. Maar al snel had ze door dat ze vast zat aan de leren riem. Virgo beseftte, dat het vergeefse moeite was. Een beetje ineengedoken en afwachtend bleef ze zitten en nam de omgeving eens goed in zich op.

"Het lijkt me een schrandere vogel," zei Willem Daems. "Ik durf te wedden dat ze nu al een stukje vlees accepteert. Ze is volkomen uitgehongerd."

"Dat wil ik dan wel eens zien", zei de valkenier.

Hij liep naar de keuken en kwam terug met een lapje biefstuk. Willem sneed er een stukje af en hield het de valk voor. Eerste wendde ze haar blik hooghartig af, maar toen Willem zijn hand terug wilde trekken, griste ze het vlees bliksemsnel uit zijn vingers.

"Dat wordt een klassevogel", zei Willem opgetogen. "Ze heeft nu haar eerste les al onder de knie. Normaal gesproken doe je daar minstens twee dagen over. Het is jaren geleden, dat ik nog zo'n vogel heb getraind."

"Hoe zullen we haar noemen?" vroeg de valkenier.

"Govert heeft al een naam bedacht", zei Willem.

"O?" zei de valkenier verrast. "En wat mag het dan wel wezen?"

"Virgo", zei Govert met enige stemverheffing.

Hij zag de valkenier nadenken.

"Het is inderdaad nog een jonge, maagdelijke vogel. En Virgo betekent maagd in het Latijn."

Govert keek de man wat verstoord aan. Alsof hij niet wist wat Virgo betekende.

"Het is wel een maagd die weet wat ze wil", zei Willem, die wel merkte dat er enige stroefheid ontstond tussen de valkenier en zijn zoon. Dat vond de valkenier blijkbaar een geschikte grap, want hij moest er hard om lachen. En Govert deed wat schaapachtig mee. Hij moest weer aan Mijntje Dielis denken en het leven lachte hem toe. Toen ze naar huis gingen, kregen ze van de valkenier ieder twintig stuivers, vier broden en een pas gestrikte haas.

"Bedankt", zei Willem. "Morgen zijn we weer op de legge, zodra het licht is."

Trots stapte Govert naast zijn vader de straat uit. Er was in huize Daems de komende tijd meer dan voldoende te eten. En dat gaf hem een gevoel van grote voldoening, temeer omdat hij er zelf voor gewerkt en afgezien had in de tobhut.

Kerstmis, Nieuwjaar en Driekoningen waren feestelijk voorbijgegaan. Ze aten er goed van bij de familie Daems en er werd heel wat af gelachen. Willem Daems had de kroeg niet meer nodig nu de toekomst er weer goed uitzag. Maar ook om andere redenen was het een gezegende tijd. In nog geen drie weken tijd vingen Govert en zijn vader veertien slechtvalken, 8 tarsels en 6 wijfjes. In plaats van te kopen bij zijn collega's kon Graard Bekkers nu aan verkoop denken. En dat was andere koek.

Ook Willem en Govert Daems voeren er wel bij. 's Morgens waren ze voor dag en dauw op de legge voor de valkenvangst en 's middags hielden ze zich bezig met het trainen van de vogels. Stap voor stap leerde Govert van zijn vader de kneepjes van het vak. Willem zag wel, dat zijn zoon het in de vingers had.

Govert hield zich vooral met Virgo bezig, want zij was en bleef zijn favoriete jachtvogel. Binnen tien dagen vloog ze al perfect op de loer, het lange koord met een nagebootste prooi er aan. Govert

liet de loer boven zijn hoofd ronddraaien totdat de valk op de nepprooi afvloog. Op het allerlaatste moment trok Govert de prooi voor de neus van de valk weg, zodat de vogel verplicht werd tot een nog snellere en meer gerichte aanval. Na tien minuten oefenen werd Virgo steevast beloond met een stukje vlees. Na zo'n drie weken was ze toe aan haar eerste, echte jacht.

Het liep intussen naar half januari en het winterde nog volop. De laatste dagen was er bovendien veel sneeuw gevallen en dat maakte alles nog zwaarder, zowel voor de mensen als voor de dieren in de vrije natuur. Met name roeken, kraaien en eksters waagden zich daarom dicht bij de huizen, belust op het schaarse afval van de mensen. In een eiken wal niet ver van de Dommel had zich een groep eksters verzameld. Overdag gingen ze gezamenlijk op strooptocht en 's nachts sliepen ze samen tussen het dorre blad.

Govert had de vogels al een tijdje in het oog, want het werd tijd dat Virgo haar kunsten eens in de vrije natuur vertoonde, bij voorkeur op een vliegende prooi. Voor het eerst in haar gevangenschap zou Virgo nog eens echt kunnen jagen op een van die eksters.

Er hing die morgen een loodzware, grijze lucht, die dreigde met nog maar eens een vrachtje sneeuw. Govert was er al vroeg met zijn vader op uit getrokken. Hij droeg Virgo op de linker vuist en met zijn vingers hield hij het riempje dat om haar poot zat stevig vast. Virgo sloeg haar klauwen diep in de dikke handschoen en richtte zich fier op, toen Govert met haar buiten kwam. Ze droeg een prachtige huid met een mooie pluim op de kop en dat gaf haar iets krijgshaftigs. Met snelle bewegingen ging haar kop van links naar rechts en tot twee keer toe probeerde ze op te stijgen. Maar Govert hield de touwtjes strak in handen.

Wadend door de hoge sneeuw kwamen ze na een minuut of tien lopen in de buurt van de eiken wal. Zo nu en dan konden ze de eksters al horen schetteren, alsof ze het niet eens konden worden over de verdeling van een prooi. Nog een paar minuten en Virgo kon eindelijk laten zien wat ze waard was.

Het leek wel of Virgo voelde, dat er iets van haar verwacht werd. Door de dikke handschoen heen voelde Govert het trillen van haar lijf. Mogelijk dat het voortdurende geschetter van de eksters het jachtinstinct in haar wakker riep. Govert en zijn vader waren intussen uit elkaar gegaan en maakten een omtrekkende beweging rond de eiken wal. Het was immers de bedoeling de eksters te verrassen, zodat ze allemaal tegelijk de lucht ingingen. Op de vantevoren afgesproken plek hield Govert stil en wachtte op het teken van zijn vader.

Daar klonk de nagebootste roep van de steenuil. Govert trok de huid van de kop van Virgo en liet zijn greep om de lijn aan haar poot verslappen. Aan de andere kant van de eiken wal klapte zijn vader plotseling in de handen en vijf eksters stegen op en kwamen in de richting van Govert. Hij maakte een opwaartse beweging met zijn linker vuist en Virgo schoot de lucht in, het rinkelende belletje achter zich aan. Binnen tien seconden was ze tot boven de eksters uitgestegen in de lucht. Toen trok ze de vleugels bijeen en liet zich pijlsnel vallen, midden tussen de eksters. Vier van hen stoven krijgend alle kanten op, maar de vijfde was onverbiddelijk het haasje. Witte en zwarte veren vlogen in het rond en Virgo streek met haar prooi in de klauwen neer op de grond. Govert rende of zijn leven ervan af hing. Op het moment dat hij bij de valk kwam, was de ekster al dood. Met een welgerichte beet van haar gekartelde bek had Virgo de ekster de nek gebroken.

Govert tilde Virgo van de grond, nam haar de ekster af, zette de vogel weer op zijn vuist en trok de huid over haar kop. Met zijn mes sneed hij een stukje borstvlies van de ekster en voerde het de valk als een soort bedankje. Op dat moment kwam Goverts vader hijgend aangelopen. Nadat hij weer een beetje op adem was gekomen, kon hij pas een woord uitbrengen.

"Zonder meer een prachtige vlucht", zei hij. "Die vogel heeft nog niets van zijn natuurlijke wildheid verloren. Daar zal Graard Bekkers succes mee hebben in Frankrijk."

"Gaan we vandaag nog verder met de jacht?" vroeg Govert hoopvol.

"Nee, daar is absoluut geen tijd voor", zei zijn vader beslist. "De andere valken die we gevangen hebben zijn onderhand ook aan jagen toe en ze moeten allemaal getraind worden. Niet alleen jouw

lieveling."

Ze keerden om en liepen samen zwijgend terug naar het dorp, vader en zoon Daems, vogelvangsters bij uitstek, maar toch vooral eenvoudige boerenjongens uit de Kempen. Zonder het echt te beseffen waren ze beroemd en geëerd in heel Europa en zelfs daarbuiten. Voor veel vorsten en edelen aan de grote hoven grensde het staaltje vakmanschap dat ze zoëven met Virgo hadden laten zien aan het ongelooflijke, zeker als je daarbij in ogenschouw nam, dat het hier om een wijfjesvalk ging die nog geen vier weken geleden gevangen was.

Zich totaal niet bewust van de roem die hun vakmanschap ten deel viel in Europa, liepen vader en zoon naar de werkplaats van de valkenier. Er viel nog heel wat te doen en eer en aanzien brachten geen geld in het laatje.

Willem Daems verstond zijn vak als geen ander, dat is al vaker gezegd. Niet alleen ten aanzien van het vangen en trainen van valken wist hij van wanten, nee, hij was uitstekend op de hoogte van alles wat er zich afspeelde in de natuur, zowel wat dieren als planten betreft. Van generatie op generatie had Willem dat overgeërfd van zijn voorouders, die stuk voor stuk vergroeid waren met de loop der dingen in de natuur. Ze herkenden elke vogel aan vliegbeeld en roep, ze vonden een nest jonge konijnen in het losse zand, door hun geofend oog maar even te laten vallen op de zo kenmerkende structuur die de grond daar vertoonde, ze raapten kievitseieren als kiezels, ze vingden baars en paling met de blote hand in de visrijke Dommel, Tongelreep of Keersop, ze richtten otters af om ermee te vissen, ze haalden havik, sperwer en boomvalk als jongen uit het nest om ze te trainen en te verkopen aan de valkeniers, als jachtvogel voor adellijke dames.

Maar ook bij plagen, bijvoorbeeld van rat, muis of konijn, deed de burgerij in de verre omstreken steeds een beroep op Willem Daems, die in de meeste gevallen wel een oplossing wist te bedenken. Zonder twijfel ook vanwege de niet aflatende winter, kwam er dat jaar ook nogal wat groter wild naar de Kempen. Het ging dan vooral om herten en wilde zwijnen, die langs de beken nog wat eten konden vinden. Maar samen met die herten en zwijnen kwamen er ook wolven mee. Vanuit de Eifel en de Ardennen zwermde de rovers uit over de lage landen. In Borkel en Aalst waren al een paar honden verscheurd door wolven en in Dommelen hadden ze zelfs een geit die nog op stal stond te grazen genomen.

Voor de bestuurlijke overheden was toen de maat vol en was het moment aangebroken om ogenblikkelijk iets tegen de wolvenplaag te ondernemen.

Eind januari klopten twee ambtenaren aan bij Willem Daems, want ook voor dit probleem zou hij wel weer een oplossing hebben. Ze vroegen hem beleefd maar dringend, of hij er over wilde denken om een wolvenjacht op touw te zetten. Hij wist ongetwijfeld hoe zo'n jacht georganiseerd diende te worden en hij kon altijd rekenen op de steun van de bestuurlijke overheden. Alsof de vraag hem overviel, krabde Willem zich achter de oren en spuugde eens in de open haard. Toen keek hij de twee ambtenaren aan en stak van wal.

"Mijn grootvader heeft me wel eens verteld van een klopjacht op wolven. Ik was nog maar een kind en ik heb er met rode oren naar geluisterd. Maar in mijn kinderlijke onschuld dacht ik er niet bij na, dat er ook in mijn tijd nog eens een wolvenplaag zou komen. Gelukkig maar, achteraf gezien, dat mijn grootvader nogal verzet was op de kleinste details. Hij heeft me de hele toedracht van de klopjacht verteld en met enige moeite moet ik zijn verhaal tot leven kunnen brengen. Het is in ieder geval een feit, dat grootvader een vooruitziende blik blijkt te hebben gehad."

"Dus je doet het?" zeiden de schepenen.

"Geef me twee dagen bedenktijd," antwoordde Willem. "Ik moet eerst het een en ander zien te regelen met Graard Bekkers, want die zal me een paar dagen moeten missen".

De belangrijkste reden van de gevraagde bedenktijd was echter, dat hij zijn vrouw aan het idee

wilde laten wennen, want ze zag de opdracht in het geheel niet zitten.

"Mag ik mee?" vroeg Govert toen de ambtenaren nog maar net buiten waren. Willem keek zijn zoon eens aan en knikte. Het kon geen kwaad als Govert ook deze stiel leerde, zodat hij van wanten wist, als er later nog eens een zogenaamde wolvenwinter kwam.

"Zorg maar voor een flinke klippel en vraag je moeder om warme kleren, want die zul je beide hard nodig hebben", zei hij. "En je hoeft niet bang te zijn voor die wolven. In wezen zijn ze als de dood voor mensen, al doen er veel sprookjes de ronde, die anders zouden doen geloven".

Oorlog en overheersing door vreemde machten waren de laatste tijd schering en inslag geweest in Kempenland. De toch al arme bevolking was door brandschatting, plundering, moord en verkrachting ontmoedigd en tot op het bot uitgemergeld. Veel afgelegen huizen en boerderijen waren door hun bewoners verlaten, omdat zij als eersten het slachtoffer werden van rondzwerfende soldaten en ander loslopend gespuis.

Nu weer en wind vrij spel hadden in de daken van de verlaten behuizingen, vervielen die spoedig tot spookachtige krotten, waarin het krioelde van de muizen en de ratten. Dat ongedierte trok op zijn beurt weer steenmarters, bunzings en verwilderde katten aan, want de natuur neemt zijn loop, bij tijt en ontijt, bij voorspoed en tegenspoed. Her en der verspreid over de Kempen lagen er zo tientallen goede woningen en boerderijen te verkrotten en de braakliggende bouwgrond eromheen viel weer in handen van het wilde plantenrijk. Brandnetels, nachtschade, hondsdraf en zwarte toorts namen bezit van het land en overwoekerden zelfs de tot ruïnes vervallen krotten. Voor een mens was daar niets meer te halen. Die hadden zich teruggetrokken in de kleine dorpen, omdat ze zich daar wat beter beveiligd voelden tegen bandieten en rondtrekkende soldaten, die de streek ook toen nog afstroopten, op zoek naar makkelijke buit en vrouwen.

Zo voelden de Kempische mensen de naweeën van roerige tijden. En, getrouw aan het aloude spreekwoord, kwam ook nu het ongeluk weer niet alleen.

De aanhoudende strengheid van de winter en de ontvolking van de meeste buitengebieden brachten de wolven precies de omgeving die ze nodig hadden. In de vervallen krotten zochten ze beschutting tegen de kou en er gingen zelfs verhalen dat ze hun jongen wierpen in de bedsteden van de vertrokken mensen. Hoe meer wolven er kwamen, hoe driester ze werden. Vooral loslopende honden en geiten in de veelal open stallen, waren een gemakkelijke en gewilde prooi, zeker toen het grote wild, herten en zwijnen, schaarser en schaarser werd.

In het jaar des Heren 1742 kwam het zelfs zo ver, dat de vrouwen niet meer naar de kerk durfden, vooral niet omdat ze daarvoor een heel eind de hei over moesten. In Weerd was de situatie al helemaal beroerd, want daar moest de bevolking naar een schuilkerk in de buurt van de Achelse Kluis om te kerken en dat was toch meer dan twee uur gaans.

Maar ook in de andere Kempische dorpen waagde zich geen vrouw op een eenzame landweg, ook niet bij daglicht.

De mannen waren van nature minder bang uitgevallen, maar desondanks zorgden ze er steeds voor, dat ze een rinkelende bel of een hoorn bij zich hadden, waarop ze konden blazen bij onraad. Ook een grimmige herdershond aan een ketting leek uitkomst te kunnen bieden. Bij tijt en wijle werd er door iemand wel een wolf doodgeknuppeld of aan een hooivork gestoken als hij zich in een klem had laten vangen, maar in wezen zette dat geen zoden aan de dijk.

De man die de wolf onschadelijk had gemaakt, incasseerde een paar stuivers voor zijn vangst van de heren bestuurders, maar daar bleef het bij. Pas toen er, ergens tussen Bergeijk en Postel, een paard werd aangevallen en verscheurd door een roedel wolven, was de maat vol. Er moest nodig een klopkacht worden georganiseerd. Het bevel ging uit van de Stadhouders van Kempenland, die tevens drossaert was van Weerd. Op een middag, nadat de bedenktijd van Willem voorbij was, klopte hij aan bij Daems.

Willem was er maar wat verlegen mee, toen de stadhouder van Kempenland, tevens drossaert van Weerd, drie dagen later bij hem voor de deur stond. Reinbert de Jongh, zo heette de man, was niet katholiek, maar van gereformeerde huize, zoals overigens alle bestuurders van de Zuidelijke Nederlanden. Zo hadden de Staten van Holland dat geregeld en niemand deed daar iets aan. Reinbert de Jongh was dan ook niet erg gezien bij de plaatselijke bevolking en het wijdere Kempenland. Zoals gezegd lag dat niet zozeer aan zijn persoon, maar meer aan het feit, dat hij door de Staten van Holland was benoemd. De mensen beschouwden hem als een indringer, nog in die mening versterkt door de katholieke geestelijkheid, die van macht en aanzien was beroofd. Maar overwicht had de drossaert, ondanks dat alles, meer dan voldoende.

3.

Op het moment dat Reinbert de Jongh het erf van de Daemsen betrad, was Willem wat aan het rommelen in de schuur, die als een soort bouwval tegen zijn eveneens zeer vervallen krot van een huis aanhing.

"Ben jij Willem Daems? vroeg de drossaert.

Willem keerde zich om en schrok zich lam. Hoog bezoek betekende meestal slecht nieuws in deze tijden en slecht nieuws kon Willem missen als kouwe pap. Als antwoord op de in hoog Hollands gestelde vraag, knikte Willem beleefd en veegde onderwijl zijn vuile handen af aan zijn slobberige broek, die als een vod om zijn lijf hing en met een stuk touw werd opgehouden. Daarna gaf hij de drossaert een vluchtige hand.

"Kom maar binnen", zei hij, in de hoop dat zijn vrouw op de een of andere manier raad zou weten met dit bezoek.

Maar het tegendeel bleek het geval. Onhandig friemelde ze aan haar kleren en de schrik sloeg haar in de benen.

Reinbert de Jongh zag er dan ook indrukwekkend uit in zijn zwierige, donkere pak en zijn grote, zwarte hoed met brede rand. Vaag beseftte ze, dat ze de drossaert een stoel en iets te drinken aan moest bieden. Maar noch het een, noch het ander had ze in huis.

"Ik kom eens praten over de wolvenplaag", zei de drossaert, die in de gaten kreeg, dat zijn verschijning nogal wat teweeg bracht.

"Ik heb van mijn ambtenaren gehoord, dat jij bereid bent een klopjacht te organiseren. Blijf je bij je woord?"

Willem knikte weer en zocht zenuwachtig naar de juiste woorden. Maar de drossaert was hem voor.

"De mensen in de wijde omtrek hebben de schrik goed te pakken", zei hij. "De verhalen over de driestheid van de wolven worden steeds wilder. Gisteren hoorde ik nog dat wolven in Eersel een kind uit een bedstee hebben geroofd en met huid en haar verslonden. Ik weet natuurlijk wel, dat de meeste van die verhalen schromelijk overdreven zijn, maar toch voel ik me als drossaert verplicht iets tegen de wolven te ondernemen. Al was het alleen maar, om de mensen min of meer gerust te stellen."

Toen richtte hij zich weer rechtstreeks tot Willem.

"Zou jij in staat zijn zo'n klopjacht voor de wijde omgeving op touw te zetten?" vroeg hij.

En zonder het antwoord af te wachten, vervolgde hij zijn woordenstroom.

"Ik zal je helpen zoveel als in mijn vermogen ligt. Zeg maar wat je nodig hebt, en mijn ambtenaren zullen ervoor zorgen."

Willem Daems slikte een keer. Nu moest hij zijn mond wel open doen.

"Elk van de betrokken dorpen moet minstens acht volwassen mannen leveren," zei hij. "Het moeten stevige kerels zijn, die niet meteen op de loop gaan als ze een wolf in het vizier krijgen. Elk dorp zorgt voor netten, stokken, hooivorken en, als het even kan, musketten."

"Aan welke dorpen denk je precies?" vroeg de drossaert.

"Zoveel mogelijk", zei Willem, die zich alweer wat meer op zijn gemak voelde, nu hij kon laten zien, dat hij van wanten wist.

"Ik wil de wolven uiteindelijk naar het Postelse bos drijven. Dat is de beste plaats om ze in te sluiten en af te maken."

Op dat moment haalde de drossaert een landkaart uit zijn jaszak en wilde hem op de tafel uitspreiden. Gelukkig had Willem door wat de bedoeling was en joeg een kip van de tafel die zich tegoed deed aan de etensresten, terwijl zijn vrouw met een doek de kippenstront wegveegde, die het beest daar smaakvol had gedeponneerd. De drossaert wachtte geduldig tot er voldoende plaats was en spreidde de landkaart uit op tafel.

"Kijk", zei hij, "deze dorpen komen dan allemaal in aanmerking."

Met zijn lange, smalle wijsvinger wees hij achtereenvolgens op Schaft, Borkel, Achel, Nederpelt,

Overpelt, Lommel, Luyksgestel, Dessel, Retie, Arendonk, Reusel, Bladel, Eersel, Bergeijk, Westerhoven, Rythoven, Dommelen en als laatste Weerd.

"Dat zijn in totaal achttien plaatsen. Je kunt derhalve rekenen op 144 man. Denk je dat je daarmee kunt slagen?"

"Met zoveel man moet het lukken", zei Willem. "Wanneer kunnen we de klopjacht houden?"

"Zo gauw mogelijk. Overmorgen al, als het moet."

"Uitstekend. Ik zal een koerier op pad sturen die de dorpen inlicht en de drijvers de nodige instructies geeft. Hoe laat moet de klopjacht aanvangen?"

"Meteen als het licht wordt", zei Willem. "Dan kunnen we het karwei in één dag klaren."

"Dat is dan geregeld", zei de drossaert.

Hij vouwde de landkaart zorgvuldig op, maakte een lichte buiging naar Willem en zijn vrouw en liep met grote passen naar de deur. Echt een man van gezag.

In de loop van februari was de kou zo mogelijk nog venijniger geworden. In sommige gezinnen was het al zo ver gekomen, dat ze het geriefhout op moesten stoken en hier en daar werden zelfs balken en planken van schuren en stallen gestolen. Het was echt wat je noemt een barre winter, die dit kale heideland al een paar maanden teisterde. En alsof dat nog niet genoeg was, waren ook nog de wolven gekomen. De schrik zat er goed in, vooral vanwege de gruwelijke verhalen over die niets ontziende beesten.

Willem Daems voelde zich tegelijkertijd onzeker en vereerd met het verzoek van de drossaert. Naast zijn zoon Govert had hij in Weerd nog zes jonge kerels opgetrommeld voor de wolvenjacht. Gewapend met een net, klippels van taai mispelhout en hooivorken, stonden ze die morgen te wachten tot de zon op ging. De heide strekte zich eindeloos uit van einder tot einder en bij helder weer kon je kilometers ver kijken. Eindelijk kwam de rode, ronde zon boven de kim uit en Willem gaf het teken om te vertrekken. Zo'n 200 tot 250 meter uit elkaar liepen de mannen naar de bevroren Dommel, staken de rivier over en gingen roepend en tierend over de hei tussen Schaft en Dommelen. Het zou een slechte dag worden voor alles wat wolf was of er op leek.

Precies volgens plan vonden de mannen van Weerd het eerst aansluiting bij die van Dommelen en Schaft. Een schreeuw als groet was voldoende. Er was ook geen tijd voor veel gepraat, want het was nog een heel eind naar het Postelse bos en bovendien wist ieder voor zich precies waar hij mee bezig was. Al waren veel van de gruwelijke verhalen dan ook sterk overdreven, een wolvenjacht was en bleef een serieuze aangelegenheid, waar niet mee te spotten viel.

Daarna volgde de aansluiting met enerzijds die van Borkel en Achel en anderzijds Westerhoven, Rythoven en tenslotte ook nog Bergeijk. Willem Daems kon tevreden zijn. Aan deze kant sloot de ene helft van de cirkel als een bus. Geen wolf zou het durven wagen daar tussendoor te glippen. Willem kon alleen maar hopen, dat ze aan de andere kant van de cirkelhelft ook puik werk afleverden.

Het was al na de noen, toen hij contact kreeg met de mannen van Nederpelt, Overpelt, Lommel en Luyksgestel. Uit hun geschreeuw kon hij opmaken, dat zij al een stel wolven voor zich uit hadden gedreven, precies in de richting van Postel. De zon draaide alweer naar het westen, toen ook Eersel aansloot. Op dat moment wist Willem Daems dat de cirkel ook aan de andere kant gesloten moest zijn. Ze hadden nog vier uur de tijd voor het donker werd en in die paar uur moest het gebeuren. Dat hij zelf nog geen wolf had gezien, bracht hem geenszins aan het twijfelen. Integendeel. In de verte hoorde hij het driftige getingel van de klok van de abdij van Postel. Nog een uur en ze waren bij het bos. Hij gaf de drijvers bevel om door te gaan en de gelederen gesloten te houden, waarna hij met grote passen recht op de abdij afging.

Zodra de cirkel om het bos was aangetrokken, zou het van hem, maar dan ook alleen van hem, afhangen of de operatie zou slagen. Maar Willem Daems had niet de tijd om daar over na te denken. Hij had ja gezegd tegen de drossaert, maar voor zijn gevoel vooral tegen de mensen in de Kempen, die door de bank genomen niet alleen doodarm waren en kou leden, maar het uit angst voor de wolven bij wijze van spreken ook nog in de broek deden. Willem legde zijn zware vangnet eens op de andere schouder en verhoogde het tempo nog wat.

Bij de Postelse abdij stonden al veel mensen. Zonder iets af te wachten of te vragen, betrok Willem hen in zijn plan. Het waren bijna allemaal opgeschoten lummels en eigenlijk wilden ze maar wat graag mee doen, vooral om te laten zien hoe stoer ze wel waren.

Op verschillende plaatsen rond het uitgestrekte bos werden de vangnetten opgesteld. Op de open gebleven plaatsen zette Willem zoveel mogelijk mannen neer, zodat de wolven, zodra ze in het nauw gedreven werden, wel in de netten moesten vluchten, of ze wilden of niet.

Het liep tegen vijf uur in de namiddag, toen het grote moment was aangebroken. Op een teken van Willem Daems werd een musket afgeschoten. Verder weg klonk even later de knal van een andere musket en zo tot tien keer toe. Na dat afgesproken teken trok een dertigtal mannen het bos in, al tierend en schreeuwend en met hun klippers tegen boomstammen slaand. In paniek vluchtten de wolven alle kanten uit, tot ze zich vastliepen in de warnetten met de zeer ruime mazen. Daar werden ze vakkundig neergeknuppeld of aan de hooivork geregen, 22 stuks in totaal.

Willem Daems stond er tevreden bij en knikte goedkeurend. Het karwei was naar behoren geklaard. In de abdij werden alle drijvers en helpers onthaald op erwtensoep en worst en daarna dronken ze een paar stevige pinten patersbier. Pas diep in de nacht zochten ze een slaapplek in de stallen van de abdij.

De mensen in de Kempen konden weer wat geruster het einde van de winter afwachten. En dat was, ook zonder de dreiging van de wolven, al moeilijk genoeg, gezien de bittere kou en de voedselschaarste.

Eindelijk was het voorjaar dan toch losgebroken. Eerst kwamen de stormwinden uit het zuidwesten, die hier en daar een dak meenamen of een kaduke schop. Ongeremd door welke obstakels dan ook joegen de winden over de kale heidevelden en deden aanval op aanval op de dorpen en gehuchten in de Kempen. Maar ook de onophoudelijke slagregens bezorgden de mensen veel last, want er was geen strooien of rieten dak bestand tegen zoveel zwiepend water.

Voor de armetierige behuizingen van de gewone mensen ondervonden daar alle ellende van. Die hutten, want een andere naam verdienden ze feitelijk niet, bestonden uit wanden van fitselwerk - takken en twijgen in elkaar gevlochten en aan de twee zijden bestreken met leem- en uit daken van stro of riet, die op den duur verzadigd raakten door de aanhoudende regen en het water vrijelijk door lieten.

Alleen de notabelen in hun stenen huizen met pannen daken hadden nergens last van. Ook Graard Bekkers behoorde tot die bevoorrechte lieden. Hij liet de stormwinden en de plensbuien rustig over zich heen gaan en bereidde zich intussen voor op zijn volgende reis naar Frankrijk. Als hoofdvalkenier van Lodewijk XV, koning der Fransen, zou hij weer zo'n zeven maanden van het jaar aan het hof moeten doorbrengen. Hij ging er steeds naar toe vergezeld van zijn helpers, de twaalf zeer goed getrainde valken en, niet te vergeten, de meute uitstekende jachthonden, die handige lieden in Weerd het afgelopen jaar voor hem hadden afgericht. Op die manier konden de honden feilloos assisteren bij het vluchtbedrijf met de valken.

Graard Bekkers had so wie so veel te danken aan de vaklui in Weerd, zoals Willem Daems, die valken vingen en trainden, die huiven maakten en riempjes en handschoenen voor de diverse roofvogels, maar ook honden africhtten, zodat ze elk bevel dat bij het vederspel gebruikelijk was,

zonder mankeren opvolgden.

Maar uiteindelijk zou Graard Bekkers de roem oogsten van dat vakmanschap en bovendien de harde franken vangen, waarmee het Franse hof in die tijd maar al te kwistig strooide, want het ging om prestige en vermaak. Al wist Graard Bekkers dat het hoogtepunt van de valkerij voorbij was, zeker ook omdat Lodewijk XV meer tijd besteedde aan de jacht op vrouwen dan aan de valkerij. Het imago van de koning was ermee gediend, dat er veel geld gestoken werd in het vluchtbedrijf, zodat er op gezette tijden een stoet kon uittrekken in de buurt van Versailles.

Zo konden de koning en zijn adel de glorie uitstralen waar ze zo verzot op waren, zodat de buitenlandse eregasten hun ogen uitkeken.

Graard Bekkers was van dat alles volledig op de hoogte. Kuierend door zijn grote tuin, de handen losjes op de rug, dacht hij aan zo'n glorievol moment tijdens de valkenjacht van het afgelopen jaar. Aan de zijde van de koning, in het middelpunt van de stoet, waren de ogen van de adel en de eregasten voortdurend op de valkenier gericht, alsof het succes van het vluchtbedrijf volledig van hem afhing.

Voor een groot deel was dat ook zo. Precies op het geëigende moment reikte hij de koning een valk aan, zodat de vorst het idee had, dat hij zelf de touwtjes in handen had. Alleen door een opwaartse beweging te maken met de hand waarop de vogel zat, vloog de valk op en steeg hoger en hoger in de lucht om op de prooi neer te kunnen duiken. Zo kon de koning recht doen gelden op de gevangen buit en het applaus van de omringende bewonderaars en gepatenteerde slijmballen in ontvangst nemen.

Graard Bekkers was in alle opzichten een groot strateeg en diplomaat. Hij overzag een situatie tijdens de jacht onmiddellijk en gaf met zijn krachtige stem korte bevelen. Samen met zijn helpers wist hij het steeds zo te plooiën, dat de valk van de koning, en daarmee de koning zelf, de show stal. Zo steeg het aanzien van de man uit Weerd aan het hof tot grote hoogte en daarmee eveneens zijn inkomen. In zekere zin stond hij als hoofdvalkenier zelfs boven de wet. Zijn rustige en zelfverzekerde optreden, zijn grote kennis van zaken en zijn overzicht tijdens het vluchtbedrijf, dwongen de adel tot eerbied en respect.

Voor Graard Bekkers was er dan ook alle reden om de komende reis naar Frankrijk met vertrouwen tegemoet te zien, temeer omdat hij beschikte over een ploeg zeer gedisciplineerde helpers en goed getrainde valken en honden. Hij zag er dan ook naar uit weer te vertrekken. Daar kwam nog bij, dat het eentonige bestaan in Weerd hem na zoveel maanden de keel uit begon te hangen.

Door zijn contacten met hof en adel voelde hij zich echt een man van de wereld, die het recht had de geneugten van het leven na te jagen. In de bekrompen gemeenschap van de Kempen kon hij zich dat echter niet veroorloven zonder met de vinger te worden nagewezen. Maar hij lachte al bij de gedachte, dat hij zijn schade de komende maanden dik en dubbel zou inhalen. Hij had daar hier en daar zijn al vaak beproefde adressen voor.

Door de overvloedige regenval was de Dommel ver buiten haar oevers getreden. Dat gebeurde elke winter wel, maar dit jaar liep het de spuigaten uit. Met name de lage hooilanden stonden allemaal blank. Maar na een paar weken draaide de wind naar het zuidoosten en de luchten klaarden zienderogen op. De hooilanden vielen weldra droog en gras en kruiden kwamen weer tot leven, onverzettelijk en onstuitbaar als steeds.

Na de kille kou en de kommer van de afgelopen winter en het klamme vocht van het vroege voorjaar, kregen de mensen op slag weer nieuwe moed. De vrouwen hingen het winterklamme beddengoed op heggen en schuttingen, zodat de wind er de bedompte en muffe geuren uit kon jagen. De mannen gaven hun gereedschap en werktuigen een goede beurt, zodat het blonk en het weer uitstekend doen zou, waar het voor bestemd was. Het leven stond op springen, zogezegd.

Govert Daems had alle tijd aan zich zelf. Met volle teugen genoot hij van het voorjaar en de vrijheid. Zijn dagen bracht hij meestal door in het veld, bij voorkeur aan de oevers van de Dommel, de Tongelreep of de Keersop, want daar viel in deze tijd van het jaar van alles te ritselen. En dat was mooi meegenomen, want al doende kon hij zich op die manier nog nuttig maken ook.

Met een jute zak op de rug en een groot, lang mes achter zijn riem, was hij er vandaag op uit getrokken om kalmoes te verzamelen. In poelen en sloten speurde hij naar jonge scheuten van de plant, die hij met wortelstok en al uit het moer trok en op de kant gooide om uit te lekken. Daarna verdeelde hij de wortelstokken in hanteerbare stukken en stopte ze in de zak. Als over een paar weken de vaste opkoper naar Weerd kwam, beurde zijn moeder toch een paar stuivers per zak en alles was meegenomen. De opkoper leverde de kalmoeswortels aan een apotheker in de stad, die de stukjes wortel verkocht als heilzaam middel tegen allerlei maagkwalen. De betreffende patient diende er op te kauwen en de daardoor opgewekte sappen deden de rest. Tijdens zijn werk spoelde Govert een stukje wortel schoon en stopte het in zijn mond. De bittere smaak van het begin gaf na enige tijd kauwen een prettige sensatie. Bovendien was het gezond.

Sjouwend van poel naar sloot met de steeds zwaarder wordende zak, liet Govert zijn gedachten de vrije loop. Graard Bekkers had Virgo, de wijfjesslechtvalk, meegenomen op zijn jaarlijkse reis naar Frankrijk. Govert hoopte dat alles goed zou gaan, zodat de vogel in het najaar weer mee terugkwam naar Weerd en hij haar weer onder zijn hoede kon nemen. Graard had nog gevraagd of Govert ook mee wilde naar Frankrijk, maar dat had hij pertinent geweigerd. Thuis konden ze een paar extra handen veel te goed gebruiken en bovendien voelde hij zich nog te jong voor het grote werk aan het hof. Hij wist maar al te goed, dat hij nog veel te leren had. Daarnaast was hij, net als zijn vader, zeer verknocht aan Weerd, zowel aan de mensen als aan de natuur. Er viel hier werkelijk van alles te beleven.

Maar ook Mijntje Dielis speelde een rol in zijn beslissing om niet mee te gaan naar Frankrijk. Steeds vaker was ze in zijn gedachten. Hij zou onderhand toch eens werk van haar moeten maken. Maar er waren meer kapers op de kust, had hij gemerkt en in de komende weken zou hij zijn kans moeten grijpen. Als een ander hem te vlug of zou zijn, kon hij het alleen zichzelf verwijten. Vanavond, na de gebruikelijke spinavond, zou hij nog eens een kans kunnen wagen, als de meiden in het donker naar huis gingen. Hij zou in ieder geval zorgen, dat hij in de buurt was.

Sinds hun eerste ontmoeting, een paar maanden geleden, in de periode dat hij Virgo zo verrassend had gevangen, had hij Mijntje nog wel een paar keer gezien, maar niet één keer deed zich de ware gelegenheid voor om haar aan te spreken. Bovendien, zo gaf hij zichzelf schoorvoetend toe, was hij nogal verlegen in dat soort dingen. Hoe sprak je een meisje aan? Moest je en beetje stoer doen of juist niet? Terwijl hij kalmoes verzamelde, spookten dat soort zaken door zijn hoofd.

De spinavond of spinninghe was op zichzelf een mooie en nuttige traditie. Zo'n avond stelde de jonge meiden in de gelegenheid tijdens de lange winteravonden een aantal uren gezellig bij elkaar te zijn onder leiding van de huisvrouw, die op die betreffende avond aan de beurt was om de meiden gastvrij te ontvangen.

Er werd vooral veel gegiecheld en gekletst, maar ondertussen leerde de gastvrouw hen bovendien om het spinnewiel te bedienen en tegelijkertijd de verdere kneepjes van het vak.

De spinavonden werden gehouden van eind oktober tot begin april. Vanavond was het de laatste bijeenkomst van het seizoen. De meisjes hadden er daarom extra veel plezier in en de opkomst was dan ook erg groot. Per traditie was deze laatste spinninghe van het voorjaar ook wat feestelijker dan anders. Alle gastvrouwen in de buurt ontvingen de meiden bij toerbeurt, zodat alle gezinnen met minstens één "huwbare" dochter aan de beurt kwamen. Dat werd ieder jaar onderling secuur geregeld. Voor die ene avond moest al het wat oudere mansvolk het huis uit, of ze wilden of niet. Eigenlijk moesten ze maar zien waar ze bleven.

Er was overigens altijd wel een plaats waar ze terecht konden, al was het ook in de kroeg. Het stak eigenlijk niet zo nauw waar ze onderkomen vonden, als de open haard maar brandde, als er een pijp gerookt kon worden en als er maar wat te buurten viel. Niet zelden was er wel iemand in hun midden die smakelijk kon vertellen en een paar lollige, sterke of spannende verhalen wist op te dissen.

Zoals gezegd was de laatste spinninghe van het seizoen een ietwat bijzondere gebeurtenis. De gastvrouw bakte dan wafels of pannenkoeken en er werd navenant weinig gewerkt met het spinnewiel. In plaats daarvan werd en veel gelachen en er gingen vooral heel wat aankomende vrijers over de tong. Ook Mijntje Dielis roerde heftig haar mond. Ze grinnikte om de ene jongen die ter sprake werd gebracht en lachte luidkeels om het beeld dat van een ander werd opgehangen. Maar ze zorgde er angstvallig voor niet de naam te noemen van de jongen op wie ze zelf in stilte hoopte.

De aankomende vrijers in kwestie hadden er weken van te voren al lucht van gekregen, dat de laatste spinavond onderhand op de agenda stond. Zo tegen een uur of tien waren ze de betreffende avond dan ook allemaal te vinden rond het huis waar de spinninghe gehouden werd. In het begin deden ze net of ze elkaar niet opmerkten, maar toen ze al bij al met meer dan tien man waren, was dat niet langer vol te houden. Ze groetten elkaar wat stijfjes, want op slot van rekening waren ze rivalen.

Op straat was het gegiechel en gelach van de meiden duidelijk te horen. Dat maakte de aankomende vrijers steeds vrijpostiger en in zekere zin versterkte het hun idee van lotsverbondenheid. Schuchter als hij van nature was, voelde Govert Daems zich niet erg op zijn gemak tussen de veelal stoere knapen, die in de meeste gevallen ook nog wat ouder waren dan hij. Maar hij mocht en wilde zich niet laten kennen, want dat zou hij bij voorbaat kansloos zijn, als de meiden straks naar buiten kwamen.

Maar voorlopig zag het daar nog niet naar uit. Het begon er zelfs op te lijken, dat ze expres niet naar buiten kwamen.

"We zullen maatregelen moeten nemen", zei een van de jongens, "anders staan we hier morgenvroeg nog."

"Ik weet er wel wat op", zei een ander. "We stoppen de schoorsteen dicht. Moet je eens zien hoe snel ze dan buiten zijn."

Zonder er nog veel woorden aan vuil te maken, gingen enkele jongens op zoek naar een paar schoven stro. Even later klommen ze op het lage dak en propten al het stro dat voorhanden was muurvast in de schoorsteen.

Na een goed half uur hield binnen het gegiechel op om plaats te maken voor een zenuwachtig gekwetter. Het plan de campagne had zijn uitwerking blijkbaar niet gemist.

Toch duurde het nog geruime tijd, voordat de deur van het huis langzaam open ging en er een hoofd om de hoek verscheen. De jongens hadden zich een beetje teruggetrokken, zodat de kust veilig leek. Plotseling stoven de meiden gillend en joelend alle kanten op. Misschien toch nog verrast door die plotselinge actie, aarzelden de jongens even, totdat een van hen tot bezinning kwam en de achtervolging inzette, weldra gevolgd door de anderen. Aan het luide gekieuw van de meiden te horen dat al gauw opklonk achter heggen en stromijten, vonden ze het niet erg, dat ze ingehaald en tot staan gedwongen werden.

Op goed geluk was Govert Daems een paar andere jongens achterna gerend, want hij had er geen flauw benul van in welke richting Mijntje Dielis was gevluht. Na een paar minuten staakte hij de achtervolging en liep moedeloos richting huis. Hij was blijkbaar ongeschikt voor deze vorm van harten jagen. Berustend legde hij er zich al bijna bij neer dat Mijntje in handen was gevallen van een rivaal. Hij verweet zichzelf zijn gebrek aan doortastendheid en machteloos balden zijn vuisten

zich in zijn broekzakken.

Toen hij, bijna thuis, langs een brede heg liep, bleef hij plotseling staan, omdat een geluid zijn aandacht trok.

"Psst, psst", klonk het in de heg.

Govert probeerde in het pikkedonker iets te onderscheiden.

"Ik ben het, Mijntje."

Toen pas zag hij de vage, lichte vlek tussen de blaadjes van de beukenheg. Zonder zich te bedenken ging hij naar haar toe en drukte haar tegen zich aan. Even stonden ze doodstil van elkaar te genieten.

"Eindelijk", zei hij, "eindelijk heb ik je gevonden."

Mijntje legde haar hoofd op zijn schouder en kroop dicht tegen hem aan. "Je bent wel een slome", zei ze. "Ik dacht al dat het er nooit meer van zou komen."

Langzaam maakten ze zich los uit de omhelzing en kwamen uit de heg.

Toen liepen ze over het zandpad, vol van geluk en van elkaar. Het was zo donker, dat ze elkaar amper konden zien. Maar plotseling brak de maan door de wolken en haar zilverige licht bescheen de twee geliefden. Ze zeiden de onzinnige woorden die verliefde mensen nu eenmaal tegen elkaar zeggen en zo nu en dan stonden ze stil voor een langdurige omhelzing.

"Hoe wist je dat ik een oogje op je had?" vroeg Govert. "Ik was doodsbang dat ik je eerst alles uit zou moeten leggen."

"Ik had al een paar keer gezien hoe je naar me keek", zei Mijntje. "En eerlijk gezegd zag ik jou ook wel zitten. Misschien zijn we wel voor elkaar bestemd."

Het was al na middernacht toen Govert Mijntje afleverde bij haar ouderlijk huis. Vlug gaven ze elkaar nog een afscheidskus en ze beloofden elkaar gauw weer te zien. Daarna liep Govert traag naar huis, uiterlijk rustig en beheerst, maar van binnen jubelde en jodelde het als wilde kermismuziek. Thuis was alles in diepe rust. Om maar niemand te storen ging hij door de staldeur naar binnen, zei een paar kalmerende woorden tegen de geit die wat onrustig werd, en klom de ladder op naar de schelft, waar zijn vijf jongere broers onder een dikke stapel jute zakken lagen te slapen. Govert stapte voorzichtig over hen heen en vond zijn vaste plaats op de strozak. Om wat meer bescherming te hebben tegen de kou hield hij zijn kleren aan en trok ook nog een aantal jute zakken over zich heen. Met zijn handen onder zijn hoofd lag hij nog een tijdlang in het donker te staren. Hij voelde zijn hart bonzen in zijn borst en het duurde uren voordat de slaap wilde komen.

Vanaf morgen zou alles anders zijn in zijn leven, dacht hij. Vanaf morgen zou hij aan zijn toekomst gaan werken. Samen met Mijntje zou hij het wel klaren. Toen viel hij alsnog in slaap.

De lente zette door, zowel in de natuur als in het hart van Govert Daems. De graslanden langs de Dommel, de Keersop en de Tongelreep lagen er blinkend en smeug bij en alles wees er op, dat het een rijke zomer zou worden. Maar bij Govert thuis was daar nog niet veel van te merken. Na die lange, strenge winter waren de meeste mensen door hun voedselvoorraden heen en aan tafel was het daarom meestal armoe troef. Er waren zelfs dagen dat ze het in veel gezinnen moesten doen met een stukje roggebread, waar je ook nog je tanden op kapot beet.

De hennen die bij Daems rond het huis scharrelden, legden hier en daar al wel een paar eieren, maar dat zette nauwelijks zoden aan de dijk in zo'n groot gezin. Elke aanvulling op dat karige rantsoen was dan ook meer dan welkom. Daarom werd het hele gezin ingeschakeld bij het zoeken naar allerlei vormen van voedsel. Zo zochten de kleinste kinderen in de natuur naar zuring, brandnetels en hopscheuten, waarvan hun moeder altijd wel iets eetbaars wist te bereiden. De zuring en de brandnetels werden lichtjes gestoofd op het brood gegeten. De jonge hopscheuten kookte de moeder een paar minuten en zette ze dan op tafel bij een paar hard gekookte eieren. Het waren overigens geen kippeneieren, maar legsels van bijvoorbeeld kievit, wulp, eend, kraai of ekster. Het gaf niet, als het maar te eten was.

In het vinden van vogelnesten waren de kinderen Daems bijzonder bedreven en zelfs in deze magere tijd had het gezin eigenlijk niet te klagen. Govert hield zich vooral bezig met de visvangst in de Dommel.

Sinds hij doorging voor de vrijer van Mijntje en door de familie als zodanig was geaccepteerd, kwam hij er bijna dagelijks over de vloer. Met de oudste broer van Mijntje, Baptist genaamd, die een afgerichte otter had, trok hij er vaak op uit. Ze hadden een soort verbond gesloten: de vangst zouden ze eerlijk samen delen, zodat beide families er van konden profiteren.

Enkele jaren geleden had Baptist de otter als jong dier gevangen en met engelengeduld geschikt gemaakt voor de visvangst. Omdat Govert zowel in de afgerichte otter als in de visvangst geïnteresseerd was, was hun samenwerking in zijn ogen zowel nuttig als aangenaam.

Meestal gingen ze 's morgens in alle vroegte naar een van de diepe draaikolken of wielen, waar baars en voorn zich verzameld had, vooral als het water niet te hoog stond.

De otter kende het spelletje precies. Zodra hij werd losgelaten, dook hij de rivier in en na een paar minuten kwam hij dan stevast met een vis in de bek weer boven. Baptist tilde de otter dan met een snelle, handige greep uit het water en nam hem de nog spartelende vis af. Met een scherp mes maakte hij de vis schoon, sneed hem de kop af en voerde die aan de otter, die, staande op de achterpoten, al zat te bedelen. Ze moesten er allebei hartelijk om lachen. Daarna stuurde Baptist het dier weer de Dommel in.

In een paar uur tijd vingen Govert en Baptist zo met behulp van de otter voor de families Dielis en Daems een mooi maaltje bij elkaar. Govert genoot van het speelse gedrag van de lenige otter, precies zoals hij genoot van het spel tussen slechtvalk en prooi. Het boeide hem bovenmate hoe je de instinkten en de behendigheid van bepaalde dieren in dienst kon stellen van de mens, vooral als het ging om hulp bij de jacht.

Dat vroeg, naast veel rust en geduld, ook kennis van het betreffende roofdier en zijn favoriete prooi. Juist die specifieke kennis en het vereiste vakmanschap spraken hem zeer aan. Daarom speelde hij ook met de gedachte om later op de een of andere manier valkenier te worden, want dat vak bood bovendien uitzicht op een goede toekomst zonder geldzorgen. En dat was precies wat hij voor Mijntje en zichzelf voor ogen had.

Hij had de laatste jaren bij hem thuis meer dan genoeg ellende gezien. Maar anderzijds wist hij ook, dat een valkenier goed met andere mensen moest kunnen omgaan, gezag moest uitstralen als het nodig was en zich tegelijkertijd onderdanig moest kunnen opstellen ten opzichte van zijn broodheer. En de vraag of hij ook die kwaliteiten in voldoende mate bezat, bracht Govert wel eens aan het twijfelen. Maar hij was nog jong en hij kon nog erg veel leren bij Graard Bekkers, bedacht hij dan.

De zomer zette de poorten steeds verder open. De eikebomen stonden nu ook al volop in blad en de natuur hulde zich in tientallen tinten jong groen. Door de velden dreven de geuren die hoorden bij de nog tere zomer.

De beemden langs de Dommel beleefden hun jaarlijkse gloriëtijd. Het was een waar feest om er rond te hangen in dit jaargetijde. Govert Daerms genoot er met volle teugen van. In zijn vrije tijd was hij er steeds te vinden. Langzaam maar zeker was er weer meer werk voorhanden.

Af en toe knapte hij een klusje op bij een boer. Hij trok dan met een paar koeien het veld in om ze te laten grazen of maaide een strook gras, die later gehooïd zou worden. Een andere keer stak hij heideplaggen, die dienden als onderlaag in de potstal waar 's nachts de koeien in stonden. Op die manier verdiende hij elke dag wel een paar stuivers, die ze thuis nog steeds goed konden gebruiken. Maar tussen de bedrijven zag Govert ook nog kans om voor zichzelf een en ander bij te verdienen. Nu hij serieus met Mijntje ging, had hij met zijn moeder de afspraak gemaakt, dat hij het extra verdiende geld zelf mocht houden. Dat aanbod had hij met twee handen aangegrepen, want hij was van plan om zijn leven met Mijntje anders in te richten dan zijn en haar ouders dat deden.

Govert verfoeide de armoë die elke winter weer aan de deur klopte bij de meeste mensen in Weerd. Hij wist maar al te goed dat het ook anders kon. Daarvoor hoefde hij alleen maar naar de valkenier en de plaatselijke brouwer te kijken. Die hadden nooit ergens gebrek aan en toch werkten ze minder hard dan de gewone mensen in het dorp.

Maar het ergste vond hij nog, dat met name zijn vader er steeds maar niet in slaagde zijn ongetwijfeld grote talenten te gelde te maken. Hij was er niet brutaal genoeg voor en het ontbrak hem aan voldoende ruggegraat.

Soms nam hij dat zijn vader kwalijk, maar meestal overheerste toch de trots, als hij aan hem dacht. Het organiseren van de toch zeer succesvolle, zeg maar uitstekend geslaagde wolvenjacht, had zijn vader niet meer opgeleverd dat wat mooie woorden en hier en daar een schouderklopje. Voor de rest had hij de vijf stuivers ontvangen die elke drijver kreeg uitbetaald.

Nee, zijn vader was niet hard genoeg. Hij knikte altijd maar ja en amen en hij schaamde er zich zelfs niet voor om een buiging te maken voor de hoge heren, als ze hem in een zogenaamde gulle bui een stuiver betaalden voor een dienst die het tiendubbele waard was.

Govert was er dan ook heilig van overtuigd, dat hij beter zou slagen in het leven, als hij de zaken anders zou aanpakken. Vanuit zijn hartgrondige hekel aan de winterse armoëde was hij bereid tot het uiterste te gaan, als het maar geld opleverde. Vanaf het moment dat zijn moeder hem toestond, dat hij zijn extra verdiende geld voortaan zelf zou houden, leek hij een nieuwe start te hebben gemaakt.

Govert wist dat er in het najaar, als de jacht op de slechtvalk aanving, weer een groot gebrek zou ontstaan aan klapeksters. Dat kwam met name, omdat het een hele kunst was die vogels te pakken te krijgen. Ze hadden onvoorstelbaar scherpe ogen, zagen gevaar al van kilometers ver aankomen en waren bovendien voortdurend op hun hoede. Zo nu en dan werden er elk voorjaar wel een paar jongen uit het nest gehaald, maar het grootbrengen van die jongen met het vlees van allerlei zangvogels, jonge muizen en insecten, was een zeer tijdrovende en veel geduld vergende bezigheid, waar iedereen tegenop zag.

Meestal zaten de jonge klapeksters in een mandje dat op de keukentafel stond, met het voer ernaast. De moeder van het betreffende gezin nam meestal de taak op zich om de jongen om de tien minuten van voer te voorzien, want als het om verzorgen ging, waren moeders de aangewezen personen. Afgezien van de moeite die het grootbrengen van de jongen met zich meebracht, was er nóg een reden waarom je beter af was met een volwassen klapekster. Die waren namelijk veel alerter, omdat ze die eigenschap in de vrije natuur noodgedwongen tot in de perfectie ontwikkeld hadden, zodat ze ook geschikter waren als wachtpost bij de valkenvangst.

Natuurlijk ging Govert te rade bij de persoon die, in de wijde omtrek, het meest afwist van dit soort zaken. Zijn vader wist hem ook nu weer precies te vertellen, hoe je een aantal klapeksters tegelijkertijd kon verschalken.

"Elk dier en daarmee ook elke vogel heeft zijn eigenaardigheid", zei Willem Daems tegen zijn zoon. "En het is altijd de kunst listig gebruik te maken van die eigenaardigheid."

Voor mensen die voor een extra stukje vlees of voor hun inkomen afhankelijk zijn van de natuur, is het zaak slimmer te zijn dan de prooidieren die ze willen vangen. Govert wist dat al als kind. Het is dan ook een oude wet, die al opgeld doet vanaf het moment dat de eerste mensen rondliepen op deze aarde.

Als je een konijn of een haas wilt strikken, moet je alles weten over de levenswijze van deze dieren. Het is duidelijk niet voldoende, als je alleen maar weet, dat zo'n beest lekker ruikt als het in de pan ligt te sudderen en dat het uiteindelijk een zeer smakelijke hap oplevert, waarbij je je vingers kunt opeten, als het eenmaal gaar is.

Je moet de platgetrapte paadjes weten te vinden die ze regelmatig gebruiken en bovendien moet je exact weten hoe hoog de strik boven de grond moet hangen.

In zekere zin gold die oude wet nog meer als het ging om het vangen van klapeksters. Ze hebben, zoals Goverts vader hem vertelde, eigenlijk maar één eigenschap die hen kwetsbaar maakt voor de menselijke jager: ze vallen furieus aan op alles wat op een uil lijkt en zich in hun territorium waagt. Het was de grootvader van Goverts vader die dit had ontdekt.

Toen de jacht op valken in deze streken nog in de kinderschoenen stond en het er naar uit zag, dat ze een hoge vlucht zou nemen, lag de overgrootvader van Govert soms urenlang in de hei om het gedrag van klapeksters af te kijken. Geen wonder dat de familie Daems het geheim al generaties lang angstvallig bewaarde.

Als een valkenier een goede, volwassen klapekster nodig had, wist hij precies waar hij moest zijn. Overigens scheen er ook in Arendonk een familie te zijn die de kunst verstond, maar dat was zo'n eind uit de buurt, dat de Daemsen daar totaal geen last van hadden.

Voor Govert was het nu zaak om zo snel mogelijk aan een uil te komen, het liefst een steenuiltje, want daar hadden klapeksters zo mogelijk een nog grotere hekel aan dan aan andere uilen. De steenuil had in die tijd overigens een slechte reputatie. Het volksgeloof wilde, dat deze nachtvogel de nare gewoonte had op zeer ongelukkige momenten de dood aan te kondigen. Als er iemand zwaar ziek te bed lag, kon het gebeuren, dat een steenuil aan het venster van de zieke zijn bizarre en beangstigende roep liet horen. Met de nodige fantasie vertaalde het volksgeloof die roep

als volgt: kom mee naar het kerkhof! Voor de betreffende zieke was dat natuurlijk sowieso al geen opwekkende boodschap, maar bovendien bestond het gevaar dat zijn naasten hem eerder in de steek lieten, aangezien er toch niets meer aan te doen was. Zodoende werd de steenuil het symbool van zwarte praktijken, ongeluk en dood.

Als hij ongelukkigerwijs in handen viel van een mens, werd hij zonder vorm van proces levend aan de staldeur genageld: dat offer zou het gezin en het vee tegen kwade invloeden beschermen.

Ook nachtdieren als de vleermuis en de nachtzwaluw, of geitenmelker zoals ze in de Kempen zeggen, stond dit kwalijke lot te wachten als ze in handen vielen van bijgelovige lieden.

Govert ging dus op zoek naar een steenuil. Na een hele dag sjouwen door veld en bos, waarbij hij vooral in oude konijnenholen en holle bomen keek, had hij eindelijk succes in een oude knotwilg, niet ver van de Venbergsche molen.

Ongeveer op ooghoogte zat er een mooi hol in de stam. Govert ging op zijn tenen staan en keek recht in de helgele ogen van een broedende steenuil. In een flits stak hij zijn hand uit en greep de uil bij zijn kladden.

Zonder zich verder om het nest en de eieren te bekommeren, stak Govert de uil in een jute zak en bracht hem naar huis, blij dat het eerste deel van zijn plan was geslaagd. Hij stopte de uil in een leegstaand, donker konijnenhok, zodat de vogel wat tot rust kon komen. Nu kwam het er op aan voedsel te vinden voor de uil. Gelukkig zaten er in de met stro gedekte daken van de lage huizen in de buurt meer dan genoeg mussennesten met jongen. Voorlopig was dat genoeg om de gekooide uil van voedsel te voorzien.

En als de jonge mussen op waren, zou Govert zonder al teveel moeite aan veldmuizen kunnen komen, want die waren er dat jaar in overvloed.

Maar de eerste dag weigerde de steenuil alle voedsel. De vier jonge mussen op de bodem van zijn hok liet hij onaangeroerd liggen, te trots en te boos om wat dan ook van een ander aan te nemen. De tweede dag begon de honger blijkbaar zo te knagen dat de uil zijn trots en zijn boosheid vergat en de mussen een voor een naar binnen schrokte, bij wijze van spreken met huid en haar.

In een hoekje op de schelft had Govert tussen oude spullen van zijn vader een zogenaamde broek gevonden, een soort tuig van leren riempjes dat je een vogel over de vleugels kon aandoen en dat hem belette om weg te vliegen.

Hij haalde de uil uit zijn hok en deed hem met veel gehannes de broek aan. Toen dat eenmaal gelukt was, besloot hij de volgende dag met de steenuil naar de hei te trekken om te proberen een aantal klapeksters te vangen. Eigenlijk zei Govert nooit klapekster, maar negendoder. Klapekster was deftiger en die naam werd in feite alleen gebruikt tegenover de valkenier of een vreemde. De bijnaam negendoder had de klapekster, evenals alle andere klauwiersoorten, te danken aan de opmerkelijke manier waarop ze omgaan met hun prooien. Meestal zijn dat grotere insecten en jonge zangvogeltjes, maar soms ook kikkers en muizen.

Zodra de negendoder een prooi gevangen heeft, spietst hij die aan een doorn van de een of andere struik, meestal een wilde meidoorn, waarin ze ook vaak hun nest bouwen. Gespietst aan een doorn blijft de prooi goed bewaard, maar bovendien is ze dan beter aan stukken te trekken voor een vogel die niet beschikt over klauwen of een gekromde bek. Pas als de negendoder negen prooien heeft verzameld, zou hij er van mogen eten, beweert het volksgeloof. Vandaar de naam negendoder.

Voorzien van een klapnet, een kooitje voor de uil en een zogenaamde looper voor de te vangen negendoders, trok Govert de volgende morgen in alle vroegte naar de Achterste Brug, want daar, op de grens tussen Borkel en Nederpelt, lag een uitgestrekt heidegebied, op de rand waarvan veel wilde meidoorn stond.

Zijn vader had hem gewezen op die plek, die van oudsher bekend stond als broedgebied van de

klapekster.

Na zo'n twee uur flink doorstappen, kwam Govert aan op de Plateaux. Op de plaats waar de met veel groen gezegende vallei van de Dommel die hier sterker meanderde dan waar ook, overging in bruin heidelandschap, stond een rij meidoorns van meer dan een kilometer lang. Van ver af gezien lag de bloesem als dichte sneeuw op de takken van de hoge struiken. Zo'n dertig meter van de meidoornhaag verwijderd zette Govert de gebroekte uil op een lage, jonge dwergeik in de hei, spande het klapnet, trok de henneplijn achter zich aan, terwijl hij zich verschool achter een paar struiken.

De eerste uren gebeurde er niets. Hij zag een trage kraai overvliegen en tot twee keer toe kwam er een sperwer voorbijstuiven. In de tobhut had Govert echter geleerd, dat geduld een meer dan noodzakelijke karaktertrek diende te zijn voor mensen zoals hij. De natuur liet zich nu eenmaal niet dwingen en daar had je als jager maar genoeg mee te nemen.

Zoals een spin in haar web, roerloos maar attent, bleef hij urenlang achter de struiken liggen. De zon was al een heel eind over haar hoogtepunt heen, toen de steenuil opeens zijn luide roep liet horen. Al gauw daarna had je de poppen aan het dansen. Uit een van de meidoorns, zo'n vijftig meter verderop, kwam een koppel klapeksters tevoorschijn en vloog regelrecht naar de uil. Een aantal keren scheerden ze rakelings over hem heen, maar toen de uil geen aanstalten maakte om er van door te gaan, werden de aanvallen steeds driester.

Govert hield de henneplijn strak in de hand, want hij speelde voor honderd procent op zeker. Pas toen beide klapeksters bovenop de steenuil gingen zitten om hem te pikken en toe te takelen, liet hij het net met een venijnige ruk dichtklappen.

Blij met de buit stopte hij de twee klapeksters in de loper, zette de uil in het kooitje en hing het net om zijn schouder. Nog geen kwartier later liep hij langs de Dommel terug naar Weerd, zich niet bekommerend om de vier halfwas negendoders, die hulpeloos en reddeloos verloren in het nest achterbleven. Dat soort bekommernissen maakte het leven onnodig ingewikkeld en bovendien had hij wel iets anders aan zijn hoofd. Het kwam niet eens in hem op om stil te staan bij het lijden van die jonge vogels. Dat soort misplaatst medelijden konden zich alleen de verwende dochters van de rijke lui veroorloven. Voor mensen als hij was het leven bikkelhard. Waarom zouden de dieren het beter hebben?

Daar kwam nog bij dat het grootbrengen van negendoders, zoals gezegd, nagenoeg onbegonnen werk was, dat in geen geval loonde. En wat niet loonde was nu eenmaal nutteloos en diende tot niets. Zo zat het leven in elkaar en zo diende het geleefd te worden.

Traag dreef de zomer richting augustus. Het waren dagen vol licht en overal, op straat, in de hoven en op het veld, hoorde je lachende mensen. Al werkten ze ook van de vroege ochtend tot de late avond, zij ervaarden het leven als een feest in deze tijd van oogsten en vergaren en het vullen van schuren en schelften.

Govert Daems hielp bij verschillende boeren die in de buurt van de Venbergsche molen en in de Kromstraat woonden. Hij pakte werkelijk alles aan wat voorhanden was. Zo hanteerde hij, meestal in het bijzijn van zijn vader, de pikhaak en de zicht, maar als het beter uitkwam voelde hij zich zeker niet te groot om de gemaaide rogge mee tot schoven te binden of de oppers op het veld te zetten. Alle werk was goed, als het maar geld in het laatje bracht.

Alle boeren waren erg gesteld op de hulp van Govert. Hij wist wat werken was en met zijn krachtige lijf kon hij heel wat arbeid verzetten. Heel soms gebeurde het wel eens, dat Mijntje Dielis bij dezelfde boer was ingehuurd om rogge te binden. Hij liet ook haar graag zien hoe sterk hij wel niet was.

Govert genoot met volle teugen als hij zijn half ontblote, gezonde, bezwete lijf in aanwezigheid van Mijntje af kon beulen, zodat ze zag wat hij in zijn mars had. Diep in zijn hart wist hij wel, dat hij zo graag pronkte met zijn sterkte en wilskracht, omdat zijn vader bekend stond als een weke, wat

dromerige kerel, die zich veel te snel van de wijs liet brengen en zich door boeren en valkeniers met een paar stuivers liet afschepen, terwijl hij vaak recht had op veel meer. Op die manier deed hij ook zijn gezin te kort.

Nee, Govert had veel meer de aard naar zijn moeder. Die hield ook van aanpakken en zelfs in de moeilijkste tijden kwam er geen klacht over haar lippen. De dood van hun dochtertje in de afgelopen herfst had ze lijdzaam en vooral zwijgend ondergaan. Govert zag dat zijn moeder verdriet had aan de verbeterde trek die een tijd lang rond haar mond zweefde. Zijn vader daarentegen had diep het hoofd gebogen na de dood van zijn jongste kind en zocht zijn heil in de kroeg, juist in een periode dat het gezin zijn steun en zijn inkomen dubbel hard nodig had.

Govert Daems overdacht dit soort zaken terwijl hij de ene schoof koren na de andere oppakte en handig van een stevige band van halmen voorzag. Mijntje was niet in de buurt. Samen met een zus was ze hooi gaan keren op een van de vele plekjes langs de Dommel, waar vele jaren geleden bomen waren gerooid om het gras op deze rijke gronden de kans te geven verder en verder uit te stoelen.

Het hooi dat op deze plaatsen gehooid kon worden, gold als algemeen bezit: wie het eerst kwam, het eerst maalde. Al wie de moeite nam om het gras te maaien, regelmatig te keren zodat het kon drogen, mocht het hooi mee naar huis nemen.

Hoe beter Govert Mijntje leerde kennen, hoe meer hij met haar op had. Ze wist wat ze wilde en ze hield ervan haar handen uit de mouwen te steken.

"Je zult er een goede vrouw aan hebben", had zijn moeder eens goedkeurend gezegd. Daarmee had ze meteen haar zegen gegeven aan een eventueel huwelijk met Mijntje. Veel woorden werden er verder niet aan besteed. De dingen van het hart werden veelal zwijgend beleefd. Verliefd worden en trouwen waren twee zaken die in elkaars verlengde lagen en zonder veel omhaal van woorden kwam zo iets tot stand.

Govert had overigens wel degelijk zijn romantische gevoelens, maar hij paste er wel voor op, die aan een ander te laten blijken. Als hij hard doorwerkte was hij over een paar uur klaar met dit roggveld en dan bleef er in de namiddag nog tijd over om Mijntje tegemoet te gaan als ze met haar zus terugkeerde van het hooien. Hij hoopte dan maar, dat de zus zou beseffen, dat ze daar even niets te zoeken had. Samen met Mijntje kon hij dan een paar mooie uren beleven, daar aan de oever van de Dommel.

De zus van Mijntje bleek inderdaad uit het goede hout gesneden. Zodra ze Govert zag aankomen, bedacht ze een smoesje om meteen door te kunnen gaan naar huis. Ze nam de hooivork van Mijntje over, groette Govert vriendelijk en vertrok.

"Aardige meid", zei Govert.

"Vind je?" lachte Mijntje. "Misschien heeft ze wel een heel goede andere reden om zo vlug mogelijk naar huis te gaan. Je moet niet altijd overal iets achter zoeken."

Ze keerde hem haar gezicht toe en hij zag de diepe glans in haar ogen, maar hij zag vooral haar stralende lach, die haar hele gezicht tekende met een zachte vriendelijkheid. Hij kende die uitdrukking van liefdevolle zachtaardigheid eigenlijk alleen van een prent aan de muur van de Achelse schuilkerk, waar hij op zondag zo nu en dan met zijn ouders en broertjes en zusjes naar de mis ging. Govert liep op Mijntje toe en sloeg zijn sterke armen stevig om haar heen.

"Een beetje voorzichtig", zei ze, "je knijpt me fijn."

Stevig gearmd liepen ze even later over het smalle pad langs de Dommel, dat daar in de loop van vele jaren door vissers en hooiers was ontstaan. Om de tien meter stonden ze stil om elkaar te kussen.

"Zullen we aan de kant van het water gaan zitten?" vroeg Govert.

Mijntje liet hem los en ging in het gras zitten. Ze liepen allebei op blote voeten, want in de zomer

had je geen schoenen of klompen nodig. Verlangend naar de koelte van het water, lieten ze hun voeten tot boven de enkels in de stroom bungelen. Zwijgend genoten ze van die verfrissing.

"Heerlijk om hier samen te zitten", zei Mijntje.

Ze leunde zwaar tegen hem aan en streek met haar wang over zijn arm. Aangemoedigd door die liefkozende toenadering trok hij haar naar zich toe en even later rolden ze onstuimig door het gras en de kruiden. Met zijn gretige handen zocht hij de welvingen van haar jonge lijf tot hij haar stevige borsten vond. Mijntje liet toe dat hij haar borsten streelde, maar toen zijn hand naar beneden ging en haar schaamte naderde, verstrakte haar lichaam en deed ze een poging om zich op te richten.

"Nee, Govert, nee", zei ze beslist. "Dat moeten we voor later bewaren."

Teleurgesteld liet Govert haar los, want een bruuw was hij niet. Schuldbewust stond hij op, gaf Mijntje een hand en trok haar overeind. Als het aan hem lag, zou er geen woord meer aan het voorval vuil gemaakt worden. Het was nu eenmaal zo dat Mijntje recht had op haar eigen mening en hij hield teveel van haar om haar zijn wil op te dringen, al woedde de drift hevig in zijn jonge lijf. Een tijd lang liep Mijntje zwijgend naast hem op het smalle pad langs de Dommel. Omdat ze niet goed raad wist met de situatie, plukte ze een grashalm, stak hem in haar mond en begon er op te kauwen. De gedachten tolden door haar hoofd, want ze wilde hem persé een verklaring geven voor haar gedrag. Na enige tijd dacht ze de juiste bewoordingen gevonden te hebben.

"Nu moet je niet denken, dat ik een kwezel ben", begon ze nog steeds onzeker, "maar een paar maanden geleden heb ik de maagd Maria een belofte gedaan. Ik was toen al verliefd op jou, maar ik durfde er nog niet op te hopen, dat jij ook iets voor mij zou voelen. Daarom heb ik Maria gevraagd om me te helpen en ervoor te zorgen, dat jou hart ook voor mij zou open gaan. Enkele weken later gebeurde dat inderdaad..."

"Wat heb je Maria precies beloofd?" vroeg Govert.

"Ik beloofde haar dat ik maagd zou blijven totdat we getrouwd waren. Misschien had ik dat beter niet kunnen doen. Het duurt wellicht nog jaren voordat we kunnen trouwen en ik weet niet of jij zo lang..."

5.

Govert bleef stil staan en nam haar teder in zijn armen.

"Dan hebben we het eigenlijk aan Maria te danken, dat we elkaar hebben gevonden", zei hij.

"Alleen al uit dankbaarheid moeten we ons daarom aan jouw belofte houden, al zal het soms niet meevallen. Prachtig dat Maria jouw gebed heeft verhoord."

"Ik heb haar anders wel een handje moeten helpen", zei Mijntje plagend. "Als ik me niet in de heg verscholen had om op je te wachten, had je me nou waarschijnlijk nog niet gevonden."

Ze gaf hem een duw, zodat hij bijna in de Dommel tuimelde en rende voor hem uit. Hij ging achter haar aan en kreeg haar al snel te pakken. Zachtjes nam hij haar gezicht in zijn handen en keek haar aan.

"Je hebt Maria die belofte gedaan, omdat je van me hield en daarom kan ik er alleen maar blij om zijn", zei hij. "En bovendien, wat in het vat zit, verzuurt niet."

Mijntje keek hem stralend aan, rukte zich los en liep weer huppelend voor hem uit. Met groot genoegen keek Govert naar haar blije bewegingen en het geluk tintelde door heel zijn lijf. Nu wist hij het zeker. Zijn hele toekomst zou in het teken staan van Mijntje Dielis en van niemand anders. Samen met haar was het een groot plezier om te werken aan hun verdere leven. Govert versnelde zijn pas en ging weer naast haar lopen.

"Mijntje het begijntje", zei hij plagend.

Ze keek hem aan en grijnsde. Het was al laat in de namiddag, maar de zon speelde het spel nog volop mee, alsof ze begaan was met de twee jeugdige geliefden en deel had aan hun verbond, daar aan de oevers van de Dommel.

"Ik moet vlug naar huis, bedenk ik opeens", zei Mijntje. "Ik heb de buurvrouw beloofd om haar vanavond in het huishouden te helpen met het een en ander."

"Je bedoelt Door Schijvens zeker", zei Govert.

"Ja, die bedoel ik. Ze heeft al een heel stel kinderen en nu loopt ze alweer op het laatst. Mijn moeder zei gisteren nog, dat het goed zou zijn als ik daar de handen eens uit de mouwen stak."

"Dat is erg lief van je", zei Govert. "Elkaar helpen als het nodig is, gaat boven alles."

Zoals gewoonlijk stonden de Hondsdagen ook dat jaar in het teken van klamme hitte en veel bedorven voedsel. Zelfs in de kelders, voor zover de mensen daar al over beschikten, bleef de melk maar een dag of wat vers en ook het brood schimmelde waar het lag.

's Morgens vroeg was de lucht al drukkend zwaar en je kon op je vingers natellen, dat er 's middags onweer zou komen. Merkwaardig genoeg friste het niet op na zo'n knetterende bui. Voor de Dommel hadden die zware buien grote gevolgen. Niet bij machte om zoveel water tegelijkertijd te verwerken, trad de rivier buiten haar oevers en zette de rijke hooilanden voor het overgrote deel onder water. Bijna al het hooi ging onherroepelijk verloren en voor een aantal families was dat een harde slag, met name voor de familie Dielis, die nogal wat geiten hield. Dat zou moeilijk worden als straks de winter aan de deur kwam kloppen. Alleen een mooi najaar zou uitkomst kunnen bieden, tenminste als een toemaat hooi er in zou zitten. Maar daar mocht je als mens niet op hopen.

Nadat er 's nachts weer eens een hevig onweer was geweest, stond Govert Daems vroeg op om de schade langs de Dommel op te nemen. Nog nauwelijks bekomen van het vorige noodweer stonden de beemden wederom bijna een halve meter onder water. Kliederend en voor een groot deel uit elkaar gerukt door de wind en de regen, dreeven de hooioppers rond op het water, dat zich langzaam weer terugtrok naar de rivier en alles meevoerde wat drijven kon.

Govert stond treurig te kijken naar die troosteloze aanblik. Hij hoefde er alleen maar aan te denken voor welke problemen Mijntje en haar familie deze winter kwamen te staan en zijn hart kneep al samen.

Op zich waren de winters voor het arme deel van de bevolking in de Kempen al erg genoeg en nu

kwam er ook dit nog bij.

Langs de randen van het zich terugtrekkende water liep Govert richting Borkel om ook daar de schade op te nemen. Het kolkende water had ook daar lelijk huis gehouden. Op veel plaatsen waren de oevers van de rivier totaal weggeslagen en soms zaten er gaten in van een half huis groot. Met ontzag keek hij naar de gevolgen van het natuurgeweld. Ondanks het verlies van veel kostbaar hooi waarvoor je de Dommel aansprakelijk zou kunnen stellen, groeide zijn liefde voor de onberekenbare rivier, die altijd haar eigen zin deed en naar niemand wenste te luisteren.

De Dommel kon gul zijn en overvloedig veel hooi schenken, maar ze nam alles ook weer onverbiddelijk terug, als haar dat beliefdde. Het stond voor Govert vast, dat hij hier met Mijntje wilde wonen, hier, in Weerd, aan de oevers van de Dommel.

Zeker, zo nu en dan zou hij een tijdlang van huis zijn, in Frankrijk bijvoorbeeld, als hij met Graard Bekkers mee kon als cargiedrager of misschien zelfs als hulpvalkenier. Meer dan een half jaar zou hij dan weg zijn en Mijntje zou zich dan altijd alleen moeten redden. Maar daar stond tegenover, dat het werk in Frankrijk altijd veel geld opbracht.

Dat zag hij wel aan Graard Bekkers en aan zijn vrouw en dochter. Ja vooral aan de dochter. Die liep er vaak bij als een prinses, die zich te groot voelde voor het gewone volk en de meisjes van haar leeftijd, die thuis flink moesten aanpakken en zich niet bekommerden om vuile handen en een bruinverbrand gezicht. Nee, Aaltje Bekkers kwam zelden in de zon. Haar huid moest blank blijven, rozig blank, want dat hoorde bij haar stand.

"Geef mij Mijntje maar", dacht Govert. "Die is niet te beroerd om haar handen uit de mouwen te steken. Als het moest werkte ze als een kerel. Daar had je als man tenminste wat aan. En wat kon een juffrouw als Aaltje Bekkers daar tegenover stellen? Zij liet al het werk aan anderen over en had dan nog smoesjes ook."

Denkend aan dat soort zaken bekeek Govert de ravage langs de Dommel. Zo zoetjesaan naderde hij de grens met Borkel en veel verder wenste hij die morgen niet te gaan. Daar, waar de rivier van oudsher de grens bepaalde tussen Weerd en Borkel, maakte de Dommel een grote, zeer scherpe bocht, zodat er aan de kant van Weerd een soort schiereiland was ontstaan. Tot voor enkele jaren groeiden daar een groot aantal opgeschoten wilgen en elzen. De vader van Mijntje had die bomen samen met een paar zonen gerooid in de verwachting dat ze er mooi grasland voor terug zouden krijgen. En ze werden niet teleurgesteld.

Het kleine schiereiland werd na verloop van jaren inderdaad een rijk stukje grond van zo'n tien meter breed en wel veertig meter diep. Al bij al groot genoeg voor jaarlijks een paar oppers uitstekend hooi. Nadat hun vader in juni het gras gemaaid had, waren Mijntje en haar zus er een paar keer naar toe gelopen, eerst om het hooi te keren en daarna om het bijeen te doen en er oppers van te maken. Dan hadden wind en regen er zo weinig mogelijk vat op.

Zo bracht dat kleine stukje beemd voldoende op om de geiten in de winter een paar maanden van hooi te voorzien. Omdat zij de bomen hadden gerooid, kon de familie Dielis aanspraak maken op het kleine stukje land. Dat was de ongeschreven wet, waar elke fatsoenlijke burger zich aan te houden had.

Toen Govert Daems het schiereilandje naderde, zag hij al van ver, dat er iets totaal niet klopte. Hij begon te rennen om er zo snel mogelijk zeker van te zijn, dat zijn ogen hem niet bedrogen.

Maar hij had het wel degelijk goed gezien. In al haar woeste omstuimigheid had de Dommel haar loop verlegd en was recht doorgestoken, zodat de grote bocht kwam te vervallen en het schiereilandje van voorheen niet meer bestond. Maar erger was, dat het stukje beemd waar de oppers hooi van de familie Dielis op stonden, nu plotseling aan de Borkelse kant van de gemeentegrens leek te liggen.

Het was nu maar de vraag, of je moest tellen met de oude of de nieuwe loop van de Dommel om de

grens tussen Weerd en Borkel te bepalen. Dat was tussen beide dorpen al vaker een twistpunt geweest en eigenlijk was er door de bestuurders nooit een afdoende uitspraak over gedaan. Dat had zeker ook te maken met het feit, dat het geluk bij dat soort gebeurtenissen de ene keer aan Weerdse en de andere keer aan Borkelse zijde lag. Zodoende had de stadhouder van Kempenland, tevens drossaert van Weerd, geen dwingende redenen gezien om de zaak definitief te regelen.

Govert Daems overzag de hele situatie en overwoog wat hem te doen stond. In zijn eentje zou hij vele uren tijd nodig hebben om al dat kostelijke hooi naar de goede kant van de rivier te brengen. Daar kwam nog bij dat de Dommel op de plaats van de nieuwe doorbraak veel te wild stroomde. Een man alleen zou daarom weinig kunnen uitrichten. Daarom keerde hij zich rap om en begon te rennen. Hij moest de familie Dielis zo snel mogelijk waarschuwen, in ieder geval voordat die van Borkel op de hoogte waren van de verrassende meevaller en zich het hooi zouden toeëigenen. Govert liep wat hij kon, haalde zijn been open aan braamstruiken, waadde tot aan zijn middel door overstroomd gebied, omzeilde met tegenzin al te grote hindernissen en kwam tenslotte helemaal kapot aan bij de familie van Mijntje.

Hoewel hij nauwelijks nog een woord kon uitbrengen, kreeg hij hen al snel aan het verstand gebracht wat er precies aan de hand was. Vader Dielis trommelde zijn zonen op die gauw ook nog een paar buurjongens ophaalden en met een legertje van een man of tien trokken ze richting Borkel. Omdat ze het tempo hoog hielden, waren ze nauwelijks in staat met elkaar te praten, maar bij elke stap die ze deden, voelden ze de woede groter worden. Vooral de leden van de familie Dielis, waarbij zeker ook Govert gerekend kon worden, waren van plan om hun recht op de oppers hooi met hand en tand te verdedigen.

Het was inderdaad een vastberaden groepje dat gewapend met flinke klippels en hooivorken langs de Dommel trok in de richting van Borkel. Stuk voor stuk waren ze bereid desnoods een kleine oorlog uit te vechten om hun rechten kracht bij te zetten.

Natuurlijk hoopten ze dat ze er op tijd bij waren en dat het niet nodig zou zijn, omdat die van Borkel het buitenkansje nog niet ontdekt hadden. Govert had de tocht van daarstraks nog volop in de benen zitten en hij had soms moeite om de anderen te volgen. Maar op zijn tanden bijtend en zo nu en dan een stukje afsnijdend, slaagde hij er in het groepje mannen min of meer bij te houden. Ook hij had zichzelf voorzien van een dikke, eikenhouten klippel, waarmee je met enige moeite een volwassen wild zwijn zou kunnen vellen.

Na een goed uur lopen en ploeteren door de drassige grond bereikten ze eindelijk de plaats waar de Dommel haar loop zo ongelukkig had verlegd. Van die van Borkel was gelukkig nog niemand te bekennen.

Vader Dielis nam meteen het heft in handen en deelde korte bevelen uit. Allereerst moest iedereen de rivier over om het hooi in veiligheid te brengen.

Om te voorkomen dat er iemand zou vallen en meegesleurd zou worden door het woedende water, dat onstuimig door de nog smalle geul stroomde, gaven ze elkaar een hand, zodat ze een lange, veilige, sterke ketting vormden. Tot aan hun middel waadden ze door het water en drijfnet bereikten ze alle tien de overkant. Tijd om even te rusten en uit te blazen was er niet. Onverwijld begonnen ze armen vol hooi naar de geul te dragen met de bedoeling om het daarna op de een of andere manier naar de overkant te transporteren.

Ze waren pas goed en wel halverwege met het karwei, toen ze werden opgeschrikt door een voorwereldlijk gebrul. In de lus van de bocht in de Dommel, aan de Borkelse kant derhalve, stonden een stel kerels woedend te gebaren, te schreeuwen en met stokken en hooivorken te zwaaien. Zo te horen en te zien waren ze er helemaal aan toe de strijd aan te gaan en de paar oppers hooi als welkome buit naar zich toe te halen.

Als je een strenge, uitputtende winter achter de rug hebt en je de armoe aan alle kanten tot in je botten hebt gevoeld, ben je in staat om tot het uiterste te gaan om te voorkomen dat je de volgende winter weer zo diep in de problemen zult komen. Zowel die van Weerd als die van Borkel hadden de afgelopen winter teveel doorgemaakt om die stelregel te vergeten. Een paar oppers hooi meer of minder kon leven of dood betekenen voor een of meer geiten en voor een belangrijk deel hingen daar hun welzijn en gezondheid van af. Zonder geitenmelk verschraalde hun maaltijd in de winter tot hard, droog roggebrood en zelfs dat was er lang niet altijd.

Het leven was in die tijd voor gewone mensen altijd een strijd tegen het tekort, vooral in de wintermaanden en het vroege voorjaar. En dat tekort lag voortdurend op de loer. Dat verhardde het leven en dat gaf de stelregel "ieder voor zich" meer kans dan goed voor hen was.

Het gebrek aan behoorlijk bestuur - Kempenland was in de ogen van de heren in Holland een arm, katholiek gebied, waar niets te halen viel en dat daarom in bestuurlijk opzicht nauwelijks meetelde - droeg nog eens het nodige bij aan de armzalige omstandigheden waarin gewone mensen moesten leven. Vandaar hun instelling om zich zelfs van geweld te bedienen als het er om ging bepaalde goederen veilig te stellen. En hooi was een kostbaar bezit.

Vader Dielis had zich intussen met zijn aanhang naar de oude loop van de Dommel begeven, zodat ze nagenoeg oog in oog stonden met die van Borkel. Zo er bij iemand al behoefte bestond aan redelijk overleg om te proberen op die manier handtastelijkheden of zelfs moord en doodslag te voorkomen, dan werd dat door de breedgeschouderde leider van de Borkelse groep direct de grond in gestampt. Met een vuurrode kop en woest gebarend, braakte hij een reeks scheldwoorden uit, waar zelfs wilde honden geen brood van lustten. Met name de woorden hufters en bedzeikers kwamen veelvuldig voor in zijn tekst. Voor de rest was er niet of nauwelijks iets van te verstaan, temeer nog omdat hij bijna stikte van woede. Duidelijk was echter wel, dat je rekening diende te houden met deze woeste reus.

Vader Dielis zag al snel in, dat er met mooie woorden niets te bereiken viel. Bovendien wist hij dat zij in het voordeel waren. Die van Borkel moesten immers eerst door de oude, bijna drooggevalle bedding van de Dommel ploeteren en daarna moesten ze ook nog omhoog klauteren tegen de nogal steile oever. Het graslandje lag een beetje op een bult, zodat het van overstroming gespaard was. Dat was meteen ook de reden dat vader Dielis zijn oog op dit toen nog onontgonnen beemdje had laten vallen en de bomen die erop groeiden met veel moeite had gerooid. Hij was dan ook ten volle bereid voor zijn eigendom te vechten, desnoods tot het bittere einde. Die van Borkel waren intussen genoeg opgefokt geraakt om de oversteek te wagen. Vastberaden begonnen ze tegen de oever omhoog te klauteren. Hun klaarblijkelijke leider was inderdaad een aanzienlijk man met zijn ruige bos haar, zijn reusachtige lijf en niet te vergeten met de lange hooivork, die hij zo te zien met alle plezier in je buik zou stoten. Juist hij kwam het eerst met zijn kop boven de rand uit.

Zonder ook maar iets af te wachten gaf vader Dielis hem met zijn eikenhouten klippel een enorme dreun op de hersenpan, maar de reus knipperde niet eens met de ogen. Onverzettelijk klauterde hij verder, incasseerde moeiteloos nog een paar klappen net zo lang tot hij eindelijk op de oever stond en zijn hooivork in de aanslag bracht.

Totaal verbouwereerd stonden die van Weerd toe te kijken. Van dat moment van onoplettendheid maakten een paar andere tegenstanders gebruik om ook op de oever te klimmen. Het waren duidelijk zonen van de leider: dikke koppen, brede schouders en armen als hefbomen. Vader Dielis overzag de situatie en trok toen de enig juiste conclusie.

"Lopen", schreeuwde hij, "lopen wat je kunt."

Binnen vijf minuten was het pleit beslecht. Nat, moe en beschaamd stonden die van Weerd aan de overkant van de geul die de Dommel de afgelopen nacht voor hen zo onfortuinlijk had gegraven.

Terwijl ze afdropen richting Weerd, stonden die van Borkel te juichen met de armen in de lucht geheven. Het liederlijk gebrul klonk die van Weerd als een ware afgang in de oren. Geen van hen nam de moeite om nog eens om te kijken. Ze wisten dat er de komende jaren met die van Borkel niet te spotten viel.

Op weg naar huis dacht vooral vader Dielis met leedwezen aan de verspeelde oppers hooi en zijn zorgen namen bij elke stap toe. Daar hadden ze dan zo hard voor gewerkt. Eerst de kleine beemd ontgonnen en de bomen gerooid, dan het gras gemaaid en zorgvuldig gehooid en opgetast. Het zou toch voor iedereen duidelijk moeten zijn, dat zij en alleen zij de eigenaars waren van dat hooi? Waar was het recht gebleven?

"Daar ga ik de drossaert eens over aanspreken", zei hij woedend in zichzelf.

De rest van de terugweg werd er door niemand een woord gezegd. Ze hadden een gevoelige nederlaag geleden en de gevolgen daarvan zouden zich nog lang doen voelen. Govert maakte zich vooral zorgen om Mijntje. Hij had zo graag indruk op haar willen maken met een paar sterke verhalen over zijn moedig en onverzettelijk gedrag in het gevecht met die van Borkel. Maar nu stond hij met lege handen. Zowel Mijntje als de andere vrouwen zouden weinig bewondering opbrengen voor het feit, dat ze domweg op de vlucht geslagen waren voor de reuzen uit Borkel. Hij dacht na over een manier om zijn eer te redden, maar er schoot hem niets te binnen.

Mijntje was echter niet zo gediend van stoere verhalen. Zodra ze thuis kwamen en haar vader verteld had over de enorme reus die hun plannen had verijdeld, kwam ze op Govert toe en legde haar hand op zijn schouder.

"Gelukkig ben je zo verstandig geweest om er van door te gaan", zei ze. "Stel je voor dat hij je aan zijn hooivork had geregen. Voor een paar oppers hooi moet je je leven niet wagen."

Ze vleide zich tegen hem aan en gaf hem een kus.

"Ik was al bang dat je me een lafaard zou vinden", zei hij.

"Liever een verstandige vrijer dan een dooie held", zei Mijntje.

Omdat er die dag toch niets zinnigs meer te doen viel, bleef Govert maar wat langer bij de familie Dielis hangen. Samen met Mijntje maakte hij de geitenstal schoon, want dat was haar wekelijkse taak. Net toen hij gebukt stond om een riek vol met mest op te tillen en naar buiten te brengen, werd hij door de bok van achteren uit op de horens genomen. Languit viel hij in de mest en toen hij overeind kwam, zat heel zijn gezicht onder de bruine smurrie. Mijntje moest er zo hard om lachen, dat ze bijna omviel. Toen ze was uitgelachen hielp ze Govert overeind en nam hem mee naar de waterput op het erf. Handig schepte ze met de puthaak een emmer water.

"Hier, wassen", zei ze streng. "Wat moet ik met een vrijer die naar een bok stinkt?"

Govert kon er niet echt om lachen.

Iedereen die hem wat beter kende, zou desgevraagd onmiddellijk hebben beaamd, dat Govert Daems over een helder verstand beschikte. Daar stond echter tegenover, dat hij totaal onontwikkeld was. In de wintermaanden was hij zo nu en dan wel naar school gegaan en de basisbeginselen van lezen, schrijven en rekenen had hij min of meer onder de knie, maar daar bleef het dan ook bij. In hakerige hanenpoten kon hij, letterlijk met de tong uit de mond, zijn naam op papier zetten, maar een paar korte zinnen schrijven was te veel gevraagd. Dat hij in politiek geïnteresseerd was, kon je zeker niet stellen, maar hij had over machtsverdeling en bestuurderen wel eens wat flarden opgevangen, als hij luisterde naar de gesprekken van oude mannen, die met elkaar over de politieke toestanden van gedachten wisselden. Veel wijzer was hij er niet van geworden, al was hem voor altijd duidelijk, dat er niet veel van klopte.

Hoewel de mensen in Staatsbrabant en zeker die in Kempenland zich voor het overgrote deel tot het katholieke geloof bekenden, werden ze bestuurd door een handjevol protestanten, dat hier door de

Staten van Holland was aangesteld. Ze gingen zelfs zo ver, die heren van Holland, dat ze hier en daar in de Kempen een dominee hadden aangesteld, in de hoop dat die boerenkinkels in het diepe, donkere zuiden hun eigen geloof op den duur wel zouden inruilen tegen dat van de reformatie. Op een enkele, zeldzame kontenkruiper na, die er vooral geldelijk of ander voordeel in zag of een betere kans om carrière te maken, bleven de meeste Kempische mensen trouw aan Rome. En dat gold evenzeer voor de mensen uit Weerd.

Toen op veel plaatsen in de Kempen het onderwijs ook nog in handen werd gegeven van protestantse meesters, zodat er op de meeste scholen dagelijks in de bijbel gelezen moest worden, riep dat veel extra wroef op, maar daar bleef het dan ook bij. Vooral de oudere mensen hielden in het openbaar wijselijk hun mond.

Maar thuis en in de kroeg werd er volop over gesproken. Zodra er echter iemand van protestantse huize in de buurt kwam, veranderden ze haastig van onderwerp.

In Weerd was de katholieke kerk al vele jaren gesloten, want katholieken mochten niet openlijk laten blijken, dat ze een ander geloof aanhingen. Wilden de mensen 's zondags toch naar de kerk, dan waren ze aangewezen op een zogenaamde schuurkerk, die op Achels grondgebied lag. Dat was toch gauw een paar uur lopen, heen en terug. Vooral in de wintermaanden was dat een heel aangaan.

De katholieke kerk in Weerd was, na al die jaren van leegstand, een mooie bouwval geworden. Er hadden bij regelmaat soldaten in het gebouw gebivakkeerd en die hadden er een echte zwijnenstal van gemaakt. Bovendien werden lekken in het dak door niemand gerepareerd, zodat de afbraak ook zonder mensenhanden langzaam maar zeker voortschreed. Het hout rotte zienderogen weg.

Maar of dat nog niet genoeg was, hielp de opgeschoten jeugd ook nog een handje door de ruiten in te gooien, zodat wind en vocht vrij spel hadden. Op den duur waren er zelfs lieden in Weerd die, gebruik makend van het nachtelijk donker, stenen, balken en deuren uit de kerk sloopten om ze te gebruiken voor eigen huis of stal of zelfs om er de kachel mee te stoken.

Hun geloof belijden deden de mensen dan ook veelal thuis. In de meeste gezinnen werd dagelijks de rozenkrans gebeden en zo door de dag sloegen ze vaak een kruis. Priesters waren er niet in de buurt. Als er iemand ernstig ziek was of zelfs stervende, lieten de mensen stiekem een priester komen uit Hamont of Achel.

Die priester bracht dan Ons Heer, hoorde de zieke de biecht en diende hem zondig de laatste sacramenten toe. Dat gebeurde meestal in het holst van de nacht, want met name de priester liep het risico gepakt te worden. Was dat het geval dan kon hij rekenen op tenminste een fikse gevangenisstraf.

De mensen in Weerd leden er onder, maar ze kwamen niet openlijk meer in verzet. Vele jaren van oorlog, onderdrukking, brandschatting en uitbuiting hadden hen bang en murw gemaakt. De meesten waren al blij als ze een redelijk onderdak hadden en elke dag iets te eten. Het waren donkere dagen in Kempenland en voorlopig zag het er niet naar uit, dat er iets ten goede zou keren.

Met de mensen in Weerd voelde ook Govert Daems de benarde situatie aan den lijve. Maar jong en veerkrachtig als hij was, leed hij er niet echt onder. Tegenover de vaak overdreven voorzichtigheid van de ouderen staat de overmoed van de jeugd. Dat was al zo in het jaar 0 en dat gold voor het jaar 1743.

"Houden wat je hebt", denken de ouderen.

"Grijpen wat je grijpen kunt", denken de jongeren.

En dat is maar goed ook, want dankzij de jeugd zullen er dingen veranderen. Als dat niet zo was, dan zou het leven als een smeulend vuur zijn en onder de dikke laag as zou nooit een vlammetje omhoog schieten, lekkend en zoekend langs een blok hout gaan en aangroeien tot een vlam die

bijna tot de schouw kwam.

De broers van Mijntje Dielis waren nog jong, zo tussen de zeventien en de drieëntwintig jaar oud. Ze hielden er wel van, als de vlam zo nu en dan wat hoger oprees of, liever nog, in de pan sloeg. Zo af en toe wilden ze wat leven in de brouwerij en als zo'n moment te lang op zich liet wachten, waren ze maar al te graag bereid, de lont zelf in het kruitvat te steken.

Al ruim van te voren keken ze er naar uit, als er zich weer een gelegenheid voordeed. De zeventiende september was zo'n dag. Eigenlijk was het een feestdag van de handwerkslieden, die immers na hun patroonsdag, Sint Lambertus, weer met de avondarbeid begonnen.

In de loop van de tijd was dit feestelijke feit uitgegroeid tot een meer algemeen gevierde aangelegenheid, waaraan vooral de jeugd deelnam. De jonge meiden hielden vanaf dat moment ook weer hun spinavonden, zodat ook zij weer iets te vieren meenden te hebben.

Maar ook de opgeschoten jeugd vierde natuurlijk mee. Voor hen betekende de zogenaamde langeliedjesavond dat ze verlof hadden om 's avonds wat langer in het dorp rond te hangen. Hier en daar kregen ze van de een of de ander altijd wel een pint bier aangeboden, want geld om er zelf een te kopen had niemand.

Zo rond een uur of negen stond er zo'n lallend groepje van zo'n man of tien op de markt. De broers van Mijntje Dielis waren er natuurlijk ook bij, sterker nog, zij riepen het hardst. Maar ook Govert Daems was van de partij, want hij wilde zich niet laten kennen tegenover Mijntjes broers.

6.

Een van de jongens kwam op het idee om een groot vuur aan te leggen, midden op het marktplein. Het was dan nog wel geen Sint Maarten, maar elke kans om een vuurtje te stoken was meegenomen. Van alle kanten, uit alle hoeken en gaten, ook vanwaar het zeker niet was toegestaan, werd hout aangesleept, tot er een flinke brandstapel ontstond. Met veel geschreeuw en gejuich werd die in brand gestoken.

Na een minuut of tien kwam de vlam er goed in en weldra was het een indrukwekkend kampvuur, dat allerwegen de aandacht trok. De jongens dansten er om heen en hielden met hun herrie het halve dorp uit de slaap. Het zal zo rond een uur of elf geweest zijn, toen de dominee, die in een groot huis op de kleine markt woonde, de voordeur van zijn huis open zwaaide en met grote passen op het tierende en joelende groepje jongens af kwam. Met zijn harde, wat metalige stem bulderde hij dat de jongens als-de-wiede-weerga op moesten krassen en dat hij anders de schout van dienst zou waarschuwen.

"Protestantse bok", riepen er een paar, "maak dat je weg komt, anders zullen we eens een handje helpen."

Maar de dominee schatte de situatie verkeerd in en vatte een van de jongens bij de kraag. Toen had je de poppen aan het dansen. In een mum van tijd had hij nagenoeg de hele bende op zijn nek. Met vereende krachten sleepten ze de man naar zijn huis, smeten hem in de hal en gooiden de deur dicht. Alsof ze nog niet genoeg hadden aangericht, begonnen een paar jongens stenen te zoeken en gooiden alle ruiten van het grote huis aan diggelen.

Nadat het karwei was geklaard, trokken ze, min of meer afgekoeld, zingend en lallend op huis aan. Voor even voelden ze zich de helden van het jaar.

Zoals Govert Daems maar al te goed wist, was de dominee al eens eerder gemolesteerd. Ook toen had zijn huis de nodige schade opgelopen. Dat voorval had een paar jaar eerder plaatsgevonden. Een aantal aangeschoten jongelui, net terug van de bedevaart naar Handel -die door de protestantse autoriteiten oogluikend werd toegestaan, als het maar geen al te nadrukkelijke manifestatie was - waren nog sterk onder de indruk van alles wat ze hadden gehoord en meegemaakt tijdens die toen nog ééndaagse bedevaarttocht.

Een jonge, nog vurige priester uit Achel, die de bedevaart incognito had meegelopen, had onderweg ophitsend gesproken over de protestanten, die met name de verering van de maagd Maria wilden verbieden en uitroeien. De bezielde, eigenlijk nog te jonge priester had er, in zijn ijver voor het katholieke geloof, nauwelijks benul van wat zijn woorden bij de Weerdse jongeren opriepen. Ze hingen aan de lippen van de priester en na afloop van weer een tirade over die vervloekte protestanten, baden ze samen vurig nog een tientje van de rozenkrans.

Na afloop van de bedevaart hingen de jongens nog wat rond in het dorp. Eigenlijk wisten ze niet goed raad met zichzelf en met de jeugdige woede die de jonge priester in hen had opgeroepen. Behoorlijk aangeschoten na een aantal glazen bier dat voor deze gelegenheid in herberg "In Den Valck" gratis werd verstrekt en nog eens opgejut door de kasteleinsvrouw, zelf een vurig Mariavereerster, was een grote groep jongeren naar de kleine markt getrokken, waar de pastorie van de dominee zich bevond.

In het voorbijgaan hadden ze om te beginnen eerst maar een paar ruiten ingegooid van het protestants kerkje. Pas daarna namen ze het huis van de dominee eens goed onder vuur. De man kwam al snel naar buiten en gaf een van de jongeren een ferme klets om de oren.

Terwijl de dominee zich met de betreffende jongen bezig hield, waren er een paar anderen achter zijn rug om het huis binnen geglipt. Eerst gaven ze het meubilair een goede beurt. Enkele stoelen, kasten en tafels kwamen door de ramen naar buiten vliegen en vielen tussen de struiken in de tuin.

Nog diezelfde nacht werden de ergste raddraaiers opgepakt en drie van hen zaten voor meer dan een half jaar in den Bosch in het cachot. Toen ze in Weerd terugkwamen, hadden ze niet veel te missen. Ze waren sterk vermagerd en de angst leek zich in hun lijven te hebben genesteld. Maar ook de anderen, die zich minder nadrukkelijk met de zaken hadden bemoeid, waren niet met de schrik vrij gekomen.

Govert Daems was maar al te goed op de hoogte van dit feit en van de reikwijdte van de gerechtelijke arm. Na het vuurtje stoken op de markt en de ruzie met de dominee, had ook hij meegeholpen met het ingooien van de ruiten van de pastorie.

Toen hij daarna, samen met de broers van Mijntje, die zich nergens om leken te bekommeren, via de Markt, de Maastrichterweg en de Molenstraat terugkeerde naar den Deelshurck, voelde hij zich allesbehalve heldhaftig. Integendeel. De broers van Mijntje zongen en schreeuwden, alsof ze zojuist een belangrijke overwinning hadden behaald. Bij het huis van Govert namen ze luidruchtig afscheid.

"We zullen ze krijgen, die protestanten", riepen ze. "Wacht maar af, dit is pas het begin."

Nadat Govert zich had losgemaakt uit het groepje, ging hij de stal binnen. Hij wilde juist via de leer naar de schelft klimmen, waar zijn slaapplaats was, toen hij de stem van zijn moeder hoorde.

"Wat is er gebeurd, Govert?"

Hij liep naar haar toe, keek schuld bewust naar de grond en deed zijn mond niet open. Zijn moeder pakte hem bij de schouders en schudde hem eens goed door elkaar.

"Je hebt toch geen stomme dingen uitgehaald?"

Govert voelde dat hij er niet meer onderuit kon.

"Er is iets gebeurd, maar ik wil mijn vrienden er niet aanhangen," zei hij.

"Zitten en vertellen," zei z'n moeder kwaad. "Ik wil alles horen, maar dan ook helemaal alles".

Nog steeds met gebogen hoofd deed Govert zijn verhaal. Hij voelde zich een kleine jongen die moest bekennen dat hij het in de broek had gedaan. Er was geen schim meer over van de stoere strijder die hij een uur geleden nog was. Hoe meer hij zijn moeder vertelde, hoe meer hij beseftte hoe ontzettend stom en ook wel laf het was, om met een stel opgeschoten jongens een oudere man voor schut te zetten en bovendien de ruiten van zijn huis in te gooien.

Zijn moeder luisterde met stijgende verbazing. Omdat het donker was in huis kon Govert haar gezicht niet zien. En dat was maar goed ook.

Nadat Govert zijn verhaal gedaan had, zei zijn moeder een tijdje geen woord. Met haar handen in de zij liep ze een paar keer door de keuken. Toen draaide ze zich plotseling om en zei kortaf:

"Ga eerst maar slapen. Morgen zien we wel verder."

Zonder nog een woord aan hem te verspillen, kroop ze naast haar man in de bedstee en trok het gordijntje dicht. Even stond Govert bedremmeld te kijken. Hij wist totaal niet wat hij ervan denken moest. Keurde zijn moeder het nou goed of keurde ze het juist af?

Nog vol twijfel liep hij de keuken uit naar de stal, waar de geit bokkig tegen het houten schot van haar hok bonkte.

"Hou je koest, rotbeest", zei Govert geïrriteerd en hij klom langs de krakende leer naar boven.

"Wat is er gebeurd, Govert?" vroeg Baptist, de broer die onder hem kwam.

"Hou je bek en ga slapen", zei Govert pissig.

Baptist hield wijselijk zijn mond en schikte wat in, zodat zijn oudste broer zeker voldoende ruimte had, want hij kon lelijk van zich afbijten als bepaalde dingen hem niet zinden. De laatste tijd kwam dat opmerkelijk weinig voor, maar op dit moment was het goed prijs.

Govert trok een paar jute zakken over zich heen, ging zo comfortabel mogelijk liggen en sloot de ogen. Maar de slaap wilde natuurlijk niet komen.

"De dominee heeft me vast en zeker herkend", overdacht hij. "Hij kent me zeker nog terug van het

voorjaar, toen ik samen met vader zijn moestuin heb omgespit en opnieuw aangeplant. Van zijn vrouw hebben we toen zelfs thee gekregen, van dat goudgelige, warme goedje in zo'n kommetje met een oor aan de zijkant, waar je vinger nauwelijks doorheen kon. Nee, hij moet me vast herkend hebben vanavond, zeker in het schijnsel van het houtvuur op de markt."

Urenlang lag hij te tobben en te gissen en op een bepaald moment probeerde hij zich zelfs een voorstelling te maken van het cachot in den Bosch. Veel verder dan een oud, zeer vervallen hok, zonder ramen en vol spinnewebben, waar de ratten over de vloer en de muren liepen, kwam hij niet. Het was er doodstil en je kon er nauwelijks een hand voor ogen zien. Hij rilde al bij de gedachte, dat hij daar enkele weken in zijn eentje zou moeten zitten. Pas tegen de morgen viel hij volkomen uitgeput in een onrustige slaap.

De volgende morgen - Govert had net een homp vers door zijn moeder gebakken roggebrood met gebakken ei achter de kiezen - stond Mijntje al vroeg aan de deur.

"Govert, ik moet je dringend even spreken", zei ze kortaf.

Schuldbewust volgde hij haar tot bij de waterput. Met zijn ellebogen leunend op de rand van de put probeerde hij zo stoer mogelijk te kijken, want hij was niet van plan zich zomaar gewonnen te geven. Daar was hij tegelijkertijd te trots en te koppig voor. Hij wachtte maar af wat Mijntje te vertellen had.

Aan haar gezicht te zien, zou dat wel eens vies tegen kunnen vallen.

"Ben jij met die van ons mee geweest, gisteravond?"

Govert knikte.

"Heb jij ook meegedaan aan dat rotzooi schoppen bij de dominee?"

Govert knikte.

"Nou, maak je borst dan maar nat. Onze Geert en onzen Diel hebben ze vanmorgen in alle vroegte al opgepakt. Het zal niet lang duren voordat ze jou ook komen halen."

"Dan moet ik maken dat ik weg kom," zei Govert. "Ik kan me best een paar weken schuil houden in het moeras bij de Dommel. Daar vinden ze me nooit."

"Wat heb je nou aan een paar weken," zei Mijntje vinnig. "Krijgen doen ze je toch op den duur."

"Wat moet ik dan?"

"Gewoon naar de drossaert gaan en zeggen wat je op je kerfstok hebt. Misschien dat je er dan nog een beetje genadig van af komt."

Zonder zijn reactie af te wachten, keerde Mijntje zich om en liep met grote passen het erf af. Het woord was aan hem, of hij wilde of niet.

"Wat wist Mijntje?" vroeg moeder Daems toen Govert terug kwam in de keuken.

"Ze wil persé dat ik me zelf ga aangeven bij de drossaert," zei hij, "maar daar voel ik helemaal niets voor. Ik kan beter maken dat ik weg kom. Zolang het geen winter is, houd ik het wel uit in het veld."

"Dat Mijntje heeft nóg meer verstand dan ik al gedacht had", zei moeder. "Ze heeft ze in ieder geval beter op een rijtje dan jullie allemaal bij elkaar. Ik zou haar goede raad maar opvolgen en me gaan aangeven. Anders komt het van kwaad tot erger."

Govert keek zijn moeder langdurig aan en knikte toen.

"Wat ben ik toch stom geweest", zei hij uit de grond van zijn hart.

Op aanraden van zijn moeder waste Govert zich zo goed en zo kwaad als het ging bij de waterput, terwijl zij op zoek ging naar de beste kleren die er in huis te vinden waren.

Een uurtje later liep hij in de richting van het dorp. Toen zijn moeder hem zag vertrekken, keek ze hem goedkeurend na.

"Hij ziet er goed uit," dacht ze bij zichzelf.

Ondanks alles voelde Govert zich niet terneergeslagen. Met zijn schone hemd, nagenoeg nieuwe

broek en splinternieuwe klompen hield hij er flink de pas in, want hij wilde zo snel mogelijk schoon schip maken. Maar naarmate hij dichterbij het statige huis van de drossaert kwam, hoe kleiner zijn passen werden. Alsof dat ook maar iets hielp. Op de stoep voor het huis van de drossaert stond een groepje mensen te praten. Zo op het eerste gezicht waren het allemaal ouwelui van jongens die gisteren bij de dominee van de partij waren geweest.

"Zo, Daems," zei een van de vaders, "heb jij ook met stenen gegooid? Ze zullen je wel klein krijgen daarbinnen."

Zonder op of om te kijken wrong Govert zich door het groepje omstanders heen en liet de zware klopper op de enorme deur vallen. Een van de klerken van de drossaert deed open, de ganzenveer nog in de hand.

"Wat moet je jongeheer?" zei hij, bekakt als hij was.

"Ik wil de drossaert spreken," zei Govert.

"Gaat het over gisteravond?" Gover knikte.

"Kom dan maar binnen," zei de klerk van de drossaert.

Hij hield de deur wijd open en Govert volgde de man door de grote, indrukwekkende hal, waar hij een tijdje moest wachten voor een groene, hoge deur.

"Ik roep wel als het de drossaert schikt," zei de klerk.

Met de pet in de hand en de moed in de schoenen stond Govert te wachten. Dat duurde een kwartier, een half uur, een uur. Hij stond op het punt op zijn eerdere besluit tegenover zijn moeder terug te komen en alsnog de benen te nemen, toen de grote deur open ging.

"Kom binnen, Daems", klonk de zware stem van de drossaert. "Ga daar maar staan, voor het bureau."

Het duurde even voordat de drossaert had plaatsgenomen in de ruime stoel, die achter zijn bureau stond, want het was een hele hijs voor de zwaarlijvige, grote man.

"Zo, Daems, dus jij was er gisteravond ook bij betrokken."

Govert knikte.

"Kun je niet meer praten?"

"Ja, meneer."

"Goed dan. Ik heb besloten deze zaak eens tot op de bodem uit te zoeken. Na alles wat er een paar jaar geleden met de dominee is gebeurd, kunnen we dit soort zaken niet langer dulden. Ik zal vooral laten uitzoeken wie de raddraaiers zijn, want hen staat nog het een en ander te wachten. Totdat ik precies weet wat er zich allemaal heeft afgespeeld, gaat iedereen die erbij betrokken is geweest voorlopig het cachot in. Dat kan een dag duren, maar ook een week. Wacht maar in de hal totdat iemand je komt halen en probeer maar niet te vluchten, want we weten je op den duur toch te vinden."

Govert ging door de grote deur naar de hal, waar al iemand van de dienst van de schout op hem stond te wachten. Tot Goverts verrassing stak de man met hem de markt over en liep in de richting van "In Den Valck". Zou hij dan toch niet in het cachot hoeven? Was het alleen een dreigement van de drossaert?

Al gauw werd hij uit de droom gehaald. Omdat er in het cachot niet genoeg ruimte was voor tien man, was de gelagkamer van "In Den Valck" als tijdelijke gevangenis ingericht. Bij gebrek aan ordedienaren, had de waard van de drossaert bevel gekregen op de jongens te passen.

Met de nodige tegenzin stemde de waard ermee in, want hij had wel andere dingen te doen en bovendien was het niet goed voor de klandizie. Wie drinkt er nou een pint bier of een glas wijn in een cachot? Toen Govert er binnen kwam, werd hij met ingehouden gejuich ontvangen. Maar echt knapte hij er niet van op.

De eerste uren was het nog best gezellig in de gelagkamer van "In Den Valck". Dat was ook te verwachten als je een tiental jongeren bij elkaar zet, die zich nogal heldhaftig voelen, omdat ze iets

hebben uitgehaald wat het grootste deel van de jongeren in het dorp graag zou hebben gedaan, maar om de een of andere reden niet durfde.

Daar kwam nog bij dat de kastelein van "In Den Valck" het erg luchthartig opnam en eigenlijk alles toe liet, behalve ervan door gaan.

In het dorp was de gebeurtenis van de vorige avond natuurlijk het gesprek van de dag. Opvallend veel dorpingen, ook die uit gehuchten als de Zeelberg, de Haag, de Braken en Geenhoven, moesten die dag heel toevallig op de kleine markt zijn voor het een of ander.

In feite kwamen ze niets anders doen dan de ravage bekijken in en om het huis van de dominee. Ze keken er met een brede grijns naar en trokken dan weer een ernstig gezicht. Want openlijk hun bijval betuigen was er niet bij. Zoals altijd keek iedereen uiteindelijk naar zijn eigen belang en het eigen hachje stond voorop. Op die regel waren die van Weerd zeker geen uitzondering.

Zoals alle bewoners van Kempenland, hadden ze de laatste eeuw veel te lijden gehad van soldaten en rondtrekkend gespuis. Zonder die ellende hadden ze al meer dan genoeg aan hun hoofd.

Zoals gezegd waren de eerste uren in de gelagkamer van "In Den Valck" eerder aangenaam dan vervelend. Maar zo tegen de middag begon de verveling zienderogen toe te slaan. Van de weeromstuit stak de baldadigheid de kop op. De waard kreeg op die manier de handen meer dan vol aan het jongvolk, dat op de tafels begon te slaan en steeds luider om bier begon te roepen. Er uitstekend van op de hoogte dat geen van de jongelui ook maar één cent op zak had, paste de waard ervoor op die wens in te gaan. Bovendien werd hij steeds bozer om het feit dat zijn klanten, meestal reizigers die vanuit den Bosch op weg waren naar Maastricht of Luik of omgekeerd, zijn deur voorbijgingen, als ze zagen wat voor volk er bij hem binnen zat.

Tot zijn leedwezen klopten de meesten aan bij zijn concurrent "In Den Sleutel" aan de andere kant van de markt. Hij begon juist ernstig te overwegen om schadevergoeding te eisen op het bureau van de drossaert, toen hij een van diens klerken de markt over zag steken. De man liep regelrecht naar "In Den Valck" en zwaaide de deur wijd open.

"Tist en Gust Dielis gaan met mij mee, de anderen kunnen allemaal naar huis," schreeuwde de klerk boven het lawaai van de jongelui uit.

Op slag was het doodstil in de gelagkamer van "In Den Valck". Het was duidelijk dat er een paar gevoelige straffen uitgedeeld gingen worden.

"Allemaal straf of niemand straf," riep er iemand.

Maar Tist Dielis stond al op, wenkte zijn broer en liep naar de deur.

"Gaan jullie allemaal maar gerust naar huis," zei hij. "Wij zullen wel zien wat er van komt."

Gedwee liepen de twee broers met de klerk mee naar het bureau van de drossaert, hun eerdere bondgenoten in stomme verbazing achterlatend. Nog geen kwartier later was de gelagkamer helemaal leeg, tot grote opluchting van de waard, want even later stopte er een groot rijtuig voor de herberg. Er stapten vier nogal duur uitzierende heren uit het voertuig, die na enig aarzelen "In Den Valck" binnen gingen en een uitgebreide maaltijd bestelden en twee flessen Franse wijn. Ze hadden blijkbaar geld zat om het een en ander te verteren.

Buigend als een knipmes nam de waard de bestellingen op en zette zijn vrouw en dochter in de keuken aan het werk.

"We zijn op zoek naar het huis van valkenier Graard Bekkers," zei een van de mannen. "Als ik het goed heb, moet hij gisteren of vandaag zijn teruggekeerd van het Franse hof. Wilt u ons straks wijzen waar de man woont?"

"Ik zal mijn zoon straks meesturen," zei de waard. "Die weet precies waar Graard Bekkers woont en dan weet ik zeker dat u het vinden zult."

Nadat Tist en Gust Dielis met de klerk van de drossaert waren vertrokken, verliet ook Govert Daems de gelagkamer van "In Den Valck" en ging schoorvoetend op weg naar de familie Dielis om het slechte nieuws te vertellen.

Hij had dan ook niet veel te missen. Hoe moest hij de ouders van Tist en Gust duidelijk maken waarom hij vrijuit ging en dat de broers van Mijntje blijkbaar de hele schuld op hun nek kregen? Misschien waren zij dan wel de grootste raddraaiers geweest, maar ze hadden allemáál met stenen gegooid. Hoe moest hij die oneerlijkheid aan hun ouders uitleggen? En wat in zijn ogen nog veel belangrijker was: hoe zou Mijntje op het nieuws reageren? Het zou hem niet verbazen, zeker gezien haar eerdere reactie, dat zij hem eens goed de huid vol zou schelden, want ook in dat opzicht wist ze van wanten.

Kwaad schopte Govert een steentje voor zich uit en vloekte in zichzelf. Maar tegelijkertijd realiseerde hij zich terdege, dat het niet rechtvaardig was om medelijden met zichzelf te hebben. Voor Tist en Gust was het veel erger. Als het een beetje verkeerd uitviel, konden ze rekenen op een paar weken cachot in den Bosch. Zeker nu de winter naderde, moest het geen pretje zijn in een onverwarmde gevangenis waar je ook nog maar half te eten kreeg en waar nooit een straaltje daglicht binnenviel.

Toen hij bij het huis van Dielis arriveerde, kwam de moeder van Mijntje juist met een kan melk uit de geitenstal.

"Waar zijn onze Tist en Gust?" vroeg ze met een blik vol wantrouwen.

"Die moesten blijven", antwoordde Govert. "Wij, de anderen, mochten allemaal naar huis."

"Dacht ik het niet", zei ze verbeterd. "Die van Dielis hebben het altijd gevreten. Jullie hebben natuurlijk weer mooi de slijmbal uitgehangen tegen over de drossaert. Het is ook altijd hetzelfde liedje."

Kwaad liep ze het huis in en liet hem voor de deur staan. Govert had niet de moed om haar te volgen. Leunend tegen de waterput besloot hij te wachten tot Mijntje naar buiten zou komen. Hij wachtte bijna een uur, maar Mijntje liet zich niet zien.

Hij had het blijkbaar lelijk bij haar verbruid en dat moest ze hem natuurlijk nog eens extra laten voelen. Maar van de andere kant moest hij toegeven, dat ze terecht kwaad op hem was. Mismoedig zette hij zich af van de waterput en liep de zandweg op.

Het was een ongewoon mooie nazomer, die nu al een paar weken onafgebroken voortduurde. In de strakblauwe lucht stond een lage, maar nog voelbare zon, die een gelig licht uitstraalde over de velden, de bomen en de lage, strooien daken van de armzalige huizen. De bladeren van de lindebomen die voor de huizen stonden, als bescherming tegen zomerse hitte en winterse kou, begonnen al te vallen en ook andere bomen hulden zich langzaam maar zeker in zacht rood, geel en bruin. In normale omstandigheden zou Govert daar met volle teugen van genoten hebben, maar nu had hij andere dingen aan zijn hoofd.

Hij slenterde over de smalle zandweg in de richting van den Deelshurck, maar hij wilde eigenlijk helemaal niet naar huis. Het liefst zou hij naar de Dommel gaan en wat langs de oever van de rivier lopen om rustig te kunnen nadenken over de vraag, hoe hij zich uit de situatie moest redden. Hij had er sowieso weinig behoefte aan om mensen te ontmoeten op dit moment. Maar zijn maag liet zich luid horen en dat herinnerde hem eraan, dat hij al lang niet meer gegeten had. Dat gevoel hield hem op het spoor naar huis, naar moeders pappot, die ook vandaag weer tot de rand gevuld zou zijn. Wat dat betreft viel er de laatste tijd niets te klagen in huize Daems.

Dankzij een ruimhartig gebaar van de dominee, liep de hele zaak toch nog min of meer met een sisser af. Zodra hem ter ore kwam, dat Tist en Gust op de nominatie stonden om voor een paar weken naar den Bosch te verhuizen, stapte hij naar de drossaert om clementie te vragen voor de twee knapen.

Gelukkig beschikte de dominee over nogal wat overredingskracht, want de drossaert had in het begin totaal geen oren naar een strafvermindering voor de gebroeders Dielis. Ook al omdat hij de laatste tijd met zijn schout en wetsdienaars de handen meer dan vol had aan het opsporen en

berechten van landlopers, gedroste soldaten en meer van dat onguur gespuis dat de Kempen in die tijd onveilig maakte, begon hij toch te twijfelen. Diefstal, roof, plundering, verkrachting en zelfs moord waren geen uitzondering in die roerige tijden.

Vooral de mensen die erg afgelegen woonden, leefden 's nacht tussen hoop en vrees. In die zin kwam het drossaert de Jongh goed uit, dat de dominee om clementie kwam vragen voor de broers Dielis.

"Maar ik wil dan wel persé, dat je een straf bedenkt voor het tweetal, die in de juiste verhouding staat tot het gepleegde delict," zei hij. "Het mag niet zo zijn, dat de mensen gaan denken, dat ik niet streng weet op te treden, want dat zou om nog meer moeilijkheden vragen."

De dominee hoefde niet lang na te denken over een passende straf. Hij hoefde zich alleen maar de verwilderde toestand van de tuin rond zijn pastorie voor ogen te halen, om een geschikt project als straf te hebben. "Stuur die jongelui, niet alleen de twee raddraaiers maar ook de zogenaamde meelopers, maar eens naar mij toe", zei hij. "Ik zal ze in hun vrije tijd wel eens flink aan het werk zetten.

Die middag, rond een uur of vier, stonden ze alle tien bij de dominee op de stoep: haren gekamd, pet in de hand en in de beste kleren die ze in hun armoe bij elkaar gescharreld konden krijgen. Zwijgend wachtten ze af tot de deur zou open gaan.

Even later klikte het slot. De meid deed open en liet hen binnen. De dominee zat in zijn werkkamer achter een groot bureau te schrijven. Streng kijkend wees hij de jongens hun plaats voor zijn bureau en keek hen een tijd lang zwijgend aan. Toen begon hij met een opvallend lijzige, wat metalige stem te praten.

"Jullie hebben mij erg teleurgesteld", begon hij. "Van jongens van jullie leeftijd, ik zal maar zeggen tussen de zestien en de twintig, had ik toch wat meer zelfbeheersing verwacht. Maar goed, we zullen zeggen dat het uit de hand gelopen is. Maar dat neemt niet weg, dat er hier in huis nogal wat is aangericht. Eigenlijk zou ik jullie de schade moeten laten vergoeden, dat zou heel billijk zijn."

7.

"Daar gaan mijn mooie toekomstplannen met Mijntje", dacht Govert zuur.

"Maar ik weet natuurlijk ook, dat er van een kale kip niets te plukken valt," hernam de dominee. "Ik schiet er echter ook niets mee op als er een paar van jullie voor enkele weken in den Bosch in het cachot moeten zitten. Daarom heb ik besloten om jullie voor mij te laten werken. Zo kunnen jullie de straf afkopen. Elke zaterdagmiddag komen twee van jullie, bij toerbeurt, in mijn tuin werken, wieden, spitten, snoeien, jullie zien wel wat er gebeuren moet. Ik heb uitgerekend dat iedereen op die manier om de zes weken aan de beurt komt. Dat houden we vol tot de tuin in orde is. Is iedereen het daarmee eens?"

Er klonk alleen wat gemompel, maar er werd overal heftig geknikt.

"Nou, dat is dan afgesproken. Jullie rekenen zelf wel uit wanneer iedereen aan de beurt is.

Misschien dat Govert Daems die taak op zich kan nemen?"

Govert knikte verlegen. Hij beschouwde het in zekere zin als een eer, maar van de andere kant wist hij er eigenlijk geen raad mee. Zouden de anderen niet denken dat hij bij de dominee in een goed blaadje stond?

"Zo, nou moet ik verder met mijn werk," zei de dominee.

Alsof de meid hem gehoord had, opende ze de deur van de werkkamer en liet de jongens uit, nadat ze iedereen een appel en een paar noten had toegestopt.

"Toch een goeie kerel, die dominee," zei Tist Dielis en zette gretig zijn tanden in de rode appel.

"Zet mij maar op de lijst voor komende zaterdagmiddag."

Thuis hoorde Govert voor het eerst, dat Graard Bekkers vervroegd uit Frankrijk was teruggekomen. Zijn vader wist ook niet precies waarom. Wel had hij gehoord dat er in Frankrijk een ongeluk was gebeurd en dat Graard gewond zou zijn. Maar zolang ze er het fijne niet van wisten, gingen ze er van uit, dat het allemaal wel zou meevallen.

"Zou hij Virgo mee hebben teruggebracht?" vroeg Govert zich hardop af. "Hij heeft het bij zijn vertrek in het voorjaar wel uitdrukkelijk beloofd."

"Beloven en doen zijn twee verschillende zaken," zei moeder Daems wat zuur. "Ik denk eerder dat hij Virgo aan het hof duur verkocht heeft. Kassa, denkt Graard Bekkers en niks anders."

Govert staarde wat dromerig voor zich uit. Er stonden hem wellicht twee plezierige dingen te wachten in de komende dagen. In de eerste plaats kon Mijntje moeilijk nog kwaad blijven, nu haar broers er zo goed af gekomen waren na dat gedoe bij de dominee. Ten tweede achtte hij de kans zeker niet uitgesloten dat hij Virgo weldra zou terugzien, ondanks de weinig opwekkende woorden van zijn moeder.

Hij dacht even terug aan de koude winterdag, toen hij de jonge wijfjesvalk gevangen had. Vanaf het eerste moment was hij verkikkerd geraakt op die fiere, trotse roofvogel. Met tegenzin had hij Virgo in het voorjaar met Graard Bekkers zien vertrekken naar Frankrijk. Anderzijds besepte hij natuurlijk, dat ook een slechtvalk de kost moest verdienen. Zo'n dure, goed getrainde vogel hield je niet voor de lol. Zeker Graard Bekkers niet.

"Van de ene kant is het maar goed dat Graard vroeger is teruggekomen," zei vader Daems. "Nu hebben we ruimschoots de tijd om de vangplaatsen op de hei tijdig in orde te brengen. Over een week of zes kunnen de eerste valken alweer arriveren als het weer een beetje meewerkt. Misschien kunnen we dit jaar eens denken over een andere vangmethode. Ik heb me laten vertellen dat er in Arendonk het afgelopen jaar gevangen is met een slechtvalk als lokker. Dat schijnt heel goed bevallen te zijn. Maar om te beginnen zullen we Graard vanmiddag eens gaan opzoeken. Dan weten we meteen wat er in Frankrijk gebeurd is en hoe hij er aan toe is."

Toen ze die middag bij Graard Bekkers aankwamen, stond er een groot, duur rijtuig voor de deur. Dochter Aaltje kwam naar buiten om te waarschuwen dat haar vader hoog bezoek had en dat ze nog

maar eens terug moesten komen. Morgen of zo. Willem Daems hoorde echter amper wat het wicht tegen hem zei. Nogal bruusk duwde hij haar opzij en ging het huis binnen, recht naar de valkenkamer.

"Lompen boer," hoorde Govert Aaltje schelden.

Maar hij deed of hij het niet hoorde en ging achter zijn vader aan. Toen hij in de valkenkamer kwam, zag hij het in één oogopslag: daar zat Virgo, trots als altijd, met hoog opgerichte kop en prachtig in de veren. Hij deed gauw een handschoen aan en liet de vogel er op plaatsnemen. Heel even dacht hij, dat Virgo hem herkende, maar toen zag hij zelf wel in, dat zoiets tot de onmogelijkheden behoorde. Alhoewel de manier waarop ze naar hem keek toch iets van vage herkenning in zich had.

"Die zouden we uitstekend als lokker kunnen gebruiken," zei zijn vader. "Ze is goed zeeg en ze leert blijkbaar snel. Eerst moeten we maar eens afwachten wat Graard Bekker voor plannen heeft." Govert hoorde maar half wat zijn vader allemaal mompelde, zo werd hij in beslag genomen door Virgo, met haar felle, vurige ogen, die precies zo waren als hij ze de afgelopen zomer in zijn dromen voor zich had gezien. Als het nou ook met Mijntje nog goed kwam, had hij niks meer te wensen.

Hij had Mijntje al een hele tijd niet gezien en dat verontrustte hem toch meer, dan hij zichzelf wilde toegeven. Had ze dan toch niet het open, zonnige karakter dat hij zo graag wilde zien? Natuurlijk had hij al lang ontdekt, dat ze heel koppig kon zijn, maar ze draaide dan meestal snel weer bij. Hij moest er toch eens beter op gaan letten, want een vrouw die vaak kwaad was en dat dagen lang kon volhouden, zag hij nou niet direct zitten. Dat soort dingen overdacht hij bij zichzelf, toen hij samen met zijn vader weer naar huis liep, na het bezoek aan Graard Bekkers. De valkenier hadden ze niet meer kunnen spreken, omdat de hoge gasten blijkbaar belangrijke zaken met hem te doen hadden.

"We gaan morgen wel terug om te horen wat er precies aan de hand is," zei zijn vader. "Ik hoor zoiets liever uit de eerste hand."

De vader van Mijntje Dielis was een eigengereid, wantrouwig iemand. Maar die karaktereigenschappen had hij niet voor niets ontwikkeld. In zijn leven, eigenlijk van jongsaf aan, had hij nogal wat tegenslagen te verwerken gekregen.

Mede door al dat soort zaken behoorde het gezin Dielis tot de armste huishoudens van Weerd. Toch wezen hij zowel als zijn vrouw elke vorm van hulp en bijstand altijd hooghartig en verontwaardigd van de hand. Zijn vrouw was daar zo mogelijk nog duidelijker in dan hij. Ze was goed voor haar kinderen, maar voor buitenstaanders bikkelhard. Als een forse kloek hield ze haar gezinnetje bij elkaar. Wie aan haar man of aan een van haar kinderen kwam, kwam aan haar.

Zodoende stond het gezin Dielis min of meer aan de rand van de gemeenschap. Vandaar ook dat de moeder van Mijntje zo bits en verontwaardigd reageerde toen haar zonen Tist en Gust alleen de schuld leken te krijgen van de vernielingen aan de pastorie van de dominee. Daar kwam nog bij dat Govert Daems, de vrijer van Mijntje, er zonder kleerscheuren vanaf kwam. Daarom had ze Mijntje in eerste instantie verboden nog om te gaan met Govert, die ze bij voorkeur een kontenkruiper noemde.

Toen het achteraf allemaal nogal meeviel met de straffen, omdat de dominee zoveel menselijke wijsheid had getoond, stond ze het contact tussen Mijntje en Govert oogluikend weer toe, al ging het nog steeds niet van harte.

De eerste keer dat Mijntje en Govert elkaar weer ontmoetten, was op 11 november, patroonsdag van Sint Maarten. Voor Govert had de scheiding veel langer geduurd dan hij verwacht had en dat bevreedde hem zeer.

Die van den Deelshurck hadden tegen Sint Maarten een geweldige stapel brandbaar materiaal

verzameld, voornamelijk takken en stammen, die ze werkelijk overal vandaan hadden gesleept, gevraagd en ongevraagd.

Tussen de verschillende buurtschappen was er in de loop van vele jaren een soort wedijver gegroeid rond de vraag wie de grootste brandstapel had met Sint Maarten. Die van den Deelshurck gooiden elk jaar weer hoge ogen en ook dit jaar mocht hun stapel er zijn.

Zodra het duister inviel, werd de brandstapel aan vier kanten in brand gestoken. Na een kwartier kwam de vlam er pas goed in en het licht was kilometers ver in de omtrek te zien.

Niet alleen de buurtschappen in Weerd hadden hun eigen kampvuur, maar alle dorpen en buurtschappen in de hele Kempen, zodat de hemel op Sint Maartensnacht in een rossige gloed kwam te staan. Staande op een groot heideveld, kon je met gemak een tiental van die vuren onderscheiden.

Het was natuurlijk vooral de jeugd die zich in de loop van de avond verzamelde rond die vuren en dat gold ook voor den Deelshurck. Govert was er al vroeg, want hij wilde er persé bij zijn, als het vuur ontstoken werd. Maar zijn ogen zochten voortdurend naar Mijntje. Het was al behoorlijk laat op de avond, toen ze eindelijk arriveerde, samen met haar zus. Ze sloot meteen aan in de kring en deed enthousiast mee met het dansen en zingen. De jeugd van den Deelshurck kwam langzaam los! Na enig gewring en geduw slaagde Govert er in zich tussen Mijntje en haar zus in te werken.

"Hé, Govert," zei ze verrast en haar ogen blonken in het licht van het houtvuur.

Het duurde niet lang voordat ze zich samen losmaakten uit de kring en een rustiger plaats opzochten. Daar vloog ze hem om de nek en drukte zich stevig tegen hem aan.

"Waar bleef je toch?" vroeg ze. "Ik heb tien lange dagen op je gewacht."

"Ik dacht dat ik niet meer welkom was," zei Govert. "Je moeder deed zo pinnig, de laatste keer dat ik bij jullie was, dat ik het ook niet meer wist."

"Je vrijt met mij en niet met ons moeder," zei Mijntje. "Als je dat maar nooit vergeet."

Govert begreep de wenk en trok haar naar zich toe. De rondingen van haar stevige lijf maakten hem hitsig en hij drukte haar bijna plat. Mijntje kreunde onder zijn hardhandige liefkozingen en liet zijn handen vrij spel.

Toen ze uiteindelijk teruggingen naar het kampvuur, was iedereen al naar huis. Van het vuur was niet veel meer over dan een smeulend hoopje.

Graad Bekker moest voortaan door het leven zonder de vier vingers van zijn rechterhand. Alleen zijn duim had hij nog en dat bleek achteraf al bij al toch een zeer nuttig instrument, als je iets wilde vasthouden. Het was gebeurd tijdens een jachtpartij aan het Franse hof in Versailles. De Franse koning begon zich, ook als het om de jacht ging, steeds meer te interesseren voor vuurwapens.

Graad Bekkers zag dat met lede ogen aan, want het betekende automatisch, dat de belangstelling van de koning voor het weispel, het vluchtbedrijf met de valken, steeds meer zou afnemen.

Daarom lag het niet direct voor de hand, dat Graard meedeed aan de jacht met de musket. Omdat de koning hem persoonlijk had uitgenodigd, kon hij er echter niet onderuit.

Niet helemaal in zijn nopjes nam hij dan ook deel aan de jacht met de musket in de uitgestrekte landerijen van Versailles. Als hoofdvalkenier droeg hij, dat was voorschrift, een pistool, waar hij overigens nog nooit mee geschoten had.

Eigenlijk was dat niet helemaal waar, want één keer, op de markt in Weerd, had hij het pistool tevoorschijn gehaald om indruk te maken op het volk. Hij schoot twee keer in de lucht en de mensen stoven verschrikt uiteen.

Maar dat was een pistool. Een musket was weer heel andere koek.

Graad Bekkers trof het niet tijdens die jacht met de koning. Op het moment dat hij de trekker van zijn musket overhaalde om een fazant te schieten, ontplofte de loop van het wapen. Met een hevig

bloedende hand werd hij naar het kasteel gebracht, waar de chirurgijn van de koning zich persoonlijk met hem bemoeide. De wond heelde voorspoedig, maar de vier vingers was hij kwijt. Zodoende was voor hem het hele seizoen aan het Franse hof voor een groot deel mislukt. Dat verdroef hem zeer, misschien nog wel meer dan het verlies van zijn vingers. Zijn functie als hoofdvalkenier zou hij waarschijnlijk kunnen vergeten, want het was de eer van de koning te na, om zich, samen met een zichtbaar verminkte valkenier, in het openbaar te vertonen. De koning bleef de koning en die was mijlen ver verheven boven de rest van de mensheid, zelfs boven een valkenier.

Tijdens die gedwongen rustperiode in Frankrijk had Graard Bekkers alle tijd gehad om eens uitvoerig na te denken over zijn plotseling veel minder zeker geworden toekomst. Hij ging zo langzamerhand naar de vijftig jaar en hij had meer dan voldoende geld en bezittingen om het daarmee voor de rest van zijn leven uit te kunnen zingen, zonder ook maar een stuiver in te leveren. Daar maakte hij zich dan ook geen enkele zorg over.

Nee, wat hem slapeloze nachten bezorgde was de vraag hoe het nou moest met zijn opvolging. Zijn vrouw had hem jammer genoeg maar één kind geschonken en dat was nog een dochter ook. Niet dat hij niet zielsveel op had met het wicht, maar als opvolgster zag hij haar niet zitten. In de eerste plaats was het volslagen ongebruikelijk dat een vrouw in die tijd het vak van valkenier uitoefende, vooral aan het hof had je als vrouw geen enkele kans op een hoofdrol tijdens het weispel.

Vrouwen werden hooguit in de marge toegelaten, jagend met een boomvalk of een smelleken op de ranke, tere vuist. Het stond dan ook vast, dat hij aan zijn dochter Aaltje weinig had als het om opvolging ging.

Ook in de verdere familie zag hij geen geschikte kandidaat en zonen van andere valkeniers gunde hij het eigenlijk niet om in zijn voetsporen te treden en over zijn rug hun rijkdom meer dan te verdubbelen. Bovendien waren de meeste zonen van valkeniers al getrouwd of stilzwijgend aan iemand toegezegd, want zo ging dat in de wereld van de welgestelden.

Uiteindelijk was er maar één jongeman, die telkens weer in zijn gedachten kwam boven drijven. Hij was betrouwbaar, had de blik, het uithoudingsvermogen, de handigheid en het verstand van de geboren valkenier en hij was in de komende jaren nog voldoende te kneden tot een diplomaat en zakenman, de twee eigenschappen die je als eenmaal gevestigd valkenier absoluut nodig had.

Daar kwam nog bij, dat het een goede partij leek voor zijn dochter Aaltje. Om de uitverkoren jongeman, Govert Daems, en zijn dochter aan elkaar te koppelen, leek Graard Bekkers nauwelijks een probleem. Een jongen uit zo'n arm nest zou die kans met beide handen aangrijpen, daar was hij heilig van overtuigd. Hij vroeg zich alleen af, of Govert wel hard genoeg kon zijn op den duur. Net als zijn vader was hij mogelijk te weekhartig en te snel van zijn stuk te brengen. Maar van de andere kant had hij nog een aantal jaren om de jongen de regels van het zaken doen bij te brengen en hem te harden in die veelal toch meedogenloze strijd, zeker als het ging om een vooraanstaande plaats aan het hof, die je slechts met beide ellebogen in de aanslag kon bereiken.

Met die vastomlijnde plannen in zijn hoofd was Graard Bekkers uit Frankrijk teruggekeerd in Weerd. Hij was niet van plan lang te wachten met de uitvoering. De komende jaren zou hij de jongen met alle zorg voorbereiden op zijn toekomstige taak en daarna kon hij met een gerust hart op zijn lauweren gaan rusten. In zijn gedachten had Graard Bekkers het allemaal prachtig geregeld.

Om allerlei niet te voorziene redenen liep het al tegen Kerstmis, toen Graard Bekkers pas kans zag om Govert Daems te spreken te krijgen, zonder dat er iemand hinderlijk in de buurt was: op de hei in de tobhut.

In de loop van november hadden vader en zoon Daems al vier slechtvalken gevangen, mede dankzij Virgo, die haar taak als lokker snel onder de knie had gekregen. In december waren daar nog eens zes valken bij gekomen en Graard Bekkers was dik tevreden.

Vooraf ook de manier waarop Govert met Virgo omging en het feit dat hij nagenoeg alles wat hij verlangde van haar gedaan kreeg, sterkte hem in de gedachte, dat de jongen een waardig opvolger zou worden.

Op een morgen, toen hij in zijn eentje op de legde ging kijken of alles naar wens verliep, trof hij Govert alleen. De jongen was intussen een volleerd vanger geworden, die alle kneepjes van het vak tot in de puntjes verstond. Het idee om een slechtvalk als lokker te gebruiken was dan wel niet van hem, maar hij had het wel degelijk uitgevoerd.

Graad Bekkers voelde op zijn klompen aan, dat dit het juiste moment was om Govert voor zijn plannen te winnen. Als diplomaat wist hij maar al te goed, dat hij niet te hard van stapel moest lopen: ook hier was geduld een schone zaak. Daar kwam nog bij, dat hij een mooi smoesje bij de hand had om het gesprek mee te openen.

"Weet je dat ik Virgo voor veel geld zou kunnen verkopen?" begon hij. "In november waren er vier heren uit Engeland bij mij op bezoek, die voor hun koningshuis op zoek waren naar goede slechtvalken. Ze boden een klein fortuin voor Virgo. Maar ik weet dat jij erg op de wijfjesvalk gesteld bent en dat telde voor mij toch net iets zwaarder dan een bom duiten."

Govert keek de man verrast en dankbaar aan. Het is toch niet zo'n bikkelharde zakenman als iedereen zegt, dacht hij bij zichzelf.

"Zou je er iets voor voelen om valkenier te worden, Govert?" fleemde Graard Bekkers. "Je zou om te beginnen bij mij in dienst kunnen komen. Ik leer je het vak en de komende jaren kun je met me mee naar Frankrijk om het adellijke weispel te leren met alle ingewikkelde regels die daarbij horen. Ik word al een dagje ouder en nu ik vier vingers van mijn rechterhand moet missen wordt het er allemaal niet makkelijker op. Wie weet dat je nog eens mijn opvolger kunt worden. Maar dan wordt er wel het een en ander van je verwacht. De Franse koning eist veel van zijn valkeniers en vooral van zijn hoofdvalkenier, want die moet hij in alle opzichten kunnen vertrouwen."

Govert wist niet wat hij hoorde. Het vooruitzicht trok hem ontzettend aan, maar tegelijkertijd beangstigde het hem. Graard Bekkers zag de verrassing en de verwarring op het gezicht van de jongen en dacht dat hij misschien toch te direct te werk was gegaan. Daarom besloot hij Govert gauw weer op zijn gemak te stellen.

"Je hoeft natuurlijk niet meteen te beslissen, denk er eerst maar eens rustig over na," zei hij lachend. "En natuurlijk moet je er uitgebreid met je ouders over praten. Uiteraard hebben zij ook een stem in het kapittel."

Even later stond Graard op van zijn zitplaats in de tobhut en maakte aanstalten om te vertrekken.

"Binnenkort spreken we elkaar wel weer," zei hij onder het weg gaan.

Govert bleef in totale verwarring achter in de tobhut. Met de handen voor zijn gezicht dacht hij een poosje na over het gebeurde. Toen gooide hij alles van zich af en concentreerde zich weer op de valkenvangst. Een paar uur bleef hij nog in de tobhut, maar er diende zich geen valk meer aan.

Ondanks het feit dat hij er zich tegen verzette, keerden de gedachten van Govert Daems telkens weer terug naar dat ene punt: valkenier worden bij Graard Bekkers. Het leek of een droom bewaarheid werd. Uiteindelijk zag hij in dat langer in de tobhut blijven geen enkele zin had. Hij zocht zijn spullen bijelkaar, zette de lokduiven in hun kooi en de klapekster in de loper, nam Virgo op de hand en ging naar huis. Onderweg kon hij het niet nalaten een of ander kerkelijk gezang over de hei te laten galmen, want andere gezangen kende hij niet.

Zijn ouders waren niet alleen zeer verrast, maar ook erg blij toen hij hen het grote nieuws vertelde. Toch meende hij in de blik van zijn moeder ook enige bezorgheid en misschien wel teleurstelling te zien. Maar zijn vader reageerde ronduit enthousiast. Met beide handen sloeg hij zijn zoon op de schouders.

"Dit is de kans van je leven," riep hij. "Ik wist wel dat je het in de vingers had. Zo'n kans mag je

onder geen enkele voorwaarde laten liggen."

Govert keek zijn moeder aan om haar mening te horen. Hoewel ze het hem zeker gunde, dat zag hij aan haar ogen, bleef ze in haar antwoord toch ook duidelijk op de vlakte. Het leek wel of ze zich geen raad wist met de nieuwe situatie.

"Ik vraag me af wat Mijntje er van zal vinden," zei ze eindelijk.

"Wat kan een kind als Mijntje Dielis daar nou op tegen hebben?" zei vader nogal fel. "Wat is er verkeerd aan om geld zat en nooit meer zorgen te hebben?"

"Maar je moet het dan wel doen met een man die een groot deel van het jaar niet thuis is," bracht moeder in het midden. "Lang niet elke vrouw is daarvan gediend. En, dat wil ik toch ook nog even kwijt, geld maakt niet gelukkig."

Vooraf van de rake opmerkingen van zijn moeder raakte Govert nog meer in de war dan hij al was. Als het allemaal doorging, zou hij Mijntje de komende zomer al moeten missen.

"Eerst en vooral ga ik met Mijntje praten," zei hij. "In feite is haar mening even belangrijk als die van jullie."

Hij schoot zijn jas aan en ging op weg naar de familie Dielis. Diep in zijn hart hoopte hij vurig, dat Mijntje het er mee eens zou zijn, dat hij valkenier werd, maar eigenlijk had hij grote twijfels. Je wist het maar nooit met vrouwen.

Nee, je kon moeilijk volhouden dat het niet goed ging met Govert Daems. Al bij al was niet alleen het afgelopen jaar zeer fortuinlijk voor hem verlopen, ook het begin van het jaar 1744 zag er rooskleurig, zeg maar gerust florissant uit.

Nadat hij op die grauwe, kouwe, kille decemberdag tegen alle verwachting in zijn Virgo, de wijfjesvalk, had gevangen, waarna er nog een heel stel volgden, had hij tijdens de laatste spinninghe ook nog succesvol contact gelegd met zijn grote liefde, Mijntje Dielis. Bij dat contact leggen had Mijntje overigens zelf de hoofdrol gespeeld, want Govert Daems was ook in dat opzicht nou niet direct een held te noemen.

Het klikte tussen die twee over het algemeen redelijk goed, al was er hier en daar wel een hapering geweest. Uiteindelijk was het toch weer goed gekomen.

Intussen had Govert uitvoerig geproken met Mijntje over de grote plannen die Graard Bekkers met hem had. Zoals zijn moeder al had voorspeld, had Mijntje vooral in het begin van het gesprek zo haar bedenkingen. Maar toen ze eenmaal door had, dat het voor Govert zo ontzettend veel betekende, had ze er toch in toegestemd. Haar aarzeling betrof inderdaad vooral het feit, dat het beroep van valkenier naast grote voordelen, met name wat aanzien en inkomen betreft, ook een aantal minder plezierige en zelfs vervelende zaken met zich mee bracht.

Als je met een valkenier trouwde of met iemand die bij het vluchtbedrijf werkzaam was en derhalve ieder jaar voor een groot aantal maanden naar den vreemde trok, trouwde je in feite met een halve man. Hoe je het ook wendde of keerde, als vrouw van zo'n echtgenoot stond je er van Pasen tot Allerheiligen alleen voor in het gezin.

Lang niet alle vrouwen hadden daar zin in of, liever gezegd, durfden zo'n verantwoordelijkheid op zich te nemen. Maar Mijntje Dielis bekeek ook die zaken tamelijk nuchter. Een leven zonder geldelijke zorgen trok haar erg aan, want thuis hadden ze het niet breed, om het netjes te zeggen.

Vooraf in de winters was het meermalen een gevecht van erop of eronder.

Meer om Govert in spanning te houden dan vanwege haar eigen bedenkingen, had ze gezegd, dat ze er nog eens een nacht over wilde slapen, voordat ze een definitieve beslissing nam over zijn aanstelling bij Graard Bekkers.

Er speelde overigens nog iets anders mee, waar Govert waarschijnlijk niet eens aan had gedacht. Op de avond dat hij haar had gevraagd of ze het goed vond, als hij te zijner tijd in de voetsporen van Graard Bekkers zou treden, waren ze zo verliefd geweest, dat de hevige vrijpartij bijna uit de hand

was gelopen. Mijntje had zelfs op het punt gestaan toe te geven aan de dringende roep van de natuur en het heftige verlangen van Govert. Maar op het laatste moment kwam haar belofte aan de maagd Maria weer boven drijven.

Die belofte had ze gedaan in de tijd dat ze al smoorverliefd op Govert was, maar nog vreesde dat hij aan haar neus voorbij zou gaan. Om haar kans op hem te vergroten, had ze Maria beloofd tot aan haar huwelijk maagd te blijven, als ze Govert maar kreeg.

In de nacht die Mijntje nog had om na te denken over de plannen van Govert en Graard Bekkers, lag ze uren wakker. Als Govert inderdaad in de loop van april naar Frankrijk zou vertrekken om pas tegen Allerheiligen, 1 november, weer terug te komen, dan zou hun weerzien zoveel heftige erotische emoties oproepen, dat haar maagdelijkheid niet lang meer stand zou houden.

Die morgen, na de bijna slapeloze nacht van Mijntje, stond Govert al vroeg bij Dielis voor de deur.

"Kom je nou alweer vrijen?" vroeg de moeder van Mijntje nogal bits.

Govert deed of hij niks hoorde. Hij vond Mijntje in de geitenstal, waar ze zat te melken. Blijkbaar was ze zo diep in gedachten verzonken, dat ze van schrik bijna van het lage krukje viel, toen Govert haar zachtjes bij de schouders pakte. Ze kon nog net voorkomen, dat er kostbare geitenmelk verloren ging.

"En, wat is de uitslag?" vroeg hij nieuwsgierig.

"Ik ga ermee akkoord op voorwaarde dat je met me trouwt zodra je uit Frankrijk terug komt", fluisterde ze.

Govert pakte haar beet en zwierde haar door de lucht, zodat ook de geit verschrikt een sprongetje maakte.

Bij de familie Daems waren de Kerstdagen, Oud en Nieuw en Driekoningen nogal uitbundig gevierd. Er was voor iedereen meer dan genoeg te eten en te drinken en in vergelijking met een jaar geleden was dat een levensgroot verschil.

Sinds het besluit dat Govert bij Graard Bekkers in dienst zou gaan, was Mijntje wat toeschietelijker geworden om nu en dan ook eens een dag bij Daems door te brengen. Ze genoot zichtbaar van het lekkere eten en 's avonds had de moeder van Govert haar het een en ander toegestopt, zodat ze bij Mijntje thuis ook eens iets konden vieren. Dat gebaar had Mijntje zeer op prijs gesteld en sindsdien kwam ze vaker even aanlopen, overigens altijd met een zogenaamd "geldige reden", want als meisje deed je niet zomaar wat er in je hoofd opkwam. Govert genoot van deze verandering bij Mijntje en hun relatie verdiepte zich met de dag.

De relatieve welstand van de familie Daems was vooral aan vader Willem te danken. Omdat hij de valkenvangst met een gerust hart aan Govert kon over laten, had hij de oude stiel van zijn vader weer opgevat.

Het vak van vogelaar was in die tijd wat in onbruik geraakt, maar juist daarom zag Willem er brood in. Het idee was in augustus opgekomen, toen hij met Govert door het veld liep. Op de braakliggende gronden, tussen de stoppelvelden in, waar rogge of haver geoogst was, werden ze de groepjes kneuen gewaar, die zich daar jaarlijks lieten zien.

De vrouwtjes zijn saai bruin van kleur, maar de mannetjes hebben een karmozijnrode borst en ook een rood petje op de kop. Bovendien doet hun prachtige, kraaiende zang in schoonheid niet veel onder voor die van de nachtegaal. Vandaar dat het altijd al zeer gewilde kooivogels waren, vooral geliefd bij de gegoede burgerij in de steden.

"Als ik weer eens vogeltjes ging vangen?" zei hij. "Thuis heb ik de meeste spullen van mijn vader nog wel ergens liggen."

"Goed idee, zeker nu ik in mijn eentje voor de valkenvangst kan instaan. Zo verdienen we allebei een mooie cent."

Thuis gekomen stookte hij buiten op het erf, terwijl Govert belangstellend toekeek, een liter of wat lijnolie in een gietijzeren pot. Daarna sneden ze in het veld een paar bussels buntgras en bestreken die zorgvuldig in met de inmiddels taaie en zeer kleverig geworden lijnolie.

"Prachtige lijmspiieren," knikten ze goedkeurend.

Samen zochten de volgende dag in het veld naar allerlei soorten onkruidzaden, die ze handig van de stengel ritsten en in een zak deden. Ze wisten maar al te goed, dat kneuen aan deze lekkernijen geen weerstand konden bieden.

Ze maakten daarna een voederplaats van ongeveer vijftig centimeter breed en een meter of drie lang en wachtten af, totdat ze aan de vogelstrontjes en de verloren veertjes zagen, dat er al kneuen op af waren gekomen.

Toen staken ze op korte afstand van elkaar een groot aantal lijmspiieren in de grond. De kneuen, gretig op zoek naar het onkruidzaad, dat hier voor het oprapen lag, waren iets minder alert van gulzigheid. Ze liepen tegen de lijmspiieren op en bleven er dan onherroepelijk aan vastkleven. Aan wegvliegen viel dan niet meer te denken.

Nog diezelfde dag vingen Govert en zijn vader op die manier twee wijfjes en een mannetjeskneu. Ze deden de vogels een broekje aan - een stelsel van leren riempjes die over de vleugels heen werden vastgebonden - zodat ze te gebruiken waren als lokkers en plaatsten de drie vogeltjes bij de voederplaats.

Om de lokkers op de plaats te houden, staken ze vier lange spijkers in de grond en bonden de lokkers er aan vast met een dun touwtje, dat weer verbonden was met het broekje.

Toen ze eenmaal over voldoende lokkers beschikten, was het vangen van kneuen niet meer dan een kunstje. Zodra er een vlucht kneuen passeerde, begonnen de lokkers uit alle macht de roep van hun soortgenoten te beantwoorden. Vooral de jonge vogels in zo'n vlucht, die nog nauwelijks slechte ervaringen hadden opgedaan, waren nog onervaren genoeg om viervoets op het klaar liggende onkruidzaad af te vliegen en er zich te goed aan te doen.

Binnen een week vingen ze tientallen kneuen. De wijfjes, ook wel "poppen" genaamd, lieten ze los, want het was hen natuurlijk om de mooi gekleurde en zeer melodieuze zingende mannetjes te doen, die in de stad en soms ook wel bij rijkere mensen in de dorpen, behoorlijk wat geld opbrachten. Intussen hadden ze vader Dielis ingeschakeld, die als handig en snel bekend stond, om van latjes en plankjes, die ze voor bijna niks konden halen bij de schrijnwerker, allemaal dezelfde, kleine kooitjes te maken. Het draad dat nodig was voor de kooitjes kochten ze bij de smid, die het voor hen in de stad kon bestellen.

Zo had vader Dielis weer een mogelijkheid om dagelijks een paar stuivers bij te verdienen. Ook bij het maken van de kooitjes keek Govert met belangstelling toe, want hij was gecharmeerd van iedereen die zijn vak verstond.

De oude Dielis wist van het eenvoudige materiaal kooitjes in elkaar te knutselen, die de naam kunstwerkje volledig verdienden.

Eerst werden de gevangen mannetjeskneuen een paar weken opgekooid, totdat ze voldoende gewend waren en tam genoeg om hun zang te laten horen. Op dat moment kon de verkoop beginnen. Kneu en kooitje samen verkochten ze voor vijf stuivers per stuk en voor die prijs gingen ze vlot van de hand.

Na een tijdje kwamen er uit de hele omtrek bestellingen binnen en zelfs vanuit den Bosch kwam er iemand op de geruchten af. Langs zijn neus weg vroeg de Bosschenaar, die intussen al een stuk of tien kneuen met kooitje had gekocht, of hij later in de herfst terug mocht komen voor distelvinken, die je kon leren zelf hun eten en drinken te putten en daarom ook wel putters werden genoemd.

Misschien wel een beetje al te overmoedig had Willem Daems hem gevraagd, hoeveel distelvinken hij wilde hebben en voor welke prijs. Na enig nadenken had de man geantwoord, dat hij er, als ze het putten eenmaal onder de knie hadden, zeker een dertigtal zou afnemen voor tien stuivers het stuk. En het was niet denkbeeldig dat het aantal aanmerkelijk kon groeien, want hij had connecties met een handelaar uit Utrecht. Een kooitje met een putter was sinds kort weer erg in de mode.

"Komt voor de bakker," zei Willem Daems.

Nog diezelfde dag ging hij met Govert op zoek naar grote distelsoorten, die nog volop in bloei stonden. Ze maakten er dikke bussels van en hingen ze ondersteboven in de schop die tegen het huis was aangebouwd. Samen met de overige kinderen van de familie Daems begonnen ze daarna ook een net te vlechten van zo'n drie bij zes meter.

Het was nog een hele kunst om zo'n net naar behoren te vlechten. Er kwam inzicht en vooral ook handigheid bij kijken. Gelukkig had Willem Daems het zijn vader vaak genoeg zien doen. Govert keek weer vol interesse toe. Het boeide hem, maar hij realiseerde zich ook, dat hij een dergelijke handigheid misschien nog ooit nodig zou kunnen hebben. Bovendien was het nooit slecht om iets goed onder de knie te hebben. Kennis en kunde zijn veel gevraagde zaken, hoorde je altijd en overal zeggen.

Na veel vijven en zessen en ook nogal wat gevloek en gescheld op de soms te speelse kinderen, die al gauw verveeld waren en begonnen te klieren, was het net na een paar weken zwoegen eindelijk klaar.

September was al een eind gevorderd en het werd hoog tijd om eens uit te kijken naar een paar distelvinken, die ze als lokkers konden gebruiken. Na enig navragen vond Willem Daems in

Dommelen iemand, die hem tegen een redelijke prijs een drietal lokvogels kon leveren. Het moeilijkste deel van het werk zat er op.

Het was begin oktober toen de eerste distelvinken gesignaleerd werden in de Opperheide, de Mollenvelden en in de buurt van de Stepkesberg, maar ook dichterbij op een paar akkers in den Deelshurck. Op een van die akkers hadden Willem en Govert Daems een vangplaats ingericht. Zo'n twintig, dertig meter uit elkaar hadden ze drie bonenstaken in de grond geplant en daaraan de kooitjes met de drie lokvogels gehangen. Aan de staak die het verst naar het oosten stond, de richting van waaruit de putters werden verwacht, hingen ze het kooitje met de lokker zo'n vier meter hoog, aan de tweede staak drie meter en de derde en laatste staak twee meter hoog. Zo had Willem Daems het zijn vader zien doen, zo deed hij het zelf en zo zou zijn leergierige zoon Govert het later doen. Een meter of vijf westelijk van de laatste lokvogel hadden ze de in augustus geplukte distels in de grond gegraven. Distels waren voor putters immers het voer bij uitstek, ofschoon ze ook met veel plezier het zaad uit het knoopkruid peuterden. Aan één zijde van het bosje distels stond het opgespannen net. Het trektouw liep naar een soort hut die ze samen hadden gebouwd van takken en gras, zo'n veertig meter van het net vandaan.

De eerst dagen zaten ze daar samen, vader en zoon, vergeefs te wachten, zodat Govert besloot niet langer mee te doen met de puttervangst. Graard Bekkers zat immers om hem verlegen. Een paar dagen zou hij er niet bij zijn.

Willem Daems liet zich niet van de wijs brengen, toen er de eerste dagen geen enkele putter kwam opdagen. Uit ervaring wist hij maar al te goed, dat geduld een van de belangrijkste karaktertrekken was van de vogelvanger. Op de morgen dat de eerste putters zich lieten zien, was Govert ook weer van de partij, misschien wel omdat hij een goed voorgevoel had, toen hij die morgen opstond. Hij vond het naast nuttig ook erg interessant wat hij van zijn vader kon leren ten aanzien van de vogelvangst. Daarnaast zou die kennis in de toekomst nog wel eens van pas kunnen komen. Als rasechte Daems was hij er de man niet naar om slechts op één paard te wedden. Daarom had hij Graard Bekkers gevraagd om nog een paar dagen met zijn vader mee te mogen. De valkenier had er geen enkel bezwaar tegen.

"Als je er in november maar bent, als de slechtvalken afkomen," zei hij.

Het was zo'n frêle ochtend in oktober. In de verte hingen dunne slierten mist, waarin totaal geen beweging zat. Het was volkomen windstil en zelfs het geringste geluid droeg meters ver. Op het gras aan de rand van de akkers lagen hier en daar witte rijmplekken, alsof de mist erop vastgevroren zat.

Nog voordat het licht werd, waren Govert en zijn vader ter plekke. Samen stelden en spannen ze het net, zodat het, na een korte ruk aan het trektouw, in één, razendsnelle klap zou dichtslaan. Het begon in het oosten al wat te schemeren. Op de einder lag een dunne streep oranjegeel licht, dat met de minuut toenam in hoogte en helderheid. Het zou weer een prachtige herfstdag worden.

Op het moment dat de zon boven de kim uitkwam, liet een van de lokvogels een klaaglijke roep horen, die bijna meteen door de twee andere putters beantwoord werd. Plotseling was de lucht vol van getetter en geroep. Een grote slag van naar schating wel zo'n vijftig putters cirkelde rond de lokkooitjes. Ongeveer een minuut bleven ze daar, tot ze opeens neerstreken op en bij de distels. Willem Daems gaf een harde ruk aan het trektouw en met een zwiepende klap flapte het net dicht. Govert was er als eerste bij. Zeker twintig putters lagen met wild flapperende vleugels machteloos onder het net. Zelfs Willem Daems keek met genoegen naar de geweldige slag die ze geslagen hadden.

"Een stuk of twintig," zei hij, "dat is wel heel erg veel voor één slag."

"Als we maar genoeg kooitjes hebben," zei Govert.

"Dan maar twee putters in één kooitje voor zolang," zei zijn vader. "We zullen de oude Dielis weer eens aan het werk moeten zetten."

Samen met Govert haalde hij de putters voorzichtig van onder het net en stopte ze in de loper, het kooitje dat speciaal gemaakt was om vogels in de vervoeren. Terwijl Govert de vogels naar huis bracht om ze onder te brengen in hun echte kooitjes en van water en voer te voorzien, stelde zijn vader het net opnieuw en kroop weer in de hut. Het beloofde een vruchtbare dag te worden.

De oude Dielis was meteen aan de slag gegaan met het maken van kooitjes. Maar bij putterkooitjes kwam nog wat meer kijken dan bij kneuterkooitjes.

"Van dat mechaniek dat er allemaal bij nodig is, heb ik geen verstand," zei hij nogal korzelig.

"Geeft niet, dan maak ik dat mechaniek zelf wel," antwoordde Willem Daems.

Handig als hij was, maakte hij in samenwerking met Dielis tientallen putterkooitjes, met mechaniek en al. Vast van plan om deze stiel ook van zijn vader over te leren, kwam Govert regelmatig kijken. Na een paar dagen was hij ook zelf in staat een kooitje in elkaar te lijmen. Maar voordat hij het klaar speelde om ook het mechaniek, dat de putters in staat moest stellen zelf eten en drinken op te halen, in elkaar te knutselen, gingen er toch een paar weken over heen.

"Ieder zijn vak," zei Willem Daems.

Tegen de tijd dat de slechtvalken weer vanuit het koude, winterse en ongastvrije noorden naar minder barre en meedogenloze streken begonnen te trekken en Govert alle dagen voor Graard Bekkers in de tobhut zat op de hei, hingen huis en stal van de familie Daems vol kooitjes.

Werkelijk de hele familie leefde mee. Telkens als er weer een putter geleerd had zijn eigen eten en drinken naar zich toe te halen met het kettinkje en het vingerhoedje, ging er de eerste dagen een luid gejuich op.

Mensen als Willem Daems, door en door vertrouwd met de natuur, hadden honderden jaren geleden het gedrag van de putter bestudeerd en uitgebuit. Putters hebben namelijk van nature de gewoonte om met hun bek en poten distelpluizen naar zich toe te halen. Van die handigheid maakten vogelaars dankbaar gebruik om de vogels het kunstje van het "putten" bij te brengen. Vooral stadsmensen waren verrukt van het bijna menselijke gedrag van de afgerichte putters. Tegelijk waren ze op de hoogte van het feit, dat de mooi getekende en kleurige putter het symbool was van ijdelheid. Met name rijke stadsmensen pronkten daarom graag met zo'n vogeltje in een kooitje, want ijdel waren ze ongetwijfeld allemaal. En dat zagen ze eerder als een deugd dan als een ondeugd, protserig als ze waren.

Op een dag kwam Graard Bekkers op bezoek. Alle leden van het gezin Daems keken verbaasd op, want het gebeurde maar zelden dat de valkenier hen met een bezoek vereerde. Meestal was er dan iets ernstigs of opmerkelijks aan de hand. Maar dit keer zat hij blijkbaar gewoon verlegen om een praatje. Hij keek het gedoe met de putters eerst een tijdje zwijgend aan, maar toen hij eenmaal door had, wat nou precies de bedoeling was, reageerde hij erg enthousiast op de resultaten die ze bereikt hadden. Waarschijnlijk vooral om Govert een plezier te doen, bood hij zelfs aan zijn connecties in de wijde omtrek te gebruiken om de verkoop van de putters te bevorderen.

Zo verkocht Willem Daems in een week of zes tijd zo'n tachtig kooitjes met putters. Dat leverde hem, na aftrek van de kosten, zo om en nabij de vijfhonderd stuivers op. Dat was in de ogen van een man als hij bijna een kapitaal.

Zo kon het gebeuren dat de familie Daems tijdens de Kerstdagen, Oud en Nieuw en Driekoningen niets, maar dan ook niets tekort kwam. Integendeel zelfs. Ze aten en dronken er goed van en er heerste een uitstekende sfeer. Dat was al eens anders geweest. Alleen al de dood van hun jongste kind, een meisje, had toen een diepe wond geslagen in het vertrouwen van de hele familie.

Dit jaar had Mijntje een paar dagen bij Daems doorgebracht. Ze had volop genoten, zowel van de goede sfeer als van het overvloedige eten. Maar wat meer zegt, Mijntje en Govert waren verliefder

dan ooit. Steeds vaker zochten ze de gelegenheid om een uur of wat alleen te zijn, zich te vermeien met elkaar en zo de vruchten te plukken van hun jeugd en hun verlangen. Al bij al was het jaar 1743 fortuinlijk verlopen en ook het begin van 1744 was vol beloften. Govert blaakte dan ook van werklust en zelfvertrouwen, toen hij per 1 januari 1744 officieel als leerling valkenier in dienst trad bij Graard Bekkers, die wel heel grote plannen met hem had.

Er was intussen al een behoorlijk deel van januari verstreken. De tot dan toe tamelijk zachte winter liet nu toch weer zijn tanden zien. Eerst was er flink wat sneeuw gevallen en daarna begon het streng te vriezen.

Voor de arme mensen hadden het hard te verduren in hun gammele huizen. Het stookhout was nauwelijks aan te slepen. Wie niet hoognodig buiten moest zijn voor het een of ander, bleef zorgvuldig in de buurt van de schouw, zodat zijn knoken min of meer op temperatuur bleven. Govert was 24 uur per dag in dienst van Graard Bekkers. De meeste tijd ging heen met het verzorgen van de valken, het bereiden van voer, het herstellen van riempjes, huiven en handschoenen. Voor de rest deed hij karweitjes in huis of luisterde naar de raadgevingen en opmerkingen van Graard.

Zo kwam hij ondermeer te weten, wat er speelde aan het Franse hof en wat er daar zoal van hem verwacht zou worden als aankomend valkenier. Een van de opmerkelijkste verhalen was wel, dat de biechtvader van Lodewijk XV geen hoge pet op had van de valkerij en het vluchtbedrijf.

De pater vond de jacht met de valken veel te duur en te onbeschaafd. Voortdurend ondernam hij pogingen de koning ervan te overtuigen, dat hij beter met het geldverslindende vluchtbedrijf kon stoppen. Geen wonder dat Graard Bekkers het bloed van die biechtvader wel kon drinken. Het was een monnik met een lange, bruine pij en altijd en eeuwig een bruine kap over het hoofd.

Het was overigens een bekend feit, dat met name ook de Franse koning onverantwoord veel geld besteedde aan het vluchtbedrijf of weispel, zoals het in hogere kringen genoemd werd.

Voor de gewone volk, dat het benodigde geld ieder jaar weer in de vorm van belastingen voor de koning moest ophoesten, leed gevoelig onder al die hoofse verspillingen.

Maar Graard Bekkers had niet veel op met de behoeften van het gewone volk. Hij dacht eerst en vooral aan zijn eigen belangen en die hadden niets van doen met gewone mensen, integendeel. Het was juist de adel die hij daarvoor nodig had.

Dat de biechtvader van de koning, die monnik met de bruine kap, zijn vorst maar aan het hoofd bleef zeuren over verspilling en over de steeds groter wordende ontevredenheid van het volk, kwam niet te pas in de kraam van Graard Bekkers. Al vele maanden zocht hij naar een manier om die monnik de mond te snoeren.

Het was Govert die uiteindelijk het idee kreeg om een plan uit te voeren, dat ook nog goed haalbaar bleek ook. Dat Virgo, nog steeds zijn onbetwiste lievelingsvogel, er een grote rol bij zou spelen, maakte de uitvoering van het gewaagde, ingenieuze plan voor hem alleen maar meer aantrekkelijk.

Nu Govert nagenoeg de hele dag doorbracht in het huis van Graard Bekkers, was hij tevens in de gelegenheid Aaltje beter te leren kennen. Achteraf bleek het wicht toch niet zo truttig als hij eerder had gedacht. Ze deed zelfs heel vriendelijk tegen hem. Zo nu en dan kwam ze zelfs naar de valkenkamer om te informeren hoe het ging met zijn werk.

Soms stond ze plotseling achter hem, zonder dat hij haar had horen aankomen. Als hij haar dan verrast aan keek, zag hij iets in haar ogen, dat hem vaag aan Mijntje deed denken op de momenten dat ze met elkaar vrijden. Zo snel mogelijk zette hij dat rare idee van zich af.

Govert Daems kende Weerd bijna tot in al zijn uithoeken. Hij was vaak genoeg in Geenhoven en op de Zeelberg geweest en ook de Braken en de Haag waren hem zeker niet onbekend. Als je hem gevraagd zou hebben hoeveel stenen huizen Weerd telde, zou hij hooguit tot twintig komen.

Voor een dorp als Weerd was dat best veel in die tijd. Het was, zeker in vergelijking met andere dorpen in de omgeving, dan ook een gemeenschap met betrekkelijk veel welgestelden. Dat waren met name de valkeniers. Zij brachten nogal wat geld in het laatje, al was het dan vooral hun eigen laatje. Maar eerlijkheidshalve moest gezegd worden - en Govert Daems zou dat desgevraagd ongetwijfeld bevestigen - dat er ook andere burgers wel bij vaarden.

Die waren dan bij een valkenier in dienst als vanger in de tobhut, als paarden- of hondenman, als valkeniersknecht die het draagrek, ook wel cagie genoemd, moest dragen of zelfs als leerlingvalkenier in het geval van Govert.

Zo konden nogal wat mensen dankzij de valkerij regelmatig een paar stuivers bijverdienen.

Het dorp Weerd maakte in die tijd niet alleen furore als plaats waar de beste valkeniers woonden - de Fransen noemden het dorp zelfs officiëel le village des fauconniers - maar eveneens als dorp dat gezegend was met een aantal goede dresseurs van jachthonden. Ook die afgerichte honden maakten met hun baas verre reizen naar de adellijke en koninklijke hoven in Europa.

Die dresseurs stonden eveneens veelal onder leiding van een valkenier, die de touwtjes en vooral ook de portemonnee stevig in eigen hand hield. Waarom juist de valkeniers uit Weerd en directe omgeving tot de besten van Europa gerekend werden, is tamelijk eenvoudig te verklaren. Graard Bekkers, maar zeker ook Willem Daems en zijn zoon Govert zouden het desgevraagd haarfijn hebben uitgelegd.

Het lag eigenlijk niet zozeer aan de valkeniers zelf, maar eerder aan de valken. In andere streken vingen valkeniers geen volwassen vogels, maar beperkten zich tot het uit het nest halen van jonge exemplaren. Maar die jonge valken hadden het naderen en grijpen van een prooi niet in de vrije natuur geleerd en bovendien waren ze er niet van afhankelijk om in leven te blijven. Daarom waren ze niet alleen minder fel, maar vooral minder handig dan de valken die als volleerde jagers werden gevangen.

Die als nesteling getrainde valken misten nogal eens een doel en in de ogen van de graven, hertogen en koningen in Europa was zo'n mislukt weispel bijna een persoonlijke afgang. Dat konden die hoge heren zich natuurlijk niet permitteren en de schuld werd dan ook onveranderlijk op de schouders gelegd van de betreffende valkenier.

De valkeniers uit andere streken moesten zich wel behelpen met nestelingen, omdat ze de kunst eenvoudigweg niet verstonden om volwassen valken te vangen en, wat misschien nog belangrijker was, hen te trainen met behoud van hun felheid en slagkracht.

Omdat die van Weerd die kunst wel verstonden, stonden ze hoog in aanzien bij de hoven in Europa. Met die valken uit Weerd kon de adel zich immers geen buil vallen tijdens de jacht en het was bovendien uitstekend voor hun status, als ze konden zeggen een dure valkenier uit Weerd in dienst te hebben.

Er stond dus zo'n twintigtal stenen huizen in het dorp Weerd. De meeste van die woningen waren te vinden rondom de markt en in de Kromstraat. De huizen die niet van steen waren, had men opgetrokken uit zogenaamd fitselwerk. Eerst werd er van balken een soort raamwerk in elkaar getimmerd, dat de contouren van het huis aangaf. Tussen de balken aan de buitenzijde werden, dicht op elkaar, twijgen gestoken en in elkaar gevlochten, zodat er een hecht geheel ontstond. Die muur van twijgen werd zorgvuldig besmeerd met een dikke laag leem. Leem werd gehaald uit de leemskuil en elk dorp was wel een of meer leemskuilen rijk.

Het dak van de woning bestond meestal uit een aantal lagen stro, zelden werd daarvoor riet gebruikt. Meestal waren die huisjes erg klein, zodat je beter van krot kon spreken. In zo'n kleine bedoening woonde niet zelden een behoorlijk groot gezin, wat 's zomers niet zo'n punt was, omdat iedereen dan zoveel mogelijk buiten te vinden was. Maar de wintertijd werd om allerlei redenen terecht gevreesd.

De winter van het jaar 1744 zette half januari pas goed in en duurde tot ver in februari. Zo'n betrekkelijk laat ingezette winter kwam de mensen in de Kempen dubbel slecht uit. Voor een groot deel waren ze dan al door hun houtvoorraad om de kachel mee te stoken heen en ook de voorraad bruine bonen en erwten slonk onrustbarend.

Daar kwam nog bij, dat de graanprijs plotseling de hoogte in was gegaan. Een normaal gezin kon zich daarom per week hoogstens een brood van zestien ons veroorloven. En dat is niet veel, als je met z'n achten bent.

Het kwam moeder Daems dan ook goed uit, dat ze Govert niet meer in de kost had. En het werd nog beter toen hij op een gegeven moment ook bij Graard Bekkers bleef overnachten. Zo hadden zijn boers en zusjes meer spullen, zoals oude jassen en jute zakken om zich 's nachts goed mee onder te stoppen, want dat was een heel probleem als het meer dan vijftien graden vroom.

Maar andere gezinnen, die niet zoals Willem Daems wat hadden bijverdiend, hadden het nog veel moeilijker. Er werden in die barre periode dan ook nogal wat kinderen ten grave gedragen, vooral kinderen in hun eerste levensjaar, want dat was de meest kwetsbare leeftijd.

Sinds hij ook bij Graard Bekkers sliep, had Govert nergens last van gehad. Hij sliep in een echt bed onder echte wollen dekens en bovendien liep er een warme schouw door zijn kamer, want er werd bij Bekkers dag en nacht gestookt. Daar hadden ze een meid voor, die zowat om het uur opstond om vers hout op het vuur te gooien.

Het was begin februari toen er op een nacht bij Graard Bekkers hevig op de deur werd gebonkt. Omdat er bovendien luid bij geschreeuwd werd, was het zonneklaar dat er iets ernstigs aan de hand was.

Graard werd wakker en dacht meteen aan zijn eigen have en goed toen hij het geschreeuw hoorde. Met de nodige moeite deed hij het slaapkamerraam open, stak zijn slaperige kop met slaapmuts en al naar buiten en vroeg wat er gaande was.

"Er is brand bij Daems," schreeuwde een van de mannen naar boven. "Het hele huis staat in lichterlaaie. We komen Govert halen."

Toen Graard bij Govert op de slaapkamer kwam, had die zijn broek al aan. Hij zag zo wit als een lijk.

Het gebonk op de deur, het geschreeuw, de vraag van Graard Bekkers wat er aan de hand was en vooral het antwoord, Govert had alles woord voor woord verstaan. Zijn hart klopte in zijn keel en in de haast wist hij geen raad met de knoopjes van zijn hemd.

"Doe maar rustig," zei Graard Bekkers. "Misschien valt het allemaal wel mee. Je moet niet meteen het ergste denken."

Voorlopig dacht Govert nergens aan. Hij wilde zo vlug mogelijk naar den Deelshurck om te zien of er nog wat te redden was. Al een paar keer in zijn leven had hij de gevolgen gezien van een felle huisbrand en de gedachte aan die voorvallen maakte zijn ongerustheid alleen maar groter. Beneden in de kamer stonden Aaltje en haar moeder. Aaltje kwam naar hem toe en raakte even zijn schouder aan, alsof ze hem wilde bemoedigen.

"Ga maar gauw," zei ze. "Ik hoop toch zo dat het allemaal meevalt."

Govert hoorde haar maar half. Bij de open haard die de hele nacht was blijven branden met behulp van de dienstmeid, schoot hij in zijn schoenen en rende samen met zijn baas naar buiten. Ze liepen haastig door de Kromstraat richting den Deelshurck. Voorbij de eerste lange bocht in de Kromstraat konden ze de vuurgloed aan de hemel al zien.

"Reddeloos verloren," dacht Govert en een diepe snik zette zich vast in zijn borst.

Er stond een hoop volk bij het brandende huis van de familie Daems op den Deelshurck. Zowat de hele buurt was present. Maar niemand had iets kunnen uitrichten tegen het loeiende vuur en de geweldige hitte. Daar kwam nog bij, dat ze vanwege de vorst moeilijk aan water konden komen om in ieder geval een poging te doen om te blussen. Een paar vrouwen stonden dicht bij elkaar in de vrieskou ach en wee te roepen. Toen ze Govert zagen aankomen, weken ze verschrikt achteruit en lieten hem schielijk door.

"De stakker," hoorde hij een van hen nog zeggen.

Hij wrong zich door de mensen heen en liep recht naar het huis, waar al bijna niets meer van over was. Een grote vuurzee was alles wat hij kon ontwaren. Van machteloze woede klauwde hij een grop sneeuw en zand bij elkaar en wierp die vloekend in de vlammen. Toen zakte hij door de knieën en sloeg de handen voor zijn ogen.

"Waar is ons moeder?" schreeuwde hij, "waar zijn ze allemaal, godverdomme."

Maar niemand gaf antwoord. Hij draaide zich om, keek naar de mensen die vol deernis achter hem stonden en herhaalde zijn vraag, wanhopig smekend.

"Waar zijn mijn ouders, waar zijn mijn broers en zussen allemaal?"

Een paar mannen die het dichtst bij hem stonden haalden machteloos de schouders op en lieten hun lege handen zien. Geen van hen durfde hem te zeggen waar het op stond. Uiteindelijk kwam Graard Bekkers naar hem toe, vatte moed, pakte hem bij de schouders en troonde hem mee.

"Kom, Govert, we gaan een eind lopen. Je hebt er niets aan om hier te blijven staan."

Even later liepen ze over een brede zandweg richting Venbergen. De dunne oostenwind woei dwars door hun kleren. Maar Govert had daar totaal geen last van. Volkomen verdoofd hoorde hij aan wat Graard allemaal te vertellen had. In feite drong het nauwelijks tot hem door.

"Er was niets meer aan te doen," zei de valkenier met toonloze stem. "Een van de burens vertelde me dat het huis al een vuurzee was toen hij wakker werd van de knetterende vlammen. Er viel niets meer te redden, geen spullen, geen beesten, geen mensen. Helemaal niets."

Op de brug bij de Venbergsche molen ging Govert over de reling hangen en schreeuwde al zijn verdriet uit zijn longen. De Dommel stroomde rustig verder onder de brug door naar de sluis van de molen. Het leek wel of het stromende water zijn verdriet opnam en meevoerde naar verre streken. Natuurmens als hij was verstond Govert het gebaar van de rivier en langzaam maar zeker kwam er een zekere rust in zijn ziel. Graard Bekkers stond erbij als een kleine jongen. Het is ook geen

sinecure als je iemand troosten moet, die zojuist ervaren heeft, dat zijn hele familie bij een uitslaande brand is omgekomen.

Ten einde raad liep Graard naar de herberg tegenover de molen en klopte op de deur. Het duurde erg lang voordat er iemand kwam open doen, maar Graard Bekkers had geduld.

Hij begreep maar al te goed waarom de herbergier de tijd nam om te onderzoeken wie er midden in de nacht aan zijn deur klopte. Er liep in de Kempen de laatste tijd zoveel vreemd gespuis rond, dat de mensen wel drie keer nadachten, voordat ze de deur open deden, zeker als ze achteraf woonden en het in het holst van de nacht was. Eindelijk hoorde Graard en Govert het wantrouwige geluid van een mannenstem.

"Wie daar?"

"Goei volk," zei Graard. "Ik ben het Graard Bekkers."

De herbergier deed de drie grendels van de deur en liet hen binnen in de kleine gelagkamer.

"Schenk maar twee jonge klare," zei Graard. "Doe ze maar goed vol, want we kunnen wel een hartversterker gebruiken."

De man zette drie glaasjes op tafel en deed ze tot de rand toe vol. Hij lustte er zelf ook wel een, alleen al om van de schrik te bekomen.

Graard hief zijn glas en slurpte ervan. De herbergier dronk een slok en ook Govert proefde. Het was de eerste keer in zijn leven, dat hij snevel te drinken kreeg, maar het nieuwe van het moment drong niet eens tot hem door. Toen zijn glaasje leeg was, voelde hij zich opeens heel anders. Het leek of er een zekere onverschilligheid over hem kwam.

"Nog een?" vroeg Graard.

Govert knikte.

"Is er iets gebeurd?" vroeg de herbergier.

"Schenk nog maar eens in," zei de valkenier.

De herbergier hield wijselijk zijn mond en haalde de fles. Zwijgend dronken ze de tweede borrel en daarna de derde. Het kwam nogal hard aan bij Govert, maar het kon hem niks schelen.

Een half uur later liep hij wankelend naast Graard Bekkers terug naar het huis van de valkenier.

Daar stopte Graard hem in bed.

"Laat hem zijn roes maar uitslapen," zei hij tegen zijn vrouw.

Het verdriet zat diep bij Govert Daems. In ieder geval veel dieper dan hij liet merken. Na die nachtelijke uitbarsting van ontoestembare treurnis op de reling van de brug bij de Venbergsche molen, had hij zijn tranen verbeterd binnen gehouden. De lijnen in zijn toch al smalle Daemsgezicht waren nog scherper getekend en dat versterkte de verbeterd trek rond zijn mond. Daarbij stonden zijn ogen dof en hij sprak nog wat lijkiger dan eerst het geval was, alsof hij zich niet langer bij het dagelijkse sociale gebeuren betrokken voelde.

Toch had Graard Bekkers niet over hem te klagen. Govert deed zijn werk uitstekend en alles was altijd tot in de puntjes verzorgd. Het leek erop dat hij vluchtte in zijn werk en contact met mensen zoveel mogelijk meed, om het uitzielen van zijn verdriet een kans te geven. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat was hij bezig met de valken en met name Virgo, de jonge wijfjesvalk die hij meer dan een jaar geleden zelf gevangen had, gaf hij onevenredig veel aandacht.

Bijna elke dag nam hij haar mee het veld in om haar te trainen en haar aanvalsdrijf te vervolmaken. Van bruine stof had Govert een soort monnikskap gefabriceerd en over een grote voederbiet gedrapeerd. Het geheel moest lijken op het bruine hoofddekseel dat de eerder genoemde biechtvader van de Franse koning placht te dragen. De gaten waar de ogen en de mond hoorden te zitten, had Govert opgevuld met stukjes rood vlees, waar Virgo verlekkerd op was.

Binnen een paar dagen had hij de valk zover, dat ze in één flitsende beweging de drie stukjes vlees te pakken kreeg, waarbij ze met haar vlijmscherpe klauwen telkens ook een behoorlijk stuk van de voederbiet meenam.

Bij het zien van de opmerkelijke schade die de klauwen van Virgo veroorzaakten, speelde er een

nauwelijks merkbare zenuwtrek over zijn gezicht, die in de verte iets weg had van een vage glimlach. Voor even kwam er dan ook wat vuur in zijn ogen, als van iemand die bij voorbaat geniet van de wraak waar hij op uit was.

Graad Bekkers zou ervan opkijken. Om van de verdwaasde blik en het gehavende gezicht van de biechtvader van Lodewijk XV, die de Franse vorst immers met alle geweld wilde doen ophouden met het geld verslindende vluchtbedrijf, nog maar niet te spreken.

Na de plotselinge dood van zijn hele familie in die gedenkwaardige en beklagenswaardige winternacht, was Govert Daems harder geworden. In feite nam hij het de hele wereld kwalijk dat die ramp zich had voltrokken. Alles en iedereen ging immers gewoon door, alsof er niets gebeurd was.

Dat kon hij niet verkroppen en de wrok hoopte zich op in zijn hoofd. Misschien dat hij daarom zo'n plezier had in het africhten van Virgo op het gezicht van de monnik, alias de biechtvader van de Frans koning.

Samen met Virgo zou hij die Capucijner pater eens goed laten merken, dat hij de valkerij niet langer in een kwaad daglicht mocht stellen.

Op die manier kreeg zijn wrok een doel en dat hielp hem het verdriet uit zijn hoofd en zijn hart te zetten.

Na een paar weken kwam niemand meer op de gedachte om hem te vragen hoe het nu met hem ging. Hij zag dat als een gebrek aan respect en meededogen. Daarom had hij niet in de gaten, dat hij dat voor een groot deel aan zichzelf te wijten had.

Op elke toenadering, zelfs op die van Mijntje Dielis, reageerde hij koel en zelfs afwijzend. Hij wilde ook geen warmte of medelijden. Wat moest hij daarmee. Hij wilde zijn familie en met name zijn moeder terug. Hij wilde dat alles weer bij het oude was, dat alles gewoon verder ging, alsof er geen brand gewoed had bij hem thuis in die waanzinnige winternacht, die een onpeilbaar diep gat had geslagen in zijn gevoelige ziel.

Toen hem bikkelhard duidelijk werd dat deze situatie nooit meer zou terugkeren, wilde hij ook niet meer herinnerd worden aan zijn verlies. Niemand stond hij toe om er in zijn bijzijn over te praten, ook Mijntje Dielis niet.

Langzaam maar zeker ontstond er zo een steeds grotere verwijdering tussen Govert en Mijntje. Nooit zocht hij haar thuis nog op en zij kwam steeds minder vaak naar het huis van Graard Bekkers om hem te zien. Hij was toch steeds maar bezig met zijn valken en een vriendelijk of zelfs snauwend woord kon er blijkbaar niet meer af.

"Laat hem maar doen," dacht Mijntje. "ik moet hem de tijd gunnen om weer tot zichzelf te komen. Al duurt het maanden, ik zal hem zoveel mogelijk met rust laten. De tijd moet maar uitkomst brengen."

Graad Bekkers legde de houding en het gedrag van Govert heel anders uit dan Mijntje Dielis. Meer dan tevreden stelde hij vast, dat Govert zich kranig gedroeg, vastberadenheid en zelfvertrouwen aan de dag legde, allemaal karaktereigenschappen die een valkenier goed kon gebruiken, zowel bij het weispel, de jacht met de valk in het veld, als bij de zakelijke beslommingen die bij het vak hoorden.

Graad hoopte maar dat Lodewijk XV zijn ogen ver genoeg open had om juist die uitstekende kwaliteiten bij Govert te ontdekken. Een goed valkenier genoot aan het Franse hof een aanzien dat aan het ongelooflijke grensde. Zelfs door beroemde Franse schrijvers werden aan de valkenier eigenschappen toegeschreven, waarmee een engel en zelfs een aartsengel meer dan tevreden zou zijn en er zichzelf door gevleid zou voelen. Naast vastberaden heette de valkenier in de Franse literatuur geduldig, koelbloedig, rustig en accuraat.

"Als hij vleugels had, zou men inderdaad gaan denken, dat hij een engel was," schreef een bekend Frans dichter al in de zestiende eeuw.

Maar een goede valkenier had ook een klaar oog, een scherp gehoor en een volmaakt instinct, dat hem niet alleen in staat stelde de zaken van de natuur naar hun juiste waarde te schatten, maar er ook onmiddellijk en trefzeker naar te handelen. Bovendien hield de valkenier hartstochtelijk veel van de natuur en in het bijzonder van zijn valken, die hij kende tot in het diepst van hun wezen.

Diep in zijn hart was Graard er van overtuigd, dat Govert veel van die hoog gespannen verwachtingen zou kunnen waar maken. Maar dan moest hij zich wel onder zijn strakke leiding stellen en zich door niets of niemand van zijn taak laten afleiden. Eerst en vooral niet door Mijntje Dielis, dat onnozele wicht, dat het in haar hoofd had gezet dat Govert Daems voor haar bestemd was. Een kerel als Govert verdiende duizend keer meer dan de dochter van een armoedzaaier met een paar armzalige geiten en een krot van een huis. Met genoegen stelde Graard dan ook vast, dat Govert en Mijntje elkaar steeds minder zagen. Dat kwam hem goed uit, want hij had andere plannen met hem.

Wat dacht zo'n wicht als Mijntje Dielis eigenlijk wel. Ze moest haar plaats kennen en niet hoger willen kakken dan haar gat zat. Nee, voor Graard Bekkers stond het vast, dat het tussen Govert en Mijntje niets worden kon. Een Niet trouwde nu eenmaal niet met een Iet, tenminste niet in zijn wereld, waar macht en geld een allesoverheersende rol speelden.

Toen Govert nog thuis bij zijn ouders woonde, had Graard Bekkers totaal geen vat gehad op de verhouding tussen Govert en Mijntje. Hij had er in die tijd wel eens tersluiks met Willem Daems over gesproken, maar die had de boot duidelijk afgehouden.

"Govert moet zelf maar beslissen," had hij gezegd. "De liefde is te kostbaar om er een handeltje van te maken."

Graard had de wenk begrepen en was er niet meer over begonnen. Maar sinds de noodlottige brand op den Deelshurck, nu alweer een paar weken geleden, lagen de zaken in zijn ogen weer totaal anders.

Zowel moreel als financieel gezien, mocht hij zich met recht de vader van Govert noemen. Dat schiep in de eerste plaats verplichtingen, maar het gaf hem ook zekere rechten. Als bekend valkenier, geslaagd zakenman en man van de wereld, wist hij natuurlijk het beste wat een begaafde jongeman als Govert Daems nodig had aan opvoeding en opleiding. Als geen ander zag hij de vele kwaliteiten van de jongen.

Stond er overigens niet in de bijbel dat je je talenten moest gebruiken en je licht niet onder de korenmaat moest steken? Nee, Graard Bekkers was er heilig van overtuigd dat hij op het juiste spoor zat met Govert Daems. Daarnaast huldigde Graard de stelregel, dat het doel de middelen heiligt, om het zo maar eens te zeggen.

En juist die overtuiging bracht hem op een idee, dat het leven van zijn oogappel een totaal andere wending zou geven.

Met toenemende tevredenheid zag Graard Bekkers, dat Mijntje Dielis steeds minder vaak bij hem over de vloer kwam om Govert te zien. Soms ging er meer dan een week voorbij, voordat ze zich weer eens liet zien. Govert scheen dat niet veel uit te maken. Hij deed rustig zijn werk en de valken waren allemaal in een uitstekende conditie.

Dat sterkte Graard in de gedachte, dat zijn liefde voor Mijntje Dielis nagenoeg over was. Op dat moment achtte hij de tijd gekomen om zijn snode plan ten uitvoer te brengen.

Govert lag al een paar uur in bed, toen hij om de een of andere reden plotseling wakker werd. Iets of iemand trok aan de dekens van zijn eenpersoons bed. Hij ging rechtop zitten en zag dat Aaltje een poging deed om bij hem in bed te kruipen. Toen ze merkte dat ze ontdekt was, deinsde ze

verschrikt terug. Ze had echter voldoende tegenwoordigheid van geest om een spelletje op te voeren, dat nog niet eens geheel ongeloofwaardig was ook.

"Maar Govert, ik schrok me dood. Heb ik me toch in de kamer vergist. Neem me asjeblief niet kwalijk."

"Hoe kom je dan hier terecht?" vroeg Govert verbaasd. "Jouw kamer ligt helemaal aan de andere kant van de trap."

"Ik voelde me niet lekker en dat wilde ik tegen moeder gaan zeggen. Maar het was zo aardedonker, dat ik me blijikbaar in de kamer heb vergist."

"En je wilde bij me in bed kruipen," zei Govert.

"Hoe kom je daar nou bij," zei Aaltje. "Ik ben toevallig wel zo opgevoed, dat ik uitstekend weet hoe het hoort tussen man en vrouw. Wat denk je eigenlijk wel van me."

Govert wist totaal niet wat hij er van denken moest, zeker niet toen Aaltje nogal vrijpostig bij hem op bed kwam zitten.

"Vind je het erg als ik even blijf praten? Ik lig toch maar wakker en bovendien hoef ik moeder dan niet te storen in haar slaap."

"Je voelde je toch niet lekker," zei Govert nog.

"O, het gaat nu wel weer," zei Aaltje. "Ik had eigenlijk een slechte droom en eerlijk gezegd was ik ontzettend bang. Vandaar."

Govert zat nog steeds rechtop in bed. Nu zijn ogen wat gewend waren aan het donker, zag hij dat Aaltje maar weinig kleren aan had. Eigenlijk alleen een dun hemd dat zo strak om haar lijf zat, dat hij haar kleine borsten goed kon onderscheiden.

"Ben jij ook wel eens bang, Govert?" vroeg ze met hese stem.

Terwijl ze dat zei, kroop ze wat dichterbij hem toe en vlijde zich tegen hem aan, zodat de aantrekkelijke geur van haar kleine lijf tot hem doordrong.

"Nee, ik ben nooit bang," zei hij wat afwezig en keek naar haar borsten, die zomaar voor het grijpen hingen als twee rijpe appels.

"Ik hou van mannen die nooit bang zijn," zei Aaltje vleierig en liet zich plotseling tegen hem aan vallen. In een reflex maakte Govert nog een soort afwerend gebaar, maar hij was al bij voorbaat verkocht.

Toen Aaltje eenmaal in zijn armen lag, had Govert geen verweer meer tegen zijn heftig aangesproken mannelijkheid. Gretig zochten zijn handen naar de begerenswaardige plekken van haar lijf, dat heftig kronkelde onder zijn aanrakingen. Maar Aaltje wilde meer. Ze wilde hem geheel en al.

Wild rukte ze haar broekje uit en stuurde zijn hand. Toen trok ook Govert zijn kleren uit en een paar minuten later stortte hij al zijn leed uit in haar warme bedding. Daarna lagen ze een hele tijd tegen elkaar aan en deelden de weldadige warmte van twee jonge lijven.

Na die woelige, onstuimige nacht voelde Govert zich ontzettend schuldig. In de eerste plaats tegenover Mijntje, die hij van het ene op het andere moment had bedrogen.

Maar hij voelde zich ook schuldig tegenover Graard Bekkers. Die had hem als een tweede vader opgevangen en een nieuwe kans gegeven. In plaats van dankbaarheid te tonen, had hij zijn enige dochter onteerd. En dat nog wel in zijn eigen huis.

De hele dag probeerde hij Aaltje te ontlopen. Urenlang ging hij met Virgo het veld in en oefende nog maar eens met haar op de namaakmonnik. De mangelwortel was zo langzamerhand nodig aan vervanging toe, zo hadden de klauwen van Virgo er gaten in geslagen.

's Avonds in bed voelde Govert zich zo mogelijk nog schuldbewuster. Vooral de twijfel hield hem uit zijn slaap. Wat moest hij doen, praten of zwijgen? Dan weer besloot hij open kaart te spelen en alles eerlijk op te biechten, zowel aan Mijntje als aan Graard Bekkers. Dan weer brak hem het angstzweet uit, als hij dacht aan de consequenties van zijn gedrag: Mijntje voorgoed kwijt en

weggejaagd uit het huis van zijn tweede vader.

Eerlijk gezegd voelde hij het als een opluchting, toen de deur van zijn slaapkamer open ging en Aaltje weer bij hem in bed kroop. Zonder een woord tegen elkaar te zeggen, herhaalden ze het spel van de hartstocht, tot ze uitgeput in elkaars armen in slaap vielen.

Nadat ze ook de tweede nacht bij Govert in bed was gekropen en ze het spel van de liefde weer heftig gespeeld hadden, kwam Aaltje bijna elke nacht naar zijn kamer. Govert betrapte zich er op, dat hij op haar lag te wachten. Aan zoete dromen wen je snel.

Vanaf de eerste keer dat Aaltje naar de kamer van Govert was geslopen, had Graard Bekkers alles op de voet gevolgd. Met genoeg had hij geluisterd naar de geluiden van de twee geliefden en hij had er zelfs zijn vrouw voor wakker gemaakt. Verontwaardigd had ze een eind willen maken aan het liefdesspel van de twee, maar Graard trok haar hardhandig terug in bed.

"Ben je nou bedonderd," zei hij. "Ik heb het zelf zo geregeld."

"Je weet net zo goed als ik dat het verkeerd is," zei zijn vrouw. "Het is een zonde voor God en de mensen."

"Wat weet jij daar nou van, stomme koe," zei Graard Bekkers. "Ik geef die jongen wat hem toekomt en Aaltje was al lang verliefd op Govert. Wat is daar nou verkeerd aan?"

Zijn vrouw deed er wijselijk het zwijgen toe. Haar eigen waarheid telde al jaren niet meer.

Zoals gewoonlijk leek Graard Bekkers ook dit keer weer voor de volle honderd procent gelijk te krijgen. Govert Daems zat met heel zijn hebben en houwen in de fuik die Graard Bekkers geniepig had uitgezet.

Als puntje bij paaltje kwam moest Govert hem nog dankbaar zijn ook. Er was voor Graard geen vuiltje meer aan de lucht wat zijn waardige opvolging betrof.

Toch kreeg Graard Bekkers, uit niet geheel verwachte hoek, nog flink wat tegenwind te verduren.

Hij zou al zijn invloed, macht en diplomatie hard nodig hebben om zich niet in te laten pakken door de gemeenschap van Weerd. Die kleine, dorpse samenleving wist uitstekend wat betamelijk was en wat niet.

Hoe het precies aan het rollen was gekomen, zou wel nooit meer helemaal duidelijk worden. Maar er waren nogal wat aanwijzingen die in de richting van Aaltje Bekkers gingen. Over het algemeen had ze niet de neiging voor haar beurt te praten, maar ze was zo ingenomen met Govert, dat het zeer goed mogelijk was, dat haar eigen loslippigheid de goegemeente van Weerd aan het gissen en roddelen zette.

Als een lopend vuurtje verspreidde de roddel zich door het hele dorp, want zoiets vraagt er ook om doorverteld te worden. Binnen de kortste keren bereikte het nieuws over de intieme verhouding tussen Govert en Aaltje dan ook de moeder van Mijntje Dielis.

En toen had je de poppen aan het dansen.

Gelukkig voor Graard Bekkers was er een onderkruiper, die hem stiekem kwam inlichten over de verhalen die de ronde deden. Zo kon Graard op tijd de nodige maatregelen treffen.

Achteraf is inderdaad niet duidelijk geworden of Aaltje haar verhaal al dan niet met opzet in omloop had gebracht. Dat zou ze hebben kunnen doen om op die manier voorgoed af te rekenen met Mijntje Dielis. Ze had er het slechte karakter voor en Mijntje zag ze als een geduchte concurrent.

Graard Bekkers voelde zich natuurlijk niet geroepen om de bron van het verhaal over Govert en zijn dochter te achterhalen. In zijn ogen deed het er ook niet toe. Wel werd er in Weerd lelijk stemming gemaakt tegen Govert en daar wilde Graard met alle geweld iets aan doen.

Direct nadat hij van de onderkruiper had gehoord wat er allemaal speelde, had hij Govert

opgezocht, die bezig was in de valkenkamer.

"Zo, Govert, weer hard aan het werk, zie ik. Je hebt de valken allemaal weer perfect in conditie. Ze zullen daar in Frankrijk nog van opkijken."

Govert bromde maar wat en ging door met zijn werk. Hard werken, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, beviel hem nog het best. Dan hoefde hij er niet aan te denken, dat hij zich lelijk in de nesten had gewerkt met Mijntje en Aaltje. Maar bovendien kon hij al werkende het best de gedachte van zich afzetten aan die bewuste winternacht, toen zijn hele familie omkwam in de vlammen.

"We moeten samen eens ernstig praten," ging Graard verder. "Er gaan geruchten rond in het dorp waar jij bij betrokken bent."

Aan het schokken van zijn schouders zag Graard dat Govert schrok.

"Het is een gerucht over jou en Aaltje. Wat is daar precies van waar?"

"Het is helemaal waar," zei Govert. "Aaltje en ik slapen al een paar weken bij elkaar."

"Zo, zo," zei de valkenier veelbetekenend. "Dat mogen we dan wel eens vieren. Tenminste als jullie het echt menen met elkaar. Is dat zo?"

Govert knikte half van ja en kleurde tot over zijn oren. Hij wist maar al te goed, dat hij Mijntje Dielis vanaf dat moment kon vergeten. Meer dan ooit voelde hij zich een laffe verrader. Maar Graard Bekkers had nog veel meer op zijn lever.

Omdat hij wist dat de zaak rond Mijntje Dielis gevoelig lag bij Govert, pakte hij het voorzichtig aan.

"Er wordt nogal over jullie geroddeld," begon hij. "Roddelen doen mensen altijd en daar moet je je maar niets van aantrekken. Maar wat veel erger is, de familie Dielis schijnt ontzettend kwaad te zijn. Ze zeggen dat je Mijntje lelijk hebt laten zitten."

"Eigenlijk hebben ze daar gelijk in," zei Govert. "Ik heb de laatste tijd geen contact meer met haar gezocht."

"Dat is goed te verklaren," zei Graard. "Na alles wat er met jou gebeurd is, mocht ze niet meer van je verwachten. Je zou het ook eens van de andere kant moeten bekijken. Eigenlijk had Mijntje jou door dik en dun moeten steunen, maar ze liet haar gezicht hier nauwelijks zien. Als je het zo bekijkt heeft zij jou juist in de steek gelaten."

Govert wist zo gauw niet wat hij daarop zeggen moest. Hij voelde wel dat Graard Bekkers niet helemaal gelijk had, maar anderzijds school er ook een zekere waarheid in zijn bewering. Misschien wel daarom kon hij de juiste woorden niet vinden en deed er maar het zwijgen toe.

Graard legde dat zwijgen uit als een instemming en ging verder met zijn verhaal.

"Vandaag of morgen verwacht ik de moeder van Mijntje hier aan de deur. Dat kan nog wat worden, want je weet hoe ze is. Als ze aan de deur komt, zal ik wel open doen. Blijf jij maar binnen. Ik ben niet bang van zo'n schreeuwlelijk van een wijf."

Govert had het er moeilijk mee. Hij kende de nukken van Mijntjes moeder maar al te goed, maar hij had ook begrip voor haar woede. Gelukkig wist hij niet wat de familie in het schild voerde.

10.

De volgende dag stond de moeder van Mijntje inderdaad bij Graard Bekkers op de stoep. Nog voordat Graard de deur open had gedaan, trok ze haar scheur open en stak van wal.

"Ik moet Govert Daems hebben, aan jou heb ik niks," zei ze.

"Je zult het toch met mij moeten doen," zei Graard. "Ik behartig nu eenmaal de belangen van Govert sinds de dood van zijn ouders."

Vrouw Dielis liet zich echter niet zomaar overdonderen.

"Govert Daems heeft ons Mijntje lelijk laten zitten en dat zal hij weten ook," zei ze getergd.

"Vanavond komen mijn zoons en hun kameraden deze kant op en die zullen hem eens aan het verstand brengen wat goed fatsoen is. Op een strontkar zullen ze hem door de straten van Weerd

rijden. Ze zullen daarbij zoveel herrie maken met koehorens en ketels, dat het hele dorp er op af zal komen. Geloof maar dat het Govert Daems heugen zal. En tot slot kan hij een emmer verse stront over zich heen krijgen, zeg hem dat maar vast, dan kan hij er zich op voorbereiden."

Nog steeds woedend draaide ze zich om en liep wijdbeens de Kromstraat uit, richting huis. Graard Bekkers was er toch even stil van. Hij had eerder een grote scheldpartij verwacht, want vrouw Dielis keek niet op één woordje meer of minder en haar lange litanie van kwetsende en grove scheldwoorden was in het hele dorp vermaard.

Nee, aan een volksgericht had Graard Bekkers niet gedacht. Hij maakte er zich al een voorstelling van: de halve straat vol met ruziezoekende snotneuzen, zijn huis het doelwit van stenengooiers en Govert het huis uit gesleurd, op een strontkar geplant en tot grote schande van de familie Bekkers door het dorp gereden. Maar zover zou hij het om de dooie dood niet laten komen. Als geacht burger en beroemd valkenier kon hij dat niet over zijn kant laten gaan. Hij ging naar binnen om Govert te zoeken en hem op de hoogte te brengen van het onaangename vooruitzicht.

Intussen dacht hij al na over een middel om die opgeschoten en opgejutte jongelui tegen te houden. Hij kon in geen geval met zich laten spotten, daar was zijn goede reputatie hem te heilig voor.

Graard Bekkers riep Govert, Aaltje en zijn vrouw naar de huiskamer en vertelde onomwonden wat er aan de hand was. Ze schrokken zich alle drie een ongeluk. Een volksgericht was dan ook niet niks. Allemaal hadden ze het wel eens meegemaakt en Govert had er zelfs een keer aan deelgenomen, toen hij een jaar of vijftien was.

Blij dat er weer eens iets te gebeuren stond, nam vooral de opgeschoten, mannelijke jeugd met alle plezier elke gelegenheid te baat om er bij een volksgericht eens flink tegenaan te gaan. Vandaar dat het in veel gevallen een strafmaatregel was, die ernstig uit de hand liep. Vernielingen en mishandelingen leken er nu eenmaal bij te horen. Soms was er zelfs sprake van regelrechte wreedheden. Govert en Graard wisten maar al te goed, dat een getergde familie Dielis nergens voor terugdeinsde, als het om wraak ging. Vooral de moeder van Mijntje stond bekend als een bikkelharde in het opjuten en opstoken van andere mensen. Ze zou haar potige zoons al wel uitvoerig geïnstrueerd hebben, zo dacht Graard, om zijn huis en hof een goede beurt te geven. En van zijn spullen moesten ze afblijven.

Govert werd er erg stil van. Hij wist maar al te goed, dat de familie Dielis, met Mijntje voorop, zich terecht door hem belazerd voelde. Daarbij realiseerde hij zich terdege, dat hij diep in zijn hart nog stapelgek was op Mijntje. In elk geval zei ze hem duizend keer meer dan Aaltje, met wie hij al wekenlang het bed had gedeeld.

Van de andere kant voelde hij zich verplicht aan Graard Bekkers, die hem gegeven had wat hij geven kon: een dak boven zijn hoofd, eten en drinken, een geweldige baan voor nu en in de toekomst en ten leste zijn dochter Aaltje. Graard scheen de aarzeling van Govert opgemerkt te hebben, want hij haakte er direct op in.

"Luister eens goed naar me, Govert, ik laat niet toe dat er hier gekke dingen gebeuren, noch met jou, noch met mijn vrouw en dochter, noch met mij, noch met mijn huis en spullen."

Terwijl hij nog sprak, haakte hij twee geweren van de muur in de kamer.

"Je weet dat ik niet van vuurwapens hou, maar deze keer zal ik ze gebruiken als het nodig is. Ik verzeker je, dat er geen mens een poot in dit huis zet, zonder mijn uitdrukkelijke toestemming." Hij gaf een van de geweren aan Govert en legde hem uit hoe hij ermee moest omgaan: laden, richten en de trekker overhalen.

"Om te beginnen schieten we over de hoofden van de oproerkraaiers," zei Graard, "en als dat niet helpt, richten we op de benen."

"Kan ik niet beter de drossaert gaan halen?" vroeg zijn vrouw.

Graard keek haar aan en dacht even na. Liever had hij de klus samen met Govert geklaard, maar je wist het nooit met de familie Dielis. Die was, als het om weerwraak ging, werkelijk tot alles in

staat.

Een niet onbelangrijke bijkomstigheid was, dat hij het bestuur van de gemeente deze winter vijfduizend gulden had geleend. Weliswaar tegen een hoge rente, maar ze waren er zichtbaar blij mee geweest.

"Ja, ga de drossaert maar halen," zei hij. "Hij kan het zich niet veroorloven om mij nu in de steek te laten. Bovendien houdt hij niet van volksgerichten, die immers bij de wet verboden zijn. Hij vindt het barbaars en uit de tijd, heeft hij me wel eens verteld."

Een uur of wat later kwam vrouw Bekkers met de drossaert terug. De mannen trokken zich terug in de woonkamer en spraken geruime tijd met elkaar.

Govert kon natuurlijk slechts gissen waar het allemaal over ging, maar hij voelde op zijn klompen aan, dat er weer een spelletje werd gespeeld, zo mogelijk zelfs onder één hoedje.

Het was zeer de vraag of de gewone mensen in Weerd dit soort onderonsjes op prijs zouden stellen. Als volksjongen in hart en nieren deed hem dat erg veel pijn.

Maar van de andere kant voelde hij er helemaal niks voor om op een strontkar door de straten van het dorp gereden te worden. Had hij het maar niet zo ver laten komen. Al die ellende was te vermijden geweest en bovendien zou hij Mijntje dan niet kwijt zijn geraakt.

Met de handen in zijn zakken stond hij bij zijn valken en zweeg veelbetekenend.

Tegen een uur of zeven die avond verzamelden zich zo'n veertig mensen voor de woning van Graard Bekkers. Allereerst had je daar de familie Dielis, moeder voorop, vader en zonen daar strijdlustig achter.

Voor de rest waren het vooral opgeschoten jongeren die wel wat voelden voor een ouwerwetse avond van vermaak en plezier, maar ook ouderen die gewoon nieuwsgierig waren. Tist en Gust Dielis trokken de kar waar normaal de gierton op stond. De lege plek was overduidelijk voor Govert Daems bestemd, die hun zuster Mijntje zo onbehoorlijk had behandeld en in de kou laten staan. Govert stond voor een raam op de bovenverdieping achter een gordijn en wachtte met pijn in het hart op de dingen die komen gingen. Alle mensen die zich op straat stonden op te winden kende hij van haver tot gort. Twee maanden geleden was hij nog een niet weg te denken deel van dat groepje. Niets wees er toen op, dat dit ooit zou veranderen. En nu stond hij plotseling tegenover hen, als een verrader en een gezworen vijand. Govert wist maar al te goed, dat dit alles te maken had met Graard Bekkers. Als succesvol valkenier genoot hij veel aanzien en respect, maar zijn rijkdom en macht riepen bij de gewone mensen ook andere gevoelens op. Men zag tegen hem op en verachtte hem tegelijkertijd.

Zoals te verwachten was, gaf de moeder van Mijntje het sein tot de aanval. Met een hoofd rood van woede en de armen ten hemel geheven schreeuwde ze zo luid om gerechtigheid, dat Govert haar woordelijk kon verstaan.

"En nu gaan we die verraaiër uit z'n hol halen. Je hoeft nergens naar te kijken, jongens, alles is geoorloofd. Wat er sneuvelt, sneuvelt er, als Govert Daems over een half uur of zo maar op de strontkar zit, want daar hoort hij thuis. Of zullen we er een paar minuten van maken?"

Een paar jongens, waaronder Tist en Gust, drongen op naar de voordeur en stonden op het punt met een dikke boomstam de zware deur in te rammen. Het was dan ook iedereen duidelijk wat ze wilden met die enorme paal.

Op het moment dat de jongens aanstalten maakten om naar de voordeur te komen, hoorde Govert het raam naast het zijne open gaan en even later klonk de harde stem van Graard Bekkers.

"Als een van jullie ook maar één stap dichterbij komt, krijgt hij een kogel door zijn kop," schreeuwde hij.

Tist Dielis, die zich blijkbaar niet wilde laten kennen, deed toch een stap naar voren. Blijkbaar was het geweer van Graard Bekkers uitstekend in orde, want pal daarop klonk er een knal die de oren deed tuiten.

Toch min of meer in paniek rende Tist weg van de voordeur, maar de moeder van Mijntje hield hem tegen.

"Hij durft toch niet raak te schieten," riep ze. "Kom op, we pakken Graard Bekkers ook even aan." Govert begreep, dat het nu zijn beurt was om te schieten. Hij wilde juist het raam openen, toen hij paarden hoorde naderen. In volle galop kwamen ze de Kromstraat in gereden. Er kwam beweging en beroering bij de mensen die voor het huis van Graard Bekkers stonden.

Even later arriveerden de drossaert met zijn assistenten. Hoog op hun paarden gezeten, posteerden ze zich tussen de mensen en het huis van de valkenier en trokken hun pistolen.

"Mensen, wees nou verstandig," riep de drossaert. "Niemand heeft er wat aan als er straks ongelukken gebeuren."

Hoog op zijn paard gezeten straalde hij meer dan voldoende gezag uit om indruk te maken op het groepje mensen in de Kromstraat. Toch deed de moeder van Mijntje nog een laatste poging om haar plannen door te zetten. Maar voor de anderen was de lol er al lang af. Ze wilden eigenlijk alleen maar een geintje uithalen en wat lol trappen om de sleur weer eens te doorbreken. Er waren er zelfs bij, die van mening waren dat Govert Daems een gevoelig lesje meer dan verdiend had.

Maar zodra de drossaert met zijn assistenten verscheen, hadden ze er al geen zin meer in. Vooral teleurgesteld vanwege de gemiste kans op een verzetje, trokken ze zich mokkend terug. Het was Graard Bekkers weer eens gelukt de zaken naar zijn hand te zetten.

Nadat het groepje toch wat teleurgestelde mensen zich uit de Kromstraat had teruggetrokken, dronken de drossaert, Graard Bekkers en Govert samen nog een glas wijn op de goede afloop. Drossaert de Jong had zijn assistenten buiten op wacht gezet, voor het geval er een paar opgeschoten lummels op het idee zouden komen, dat de kust weer veilig was en dat ze nu hun gang konden gaan en dus ongestraft herrie konden schoppen en ruiten ingooien. Maar alles bleef rustig.

Govert bemoeide zich uiteraard nauwelijks met het gesprek. Wat afwezig luisterde hij naar hetgeen de drossaert en Graard Bekkers elkaar te vertellen hadden. Het was duidelijk dat ze elkaar al lang kenden en dat ze samen goed door één deur konden.

Toch was er van kameraadschap eigenlijk geen sprake, maar meer van een gemeenschappelijk belang. Tot zijn verbazing hoorde Govert, dat de drossaert niet alleen voor de gemeente, maar ook voor zichzelf geld had geleend van Graard. Hij hoorde de drossaert klagen over de nogal gepeperde rente die Graard vroeg. Tenslotte kwam het hoge woord eruit: voor wat hoort wat. Uiteindelijk kreeg de drossaert de valkenier zo ver, dat hij de rente verlaagde van 10% naar 5%, tenminste over het geld dat de drossaert privé had geleend.

Toen dat geregeld was, dronken ze er met z'n drieën nog een glas wijn op. Maar al gauw werd het duidelijk, dat de drossaert nog iets anders op zijn lever had. En bij die zaak was Govert ten nauwste betrokken. Nadat de drossaert nog eens van zijn wijn geproefd had, stak hij aarzelend van wal.

"Ik weet dat het veel gevraagd is," zei hij, "maar ik zou wensen dat Govert voor een tijd uit Weerd verdween. En misschien is het voor jou ook wel beter, als de mensen in Weerd jouw gezicht over een langere periode niet te zien krijgen. Er broeit iets onder de mensen en ik weet niet zeker of ik de wraakgevoelens van de familie Dielis voldoende in zal kunnen tomen. Vooral de moeder is zeer gebeten op Govert en verscheidene mensen hebben me gewaarschuwd, dat er wel eens heel vervelende dingen zouden kunnen gebeuren, als Govert hier blijft rondlopen alsof er niets gebeurd is.

In de ogen van de familie Dielis heeft hij een grove fout gemaakt, en een grove fout dien je te bestraffen met harde middelen. Vandaar dat het mij heel goed uit zou komen, als jullie een tijd ergens anders zouden doorbrengen."

In feite kwam het relaas van de drossaert er bovendien op neer, dat hij koste wat kost wilde voorkomen, dat de bevolking van Weerd zou kunnen denken, dat hij en Graard Bekkers onder één

hoedje speelden.

"Ik begrijp waar je heen wilt," antwoordde Graard. "Zowel voor onze veiligheid als voor de verstandhouding tussen jou en mij is het nuttig en verstandig dat wij een tijdje verdwijnen. Nou, dat is heel simpel te regelen. Govert en ik vertrekken deze week al naar Frankrijk. Dat zal de gemoederen snel bedaren."

Onder het genot van nog een glas wijn werkten ze het plan samen verder uit.

"Als het echt moet kunnen we morgen al vertrekken," zei Graard. "Morgenochtend moet ik eerst nog wat dringende zaken regelen, maar in de loop van de middag denk ik daar mee klaar te zijn. Het rijtuig is al piekfijn in orde en voor de rest zie ik geen bezwaren of moeilijkheden. Wat denk jij ervan, Govert?"

Govert knikte alleen maar. Hij voelde zich na al die wijn te wazig om een zinnig antwoord te geven. Graard zag het als een instemming.

"De rest van het gezelschap, de hulpvalkeniers, de leerlingvalkeniers, de mannen met de honden en de cagiedragers zullen ons dan een dag of tien later volgen," ging hij verder. "Dat voorkomt complicaties in Versailles, want daar worden we eigenlijk pas half april verwacht. Pas vanaf die tijd is er onderdak voor het hele gezelschap geregeld. Je moet de Franse koning niet nodeloos op kosten jagen, want daar is hij erg gevoelig voor, de laatste jaren. Er komt langzaam maar zeker steeds meer kritiek op de hofhouding en met name op de valkerij vanwege de enorme bedragen die daar mee gemoeid zijn. Vooral van de kant van de arme bevolking in de steden, maar ook van de door de zware belastingen al totaal uitgemolken boeren en landarbeiders in Frankrijk is er scherpe afkeuring te horen. Nee, het lijkt me inderdaad een goed idee, dat Govert en ik morgen in de loop van de middag vertrekken."

De drossaert was zichtbaar opgelucht en Graard Bekkers wilde nog eens inschenken. Gelukkig had Govert nog de tegenwoordigheid van geest om zijn hand op zijn glas te houden. Hij voelde de wijn opspelen in zijn maag, maar daarnaast had hij ook vlinders in zijn buik nu zijn afscheid van Weerd opeens zo dichtbij was gekomen.

In zijn hele leven was hij nooit verder geweest dan Postel, bij gelegenheid van de klopjacht op de wolven. Het was overigens een afscheid van niks, vond hij. In plaats van een triomfantelijke uittocht, zoals hij het jaarlijkse vertrek van de valkeniers en hun begeleiders kende, zou het een stiekem vertrek worden, een laffe vlucht. Hij gaf de drossaert een hand en ging naar bed.

Hij moest steeds aan Mijntje Dielis denken. Ze zou zich ongetwijfeld rot voelen, in de steek gelaten en verraden. Nee, Govert Daems voelde zich alles behalve een held, toen hij zijn kleren uittrok en in bed stapte.

Het was hem allemaal overkomen en hij kon geen kant op, omdat hij hopeloos tussen twee vuren terecht was gekomen.

Hij lag nog maar net in bed, toen hij de deur van zijn kamer hoorde kraken. Kwaad trok hij de dekens over zijn kop en deed of hij sliep.

Aaltje Bekkers was niet van het type dat zich snel om de tuin laat leiden. Zonder veel omhaal sloeg ze de dekens terug en kroop behaaglijk dicht tegen het jonge mannenlichaam aan, dat ze zo fel begeerde. Govert deed zijn uiterste best om de indruk te wekken dat hij inderdaad sliep, maar tegen de onverbloemde hitsigheid van Aaltje had hij al gauw geen verweer meer. Bovendien had ze een verrassend wapen achter de hand, waar elke man uiteindelijk gevoelig voor is.

"Misschien krijg ik wel een kind van je," zei ze flemend. "Ik ben al een paar dagen over tijd."

Govert kwam overeind, zat even rechtop in bed en keek haar toen verbijsterd aan. Met die mogelijkheid had hij totaal geen rekening gehouden. Wat moest hij in deze situatie met een kind? Daarbij voelde hij zich nog te jong om al vader te worden. Hij had nog zoveel te doen en te leren, voordat hij zich zeker genoeg voelde om voor een gezin te zorgen.

"Ben je dan niet blij?" vroeg Aaltje. "Als ik inderdaad in verwachting ben, zal het kind in december

geboren worden. Jij bent dan alweer thuis".

"Misschien is het wel niet waar," zei Govert ontwijkend. "Dat soort dingen weet je pas na een paar maanden."

"Dan moeten we maar proberen om vannacht nog een kindje te maken," zei Aaltje. "Ik weet zeker dat het lukt."

Ze drukte haar lijf stevig tegen Govert aan en streelde hem op de gevoelige plekken. Het duurde opvallend lang voordat hij op haar reageerde en toen hij zich uiteindelijk toch gewonnen gaf, was het meer zijn lijf dan zijn hart dat mee deed. Hij moest onderwijl teveel aan Mijntje denken en aan de vrienden die hij voorgoed was kwijtgeraakt. Tussen hem en Aaltje was het eigenlijk een afscheid van niks.

Er stonden twee prachtige paarden voor het rijtuig van Graard Bekkers. Ongedurig trokken ze aan de leidsels, alsof ze het moment van vertrek niet konden afwachten.

"Rustig maar," zei Graard Bekkers. "Straks kun je nog meer dan genoeg draven, want de reis zal nog wel even duren."

Hij zat op de bok en had de leidsels stevig in handen.

"Kom je nog, Govert?"

Govert gaf Aaltje een vluchtige kus en omhelsde haar moeder. Toen klom hij naast Graard op de bok en even later reden ze de Kromstraat uit, richting Vlaanderen.

Na lang aandringen had Graard er uiteindelijk in toegestemd, dat Govert Virgo nu al meenam. Hij wilde de vogel liever niet overlaten aan de zorgen van de cagiedragers en bovendien genoot hij van het gezelschap van de fiere, felle vogel.

Ze reden over de brede zandweg naar Lommel om van daaruit richting Brussel aan te houden. Dat was de route die Graard Bekkers elk jaar volgde, zowel heen als terug. Op die route wist hij, op een dag gaans afstand, een aantal betrouwbare herbergen, waar ze hem niet alleen goed kenden, maar hem ook met open armen ontvingen.

Het viel Govert op, dat Graard Bekkers vanaf het moment van vertrek uit de Kromstraat een geheel ander mens was geworden. Hij floot en was vrolijk. Govert ergerde zich daar aan, want zelf had hij geen enkele reden om vrolijk te zijn, maar hij deed zijn uiterste best om niets te laten merken.

Graard Bekkers praatte honderduit en Govert luisterde.

"Een half jaar vrijheid," zei hij. "Geen gezeur aan je kop van je vrouw, totaal andere mensen om je heen, genieten van de reis en straks, als we eenmaal in Versailles zijn, van de jacht en de overvloedige maaltijden, de goede wijn... en dan nog goed verdienen ook. Weet jij een beter leven te bedenken?"

Govert knikte maar eens en lachte flauwtjes. Omdat hij niet goed raad wist met zijn houding, nam hij Virgo op de vuist en streelde de vogel met zachte hand.

"Ik ben benieuwd om te zien hoe ze het doet tijdens de jacht op Versailles," zei hij.

Graard keek van opzij naar de valk en knikte goedkeurend.

"Zelfs de koning was onder de indruk van haar trefzekerheid", zei hij. "Hij noemde haar liefkozend *un oiseau vraiment royal*."

"Wat betekent dat?" vroeg Govert.

Graard begon te lachen.

"Ik moet je hoognodig eens wat Frans bij zien te brengen," zei hij toen. "Maar daar hebben we de komende dagen mooi de tijd voor."

Naarmate de reis vorderde, raakte ook Govert zijn terneergeslagen stemming kwijt. Niet alleen de opgewektheid van Graard werkte aanstekelijk, maar ook de reis op zich had een goede invloed op hem.

Langzaam kwamen er wat heuvels in het landschap en de hele natuur veranderde. Govert had alle

tijd om rond te kijken en alles goed in zich op te nemen. Op den duur begon hij iets gewaar te worden van de vrijheid waar Graard het over had. Geen gezeur aan je kop en zelf bepalen wat je deed.

De momenten dat Graard probeerde hem, om te beginnen, de Franse termen van alle zaken die bij de valkerij kwamen kijken aan te leren, kon hij minder waarderen, hoewel hij ook daar op den duur meer plezier in kreeg. Vooral toen Graard liet blijken dat hij de dingen snel oppikte, begon Govert beter zijn best te doen.

Het was al avond toen Graard stopte bij een van de ruime herbergen, die je wel meer zag langs de belangrijke wegen in het Vlaamse land. Nog voordat het rijtuig goed en wel stil stond, kwam er al een man naar buiten die de twee paarden vastbond aan een ring in de muur van de herberg.

Toen Graard van de bok kwam, boog de man diep.

"Bonjour, monsieur Bekkers," zei hij.

Maar Graard keek niet eens naar de man om en ging de herberg binnen, gevolgd door Govert, die het allemaal niet begreep.

"Ze kennen je hier," zei hij verwonderd. "Natuurlijk kennen ze me hier," zei Graard. "Dat zou ook dienen, want ik kom hier al meer dan twintig jaar."

"Moeten we de paarden niet verzorgen?" vroeg Govert. "Ze hebben natuurlijk honger en dorst. Zal ik het even doen?"

Graard keek hem aan en begon toen schaapachtig te lachen.

"Jonge, jonge, jonge, wat zul jij nog veel moeten leren," zei hij. "Als je gast bent in een herberg en bovendien edelman of valkenier, dan doen ze alles voor je. Zelfs je neus snuiten en je kont afvegen. Als je maar betaalt. We zullen het er vanavond eens goed van nemen. Na een half jaar hangt die pot van thuis me altijd weer de keel uit."

"Om echt lekker te tafelen moet je in Vlaanderen of in Frankrijk zijn," ging Graard smakelijk verder. "Je zult het zelf zien."

Er waren niet veel gasten, die avond. Zodra ze elkaar zagen, sloegen de waard en Graard elkaar vriendschappelijk op de schouders. De waardin boog als een knipmes, en, tot zijn verbazing, ook voor Govert. Hij begreep overigens geen woord van hetgeen de waard en Graard tegen elkaar zeiden. Blijkbaar was Frans hier al de voertaal, hoewel ze nog steeds in Vlaanderen waren.

In de grote, hoge schouw van de herberg brandde een vriendelijk vuur en aan de wanden hingen prachtige, koperen borden, die glinsterden in het licht van het haardvuur.

In de herberg stonden lange, zware, eikenhouten tafels met stevige, brede stoelen. Graard ging met de waard in de buurt van de schouw zitten en de waardin bracht al gauw drie tinnen kroezen met wijn.

"Laten we eerst maar eens klinken op mijn toekomstige schoonzoon," zei Graard. "Hij gaat voor de eerste keer mee naar Versailles en ik zal hem nog veel moeten leren over de geneugten van het vrije leven."

Het viel Govert op, dat de waard Nederlands verstond. Maar toen hij zelf iets wilde zeggen, bleek hij het Nederlands niet of nauwelijks te spreken, al deed hij zichbaar zijn best.

Nadat ze uitvoerig op Govert geklonken hadden en het glas wijn leeg was, stond de waard op om zijn vrouw te helpen bij het bereiden van het diner.

"We gaan het er vandaag inderdaad eens goed van nemen," zei Graard. "Bereid je maar voor op een maaltijd die je zal heugen, want ze kunnen er hier wat van."

Graard Bekkers overdreef niet. Wat ze met z'n tweeën in een paar uur tijd te verstouwen kregen, grensde inderdaad aan het ongelooflijke. Maar ze hadden allebei gelukkig een gezonde honger en alles smaakte voortreffelijk.

Helemaal verzadigd en wat licht in het hoofd, kroop Govert rond middernacht in bed. Maar de slaap wilde niet komen. Er waren de afgelopen tijd zoveel dingen gebeurd, dat de gedachten daaraan

maar bleven rondtollen in zijn hoofd.

Graard Bekkers scheen nergens last van te hebben. Door de muur van de aangrenzende kamer heen hoorde Govert hem luidruchtig snurken.

Het waren zeer tegenstrijdige gevoelens die in Govert opkwamen. In de eerste plaats was daar Mijntje natuurlijk. Als hij aan haar dacht, zag hij haar voor zich, zoals hij haar had ontmoet na de spinninghe. Hij voelde nog de spanning en de opluchting van hun eerste, voorzichtige kus. Maar hij dacht ook aan Aaltje en dan vooral aan de manier, waarop ze hem had ingepalmd. Hij was er niet gelukkig mee, maar van de andere kant moest hij toegeven, dat hij er zelf was ingetuind.

Ten slotte kwam de gedachte aan zijn familie, die tijdens de felle, uitslaande brand op die bewuste winternacht jammerlijk was omgekomen. Hij probeerde hen allemaal, stuk voor stuk, voor de geest te halen, maar tot zijn grote ergernis wilde dat maar niet lukken. Woedend keerde hij zich om in het ruime, bijna potsierlijk grote bed en liet zijn tranen de vrije loop.

Kreeg hij heimwee of was het iets anders? Pas toen het eerste morgenlicht door het raam zijn kamer binnen kwam kruipen, viel hij in slaap.

Graard Bekkers had niet veel haast om in Versailles te komen. Zolang zijn mensen, zijn honden en zijn valken er nog niet waren, kon hij daar weinig uitrichten. Daarom maande hij de twee vurige paarden eerder tot kalmte aan dan tot spoed.

Vanaf het moment dat ze uit Weerd waren vertrokken, had hij zich voorgenomen om er een plezierreis van te maken. Daar kwam nog bij dat hij op die manier meer tijd kreeg om Govert voor te bereiden op zijn taak tijdens hun verblijf in Versailles, maar vooral tijdens het weispel, als hij dicht in de buurt van de koning zou zijn of van andere adellijke personen.

Dat luisterde erg nauw. Bij de minste of geringste fout tegen de etikette en de hoffelijkheid had je de poppen aan het dansen. Dan kon je al gauw in ongenade vallen bij de koning. Voor de rest van je leven was je dan niet meer welkom in zijn nabijheid.

Hoewel Graard het nut er zeker van inzag, wilde hij er ook weer niet al te veel tijd aan besteden om Govert de Franse taal bij te brengen. Die ervaring moest je opdoen in de praktijk van alle dag, want dat was de beste leermeester. Dat had hij zelf maar al te goed ervaren, toen hij meer dan twintig jaar geleden in de voetsporen van zijn vader was getreden.

Zo dacht Graard Bekkers na over al die zaken, terwijl Govert met volle teugen genoot van alles wat hij onderweg te zien kreeg en meemaakte.

Govert Daems was en bleef eigenlijk een simpele dorpsjongen, die zelden buiten Weerd kwam, want daar had hij niets te zoeken. Al reizend kreeg hij nu toch enig idee van de ruimte die de wijde wereld bood.

In feite wist hij niets van de grote wereld. Op het schooltje, vlakbij de kerk in Weerd had hij een beetje leren lezen en schrijven, maar dat stelde niet veel voor. Hij wist zich te redden als het er op aan kwam en daarmee was alles gezegd. Al bij al was hij, wat dat betreft, in Weerd nog een gunstige uitzondering. De meeste van zijn leeftijdsgenoten hadden nooit een pen of boek in hun vingers gehad.

Zo hadden Mijntje en al haar broers en zussen de school nooit van binnen gezien. Maar de moeder van Govert had er bij hem op aangedrongen in de wintermaanden naar school te gaan. Dat verlangde ze ook van haar andere zonen. Voor de meisjes achtte ze schoolgaan niet nodig. Het huishouden doen kon je thuis veel beter leren. Lezen en schrijven had je daarbij niet nodig.

Op de bijna eindeloze weg richting Parijs had Govert alle tijd om over dat soort dingen na te denken. Soms werden zijn dromerijen onderbroken, als Graard weer eens Franse woordjes tegen hem zei, die hij dan moest proberen te herhalen in zijn eigen taal.

Op een andere keer vertelde de oude valkenier over zijn ervaringen aan het Franse hof of legde Govert uit, hoe hij diende te handelen als dit of dat zich voordeed tijdens het vluchtbedrijf met de valken.

Intussen hobbelde het rijtuig gestaag verder over kasseien en dat eeuwige gehots ging op den duur aardig vervelen. Gelukkig was het rijtuig van vering voorzien, zodat de ergste schokken min of meer werden opgevangen. Van de andere kant prees Govert zich gelukkig, dat hij die hele afstand niet te voet hoefde af te leggen.

De schier eindeloze wegen waren bijna over de gehele lengte aan weerszijden beplant met hoge bomen, vooral eiken of platanen, die al voorzichtig begonnen uit te lopen. Zo nu en dan reden ze door een gehucht of een dorp. Dan viel het Govert telkens weer op, hoe arm de mensen hier waren. Van huizen was eigenlijk geen sprake. Het waren eerder hutten of krotten, nog onooglijker dan de kleinste en meest vervallen krot in Weerd. Ook aan de mensen zelf was goed te zien, dat ze het niet breed hadden. Dat verwonderde Govert zeer, want hij had altijd gehoord, dat Frankrijk zo'n rijk, bijna paradijselijk land was.

Pas toen ze Parijs, de roemruchte Franse hoofdstad, naderden, werden de huizen wat groter en meer toonbaar. Dat was de streek van de uitgestrekte graanvelden. Zover je kijken kon lagen de onafzienbare graanakkers tegen de heuvels gedrapeerd.

"Allemaal tarwe," zei Graard Bekkers, wijzend op de velden. "De korenschuur van Frankrijk, misschien zelfs van Europa."

"Dat moet wat zijn als er geoogst wordt," zei Govert. "Wie doet dat allemaal, maaien met sikkel en zicht, binden en de schoven tegen elkaar zetten?"

Graard Bekkers lachte eens. Twintig jaar geleden, toen hij hier voor het eerst met zijn vader passeerde, had hij dezelfde vraag gesteld. Zijn vader had hem hetzelfde antwoord gegeven, als hij nu aan Govert gaf.

"Van alle kanten komen arme sloebbers hier helpen met de oogst," zei hij. "Zelfs vanuit Vlaanderen komen ze hier naar toe om zich voor een paar weken en een paar franken te verhuren, de armoedzaaiers."

Govert vond het maar een stomme opmerking van Graard en eigenlijk sloeg het nergens op. Hij had al eens eerder gemerkt dat de valkenier weinig compassie had met mensen die het slecht getroffen hadden in het leven. Govert schrok daar telkens opnieuw van. Het was toch niet meer dan normaal, dat je je juist bekommerde om arme mensen? Of had hij het, en daarmee zijn ouders en zowat iedereen die hij kende, bij het verkeerde eind? Daar geloofde hij niets van. Rijke mensen zouden er een eer in moeten stellen om voor de belangen van de armen op te komen.

Op een goede dag zou hij Graard Bekkers toch eens aan zijn verstand proberen te brengen, dat naastenliefde een verplichting was, die voor alle mensen gold, ook en vooral voor rijke valkeniers.

Maar Graard wist van de prins geen kwaad. Dromend over de dagen die komen gingen, zat hij op de bok van het rijtuig te genieten van de zon, die al opvallend sterk was voor de tijd van het jaar. Hij keek eens opzij naar Govert. Eigenlijk was hij best tevreden over hem. Hij leerde snel en, wat misschien nog belangrijker was, hij paste zich snel aan. Die eigenschap zou hij in Versailles nog hard nodig hebben, zowel in de omgang met de hoge adel als met het voetvolk, waar nogal wat eigenwijze Fransen tussen liepen, die alles beter meenden te weten.

Opeens moest hij denken aan het plan dat Govert bedacht had om de lastige bruine pater eens een lesje te leren. Hopelijk zou de monnik er daarna geen zin meer in hebben om de koning vrome praatjes te verkopen over geld verspillen met de valkerij en dat soort onzin. Dat kon hij misschien nog het meest in Govert waarderen: hij was creatief en hij wist zijn ideeën ook nog uit te voeren ook. Daar moest en zou een uitstekend valkenier van te maken moeten zijn. Govert bekommerde zich intussen weer over Virgo en droomde van haar succes.

Zoals gezegd had Graard Bekkers weinig haast om in Versailles te komen. In de buurt van Parijs wist hij een herberg, waar hij altijd met meer dan gewone vriendelijkheid werd ontvangen. Hij had zich bij het vertrek uit Weerd al voorgenomen om een paar dagen in die herberg te verblijven. De waardin was een vrouw van een jaar of veertig. Ze kon niet alleen een uitstekende pot koken, maar ze was ook ten volle bereid in te gaan op de avances van bepaalde heren, die over een goed gevulde geldbuidel beschikten.

Graard Bekkers had daar al wel eens vluchtig gebruik van gemaakt, maar na één nacht moest hij tot zijn spijt steeds alweer vertrekken. Dit jaar had hij de kans om alle registers eens open te trekken. En hij zou die kans met beide handen aangrijpen.

Een dag of vier, vijf kon hij makkelijk blijven. Nu alleen Govert in de buurt was, had hij min of meer vrij spel. Het werd trouwens hoog tijd om Govert ook deze kneepjes van het vak te leren. Als valkenier zou ook hij straks veel tijd in den vreemde doorbrengen en je mocht van een gezonde manskerel niet verwachten, dat hij zijn driften meer dan een half jaar opspaarde. Maar op de een of

andere manier wist Graard Bekkers niet goed, hoe hij er met Govert over moest beginnen. In sommige opzichten was het een nog behoorlijk onnozele jongen. Daarom vond Graard het moeilijk om de juiste woorden te vinden. Toch zou het er van moeten komen, wilde hij zelf zijn gang kunnen gaan met de goed geproportioneerde waardin, die haar stevige boezem uitdagend hoog droeg en als een raspaard door de herberg stapte.

Ze waren al vlakbij de herberg, toen Graard eindelijk de moed vond om er over te beginnen.

"We zijn nu al bijna twee weken van huis, Govert," zei hij "en daar komen nog een groot aantal maanden bij. Als alles goed gaat zijn we zo rond Allerheiligen weer thuis. Zul jij Weerd zo lang kunnen missen?"

"Daar denk ik maar niet over na," zei Govert nietsvermoedend. "Er is hier zoveel te zien en te beleven, dat ik nauwelijks de tijd heb om me daar druk over te maken."

"En Aaltje dan?" vroeg Graard. "De komende tijd zal niemand het bed met je delen. Dat zal niet meevallen op den duur."

Govert keek de valkenier eerst niet begrijpend aan. Toen kreeg hij een kleur tot ver achter zijn oren. Gegeneerd haalde hij de schouders op.

"Het is voor een man niet goed, als hij zo lang zonder vrouw is," zei Graard. "Je wordt er maar zenuwachtig en kregelig van. Dat heeft een slechte invloed op je werk en dat kun je hier, aan het hof in Versailles, echt niet hebben. Daar moet je dag in dag uit in topvorm zijn, zeker zo dicht bij de koning, die elke misser meteen afstraft. Maar we zullen er wel iets op vinden, misschien vandaag al wel."

Govert had het hele verhaal met stijgende verbazing aangehoord en op het laatst voelde hij een grote weerzin in zich opkomen. Hoe was zo iets te verenigen met zijn ideeën over de liefde? Hoe kon je, na zo'n avontuur, je geliefde zonder wroeging en pijn in het hart weer in je armen sluiten?

Graard Bekkers ging wel erg ver met zijn uitleg van vrijheid en ongebondenheid.

Tegen werken had Govert geen enkel bezwaar, al was het van de vroege morgen tot de late avond, maar over zijn geweten en zijn ideeën over goed en kwaad wilde hij zelf beslissen. Daar had zelfs Graard Bekkers geen zeggenschap over. Zonder er verder nog iets over te zeggen, nam hij Virgo op de vuist en streelde haar teder van kop naar staart. Graard deed er ook maar het zwijgen toe. Hij voelde wel, dat zijn verhaal niet in goede aarde viel. Maar hij wist ook, dat zijn kans nog zou komen.

De waardin had immers een drietal dochters, die met overgave haar voetsporen volgden. Een van die drie zou Govert ongetwijfeld in haar netten weten te strikken. Als dat eenmaal geregeld was, hoefde ook hij zich niet meer in te houden. En daar ging het uiteindelijk toch maar om.

Het was een prachtige, grote, rijke herberg en de waardin zou je, zonder overdrijving, met dezelfde woorden kunnen omschrijven.

Toen Graard Bekkers de paarden liet stoppen en de leidsels over gaf aan een staljongen, die haastig kwam aanrennen, verscheen de waardin in vol ornaat in de deuropening. Ze ontving Graard letterlijk met open armen en drukte hem nogal onbeschaamd tegen haar boezem. Het duurde dan ook even, voordat Govert uiteindelijk aan haar werd voorgesteld. Hij had meteen een hekel aan het mens, met haar overdreven gelach en haar dure kleren. Snel gaf hij haar een vluchtige hand en verdween door de deur naar binnen.

Hij schrok van de overdadige inrichting van de grote gelagkamer. Overal pracht en praal, van de tafels en de stoelen tot de schilderijen aan de wanden. Een moment stond hij beduusd te kijken.

Toen liep hij onwennig naar een tafel en ging zitten. Er waren geen andere gasten te bekennen.

Na een klein kwartier kwamen Graard en de waardin naar binnen. Ze hadden duidelijk een smoezelig onderonsje en Govert kreeg het gevoel, dat ze het over hem hadden.

Dat vermoeden werd al gauw bevestigd, toen de waardin naar hem toe kwam en hem onverwachts een vette zoen gaf op zijn mond. Govert dacht even dat hij door de grond ging. De waardin was meteen weer doorgelopen en even later kwam ze terug met drie opgedofte meiden van rond de

twintig. De drie gingen tegenover Graard Bekkers staan, die zijn hoed in de hand nam en opstond van zijn stoel. Op dat moment knipte de waardin met haar vingers en de meisjes maakten daarop, volkomen tegelijk, een diepe buiging voor de valkenier, die minzaam knikte en zijn hoed met een zwierig gebaar terugzette op zijn kop.

Govert vond het een belachelijke en ook een beetje een zielige vertoning.

"Precies een stel afgerichte poppen die een kunstje hebben geleerd," dacht hij. "Als ze nu maar niet denken dat ik mee doe aan die flauwe kul."

Maar de meisjes kwamen al naar hem toe. Stuurs wendde hij het hoofd af en keek voor zich uit.

"Ga staan, boerenpummel," zei Graard Bekkers woedend. "Je bent hier niet in Weerd tussen de boerenmeiden."

Dat had hij niet moeten zeggen. Govert sprong op en rende naar buiten, regelrecht het veld in. Meer dan een kwartier liep hij door. Toen ging hij hijgend onder een grote eikenboom zitten.

"Was ik maar in Weerd," dacht hij. "Gewoon ergens in de Opperheide of op een van mijn favoriete plekjes langs de Dommel, waar ik één kon worden met de natuur, zodat ik alle ellende kon vergeten."

Maar tegelijkertijd realiseerde hij zich, daar onder die eikenboom, dat hij in Weerd voorlopig niets meer te zoeken had. Hij had geen familie meer, hij kon Mijntje uit het hoofd zetten, evenals de vrienden die hij er ooit had. Eigenlijk had het noodlot hem ertoe gebracht alle schepen achter zich te verbranden. Het noodlot had hem gedwongen voor Graard Bekkers te kiezen, tenminste voor zover er van een keuze sprake kon zijn na de dood van zijn familie en het mislukte volksgericht in de Kromstraat, waarvan hij het doelwit was.

Onder de eikenboom in het grote, vreemde, Franse land, kwam zijn verdriet plotseling in alle hevigheid naar boven. Met zijn gezicht in het gras jankte hij meer dan een uur lang.

Na die lange, uitputtende huilbui voelde hij zich volkomen leeg, maar hij was ook voelbaar rustiger geworden. Na alle dramatische gebeurtenissen van de afgelopen maanden had hij voor het eerst eens grondig zijn hart kunnen luchten in een lang geweeklaag.

Toen het voorbij was, ging hij op zijn rug liggen en keek naar de indrukwekkende takken van de enorme eikenboom, die elk een mannenlijf dik waren en stuk voor stuk groter dan de eiken zelf in de omgeving van Weerd. De stam van de eik was zo dik, dat je minstens met zes man moest zijn om hem te omspannen.

Terwijl hij daar lag te dromen, hoorde hij opeens het hoge geluid van een havik. In een mum van tijd zat hij rechtop. Er was maar weinig voor nodig om zijn jachtinstinct te doen ontwaken. Daar heette hij ook Daems voor. Al heel veel generaties kenmerkte het geslacht Daems zich door een vanzelfsprekende verbondenheid met alles wat met de natuur te maken had. Zoogdieren, vissen, vogels, planten en kruiden, ze hadden nauwelijks geheimen meer voor hen.

In feite leefde de familie Daems al eeuwen lang rechtstreeks van de natuur. Dat gaf hen bovendien de meeste kans op een vrij en onafhankelijk leven. Maar van de andere kant hield die manier van leven ook grote risico's in, want de natuur is koppig en laat zich niet dwingen.

Misschien wel daarom had de familie Daems nóg een karaktertrek ontwikkeld, die door de goegemeente niet altijd op prijs werd gesteld: een stijfkoppigheid die soms geen grenzen kende.

"Wat een Daems in zijn kop heeft, dat heeft hij niet in zijn kont," werd er in Weerd dan ook veelbetekenend gezegd.

Dat ook Govert deze eigenschap in hoge mate bezat, zou Graard Bekkers op korte termijn ondervinden. Je zette een Daems nu eenmaal niet ongestraft in zijn hemd.

Govert dacht voorlopig echter niet aan Graard Bekkers. Spiedend door de bladeren van de reusachtige eikenboom, had hij hoog in de kruin een groot nest ontdekt, dat alle kenmerken had van

een havikshorst.

Even later werd zijn sterke vermoeden al bevestigd, toen de mannetjeshavik een lijster op de rand van het nest kwam deponeren, waarna hij schril roepend weer wegvloog.

"Een havik met jongen", zei hij in zichzelf. En zijn hart begon hevig te kloppen. Zonder zich te bedenken, trok hij een van de grote zijtakken een eind naar beneden en begon zich moeizaam op te hijsen. Na vijf minuten zwoegen bereikte hij eindelijk de stam, zodat hij, stappend op de takken, hoger kon klimmen. Eigenlijk was het alleen nog een kwestie van doorzetten.

Een paar meter onder het nest bleef hij even rusten. Door de takken heen had hij een prachtig uitzicht op het glooiende landschap. Zo ver hij kijken kon, zag hij de nog groene graanvelden met hier en daar een kerktorentje en wat schuren met huizen. Tussen twee heuvels stroomde een smalle rivier, die op ongeveer honderd meter de eikenboom passeerde en meanderend verder het land in trok.

Het riviertje deed hem vaag aan de Dommel denken en voor even kwam er weer een gevoel van heimwee in hem boven. Maar hij schudde eens met zijn kop om het gevoel van zich af te doen glijden en klom verder naar het enorme nest.

De vier jonge haviken waren halfwas. Precies de goede leeftijd om op te kweken en af te richten.

Hij stopte de jonge vogels onder zijn wijde hemd en ging voorzichtig naar beneden. Als hij de vier jonge vogels heelhuids tot in Versailles wist te krijgen, kon hij ze daar optrekken en trainen.

Eenmaal zo ver zouden ze een mooi bedrag opbrengen en die kans wilde hij, rechtgeaard lid van de familie Daems als hij was, niet voorbij laten gaan. De havik was dan wel niet zo geliefd als de slechtvalk, de jager van de zogenaamde hoge vlucht, maar voor de jacht op bijvoorbeeld konijnen was hij, als jager van de lage vlucht, toch ook zeer gewild.

Govert was zo druk in de weer met de jonge haviken, dat hij niet eens meer dacht aan Graard Bekkers en die aanstellerige vrouwen in de herberg. Hier, midden in de natuur, voelde hij zich weer helemaal de dorpsjongen, want dit was zijn eigen wereld.

Toen hij eenmaal weer op de grond stond, haalde hij de haviken onder zijn hemd vandaan en inspecteerde ze zorgvuldig. Ze zagen er stuk voor stuk erg lelijk uit, maar ze leken zondermeer gezond. Op de vleugels van het oudste jong zag hij al de aanzet voor de pennen, maar de andere drie zaten nog helemaal in het dons. Ze leken aardig veel op jonge buizerden.

Hij zette de haviken alle vier vlak naast elkaar op zijn linkerarm en keek vol trots naar zijn nieuwste aanwinst. Als hij ze groot kreeg, zou hij ze inderdaad het best af kunnen richten voor de jacht op konijnen en patrijzen, precies zoals hij dat zijn grootvader had zien doen.

Govert ging er niet van uit dat hij in de herberg voedsel zou kunnen krijgen voor zijn jonge haviken. Vlees was immers veel te kostbaar om aan de vogels te voeren. Ook was hij er niet zeker van dat Graard Bekkers er geld voor uit wilde geven.

Graard was niet zo kapot van haviken en hij hield niet van de manier waarop er met die vogels gejaagd moest worden. Het was in ieder geval veel minder spectaculair dan de jacht met slechtvalken, geervalken of lannervalken, de meest bekende en geroemde vogels van de hoge vlucht. Die valken stegen in de lucht tot boven hun vliegende prooi en doken er dan in duizelingwekkende vaart boven op.

Haviken, vogels van de lage vlucht, moesten het juist hebben van een korte, razendsnelle achtervolging, laag boven of zelfs op de grond, tot ze de prooi te pakken kregen. Govert vond beide manieren even aantrekkelijk.

Het eerste wat Govert nu te doen stond, was voedsel zoeken voor de jonge vogels. Maar voor hem, als natuurmens, was dat nauwelijks een probleem. Hij liep naar een brede sloot en volgde langzaam de oever, speurend naar de kleinste vorm van leven. Plotseling stond hij stil, stopte de vier jonge haviken onder zijn hemd en stapte de sloot in. Daar trok hij een graspol omhoog, groef wat in de

grond en haalde zeven jonge, nog roze veldmuizen uit hun nest.

Zonder veel omhaal stopte hij ze in zijn broekzak en ging verder met zoeken. Hoe langer de jonge muizen in leven bleven, hoe verser het voedsel voor de haviken bleef. Zo was dat nu eenmaal en niemand die daar over zeurde. Teergevoeligheid leverde geen stuiver op in de natuur.

Ongeveer een halve meter boven de grond vond Govert even later een klein gat in een dode boom. Hij drukte zijn oor even tegen de stam, stak zijn hand in het gat en haalde er vier jonge spreuwen uit, die hij met een vlotte, handige beweging doodkneep.

De eerste twee dagen hadden de haviken genoeg te eten, daar hoefde hij zich in ieder geval geen zorgen meer over te maken. Hij zette de vier jonge haviken weer op zijn linker arm en liep fluitend terug naar de herberg.

Voor het eerst sinds de dood van zijn familie voelde hij weer iets terugkomen van het zelfvertrouwen, dat hij voordien, als een echte telg van het geslacht Daems, in ruime mate bezat. Hij was dan ook niet van plan om zich door Graard Bekkers of wie dan ook te laten ringeloren. Of ze nu in Frankrijk waren of thuis in Weerd. De ware Daems kwam langzaam maar zeker weer boven drijven.

Toen Govert aankwam bij de herberg zocht hij eerst een geschikt onderkomen voor zijn haviken. Het leek hem het beste om eerst kennis te maken met een van de staljongens, die ongeveer van zijn leeftijd was. Maar met de paar woorden Frans die hij intussen kende, kwam hij niet ver. De betreffende staljongen heette Gilles, daar was hij gauw genoeg achter. Maar het contact wilde in het begin niet echt vlotten. Gelukkig was Gilles snel van begrip en bovendien spraken de vier jonge haviken hem erg aan. Als boerenjongen uit de streek wist hij nogal wat van de natuur. Daarom was het voor hem meteen duidelijk wat Govert nodig had.

Achter de herberg stond een soort hok, dat verdeeld was in kooien, waar duiven, kippen en konijnen op het moment zaten te wachten, dat ze geslacht, gevild, gebraden en door de gasten opgepeuzeld zouden worden. Al gauw vonden ze een leegstaande kooi die ruim genoeg was voor de haviken. Met enige moeite -hij moest de vogels eerst een paar keer letterlijk de bek openbreken- voerde Govert de vier jonge muizen aan de haviken. Dat ging bij stukjes en beetjes en het was nogal bloederig om aan te zien. Toen het karwei eindelijk geklaard was, voelde Govert zich meer dan tevreden.

Toen hij aankwam bij de herberg, had hij al gezien, dat er nogal wat rijtuigen bijgekomen waren. Er was blijkbaar iets te doen. Na enige aarzeling besloot hij toch maar naar binnen te gaan, vooral ook omdat hij een stevige honger had.

Aan de prachtig gedekte tafels zat een veertigtal gasten te wachten tot ze bediend zouden worden. Verstoord keken er een paar in zijn richting en een wel zeer sjieke dame slaakte zelfs een verschrikt gillette. Dat kwam waarschijnlijk omdat er nogal wat bloed op zijn hemd zat van de jonge veldmuizen, die hij had gevierendeeld voordat hij ze aan de jonge haviken kon voeren.

Govert voelde in ieder geval feilloos aan, dat hij lelijk in het middelpunt van de belangstelling kwam te staan. Met zijn ogen zocht hij Graard Bekkers, omdat die hem mogelijk uit zijn benarde positie kon verlossen. Maar dat viel heel anders uit. Met een hoofd rood van woede en schaamte kwam hij naar Govert toe, pakte hem bij de schouders en werkte hem hardhandig naar buiten.

"Hoe durf je met die kleren aan hier binnen te komen," siste hij tussen de tanden. "Je ziet er uit of je in het zand een robbertje hebt liggen vechten."

Govert keek eens naar zijn kleren. Die hadden inderdaad nogal wat geleden van de klauterpartij naar het havikshorst en het bloed van de veldmuizen deed blijkbaar de rest.

"Je hebt me lelijk voor schut gezet," brieft Graard Bekkers. "Ik zal er voor waken dat je me zoiets nooit meer lapt. Je bent hier niet op den Deelshurck."

Dat laatste had Bekkers niet moeten zeggen, want Govert voelde zich diep gekrenkt.

"Ga je wassen en verkleiden, dan zorg ik dat je in de keuken wat te eten krijgt. In de gelagkamer wil

ik je voorlopig niet meer zien. Zodra de gasten weg zijn zullen we eens een hartig woordje spreken. Ik dacht dat je meer fatsoen had."

Graad Bekkers keerde zich om en liet Govert staan waar hij stond.

De vuisten gebald in zijn broekzakken keek de jongen zijn baas na en voor het eerst voelde hij een diepe verachting voor de man, die hem zogenaamd als zoon had aangenomen.

Govert liep naar de gastenverblijven, waste zich en deed een schoon valkenierskostuum aan. In de keuken wachtte hij geduldig tot er eten kwam. Na meer dan een half uur bracht een van de dochters van de waardin hem een bord warm vlees met brood en groente. Govert meende te zien dat de wufte dochter haar neus voor hem ophaalde en even kreeg hij aandrang om het bord met eten tegen de muur kapot te gooien. Bij nader inzien was zijn honger toch groter dan zijn woede. Govert ging zitten en at met smaak zijn bord leeg. Het brood was heerlijk knapperig en het vlees zacht. De woede zakte langzaam wat, maar het stond voor hem vast, dat hij niet meer in de gelagkamer zou komen. Hij liet zich door niemand vernederen, ook door Graard Bekkers niet.

Na het eten zocht hij Gilles de staljongen weer op en hielp hem met de vele paarden die verzorgd moesten worden, want dat hoorde bij de diensten van de herberg. Gilles stelde zijn hulp zichtbaar op prijs. Omdat ze allebei geneigd waren om er moeite voor te doen, verstonden ze elkaar met het uur beter. Samen roskamden ze een aantal paarden en lieten de dieren vervolgens eten en drinken. Gilles had snel door dat Govert vertrouwd was met paarden en dat versterkte de band. Bij de staljongen voelde hij zich uitstekend op zijn gemak.

Nog een dag of vijf bleef Graard Bekkers logeren in de herberg. Veel contact had hij niet met Govert in die periode. Enerzijds had hij het blijkbaar druk met de waardin, die zich maar al te graag het hof liet maken door een welgestelde heer voor wie ze 's nacht in bed zodanige kunsten vertoonde, dat Graard zich twintig jaar jonger waande.

Van de andere kant was het ook zo, dat Govert zich zo weinig mogelijk in de herberg liet zien. Overdag verdeelde hij zijn tijd tussen Virgo die zich langzamerhand wat verwaarloosd ging voelen, de vier haviken die met de dag meer gingen eten, en Gilles de staljongen, die best wat hulp kon gebruiken, want de waardin eiste nogal wat van de jongen.

Govert en de staljongen Gilles spraken in wezen dezelfde taal, ook al bediende de een zich van het Frans en de ander van het Nederlands. Zo leerde Govert bijna spelenderwijs een aantal Franse woorden, temeer omdat Gilles niet te beroerd was om hem daarbij te helpen en het geduld opracht om een woord of een uitdrukking enkele malen te herhalen, als het nodig was. Zo nu en dan verslikte Govert zich nog in de uitspraak, maar met de dag gingen ze elkaar beter verstaan. Gilles woonde, niet zo erg ver van de herberg, nog bij zijn ouders in hun kleine, onooglijke boerderijtje. Van de vroege ochtend tot de late avond ploeterden ze allebei op het land. Dat moest ook wel, want er waren nogal wat kinderen die ze te eten moesten geven. Dat Gilles, als staljongen in dienst van de herberg, vaak wat bijverdiende, kwam hun daarom heel goed uit. Het gaf in ieder geval de zekerheid, dat er nagenoeg elke dag brood op de plank kwam. Bovendien bracht zijn baantje met zich mee, dat hij wel eens wat overgebleven eten mee naar huis kon smokkelen, als er in de herberg weer eens al te overvloedig was opgescheept voor de hoge, welgestelde gasten.

Toen ze elkaar goed genoeg kenden, nam Gilles Govert mee naar het petieterige boerderijtje van zijn ouders. Vanaf de herberg was het een paar kilometer lopen over een smal zandpad, dat door de uitgestrekte graanvelden liep. Govert genoot van het vergezicht dat zich voor hen uitstreekte. Op de top van een heuvel bleef hij even staan en keek uit over het landschap, dat er rijk en welvarend uit zag. Gilles stootte hem aan en wees op een groepje bomen in de verte. In de schaduw van die bomen kon Govert met enige moeite de contouren van een paar hutten onderscheiden. Ze deden hem denken aan de bouwsels waar thuis in Weerd de geiten werden ondergebracht. Het duurde dan ook even, voordat hij door had, dat Gilles in een van die hutten woonde.

Zo'n rijk land, met zo'n overvloed aan graan en dan mensen die in een krot wonen, dacht Govert. Hij begreep er niets van. Van wie was dat land dan allemaal?

Hij kreeg niet de tijd om zich in die vraag te verdiepen, want Gilles was alweer doorgelopen. Hoe dichterbij ze bij de drie huisjes kwamen, hoe meer Govert zich verbaasde. Het waren inderdaad krotten, opgebouwd uit een aarden wal en wat hout voor de muren en het dak was van stro. Er zaten geen ramen in de muren en de lage, kleine deur hing, rot als ze was, scheef in de hengsels.

Rondom de huisjes speelden een aantal kinderen. Zo'n twintig, schatte Govert. Toen hij en Gilles naderden, renden ze schreeuwend en stoeiend op hen toe. Maar toen ze dichterbij kwamen, bleven ze bedremmeld staan. Govert snapte er niks van, totdat Gilles hem op zijn kleding wees. Zijn valkenierscostuum zag er blijkbaar nogal indrukwekkend uit. Toen hij eenmaal door had, waar de kinderen bang voor waren, kreeg hij spontaan een hekel aan zichzelf. Wat moest hij in kleding die kinderen afschrikte?

Hij liep naar een meisje van een jaar of zes toe, pakte haar op en tilde haar hoog boven zijn hoofd, zoals hij zo vaak met zijn jongste zusje had gedaan. Maar het verschrikte wicht begon hysterisch te gillen. Govert zette haar gauw op de grond en liep achter Gilles aan, die net een van de huisjes binnen ging.

Govert moest bukken om zonder zijn kop te stoten door de deuropening te kunnen. In het halfduistere, kleine vertrek stonden een stoel, een tafel en een soort rek waarop wat kookgerei lag. Voor de rest was er niets te bekennen.

Om wat beter aan de schemer in het vertrek te wennen, knipperde Govert een paar keer met zijn ogen. Pas toen zag hij een soort doorgang in een van de zijmuren. De doorgang gaf uitzicht op een soort hok, dat blijkbaar als keuken dienst deed. Er brandde tenminste een vuur en hij hoorde de geluiden van iemand die aan het kokkerellen was. Het bleek de moeder van Gilles te zijn.

Zodra ze Govert in het oog kreeg, begon ze zenuwachtig aan haar wijde schort te frunniken. Na enige aarzeling bood ze hem de enigste stoel aan die ze rijk waren. Met tegenzin ging Govert er op

zitten en keek de vrouw aan. Er was iets in haar gezicht, in haar houding en in haar hele doen en laten, dat hem aan zijn eigen moeder deed denken. Alleen haar onderdanige, kruiperige beleefdheid paste totaal niet in dat beeld. Toch voelde hij onmiddellijk een grote sympathie voor het bezige, afgetobde mens. De neiging kwam zelfs in hem op om haar even te omhelzen, zoals je dat doet bij dierbare mensen die je een tijd niet gezien hebt. Maar hij hield zich in en bleef op de stoel zitten. Blijkbaar gewaarschuwd door zijn kinderen dat er bezoek was, kwam de vader van Gilles even later in de deuropening staan. Het was een kleine, spichtige man met harde trekken in zijn gezicht.

"Bonjour, monsieur," zei Govert en knikte vriendelijk naar de man.

Intussen was Gilles begonnen tegenover zijn ouders een heel verhaal af te steken. Govert begreep eruit, dat hij zijn ouders duidelijk probeerde te maken, wie hij precies was. Dat maakte blijkbaar nogal indruk, want de moeder ging naar buiten. Daar hoorde Govert haar roepen.

Even later kwam ze terug met een zwartharig, knap meisje, blijkbaar een jongere zus van Gilles, dat naar de keuken liep en al gauw terugkwam met een fles, waar nog een restant rode wijn in zat. Op een plank lag nog een homp donker, zeer grof brood, dat veel weg had van het brood dat ze in de herberg aan de paarden voerden.

Het meisje schonk een scheut wijn in een kan van aardewerk en zette die op tafel bij Govert.

"Voilà, monsieur," zei ze en keek hem even aan met haar mooie, grote ogen. Daarna volgde er een stroom woorden waar Govert niets van begreep.

"Mijn zus Jeanne zegt dat het haar spijt dat we niets beters te bieden hebben," zei Gilles.

Om haar gerust te stellen nam Govert een slok wijn, proefde en knikte goedkeurend. De wijn smaakte wat ranzig en zuur, maar als je de slok lang genoeg in je mond hield, was hij zeker te genieten.

Govert merkte wel, dat Gilles zich niet helemaal op zijn gemak voelde. Hij stelde het daarom des te meer op prijs, dat hij hem mee naar zijn huis had genomen. Het was in ieder geval een blijk van genegenheid en vertrouwen, die hij niet mocht onderschatten.

Voor het eerst kreeg hij er echt behoefte aan om beter Frans te leren. De manier waarop deze mensen leefden riep ontzettend veel vragen bij hem op. Daarnaast had hij erg graag even met Jeanne gesproken, want ze was meer dan aantrekkelijk.

Van de ouders had hij graag willen horen hoe ze het in 's hemelsnaam volhielden in zo'n krot van een huis met een stoet kinderen. Zelf was hij het van huis uit ook niet breed gewend en hij wist van nabij wat armoe was. Hoe kon er in zo'n groot, rijk land zoveel armoede heersen?

Alleen al vanwege zijn zeer beperkte schoolopleiding, was Govert Daems niet op de hoogte van de politieke ontwikkelingen in het West-Europa van dat moment. Zo kon hij niet weten dat Frankrijk volop in oorlog was met Oostenrijk, dat gesteund werd door Engeland.

De achtergronden van het krijgsgeweld waren nogal ingewikkeld. Simpel gezegd kwam het er op neer, dat Frankrijk wat al te begerig naar de zuidelijke Nederlanden keek, die tot dan toe in handen waren van Oostenrijk, waar Maria Theresia op dat moment op de troon zat. Lodewijk XV, die toch alle belang had bij een goede afloop van de oorlog, liet zich, zoals gewoonlijk, niet zien aan het front.

Omringd door nagenoeg de hele Franse adel, bleef hij veilig op Versailles, waar hij zich soms bezig hield met het regeren van het land, maar meestal met de jonge maagden, die anderen voor hem ronselden in het hele land. Het moesten willige, jonge meisjes zijn, die aan zijn verwende verlangens konden voldoen, anders zwaaide er wat voor de ronselaars.

Daarnaast besteedde hij veel tijd aan de jacht met vuurwapens op herten, reeën en wilde zwijnen. Zo nu en dan nam hij de moeite om het vluchtbedrijf met de valken weer eens tot ontplooiing te laten komen, maar erg veel stelde dat eigenlijk niet meer voor. Het weispel was eigenlijk al verworden tot een soort statussymbool, dat uitstekend paste bij de verspillende protserigheid van het hof in Versailles, waar niets te duur of te dol was.

De laatste tientallen jaren had de landadel zich voor het overgrote deel op Versailles gecentraliseerd om te profiteren van de weelde aan het hof, hopend op het welgevallige oog van de koning, want dat was een verzekering voor aanzien en vorstelijke beloningen.

Vooraf adellijke dames, zoals gravinnen, hertoginnen en baronessen, stuurden heimelijk aan op een verhouding met de koning, die in die dagen vooral op zoek was naar nestwarmte. Met dat vergeefse zoeken waren zijn dagen nagenoeg gevuld.

Versailles was intussen meer dan vol. Niet dat Govert enig benul had van de omstandigheden aan het Franse hof, maar hij zou er mogelijk mee te maken kunnen krijgen. Alleen al de honderden adellijke nietsnutten die er rondgingen en zich stierlijk verveelden, drukten zwaar op de kosten van het hof.

In plaats van zich in te zetten voor of leiding te geven aan de ploeterende en honger lijdende bevolking in Normandië, Bretagne, de Provence, Auvergne, Gironde, de Elzas of waar ze van origine ook bij hoorden, gaven ze er voorkeur aan mee te paraderen in het leger van de adellijke profiteurs, die een graantje probeerden mee te pikken van de grandeur en de onvoorstelbare luxe op Versailles.

Daar beschikte elk lid van de koninklijke familie, van de koning tot de jongste telg, over een eigen wooneenheid, inclusief een staf van dienaren en hofdames. Het beste was voor hen nog niet goed genoeg en het duurste niet duur genoeg. Pracht en praal, overdaad en verkwisting hoorden bij de dagelijkse orde.

Zodoende werd er veel tijd vrijgemaakt voor wufte feesten, rokkenjagerij, dobbelspelletjes, verplichte roddeluurtsjes en de jacht met vuurwapens of met de valken.

Ver weg van de oorlog die door soldaten uit het gewone volk werd uitgevochten en die werd betaald uit de opbrengsten van de zware belasting, die de arme bevolking werd opgelegd, leefde de adel op Versailles een leven van leegheid, genietingen, overvloedige maaltijden en lichtzinnig vermaak. Het valt te betwijfelen of koning Lodewijk XV inzag wat er mis was en als hij het al zag, stond het vast dat hij er niets aan doen zou. Hij miste nu eenmaal de kracht en het doorzettingsvermogen om daadwerkelijk in te grijpen.

Succesvolle jagers op erebaantjes en leveranciers van tijdelijke, vaak zeer jonge maîtresses, bleef hij honoreren met grote bedragen uit de steeds leger wordende staatskas.

Om dat allemaal te bekostigen moest het gewone volk, door steeds zwaardere belastingen, tot op het hemd worden uitgekled. Er werden door vindingrijke adviseurs van de koning steeds nieuwe belastingen bedacht, bij voorkeur te heffen op de eerste levensbehoeften van het toch al uitgemergelde volk.

Zo werd Versailles in stand gehouden. Maar de zaak werd nog bedenkelijker, doordat de adel en de welgestelde geestelijkheid geen belasting hoefden te betalen. Zo kwam alles neer op de schouders van het volk, dat zwoegde en ploeterde en nu en dan ook nog verplicht was "leve de koning" te roepen.

Govert wist eigenlijk niets van dat alles en zijn vragen over de armoede in dit grote, rijke land bleven onbeantwoord. Hij wist evenmin dat dit ogenschijnlijk zo rijke land aan de rand van de afgrond stond.

Door de belasting op graan, dat zodoende alsmaar duurder en zelfs onbetaalbaar werd, stierven er jaarlijks duizenden Fransen van de honger. In de grote steden werd de armoede het felst gevoeld, met name in de volksbuurten van Parijs, waar de aanvoer van voedsel, dat van het platte land moest komen, ernstig stokte en soms zelfs helemaal stilviel.

Maar de koning bleef de koning en Versailles bleef Versailles. Dat kon ook, omdat het gewone volk nog nauwelijks op de hoogte was van de enorme verspillingen die daar dagelijks plaatsvonden. Anderzijds waren er ook aanwijzingen, dat het volk langzaam doorkreeg, dat er iets niet klopte. Er

begon iets te gisten.

Natuurlijk waren dit allemaal ingewikkelde politieke zaken, die Govert Daems totaal ontgingen. Maar het feit dat hij zich afvroeg, waarom de mensen in Frankrijk een nog armoediger bestaan leidden dan die in De Lage Landen, hield hem in ieder geval bezig. Zijn gevoel voor rechtvaardigheid kwam daar tegen in opstand. Zo zat hij nu eenmaal in elkaar.

Zwaar was het leven voor de gewone mensen in Frankrijk, maar ook in hogere kringen begon men de neergang te merken. Bij gebrek aan een behoorlijk bestuur raakte de economie in het slop. Daar kwamen nog de kosten bij die de oorlog met zich mee bracht. Het enigste wat nog goed functioneerde was het ingenieuze net van belastinginners, dat zorgvuldig over het gehele land was uitgesponnen. Met name de boeren waren daar het slachtoffer van. Dat gold zeker voor degenen onder hen, die niet leep genoeg waren om de slimme belastingambtenaren een rad voor ogen te draaien. Dat kon bijvoorbeeld door een mislukte oogst en een nog grotere armoede of zelfs hongersnood voor te wenden dan feitelijk het geval was. Zo leerde de werkende, onderdanige en gehoorzame bevolking stap voor stap wat corruptie was. Het respect voor de heersende klasse werd langzaam maar zeker ondermijnd.

De ondermijning van het respect voor en daarmee het gezag van de heersende klasse vond zijn bronnen vooral in de grote steden. Hier en daar, met name in Parijs, maar ook in bijvoorbeeld Lion en Marseille, klonken de eerste woorden van protest. Dat protest zou in de loop der jaren, dat kon niet anders, wel moeten uitgroeien tot openlijk verzet en geweld. Dat was eigenlijk slechts een kwestie van tijd. Door zich vragen te stellen over de ontoelaatbare toestanden in Frankrijk, liet Govert al zien, dat hij reeds iets proefde van de grote ommekeer, die ongetwijfeld moest komen. Het gaf hem een gevoel van onbehagen en onveiligheid.

Maar intussen bleef Versailles het culturele centrum van Frankrijk, het valse bewijs van de grootsheid van het land, dat nog steeds de eerste viool wenste te spelen en zich dan ook krachtadig probeerde te verweren tegen de groeiende invloed van dat andere culturele centrum in Europa, in casu het Weense hof van Maria Theresia.

Ook Graard Bekkers was niet op de hoogte van dit alles, vooral ook omdat het hem niet rechtstreeks aanging. Zolang Versailles hem rijkelijk betaalde voor zijn diensten, was er wat hem betreft geen vuiltje aan de lucht. Het feit dat de koning meer belang stelde in zijn maîtresses en de jonge meisjes voor één nacht die voor hem geronseld werden, dan in de valkerij, was inderdaad niet zo gunstig. Maar van de andere kant waren er altijd meer dan voldoende aanzienlijke personen op Versailles, die verzot waren op het weispel, dat afleiding bood en spectaculair genoeg was om hun treurig stemmende verveling te doorbreken.

Graad Bekkers was bovendien bekwaam genoeg om steeds nieuwe technieken te bedenken tijdens de jacht met de valken. Zo had hij zijn vogels zodanig laten africhten, dat ze roekeloos aanvallen uitvoerden op reigers, vogels die normaal gesproken hun krachten te boven gingen. Bekkers was eigenlijk, naast een kundig valkenier, een zakenman van het zuiverste water. Dat betekende in zijn ogen in de eerste plaats, dat je waar moest bieden voor je geld. Aan alle Europese hoven was dat bekend en van diverse landen had hij vorstelijke aanbiedingen gekregen.

Toch bleef hij trouw aan Versailles om de eenvoudige reden, dat het Franse hof er alles aan gelegen was om hem te behouden. Dat hoorde bij het imago van de Franse koning en zijn grenzenloze behoefte aan praalzucht en grandeur.

Voor Graard Bekker was dat een gunstige omstandigheid, die hij, leep en omzichtig, tot op de bodem wenste te benutten. Het aanzien dat hem daarbij ten deel viel, nam hij maar op de koop toe, al was hij van nature ijdel genoeg om ook daar behagen in te scheppen.

Iemand die niet verder kijkt dan zijn neus lang is, zou Graard Bekkers een man van de wereld genoemd hebben. Hij droeg altijd en overal dure kleren en zodra hij ver genoeg uit het oog was van de goegemeente van Weerd, legde hij er zich met veel passie op toe, zoveel mogelijk te genieten van de goede kanten van het bestaan, tenminste als hij er de tijd voor had. En erg vaak kwam dat niet voor.

In feite was hij vooral een uitgekiend koopman, die in alle situaties het profijt vooropstelde. Zo had hij het van zijn vader geleerd en zo zou het aan zijn toekomstige schoonzoon leren. Daarin onderscheidde hij zich niet van andere valkeniers in Weerd, die werkten voor wie hun het meest bood. Het verdiende geld wendden ze aan om hun bezit aan huizen en grond gestaag uit te breiden. Daarnaast leenden ze, als er om gevraagd werd, grote bedragen aan veelal armlastige gemeenten in de Kempen en bedongen niet zelden een rente die aan woeker deed denken. Zo sneed het mes aan twee kanten. Enerzijds beurden ze elk jaar een mooie som aan interest, anderzijds stonden er nogal wat gemeenten bij hen in het krijt. Dat gaf weer voordeel als er iets geregeld moest worden rond de verkoop van grond of huizen. Bijna altijd trok de geldschietter aan het langste eind en zo namen zijn invloed en macht alleen maar toe.

Zo waren het op een bepaald moment de valkeniers in Weerd en andere Kempische dorpen, die in feite de lakens uitdeelden. En dat niet alleen omdat ze vaak ook bestuurlijke functies bekleedden, waarvan ze de revenuen in eigen zak staken, terwijl ze het eigenlijke werk lieten uitvoeren door een zelfbenoemde stroman, die braaf naar hun pijpen danste. Daarbij staken de valkeniers hun financiële voelhorens zo ver uit, dat haast elk gezin in de omgeving hun op de een of andere manier wel iets verschuldigd was.

Graard Bekkers had er op een bepaald moment brood in gezien zich in te zetten voor de zogenoemde "Tafel van de Heilige Geest", een club van voornamelijk notabelen, die zich voornam om zich in te zetten voor de armste mensen in Weerd, die vooral in de wintermaanden hulp en bijstand nodig hadden.

Eigenlijk was dat een uitstekende instelling, die veel leed kon verzachten. Oorlog, plundering en brandschatting, zowel van geregelde legers als van losgeslagen troepen soldaten die door de Kempen zwierven, hadden in de hele streek zodanige wonden geslagen, dat meer dan de helft van de bevolking in sommige dorpen als armlastig gezien moest worden.

Met name in de zogenaamde Hoge Dorpen van de Kempen leden veel mensen daar merkbaar onder. Daar hadden de Tafels van de Heilige Geest dan ook handenvol werk. Misschien verkeerde Weerd in die periode in de bevoorrechte positie, dat een aantal burgers desondanks over een zeer ruim inkomen en vermogen beschikte, waarvan altijd wel iets neerdrupte op de minder gefortuneerden en zelfs op degenen die helemaal niets hadden.

Van de andere kant was het verschil in rijkdom en levensstijl tussen de valkeniers en de rest van de bevolking er des te schrijnender. Van lieverlee ontstond er in Weerd dan ook steeds meer tweespalt tussen die twee groepen. Dat bracht op zijn beurt weer met zich mee, dat de Tafel van de Heilige Geest, met Graard Bekkers aan het hoofd, het zich ging veroorloven uitsluitend mensen te helpen die hun, in werkelijkheid of in schijn, goedgezind waren.

Misschien lag daar ook wel de diepere reden, dat de moeder van Mijntje Dielis maar wat graag gezien had, dat ze Govert Daems, die haar Mijntje had laten zitten voor dat nuffige wicht van de deugniet Graard Bekkers, op een strontkar door de straten van het dorp hadden gereden.

Alleen door tussenkomst van de drossaert was het er niet van gekomen. Voor veel mensen was dat juist het bewijs, dat de bestuurder en de valkenier onder één hoedje speelden. Kortom, van een man als Graard Bekkers mocht je niet verwachten, dat hij gevoelig was voor de schrijnende tegenstellingen in Frankrijk.

Wellicht enigszins in het voordeel van Graard Bekkers kan gezegd worden, dat de sociale

maatstaven zelfzucht niet in de weg stonden. Er was zoveel armoe, dat je daar als man alleen, hoe kapitaalkrchtig je ook was, niets tegen kon beginnen.

Zeker in de wintermaanden waren er tal van gezinnen die op het randje balanceerden van overleven of sterven. De spreuk "ieder voor zich en God voor ons allen" werd alom in praktijk gebracht, hoe bitter dat ook was. Elk gezin ploeterde de hele zomer om een voorraad te kweken voor de winter, als de natuur weinig meer te bieden had dan het wild dat gevangen werd.

Wie door ouderdom, ziekte of anderszins niet in staat was aan dat geploeter mee te doen, stond in december al met lege handen. En dan had je zeker nog vijf à zes zware maanden voor de boeg. Kinderen stierven door ondervoeding, zieken kwijnden weg bij gebrek aan versterkende middelen en medicijnen en de ouden van dagen spaarden teveel brood uit eigen mond, in het rechtstreekse belang van kinderen en kleinkinderen. Geen Tafel van de Heilige Geest was daar tegen opgewassen.

Het is zeer de vraag of Graard zich ooit werkelijk in dat soort vragen verdiepte. Een antwoord bedenken op dat soort kwesties leverde niets op, hoogstens een naargeestig gevoel. Nee, Graard Bekkers had wel andere dingen aan het hoofd.

De ruzie met Govert had Graard uit eigen beweging min of meer bijgelegd. Niet zozeer omdat hij ook maar enig begrip kon opbrengen voor zijn lompe, boerse houding tegenover de vrouwen en de gasten in de herberg, maar vooral omdat hij hem op Versailles hard nodig zou hebben.

Alleen al vanwege zijn zwaar beschadigde, nog steeds erg slecht functionerende rechterhand was hij op de hulp van zijn aanstaande schoonzoon aangewezen.

Door een bekwaam vakman in Weerd had Graard Bekkers een leren handschoen laten maken, die de verminking bijna geheel aan het oog onttrok. Maar tot meer verfijnde handelingen was hij niet meer in staat. Dat zou hem zowel geld als aanzien kunnen kosten, want aan de scherpe ogen van de Franse koning ontging nauwelijks iets.

Daar kwam nog bij, dat de koning liever met Franse valkeniers werkte dan met die lui uit *le village des fauconniers*, want dat waren uiteindelijk vreemdelingen. Franse valkeniers beheersten hun vak dan wel duidelijk minder goed, maar ze waren veel plooibaarder en vooral ook minder boers. Eigen valkeniers leerden vrij snel hoe ze zich te gedragen hadden in adellijk gezelschap en bovendien spraken ze van nature Frans, zonder dat vette accent, dat teveel aan Pruisen en de Pruisische adel deed denken.

Kortom, het feit dat Graard Bekkers niet volledig beschikken kon over zijn rechterhand, zou Lodewijk XV wel eens op het idee kunnen brengen, dat hij de valkenier uit Weerd beter kon vervangen.

Daar kwam nog bij, dat de Franse schatkist tot op de bodem was geleegd en de koning, tot zijn grote ergernis, regelmatig door de minster van financiën op de vingers werd getikt vanwege de enorme spilzucht op Versailles. Hij hoorde liever een ander liedje.

Vergeleken met Graard Bekkers was Govert Daems een eenvoudige, nog tamelijk onschuldige en onervaren, Kempische boerenjongen. Veel charme straalde hij niet uit, ook niet als hij was uitgedost in het kostuum dat Graard hem in Weerd door een kundig snijder had laten aanmeten.

Het kostuum was met zorg samengesteld in de kleuren van het Franse hof, ter ere van de broodheer. Met zijn wat rossig blonde haardos, zijn nogal scherp getekende gezicht en de wat kromme neus, was Govert Daems zeker geen knapzak. In eerste instantie zag hij er bovendien wat sloom uit, maar dat zou je ook kunnen zien als een soort trage bedachtzaamheid.

Als telg uit het oerkempisch geslacht Daems liep hij zeker niet in zeven sloten tegelijk.

Dat kenmerk had hij feilloos overgeërfd van zijn vader. Pas als hij echt in beweging kwam, als er serieus iets van hem werd gevraagd, kon je zien hoe de pezige spieren in zijn lijf zich spanden. Dan verdween de geringste schijn van sloomheid uit zijn houding en aard om plaats te maken voor gerichte kracht en energie. Hij dwong dan plotseling respect en zelfs bewondering af.

Maar ook in kleine dingen kon Govert groot zijn. Dat kwam met name tot uiting bij het priegelwerk, dat nu eenmaal een belangrijk onderdeel was van de hele valkerij. Hij was erg handig met naald en draad, hij kon goochelen met riempjes en lijntjes, maar hij stak ook met veel precisie een nieuwe slagpen in de schacht van een gebroken of uitgetrokken vleugelveer van een slechtvalk. Vooral als dat in het volle jachtseizoen moest gebeuren, was die handigheid goud waard, want geen vorst wenste te vliegen met een beschadigde valk.

Wat dieper kijkend in de ziel van Govert Daems, zag je vooreerst onzekerheid en verlegenheid, die als mistige ringen om zijn innerlijk lagen. Maar vlak daar onder zag je bewijzen van moed en doorzettingsvermogen en vooral een groot besef van wat rechtvaardig was of niet. Die laatste eigenschap had hij regelrecht van zijn moeder overgeërfd. Ook de zintuigen van Govert lieten niets te wensen over.

Hij hoorde als een bosuil die op een tak gezeten naar het geritsel luistert van veldmuizen op de grond. Hij had de scherpe blik van de klapekster die gezeten op de top van een vliegden een sperwer op een kilometer afstand ziet naderen. Hij had, bij wijze van spreken, de reukzin van een vos, die op dertig meter de geur van een fazant weet te lokaliseren.

Zo was Govert Daems als geen ander geknipt voor het vak van valkenier, al zou hij zelf de laatste zijn om daar aanspraak op te maken. Maar Graard Bekkers had het al snel in de smiezen. Govert was nog geen vijftien jaar oud, toen Graard al begon te beseffen, dat de jongen buitengewone kwaliteiten had. Vanaf dat moment had hij hem van jaar tot jaar gevolgd. Een tijd lang was hij zelfs jaloers geweest op Willem Daems, de vader van Govert, die nóg vijf zonen had met vergelijkbare kwaliteiten als Govert. Terwijl hij, Graard Bekkers, valkenier en welgesteld man, het met een enkele dochter moest doen.

Later had Graard geprobeerd om Govert steeds meer aan zich te binden, bijvoorbeeld door hem dingen te laten doen, die een ervaren valkeniersknecht nog niet eens waren toegestaan.

Govert vond het de normaalste zaak van de wereld. Hij en zijn vader gaven hun onafhankelijkheid ten opzichte van Graard Bekkers echter niet prijs. Ze wilden met alle plezier voor hem werken, maar zij beslisten uiteindelijk hoe en wat. En als ze geen zin hadden of als er andere dingen te doen waren, gingen ze hun eigen gang.

Pas toen het noodlot toesloeg en Govert in één klap van zijn hele familie beroofde, zag Graard Bekkers zijn kans schoon. Hij palmde Govert in, weekte hem los van Mijntje en dreef hem in de armen van zijn dochter. En dat allemaal met het oog op de gunsten van zijn broodheer in Versailles.

"Als we morgenvroeg een beetje op tijd vertrekken, zijn we voor de avond nog in Versailles," had Graard Bekkers gisteravond gezegd.

Die morgen zat Govert al op de bok van het rijtuig te wachten. Samen met de staljongen Gilles had hij het rijtuig een goede beurt gegeven en de twee paarden geroskamd en gesoigneerd, zodat ze blonken en glommen van conditie. Graard had te kennen gegeven, dat hij in vol ornaat op Versailles wilde aankomen, want de eerste klap was een daalder waard.

Waar bleef zijn baas nou? Govert schoof ongeduldig heen en weer op de bok. Hij had een uur geleden al willen vertrekken, want hij had voor zijn vier haviken niet zoveel voer bij zich. Gisteren, nog tamelijk laat, had hij een stel jonge muizen uit het nest gehaald die in het stro van het schuurdak van de herberg huisden. Voor een dag moesten de haviken daar maar genoeg mee nemen.

Van dikke en dunnere wilgentwijgen had hij voor de vier jonge vogels een ruime korf gevlochten, die groot genoeg was om de vogels de kans te geven hun spieren en vleugels te oefenen. Ze waren de laatste dagen ontzettend hard gegroeid en de grootste van het stel was onderhand toe aan zijn eerste vlucht.

Achter Govert, op het beschot dat als rugleuning van het rijtuig dienst deed, zat Virgo, zorgvuldig aangelijnd, want ze stond op scherp. Het leek wel of ze het afgelopen jaar nog wat groter en forser was geworden, maar in ieder geval eigenzinniger. In afwachting van de komst van Graard Bekkers strelde Govert zijn lievelingsvogel met een ganzenveer. Dat stelde haar gerust. Govert praatte daarbij erg veel tegen Virgo. Ook dat had een rustgevende werking op de van nature felle vogel. Ze kenden elkaar intussen van haver tot gort.

Graard Bekkers was blijkbaar afscheid aan het nemen van de waardin en dat kostte hem nogal moeite. Eindelijk verscheen hij in de deuropening van de herberg, gevolgd door het voltallige personeel, inclusief de waardin en haar drie giechelende dochters. Graard nam zijn hoed af en maakte voor de laatste keer een diepe, hoffelijke buiging uit dankbaarheid voor de goede zorgen van de afgelopen dagen, waar hij overigens dik voor betaald had. Toen klom hij op de bok van het rijtuig en nam de teugels over van Govert. Op dat moment kwam Gilles naar het rijtuig gelopen. Hij trok Govert haastig aan zijn mouw.

"Au revoir, jusqu'à Toussaint", riep hij, want het rijtuig kwam al in beweging.

"Wat zei hij?" vroeg Govert.

"Tot ziens met Allerheiligen," antwoordde Graard.

Toen klakte hij met de tong, waarop de blinkend zwarte paarden begonnen te draven. De valkenier had plotseling blijkbaar haast. Toch wel met enig plezier stelde Govert vast, dat Graard Bekkers de laatste dagen weer vriendelijker tegen hem was. Ontspannen zaten ze op de bok van het rijtuig, de al wat oudere, doorgewinterde valkenier, en zijn jonge, onervaren leerling, allebei vastberaden er wat van te maken, die komende maanden op Versailles.

In de periode die voor hen lag, zouden ze elkaar hard genoeg nodig hebben, want er wachtte een tijd van discipline en vakmanschap. Rustig draafden de paarden over de hobbelende wegen tussen de graanvelden door. Govert genoot met volle teugen.

Tegen de middag liet Graard Bekkers de paarden stoppen bij een smalle brug over een beekje, dat heftig kabbelend zijn weg zocht tussen twee houtwallen, die de scheiding vormden tussen twee onafzienbare graanvelden, die meegolfden met de vriendelijk glooiende heuvels. Govert maakte van de gelegenheid gebruik een paar jonge muizen te voeren aan de haviken, die ze gretig aan stukken trokken.

Daarna nam hij Virgo op de vuist en wandelde een eindje over het smalle paadje langs de beek. Pas na een paar minuten merkte hij, dat Graard Bekkers met hem mee liep.

Het was een zachte, wat bewolkte dag. Zo nu en dan kreeg de zon de ruimte haar licht uit te strooien over het ontluikende groen en over het water van de beek, dat glinsterde en schitterde. In een bocht van de beek, waar het water wat dieper was, zagen ze een koppel eenden drijven. Graard klapte in zijn handen, zodat de eenden verschrikt op de wieken gingen en in een wijde bocht over de graanvelden vlogen, duidelijk van plan weer terug te keren naar de bescherming van de beek. Ondertussen had Govert Virgo onthuid en met een snelle beweging het riempje aan haar poten losgemaakt. Virgo keek, zag de eenden en steeg op, steeds hoger en hoger, totdat ze boven de eenden kwam te vliegen. Dan, in een machtige duik, kwam ze in volle vaart naar beneden en stortte zich op een van de watervogels.

Binnen een minuut was het karwei geklaard. Govert waadde door de beek en kwam even later terug met Virgo op de ene hand en in de andere hand een woerd in volle voorjaarskleuren. Kalm, maar zelfverzekerd liep hij naar Graard Bekkers toe, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Hij keek dan ook verrast op, toen Graard zeer enthousiast reageerde.

"Waar heeft Virgo dat in 's hemelsnaam geleerd?" vroeg hij.

Govert haalde de schouders op.

"Gewoon, op de vennen langs de Dommel in Weerd," zei hij. "Daar stikt het altijd van de eenden. Virgo had meteen door wat de bedoeling was toen ik haar voor het eerst op de eenden zette. Binnen een paar dagen had ze de jacht onder de knie."

Nog steeds enthousiast gaf Graard hem een stevig klap op de schouder.

"Daar kunnen we dit seizoen mooie sier mee maken op Versailles," zei hij. "Van de eendenjacht met valken hebben ze volgens mij hier nog nooit gehoord en nu we jaar na jaar meer concurrentie te verwachten hebben van die valkeniers uit Arendonk, is zo'n nieuwigheid mooi meegenomen."

Samen liepen ze terug naar het rijtuig. Terwijl Govert een paar stukken hard roggebrood uit de rosdoek haalde om de paarden te voeren, viste Graard een stapeltje boterhammen uit een linnen zak, die dik belegd waren met ham. De waardin had die vanmorgen voor het vertrek eigenhandig voor hem klaargemaakt.

Zittend in het gras aten ze samen van het brood. Na het eten wilde Govert de eend en voerde Virgo smalle reepjes van het borstvlies. Wat pitserig pikte de valk de stukjes vlees tussen zijn vingers uit, alsof ze wilde voorkomen dat ze zijn hand beschadigde.

"Wat is Virgo toch een slimme vogel," zei Graard Bekkers, die het allemaal aanzag.

Er bleef nog genoeg over van de eend om ook de vier haviken nog een dag of wat te eten te geven.

Een half uurtje nam het schaften in beslag. Toen klommen ze weer op de bok van het rijtuig en vertrokken voor de laatste etappe naar Versailles. Het was rond vier uur in de namiddag, toen ze recht voor zich uit de hoogste delen van het kasteel zagen liggen. Graard wees.

"Daar hebben we Versailles. Over een uur of wat zijn we waar we wezen moeten."

Hij knikte eens naar Govert om te laten merken dat hij de toekomst met vertrouwen tegemoet zag.

Govert knikte lachend terug. Ook hij was vol goede moed en vast van plan er het beste van te maken.

Het viel Govert eerlijk gezegd allemaal wat tegen. Versailles was inderdaad groot en indrukwekkend, daar niet van. Hij keek vol bewondering naar de imposante gebouwen en de statige bomenrijen, die uitgroeiden tot kilometers lange lanen die naar het kasteel voerden. Hij genoot van de prachtig aangelegde tuinen, die ongetwijfeld heel koninklijk waren, maar in zijn ogen wat te rechtlijnig aangelegd oogden. Hij hield meer van verrassing en afwisseling. Graard Bekkers stuurde de paarden en het rijtuig door een van de lanen die naar het kasteel voerden. Niet ver van het kasteel draaide hij echter rechtsaf en liet de paarden een smal zandpad volgen, dat een veel minder koninklijk aanzien had. Govert keek de valkenier verbaasd aan.

"Gaan we dan niet naar het kasteel?" vroeg hij verwonderd.

Graad had blijkbaar even tijd nodig om de vraag te begrijpen. Toen begon hij luidkeels te lachen, alsof Govert de grap van de eeuw had gemaakt.

"Wat moeten wij op het kasteel?" hikte hij na. "Wij valkeniers hebben daar absoluut niets te zoeken. Daar woont de koninklijke familie met heel de hofhouding en de bedienden. Iemand die er niets te maken heeft, zet er geen poot binnen. Maar ik begrijp je wel. Jij dacht vast dat Lodewijk XV een ontvangstcomitee had benoemd om ons te verwelkomen."

Graad begon weer zo hard te lachen, dat het rijtuig ervan schudde.

"Nee, jongen, zo werkt dat hier niet. Het is meer dan waarschijnlijk dat niemand op het kasteel ook maar weet dat wij onderweg zijn. Het interesseert ze niks. Wij zijn hier alleen maar om ons werk te doen en de adellijke dames en heren zoveel mogelijk spannende en plezierige uren te bezorgen tijdens het weispel. Dat is op zich al een hele eer en bovendien betaalt het meer dan uitstekend."

"Krijgen we de koning dan niet te zien?" vroeg Govert.

"Dat hangt er maar van af," zei Graard. "De koning is niet zo verzot op het edele weispel. Hij jaagt liever met de musket op zwijnen, reeën en herten. Maar als er bijvoorbeeld hoge buitenlandse gasten komen, wil hij misschien persoonlijk wel eens laten zien, hoe de jacht met de valken nog floreert op Versailles. Op die manier kan hij indruk maken op die gasten uit het buitenland, want daar is het eigenlijk allemaal om begonnen."

"Ik snap het niet," zei Govert. "Wie doet er nou zoveel moeite en wie heeft er nou zoveel geld voor over om indruk te maken?"

"Dat moet je aan de koning vragen," zei Graard. "Reken er maar niet teveel op dat je hem te zien krijgt. Bovendien moet je daar geen hoge verwachtingen van hebben, want een pretje is het allerminst. Het kost mij als hoofdvalkenier dagen en dagen aan voorbereiding. Dat is een heel verantwoordelijke zaak. Eigenlijk moet iedereen die rechtstreeks met de koning in aanraking komt van adel zijn. Daarom ben ik, toen ik tot hoofdvalkenier werd benoemd, eerst door de koning in de adelstand verheven. Eigenlijk komt alles op mijn schouders te liggen. O wee als er iets mis gaat. De koning beschouwt een fout tijdens het weispel als een persoonlijke afgang. Als hoofdvalkenier ben je dan het haasje, of je er nou schuld aan hebt of niet. Jij bent onder alle omstandigheden verantwoordelijk."

Graad liet de paarden halt houden bij een soort boerderij, helemaal uit steen opgetrokken.

"Zo, hier wonen we de komende tijd," zei hij. "Het luiierend niets doen is over een paar dagen echt helemaal voorbij."

Samen droegen ze de bagage naar binnen. Govert had al snel door, dat ze de boerderij niet voor zichzelf alleen hadden. Er liepen allerlei mensen rond, zoals valkeniers, hulpvalkeniers, hondenbegeleiders, cagiedragers, knechten en meiden. Ze knikten nogal koel tegen hen en namen niet eens de moeite om een hand te geven. Graard Bekkers trok zich daar niets van aan.

"Laat ze maar, die lui uit Arendonk," zei hij. "Ze zijn hier wel met een hele hoop volk, maar voorlopig blijf ik als hoofdvalkenier de baas van het spul."

Ze liepen naar de drie vertrekken die blijkbaar voor hen bestemd waren. Govert zag twee woonkamers en een valkenkamer.

"Wel wat weinig voor de acht man uit Weerd," dacht Govert, terwijl hij een zware kist op de grond zette. Hij begreep het nog niet helemaal.

Nadat ze zich allebei min of meer geïnstalleerd hadden, ieder in zijn eigen vertrek, ging Govert Virgo en de vier jonge haviken halen. Hij wilde ze alle vijf onderbrengen in de valkenkamer, maar daar wilde Graard Bekkers niets van weten.

"Of het kwaad kan of niet weet ik eerlijk gezegd niet," zei hij, "maar ik wil geen haviken en slechtvalken in hetzelfde vertrek. Het is niet denkbeeldig dat de slechtvalken het lage gedrag van de haviken gaan overnemen en dat wil ik koste wat kost voorkomen."

Daarom zette Govert Virgo op een draagrek in de valkenkamer en ging op zoek naar een geschikt onderkomen voor zijn haviken.

"Kijk maar eens bij de paardenstallen," had Graard geadviseerd. "Wellicht vind je daar wel een plekje voor die wildebrassen."

Op zoek naar de paardenstallen kwam Govert twee jongens tegen, die Nederlands met elkaar spraken of in ieder geval een taaltje dat veel op Nederlands leek.

Toen Govert hen aansprak, reageerden ze heel vriendelijk en ze hielpen direct mee zoeken naar een plek voor de haviken. Het bleken twee broers te zijn, zoons van een valkenier die Veekemans heette. Ze waren het jaar daarvoor ook al op Versailles geweest en ze wisten de weg naar de paardenstallen en waarheen je ook maar wilde feilloos te vinden.

"Ben jij de zoon van hoofdvalkenier Bekkers, die bullebak?" vroeg Geerten, de oudste van de twee, op een bepaald moment.

Govert legde uit hoe de vork precies in de steel zat tussen hem en Graard.

"Gelukkig," zei Sooi, de jongste van de twee. "Wij mogen die schreeuwlelijk niet."

Govert was erg verbaasd toen beide broers Veekemans hun ongenoegen over Graard Bekkers zo onomwonden naar voren brachten.

"Is het dan zo'n onuitstaanbare kerel?" vroeg hij.

"Nou, dat is nog zacht uitgedrukt," zei Geerten. "Hij regeert hier alles en iedereen en vooral voor ons, die van Arendonk, heeft hij geen goed woord over. Wij mogen de minste karweitjes opknappen en uiteindelijk gaat hij altijd met de eer strijken."

"Een echte slijmbal is het," zei Sooi.

"Ik zal er eens op letten," zei Govert. "Van mij zullen jullie in geen geval last hebben, dat beloof ik. Maar nu gaan we eerst een plekje zoeken voor de haviken en als het kan ook wat voer."

"Er zijn hier jonge mussen zat," zei Sooi. "Kom maar mee."

Zonder dat hij het wist, had Govert een soort verbond gesloten met de grootste vijanden van Graard Bekkers op Versailles. Die verdacht de vader van Geerten en Sooi ervan, dat hij dong naar zijn baan als hoofdvalkenier. Sinds hij de vier vingers van zijn rechterhand verloor bij het ongeluk met de musket, was Graard inderdaad niet meer zeker van zijn zaak.

Zou de koning iemand met een verminkte hand nog wel in zijn nabijheid dulden? Omdat hij bang was uiteindelijk zijn baan kwijt te raken, meende hij dat iedereen zijn moment afwachtte om toe te slaan. Dat maakte hem wantrouwig, achterdochtig en agressief. Bij het minste of geringste viel hij woedend uit tegen die van Arendonk, vooral als de koning in de buurt was en het zeker horen kon. Dat had hem bij de Arendonkers een zeer slechte naam bezorgd.

Tot zijn grote verwondering zag Govert dat de ruime paardenstallen van Versailles van betere materialen waren gebouwd dan veruit de meeste huizen in Weerd. Er waren stevige eikenhouten balken voor gebruikt en alle boxen waren met planken beslagen.

In een van de leegstaande boxen die waren toegewezen aan de valkeniers van Arendonk, mocht Govert van Geerten en Sooi de vier haviken onderbrengen.

"Als ze straks kunnen vliegen en getraind kunnen worden, mogen jullie er ook twee hebben," zei Govert gul. "Jagen jullie wel eens met de havik?"

"Natuurlijk jagen wij met de havik," zei Geerten. "Eerlijk gezegd vind ik het spannender om met de havik op konijnen of hazen te jagen, dan met de slechtvalk op reigers."

"Op reigers?" vroeg Govert. "Wie jaagt er nou op reigers?"

"Op bijna alle koningshoven in Europa worden reigers als prooivogels gebruikt," zei Sooi. "Dat schijnt spectaculair te zijn. Je zult het allemaal wel zien als we hier op Versailles op reigerjacht gaan."

Opeens stond Govert stil.

"Jonge spreuwen", zei hij. "Daar, op het dak tussen het riet. Voer voor de haviken, zou ik denken."

"Ga maar eens bok staan," zei Sooi.

Govert ging krom staan en in een wip zat Sooi op het dak. Hij klom wat hoger, stak zijn hand in een

holte tussen het riet en haalde er één voor één vier jonge spreeuwen uit van ongeveer een week oud. "Gooi maar, wij vangen wel," riep Geerten. Sooi gooide de jonge spreeuwen naar beneden, waar ze handig door de twee werden opgevangen. Daarna hielpen ze Sooi om heelhuids weer op de grond te komen.

In de leeg staande paardenbox trok Govert de jonge vogels de kop uit en gaf ze in zijn geheel aan de haviken, die er wel raad mee wisten.

"Kom je eens naar onze valken kijken?" vroeg Geerten. "We hebben sinds kort een witte geervalk. Mijn vader heeft hem laten overkomen uit Denemarken."

"Die wil ik graag eens zien," zei Govert. "Ik heb er veel over gehoord, maar ik heb nog nooit een geervalk in levende lijve gezien en zeker geen witte."

In de valkenkamer van de Arendonkers was inderdaad het een en ander te beleven. Govert had in het begin alle aandacht voor de prachtige, witte geervalk. Het was een grote vogel, behoorlijk wat groter dan Virgo.

"Waar komt hij precies vandaan?" vroeg Govert.

"Uit IJsland," zei Geerten. "Dat zijn de beste. Je hebt er ook uit Groenland en Scandinavië. Vroeger was zo'n witte vogel kapitalen waard. Elke koning moest en zou er eentje hebben. Als jachtvogel zijn ze niet zo geschikt als de slechtvalk, omdat ze zich moeilijk laten africhten. Ze zijn nogal koppig. Maar het oogt natuurlijk wel, zo'n koninklijk witte vogel op de vuist."

"Jullie weten er veel vanaf," zei Govert.

"Natuurlijk weten wij er veel van af," zei Sooi. "Als zonen van een valkenier moeten we het vak tot in de puntjes leren. Vandaar dat we hier zoveel mogelijk soorten valken verzameld hebben. Kijk, hier hebben we de sakervalk. Hij komt uit de omgeving van Rusland en hij wordt op de trek meestal rond de Middellandse Zee gevangen. Hij is nogal zeldzaam en daardoor kostbaar. Omdat hij zo sterk en driest is, jagen ze er zelfs mee op ganzen en fazanten."

"Kijk, en hier hebben we de lanner of blauwvoet. Hij is meegaand van karakter en erg leergierig. Hij komt uit Zuidoost-Europa en zijn prooi bestaat uit patrijzen, hazen en fazanten."

"Geef mij toch maar de slechtvalk," zei Govert. "Dat is toch de edelvalk bij uitstek. Hij is wat kleiner, maar hij gedráágt zich tegenover zijn meester en je kunt hem gebruiken bij de jacht op de meest uiteenlopende vogels, zowel op het land als op het water, op kleinere vogels als spreeuwen en lijsters en grotere prooivogels zoals kraai en eend."

Geerten en Sooi knikten instemmend. In een hoek van de valkenkamer zaten nog een paar stootvogels op een apart draagrek. Govert herkende er twee soorten meteen van: de havik en de sperwer, maar de drie opvallend kleine stootvogeltjes, niet groter dan een merel, had hij nog nooit gezien.

"Dat is een smelleken of merlijn," zei Sooi. Vooral dames jagen er graag mee op gorzen, vinken en spreeuwen."

"Ik had er van gehoord," zei Govert "en een paar jaar geleden heb ik er eens eentje voorbij zien schieten, jagend op mussen in de winterse hagen. Goed dat ik hem nu eens van nabij kan bewonderen. Maar nu wordt het hoog tijd om eens naar mijn eigen wijfjesslechtvalk te gaan kijken."

Toen Govert zo rechtstreeks vroeg of ze zijn prachtige wijfjesvalk wilden zien, keken Geerten en Sooi elkaar aarzelend aan.

"We weten niet of Graard Bekkers dat wel zo'n goed idee zal vinden. Normaal gesproken mag mijn vader niet eens in zijn valkenkamer komen," zei Geerten.

"Het kan me niet schelen wat Graard Bekkers ervan vindt," zei Govert. "Ik nodig jullie uit en daarmee basta. Bekkers is mijn vader niet."

Toch nog wat aarzelend liepen de twee jongens met hem mee naar de valkenkamer, waar Virgo rustig op haar stekje zat. Van Graard Bekkers was geen spoor te bekennen.

"Van mijn patroon zullen we dus geen last hebben," zei Govert. "Ik weet niet waar hij uithangt, want hij zegt van te voren nooit waar hij heen gaat."

"Waarschijnlijk zit hij bij le duc d'Armagnac," zei Geerten.

"Bij wie?" vroeg Govert.

"Bij de hertog van Armagnac, een verre neef van de koning," antwoordde Geerten. "Het is dikke mik tussen die twee."

"De hertog is jaren geleden door de koning benoemd als oppervalkenier," vulde Sooi aan. "Over alles wat betrekking heeft op de valkerij, heeft hij het voor het zeggen. Het is overigens algemeen bekend dat Graard Bekkers en de hertog onder één hoedje spelen. Daar hebben ze allebei belang bij."

De twee jongens keken met bewondering toe, hoe Govert zijn Virgo op de hand nam. De blauwe schedelkap stak mooi af tegen de diepzwarte veren en de donkerblauwe ogen kwamen goed uit bij de witte keel van de vogel. De crèmekleurige borst werd verlevendigd door een zeer gelijkmatig patroon van dunne, blauwzwarte dwarsbandjes.

Virgo zat opvallend hoog in de schouders en haar knevels gaven haar een krijgshaftig aanzien. Met haar lengte van bijna een halve meter, van kop tot staart gemeten, gaf ze een beeld van een ridderlijke jager.

Het duurde even voordat Sooi en Geerten over hun bewondering heen waren.

"Aan haar houding en blik kun je al zien, dat het een schrandere vogel is," zei Geerten.

"Zelden heb ik een slechtvalk gezien, die zo rustig bleef in de nabijheid van vreemde mensen," zei Sooi. "Maar waar is de rest van jullie stootvogels eigenlijk?"

"De meeste van onze mensen zijn met de vogels nog onderweg van Weerd naar hier," zei Govert.

"Ze kunnen elke dag arriveren."

Op dat moment kwam Graard Bekkers de valkenkamer binnen.

"Wat moeten jullie hier?" schreeuwde hij tegen Sooi en Geerten. "Maak als de donder dat je wegkomt."

Verschrikt keken de jongens op en maakten aanstalten om haastig te vertrekken. Maar Govert werd opeens ontzettend kwaad.

"Ben je besodemieterd," riep hij. "Ik heb die twee jongens uitgenodigd en het zijn mijn gasten. Ik bepaal wanneer ze moeten vertrekken en niemand anders."

Dreigend ging hij tussen Graard en de jongens staan.

"Ze hebben hier niks te maken," zei Graard al veel minder heftig en zichtbaar geschrokken van de houding van Govert.

"Ze doen niets of niemand kwaad en ze blijven voorlopig hier als ze willen," zei Govert nog.

Graard Bekkers draaide zich om, liep de valkenkamer uit en gooide de deur met een harde smak achter zich dicht.

"Ziezo, die zijn we kwijt," zei Govert alweer lachend.

Maar Geerten en Sooi waren nog erg onder de indruk.

"Dat je dat durft," zei Sooi.

"Ik was zelf ook verbaasd," zei Govert. "Ik kan nu eenmaal slecht tegen mensen die anderen zomaar zondermeer uitkafferen. Dat laat ik me door niemand welgevallen, ook en vooral niet door Bekkers. Als hij wat op mijn werk heeft aan te merken dan heeft hij daar alle recht toe. Maar mijn vrienden kies ik zelf."

Na het incident met Graard Bekkers was Govert met de twee jongens nog even naar hun woonverblijf geweest, want hij wilde persé de witte geervalk nog eens goed bekijken. In de Arendonkse valkenkamer had hij ook even met de vader van Sooi en Geerten gesproken. Het was een aardige man.

"Hoe heette je ook alweer?" vroeg hij.

"Daems", zei Govert, "Govert Daems."

"Dan heb ik je vader ooit ontmoet," zei de valkenier. "Ik heb hem eens om hulp gevraagd, toen een van mijn pas gevangen valken drie vleugelpennen gebroken had. Binnen twee dagen had je vader nieuwe pennen in de vleugel gezet. We stonden allemaal versteld van zijn grote vakmanschap. Groet hem maar van me."

"Mijn vader is dood, net als de rest van mijn familie," zei Govert. "In de afgelopen winter zijn ze allemaal omgekomen in een uitslaande brand. Er was geen redden aan. Gelukkig sliep ik die nacht bij Graard Bekkers."

"Wat een afschuwelijk verhaal," zei valkenier Veekemans.

Hij gaf Govert een bemoedigende klap op de schouder en keek hem aan.

"Ik hoop dat je de kracht vindt om verder te gaan," zei hij nog.

Op de terugweg naar zijn eigen woonverblijf dacht Govert nog na over het korte gesprek met de Arendonkse valkenier. Dat was een heel ander type dan Graard Bekkers. Veel menselijker, zou je bijna zeggen.

Opeens overviel hem een vlaag van heimwee. Dat kwam misschien wel door het korte gesprek met valkenier Veekemans over zijn vader.

Wat moest hij in dit vreemde land, zo ver van Weerd? Hij verlangde naar de warmte van een gezin, naar zijn ouders en zijn broers en zusjes en misschien ook wel naar Mijntje Dielis, van wie hij diep in zijn hart nog ontzettend veel hield. Hoe zou het met haar zijn? Zou ze nog ooit aan hem denken?

Toen Govert bij hun gezamenlijk woonverblijf aankwam, zat Graard Bekkers in een grote zetel somber voor zich uit te kijken. Op het moment dat Govert zijn kamer binnenkwam, veerde hij recht.

"Ik moet even met je praten over morgen," zei hij. "Ik heb de oppervalkenier, le duc d'Armagnac, verteld van het feit dat jij Virgo geleerd hebt op eenden te jagen. De oppervalkenier wil dat graag eens met eigen ogen zien. Als het inderdaad zo goed gaat als ik hem heb verteld, probeert hij de koning voor een eendenjacht met de valk te interesseren. Dat zou een hele eer voor ons zijn."

"Ik zal mijn uiterste best doen," zei Govert. "Virgo is in ieder geval in vorm."

Na het korte, maar krachtige onderhoud met Graad Bekkers, die overigens met geen woord meer sprak over het incident met Geerten en Sooi, ging Govert naar zijn eigen kamer. Hier zou hij de komende zes of zeven maanden doorbrengen. Hij keek eens goed rond. Er hingen twee schilderijen met jachttafereelen aan de muur. Op het ene schilderij had iemand het weispel afgebeeld. Op het kleurige tafereel was duidelijk te zien, dat twee slechtvalken een aanval deden op een reiger die ondersteboven in de lucht hing en zich met zijn scherpe klauwen tegen de aanval verdedigde. Het was goed te zien, dat hij binnen enkele seconden op de grond zou belanden, want ondersteboven vliegen lukt ook een reiger niet. Govert keek naar het schilderij en voelde een zekere afkeer in zich opkomen. Dit was niet meer dan een spelletje, waarvan het nut hem totaal ontging. In wat voor wereld was hij eigenlijk terecht gekomen? Het leven was toch nog meer dan plezier en genot najagen? Van pure chagrijn kleepte hij zich uit, hing zijn kleren op een stoel en kroop in bed. Nu pas kreeg hij door, dat de kamer volledig gemeubileerd was. Vier stoelen, een grote tafel, twee kasten en een ruim bed.

Hier lag hij dan, eenzamer en ongelukkiger dan ooit. De heimwee kwam weer als een vloedgolf naar boven en hij kreeg de tranen in de ogen.

Geleidelijk gingen zijn gedachten terug naar de gebeurtenissen van de afgelopen tijd. Zo dacht hij aan Virgo, hoe hij haar gevangen had op die ijzige winterdag op de hei. Hij beleefde het weer helemaal en zag de beelden voor zich van zijn blije vader en een opgetogen Graard Bekkers toen ze Virgo eenmaal gezien hadden: de eerste vangst van het seizoen.

Hij riep de beelden op van de klopjacht op de wolven onder leiding van zijn vader. Vandaar ging zijn herinnering naar de laatste spinninghe van die winter, toen Mijntje hem stond op te wachten in de heg.

Hij dacht aan het grote onweer en het hooi dat in handen was gevallen van die reus uit Borkel met zijn gevolg.

Toen hij terugdacht aan zijn wandelingen met Mijntje langs de Dommel, liepen hem de tranen over de wangen.

Omdat hij er geen benul van had wat heimwee was, vroeg hij zich verbaasd af wat hij mankeerde. Van lieverlee kwam hij op zijn dienstbetrekking bij Graard Bekkers, de brand in die winter, toen zijn hele familie omkwam in de vlammen. Maar hij dacht ook aan Aaltje Bekkers, hoe die hem verleid had en van Mijntje Dielis losgeweekt. Opeens zag hij de bedoeling achter haar streken, maar evenzeer achter de houding van haar berekenende vader.

Ongevraagd kreeg hij het woedende gezicht van de moeder van Mijntje in het vizier. Hij hoorde haar weer schreeuwen, dat hij op de strontkar door het dorp gereden moest worden...

Plotseling realiseerde hij zich, dat zijn leven een richting uitging, waarvoor hij eigenlijk niet gekozen had. Het was hem allemaal overkomen. Hij besepte dat hij terugverlangde naar Weerd, naar de Dommel, naar zijn familie...

Maar die was er niet meer. En bij Mijntje Dielis hoefde hij natuurlijk niet meer aan te komen, na alles wat er gebeurd was. Opeens drong het klaar en duidelijk tot hem door, dat hij in Weerd de komende tijd niets te zoeken had. Hij wilde niet terug naar Aaltje Bekkers en, als hij er goed over nadacht, wilde hij ook geen opvolger van Graard Bekkers worden. Maar wat dan? Had hij wel een keus?

Urenlang lag hij te woelen in zijn bed, tot Gilles de staljongen, die in de herberg werkte, in zijn gedachtenwereld kwam. Hij was een paar uur op bezoek geweest bij de familie van Gilles en hij had er zich meteen thuis gevoeld.

Nog juist voordat hij eindelijk in slaap viel, kwam het voor hem vast te staan, dat hij binnen een dergelijk familieverband wilde leven. Hij kreeg de moeder en de vader van Gilles weer helder voor de geest en ook de zus, het meisje dat hem een glas wijn had ingeschonken. Mooi kind, dacht hij

nog. Toen viel hij in slaap.

De volgende dag stond er een stralende zon aan de hemel. Govert werd wakker met het vreemde gevoel, dat hij de hele wereld aan kon. Het leek wel of hij in zijn slaap een besluit genomen had, dat hij zelf niet eens kende, maar dat in de komende tijd zijn leven een nieuwe wending zou geven. Zonder zich verder om die vreemde gewaarwording te bekommeren, kleepte hij zich aan en liep naar de valkenkamer, waar Virgo al op hem zat te wachten. Als teken van herkenning en, wie weet, van blijdschap om het weerzien, maakte ze een paar snelle bewegingen met haar kop. Govert voerde haar een paar stukjes rood vlees, dat hier dagelijks, samen met het eten voor de mensen, werd gebracht, deed zijn handschoen aan en nam haar mee naar buiten. Het was vooral zijn bedoeling om Virgo aan de nieuwe omgeving te laten wennen. Druk tegen haar pratend liep hij door een lange laan kastanjabomen in de richting van een open veld. Hij was al halverwege in de laan, toen hij pas merkte, dat Graard Bekkers hem volgde.

"Nou, jij bent ook vroeg uit de veren," zei Graard.

"Ik heb er zin in, vandaag," zei Govert.

"Ik hoop dat Virgo er ook zin in heeft, want ze heeft vandaag iets belangrijks te doen," antwoordde Graard.

Govert moest even nadenken, voordat hij door had wat zijn patroon bedoelde.

"O, ja, de eendenjacht met de hertog van Armagnac," zei hij haastig.

"Je hoeft overigens niet in te zitten over Virgo. Die heeft er altijd en overal zin in."

Aangekomen in de open ruimte onthufde Govert de slechtvalk. Die keek eens om zich heen en steeg vliegensvlug op. Even later dook ze pijlsnel naar beneden en sloeg een verschrikte lijster, die met een bek vol wormen op weg was naar het nest om haar jongen te voeren.

Govert rende naar de plek waar Virgo met haar buit was neergestreken, al bij al zo'n tweehonderd meter verderop, en nam haar de lijster af.

"Voer voor de haviken," zei hij toen hij bij Graard was teruggekeerd.

"Kom, ze zullen het ontbijt al wel gebracht hebben," zei Graard. "Ik heb wel zin in stokbrood met worst of gelei en een paar koppen zwarte koffie. Kom je samen met mij ontbijten? Dan kunnen we het nog eens hebben over de eendenjacht. Ik wil dat het een succes wordt, want daar zou wel eens het een en ander van kunnen afhangen."

Samen liepen ze door de kastanjelaan terug naar hun woonverblijf. Het ontbijt stond inderdaad in een draagmandje voor hun deur. Govert tilde het mandje van de grond, zette Virgo op het draagrek in de valkenkamer en ging naar het vertrek van zijn baas.

Het viel Govert op, dat Graard behoorlijk zenuwachtig was. Hij praatte erg veel en hij kon blijkbaar niet stil blijven zitten. Voortdurend stond hij op om iets te halen of te regelen en hij wreef opvallend vaak in zijn handen. Hij had in elk geval niet de rust om zonder onderbreking te ontbijten.

"Wat is er eigenlijk zo bijzonder aan de vlucht op wilde eenden?" vroeg Govert, omdat hij wel aanvoelde dat hem daar de schoen wong bij Graard Bekkers.

Graard keek hem aan en zweeg een tijdje. Toen ging hij rustig zitten en nam het woord.

"Eigenlijk is de vlucht op de eenden met de slechtvalk niets apart," zei hij. "Maar die tak van het vederspel is op Versailles zo'n honderd jaar geleden in de vergetelheid geraakt. Niemand weet precies waarom, maar in de oude annalen over de valkerij in de tijd van Lodewijk XIII wordt er met veel ophef melding van gemaakt. Le duc d'Armagnac zou deze vorm van het edele weispel, alleen al om die reden, graag weer ingevoerd zien op Versailles."

"Dan is het dus enkel een kwestie van organiseren," zei Govert.

"Was dat maar waar," zei Graard. "Le duc d'Armagnac kan het voorstellen bij de koning, maar de beslissing ligt bij de monarch en nergens anders. Enkel en alleen als het iets zeer spectaculairs oplevert, zal de koning ermee instemmen. Voor ons zou dat een geweldige opsteker zijn. Je moet niet vergeten dat de koning toch al weinig belangstelling toont voor de valkerij. Hij heeft wel

andere dingen aan het hoofd, zoals bijvoorbeeld het onderhoud van zijn vele courtisanes."

Govert wist niet precies wat Graard bedoelde, maar hij had er wel een vermoeden van.

"Ik wil niet overdrijven," ging Graard verder, "maar je zou kunnen stellen, dat mijn toekomst als hoofdvalkenier min of meer op de tocht lijkt te staan. Vandaar dat ik een succes ontzettend goed kan gebruiken. Als de jacht op de eenden vandaag mislukt, zou de koning Veekemans wel eens, naast mij, tot hoofdvalkenier kunnen benoemen en dat zou voor de toekomst dan een geduchte concurrent worden."

"Vandaar dat je die Arendonkers niet moet," flapte Govert er uit.

Graard keek hem ernstig aan en knikte toen.

"Ik ben er van overtuigd, dat Veekemans op mijn positie aast," zei hij toen. "Maar gelukkig kan ik uitstekend overweg met le duc d'Armagnac. Kun jij niet iets bedenken om de eendenjacht van vanmiddag nog spectaculairder te maken?"

"Is er hier in de buurt een grote, open vijver met veel eenden?" vroeg Govert.

Graard hoefde niet lang na te denken.

"Die is er zeker," zei Graard. "Hoe groot wilde je hem hebben en hoeveel eenden had je gedacht?"

"Dan weet ik wel iets," zei Govert. "Langs de Dommel heb ik Virgo in een kwartier tijd wel eens vijf eenden naar beneden zien halen. Is dat spectaculair genoeg?"

Graard keek hem stomverbaasd aan.

"Als dat zou kunnen," zei hij toen, breeduit lachend.

Govert had zich de laatste tijd nogal eens afgevraagd waar de sterke stemmingswisselingen van Graard Bekkers vandaan kwamen. Nu werd het hem duidelijk dat het alles met onzekerheid te maken had. Hij was bang voor zijn positie en hij was daarom ook wantrouwig tegenover die aardige lui uit Arendonk.

Voor het eerst voelde hij een soort van medelijden met zijn baas. Als hij hem kon helpen door Virgo een knap staaltje vliegkunst en aanvalsdrift te laten vertonen, zou hij dat zeker niet laten.

"Hoe laat komt die hertog van Armagnac precies?" vroeg Govert.

"Ik verwacht hem pas rond een uur of drie vanmiddag."

"Dan zal ik zorgen dat Virgo scherp staat tegen die tijd," zei Govert. "Vertrouw er maar op dat alles gesmeerd zal verlopen."

Le duc d'Armagnac was een deftig man met hoofse manieren. Govert vond eigenlijk op het eerste gezicht, dat het een echte zeikerd was. De man praatte aan één stuk door en hij maakte er veel overdreven gebaren bij. Meer om Graard Bekkers een plezier te doen, besloot Govert om de man beleefd en met respect te benaderen.

De jacht op de eenden verliep zoals te verwachten was. Zodra de eenden zich in de lucht verhieven, liet Govert Virgo de vrije teugel. Met krachtige slagen steeg ze hoog boven de eenden uit, koos een slachtoffer, dook naar beneden, diende een ferme klap uit, zodat de eend naar omlaag tuimelde, steeg weer op, herhaalde het spelletje met hetzelfde resultaat.

Pas nadat er zes eenden met veel machtsvertoon waren neergehaald, vond Virgo het genoeg. Met de laatste eend nog in de klauwen, daalde ze zo'n honderd meter van Govert vandaan. Die rende naar haar toe om haar op te halen.

De hertog van Armagnac had met open mond toe staan kijken. Maar ook Graard Bekkers was in alle staten.

"Wat een schitterend schouwspel," riep de hertog.

Van puur enthousiasme sloeg hij Graard op de schouder.

"Daar kan ik nog eens mee aankomen bij de koning," zei hij. "Stel je eens voor, dat we dit aan hoge buitenlandse gasten kunnen laten zien. Dat zou pas indruk maken."

Intussen was Govert met Virgo op de hand weer bij de twee opgewekte heren teruggekeerd. Daar werd hij met open armen ontvangen en bedolven onder de loftuitingen. Het ene heette nog beter dan het andere en alle superlatieven werden boven gehaald.

Govert grinnikte maar wat en streefde de alweer gehuifde Virgo eens over de vleugel.

"Zij heeft het werk gedaan," zei hij. "Ik ben niet meer dan een instrument."

"Qu'est-ce-qu'il dit?" vroeg de hertog.

"Hij zegt dat de valk al het werk heeft gedaan en dat hij slechts een instrument is," vertaalde Graard.

"Maar dan wel een hemels instrument," slijmde de hertog.

Op de terugweg bespraken de hertog en Graard de verdere plannen. De hertog zou de koning vertellen van het verrukkelijke schouwspel en van de jonge, veel belovende valkenier.

Hij was ervan overtuigd, dat de koning zo'n geweldige kans om goede sier te maken niet zou laten voorbijgaan. Govert luisterde maar half. Hij was zichzelf alweer.

Voor het diner had Graard Bekkers een fles extra goede wijn laten aanrukken. Heel toevallig stond er ondermeer gebraden eend op het menu. Vooral Graard kon er hard om lachen. Onder het eten praatte hij voortdurend.

Govert had hem zelden in zo'n goede bui gezien. Zowat halverwege het diner schoot Graard opeens in zijn buidel en toverde drie gouden munten tevoorschijn.

"Hier, voor jou," zei hij. "Doe er je voordeel mee en wees er zuinig op. Met dat bedrag kan een gezin in Frankrijk bijna een jaar leven, bedenk dat wel."

"Waar heb ik dat aan verdiend?" vroeg Govert verwonderd. "Ik heb gewoon mijn werk gedaan, meer niet."

"Je hebt veel meer gedaan dan ik van je verwachtte," zei Graard. "Daarom wil ik je extra belonen. Heb je daar iets op tegen?"

"Nee, dat niet direkt," zei Govert, "maar is het niet een beetje veel?"

"Knap werk verdient een goed loon," zei Graard. "Laten we het daar maar op houden."

"Ik wil na het eten nog even naar mijn vier haviken," zei Govert. "Ik denk dat ze nog wat voer nodig hebben. Maar het kan natuurlijk ook zijn, dat Geerten en Sooi daar al voor gezorgd hebben."

"Ik had toch liever dat je die jongens links liet liggen," zei Graard. "Wat vrienden lijken zouden wel eens rivalen kunnen worden."

Govert keek verwonderd op.

"Het zijn gewoon aardige jongens uit de Kempen," zei hij. "Ik zie niet in wat er voor kwaad in steekt om met hen op te trekken."

"Ik waarschuw je alleen maar," antwoordde Graard.

Onderweg naar de paardenbox waar de vier jonge haviken zaten, had Govert een raar gevoel in zijn maag. Het had te maken met alles wat Graard gezegd had over Geerten en Sooi. Hoe meer hij er over nadacht, hoe minder het hem allemaal beviel.

Diep in zijn hart voelde hij aan, dat Graard Bekkers een sluw spelletje speelde, maar hij begreep nog niet helemaal hoe en wat. Daarom nam hij zich voor erg op zijn hoede te zijn, zodat hij niet ongevraagd voor een karretje gespannen werd, dat hij niet wilde trekken.

En weer be kroop hem dat zeer onaangename gevoel, dat hij een richting in gedwongen werd, die hij zelf absoluut niet wilde. Hij wilde eigenlijk al geen valkenier meer worden. Zijn hele leven in dienst van die adellijke patsers, zag hij niet meer zitten.

Voor het eerst kwam even de gedachte in hem op om te breken met Graard Bekkers en ergens een normaal leven te gaan leiden. Maar even snel verwierp hij dat idee. Hij kon Graard Bekkers op dit belangrijke moment niet in de steek laten.

In de paardenstal waren Geerten en Sooi net bezig met het voeren van de haviken. Zodra de twee jongens Govert in het oog kregen, kwamen ze enthousiast naar hem toe.

"Wat een prachtig staaltje vakmanschap, vanmiddag," zei Geerten.

"Zelfs mijn vader stond er versteld van," zei Sooi.

"Nu moet je me toch eens vertellen waar jullie het over hebben," zei Govert. "Ik ben me van geen kwaad bewust."

"Je denkt toch niet echt, dat wij jullie vanmiddag niet gezien hebben tijdens de eendenjacht?" zei Geerten. "Toen mijn vader jullie zagen vertrekken, jij en Graard Bekkers en le duc d'Armagac, zei hij meteen dat er iets ging gebeuren. Zodoende zijn wij jullie gevolgd. En ik moet zeggen dat we genoten hebben van Virgo. Hoe heb je haar dat in 's hemelsnaam kunnen leren?"

"Een kwestie van geduld en doorzettingsvermogen," zei Govert bescheiden. "Daarbij komt nog, dat Virgo een erg schrandere vogel is. Maar nu wat anders. Het is maar goed dat Graard Bekkers niet gezien heeft dat jullie ons volgden. Hij zou woedend geweest zijn. Om de een of andere reden mag hij jullie inderdaad niet. Hij probeerde me zelfs zover te krijgen, dat ik niet meer met jullie zou optrekken. Maar dat kan hij vergeten. Ik bepaal zelf met wie ik omga. Bekkers denkt dat jullie vader uit is op zijn positie als hoofdvalkenier."

De twee jongens begonnen na die opmerking hartelijk te lachen.

"Mijn vader wil helemaal geen hoofdvalkenier worden," zei Sooi. "Hij vindt zelf dat hij er niet geschikt voor is en bovendien weet hij dat hij geen enkele kans maakt. De familie Bekkers werkt al drie generaties op Versailles. De grootvader van Graard was al hoofdvalkenier. Maar om dat te worden moet de koning je eerst in de ridderstand verheffen. En het gebeurt maar zelden dat een buitenlandse valkenier die eer te beurt valt. Nee, Graard Bekkers heeft geen enkele reden om mijn vader te wantrouwen."

"Laten we er maar over ophouden," zei Govert. "Ik weet nu meer dan genoeg en ik zal er alles aan doen om de verhouding met jullie goed te houden. Ik zie dat jullie de haviken al gevoerd hebben. Het wordt hoog tijd, dat ze hun eerste vlucht maken. Zodra we tijd hebben moet dat er maar van komen."

Toen Govert terug kwam, lag Graard Bekkers al in bed. Door de houten wand heen hoorde hij hem luid snurken. Na de maaltijd had hij blijkbaar nog een paar glazen wijn gedronken, vandaar zijn gesnurk.

Tot Goverts verrassing stond er bij de ingang in het kleine halletje een mandje met nog twee flessen wijn. Hij pakte een fles en ging ermee naar zijn kamer. Hij zocht en vond in de la van zijn tafel een kurkentrekker. Het kostte hem nogal wat moeite, maar hij kreeg de fles uiteindelijk open, nam een glas uit een kast en schonk in.

Toen hij aan tafel ging zitten, hoorde hij gerinkel in zijn broekzak en opeens dacht hij weer aan de drie gouden muntstukken die hij van Graard had gekregen. Hij haalde de munten tevoorschijn en legde ze voor zich op tafel. Om beter te kunnen zien, stak hij de petroleumlamp aan. De munten blonken in het zachte licht. Nadat hij een slok wijn had gedronken, bekeek hij de munten eens goed. Er stond iets op geschreven. Met veel moeite ontcijferde hij de letters: 10 florijn.

Hij schrok zich een hoedje. Na veel gereken kwam hij er eindelijk achter, dat het in totaal om dertig florijsen ging en dat betekende 600 stuivers! Zoveel hadden hij en zijn vader samen in een heel jaar niet eens verdiend. Met veel meer ontzag bekeek hij de drie gouden munten die voor hem op de tafel lagen te blinken.

Toen sloeg de schrik hem om het hart. Waar moest hij al dat geld bewaren? Voorlopig zou hij het maar onder het matras leggen.

Opeens, hij wist niet waarom, moest hij aan de familie van Gilles denken, die met zeven man in een krot van een huis woonden. Die zouden van dat geld een jaar lang kunnen toekomen. Hij sloot zijn ogen om die gedachte nog eens goed te laten doordringen.

Nadat hij eenmaal aan de familie van Gilles had gedacht, wilde de slaap niet meer komen. Hij had het glas wijn leeg gedronken, de drie florijsen ter hoogte van zijn hoofd onder het matras gestopt en was in bed gekropen.

Om de een of andere reden kwam vooral Jeanne, het jongere zusje van Gilles hem voor de geest. Het was een pittig kind met vurige, zwarte ogen, die hem met enige trots, maar ook met vriendelijkheid hadden aangekeken. Toen kwam het moment in zijn gedachten, dat hij aan zijn ouders verteld had, dat Graard Bekkers hem in dienst wilde nemen. Zijn vader had enthousiast gereageerd, maar zijn moeder had zich nogal gereserveerd opgesteld. Hij zag haar bedenkelijke blik weer voor zich.

Daarna drong de vraag zich op, waarom zijn vader geen valkenier was geworden, hoewel hij er meer dan voldoende kwaliteiten voor had. Nu moest hij toegeven, dat zijn moeder het bij het rechte eind had gehad. Zijn vader noch hij, noch zijn broers, waren geschikt voor het vak van valkenier, omdat ze veel te eigengereid waren en te veel prijs stelden op hun onafhankelijkheid.

Opeens wist hij wat hem de laatste tijd ondermeer had dwars gezeten. Hij wilde niet aan de leiband lopen van wie dan ook. Maar van de andere kant kon hij Graard Bekkers niet in de steek laten.

Na ampele overwegingen besloot hij het nog een tijdje aan te zien en een geschikte gelegenheid af te wachten om weg te gaan van Versailles en zijn verbond met Bekkers te verbreken. Pas toen dat eenmaal een vast besluit was geworden, viel hij in slaap.

In de loop van de volgende dag arriveerden de andere mensen uit Weerd, de hondenmannen en de cagiedragers, totaal zes man. Ze zagen er allemaal wat stoffig en vermoeid uit, maar ze waren zichtbaar opgelucht, dat de lange voetreis er eindelijk op zat.

De acht valken waren in een uitstekende conditie. Graard Bekkers begroette zijn mannen opgewekt. Van man tot man had hij ze allemaal zorgvuldig uitgekozen, zodat hij wist dat hij volledig op hen kon vertrouwen.

"Hebben jullie misschien nog nieuws uit Weerd meegebracht?" vroeg hij na de eerste begroeting. Een van de mannen haalde een brief uit zijn zak en gaf hem aan Graard.

"Speciaal meegebracht op verzoek van je vrouw," zei hij. "We waren al bijna in Frankrijk, toen de postkoets ons inhaalde."

Graad opende de enveloppe, vouwde de brief open en begon hem te lezen. Govert stond met de andere mannen te praten en hij had er totaal geen erg in, dat er een brief uit Weerd was meegekomen. Hij was al lang blij, dat hij weer wat meer aanspraak had. Eerlijk gezegd vond hij het op Versailles maar een kille bedoening. Alleen Geerten en Sooi hadden belangstelling voor hem getoond, maar met name de Franse valkeniers zagen hem niet eens hangen. Graard tikte hem op de schouder.

"Er is ook een brief voor jou bij," zei hij ernstig.

Verrast nam Govert het velletje papier aan en herkende het statige, wat krullerige handschrift van Aaltje. Met veel moeite kon hij de letters ontcijferen, want lezen was niet zijn sterke kant. Hij las iets over een troep gedroste soldaten, die al enkele dagen de Kempen onveilig maakten en die nu ook in Weerd hadden huisgehouden. Opeens ontdekte hij tussen de moeilijk leesbare woorden de naam Mijntje Dielis. Hij las en herlas de passage, maar de werkelijke betekenis ervan wilde maar niet tot hem doordringen.

Verdwaasd en ongerust keek hij Graard Bekkers aan en probeerde toen weer te lezen. Hij herkende de woorden "verkracht" en "vermoord", maar hij was niet in staat om ze in het juiste verband te zien.

"Begrijp je wat er staat?" vroeg Graard.

Govert keek hem verwilderd aan en schudde toen het hoofd.

"Kom maar mee naar binnen," zei Graard.

Toen ze in de kamer van de valkenier kwamen, voelde Govert dat hem weer eens een jobstijding boven het hoofd hing en dat het iets met Mijntje te maken had.

"Ga eerst maar eens zitten," zei Graard. "Het is slecht nieuws, zeer slecht nieuws. Een troep loslopende soldaten is nogal tekeer gegaan in Weerd. Ze hebben een paar huizen geplunderd op den Deelshurck, zomaar op klaarlichte dag. Ook het huis van Dielis moest er aan geloven. Maar het ergste is nog, dat de soldaten Mijntje en haar zuster hebben meegenomen. Een dag later zijn de meisjes gevonden, ergens langs de Dommel. Ze waren allebei verkracht en vermoord."

Minutenlang zat Govert als een standbeeld te kijken. Toen stond hij op en liep naar het raam om naar buiten te kijken. Maar zijn ogen zagen niets.

"Toch aardig van ons Aaltje om je op de hoogte te brengen," probeerde Graard de stilte te doorbreken. "Het is dan wel slecht nieuws, maar ze nam toch de moeite om je te schrijven. Nog een geluk dat je haar nog hebt."

Ongelukkiger had Graard Bekkers zijn woorden niet kunnen kiezen. Govert draaide zich met een wilde ruk om en keek hem aan met ogen zo vol verachting en haat, dat Graard ervan schrok. Op dat moment realiseerde Govert zich, dat hij nu alles kwijt was, wat hem lief was op deze wereld. Hij duwde Graard Bekkers woest opzij en rende naar buiten.

Pas tegen de ochtend keerde Govert terug naar zijn woonkamer. Graard hoorde hem stommelen en in bed kruipen. Gelukkig was hij zo verstandig om de jongen met rust te laten. Govert had de hele nacht rondgezworven, niet wetend waar hij het zoeken moest.

Hoeveel verdriet en ontredde-ning kan er huizen in de ziel van een jongen, goed en wel achttien jaar oud, die voor de tweede keer in zijn leven een enorme klap te verwerken heeft gekregen? Hoe meet je verdriet? Spreek je van ponden of kilo's, van hoogte of diepte, van lengte of breedte? Verdriet is nooit op maat gesneden. Het kruipt in je ziel en je draagt het met je mee als een scheurende, zeurende pijn, die uitstraalt tot in je fijnste botten. Je bent er tegelijk leeg en vol van. Het achtervolgt je en het laat je in de steek. Verdriet vreet stukken uit je lijf zonder zichtbare schade aan te richten, maar het vreet verder, want de wereld draait door of er niets gebeurd is. Verdriet is onzichtbaar, niet tastbaar. Verdriet bestaat slechts bij de gratie van de man of de vrouw die er mee behept is. Je kunt proberen verdriet te delen, voor een dag of desnoods voor een week, maar dan houdt het op. Verdriet is iets van jezelf of, nog erger, je bent het zelf.

Totaal leeg gejangt was Govert uiteindelijk toch maar weer teruggegaan naar het valkeniersverblijf en in bed gekropen. Spoedig viel hij in een droomloze slaap.

Meer dan een week had Govert nodig gehad om de enorme klap te verwerken. Hij deed normaal zijn werk, verzorgde de valken en de haviken, die hij zelfs met succes hun eerste vlucht liet maken, maar hij sprak niemand aan en reageerde totaal niet als iemand het woord tot hem richtte. Volkomen in zichzelf gekeerd probeerde hij het verdriet onder de knie te krijgen.

Toen hij de zevende dag na de jobstijding wakker werd, voelde hij zich een ander mens. Van een al door het leven geraakte jongen van achttien was hij plotseling volwassen geworden. Hij wist nu ook zekerder dan ooit, dat hij dit leven als valkenier, met al zijn protserige pracht en praal en onoverzienbare leegheid, in geen geval voort wilde zetten. Daarbij was hij nu mans genoeg om dat eerlijk aan Graard Bekkers te vertellen. En dat zou hij doen ook, het liefst zo snel mogelijk. Of Graard er nou begrip voor zou hebben of niet, hij zou hem recht in zijn gezicht zeggen, dat hij voor een ander leven koos. Wanneer en hoe hij van Versailles zou vertrekken, lag helemaal aan de houding van zijn baas. Werd hij kwaad en deed hij bot, dan zou hij ervoor kiezen op staande voet te vertrekken. Toonde hij begrip en was hij bereid om mee te werken aan het plan, dan zou hij hem nog een aantal weken of zelfs maanden verder helpen. Er lagen dan ook nogal wat taken te wachten op Govert Daems, valkenier in dienst van Graard Bekkers, hoofdvalkenier aan het Franse hof. Zo kwam er mogelijk de eendenjacht met Virgo waar de koning bij aanwezig zou zijn. Ook hadden ze nog af te rekenen met de capucijner monnik, die Lodewijk XV van de valkerij af wilde brengen. Maar Govert wilde er zich ook voor inzetten, tenminste als Graard Bekkers er voor open stond, om de relatie tussen die van Weerd en die van Arendonk te herstellen, zodat ze voordeel van elkaar zouden hebben in plaats van nadeel.

Dat soort dingen overdacht Govert Daems onder het ontbijt op die prachtige voorjaarsdag in de prille maand mei. Nog diezelfde dag wilde hij zijn plannen bekend maken aan zijn baas Graard Bekkers. Het werd buigen of barsten.

Nog in de ochtend nam Govert zijn kans waar. Graard zat op zijn kamer aantekeningen te maken. Tot de niet geringe verrassing van Govert was de man niet erg verwonderd, toen hij over zijn plannen begon.

"Ik heb het de afgelopen dagen wel voelen aankomen," zei hij. "Je was zo stil en zo in jezelf gekeerd, dat ik wel wist dat je ergens op zat te broeden. Jouw vader had dat ook. Die kon ook dagen lang zijn mond houden en dan opeens totaal onverwachts uit de hoek komen. Ik had meteen al moeten weten dat een telg uit het oeroude Kempische geslacht Daems zich niet zomaar laat binden."

"Vind je het dan niet erg dat ik wegga?" vroeg Govert.

"Natuurlijk vind ik het erg," zei Graard. "Ik vind het meer dan verschrikkelijk. En dat niet alleen vanwege jouw bekwaamheid als valkenier, maar vooral ook omdat ik je graag mag. Ge je terug naar Weerd?"

"Nee, dat in geen geval," zei Govert. "In Weerd heb ik de komende jaren niets te zoeken. De mensen zouden het niet begrijpen als ik daar weer verschijn na alles wat er gebeurd is. En bovendien heb ik me afgevraagd wat me nog aan die plaats bindt nu Mijntje er ook al niet meer is. Ik heb me voorgenomen om te proberen mijn intrek te nemen bij de familie van Gilles, de staljongen van de herberg waar we een paar dagen gelogeed hebben. Ik ben met hem bevriend geraakt en hij heeft me zelfs een keer meegenomen naar zijn familie. Bij die mensen wil ik een nieuw leven opbouwen. Pas als dat gelukt is, wil ik er over denken om nog eens terug te gaan naar Weerd."

"Ons Aaltje zal het niet leuk vinden om te horen dat je er uit gemuisd bent," zei Graard. "Ze zal je missen."

"Aaltje past niet in het leven dat ik wil leiden," zei Govert. "Ik wil een bestaan tussen gewone

mensen, die met hard werken de kost verdienen. Aaltje is veel beter gewend en zo'n leven zou haar te zwaar vallen. Dat mag ik haar niet aan doen. Ik hoop dat ze gauw een andere vrijer vindt en gelukkig met hem wordt."

"Eigenlijk heb je gelijk ook," zei Graard. "Wanneer denk je te vertrekken?"

"Dat hangt vooral van jou af," zei Govert. "Er zijn hier nog een paar dingen te regelen en als ik daarbij kan helpen, doe ik dat met alle plezier. Je zegt het maar."

"Het ziet er inderdaad naar uit dat de koning graag eens zo'n eendenjacht wil meemaken om te bekijken of het spectaculair genoeg is om hoge gasten mee te vermaken. Ik zou graag hebben dat jij en Virgo daar bij waren."

"Ik kan je nu al beloven, dat ik er zal zijn," zei Govert. "Ik ga er maar van uit, dat ik Virgo niet mee mag nemen als ik vertrek."

Graad Bekkers dacht even na en streek eens door zijn haar.

"Dit seizoen wil ik haar nog hier op Versailles hebben," zei hij toen. "Maar op de terugweg naar Weerd, in de de herfst, kom ik haar afleveren bij de familie van Gilles. Dan mag je haar voorgoed hebben."

"Dat is erg fideel van je," zei Govert en de tranen schoten hem in de ogen.

"Dan hebben we nog dat verhaal met de capucijner monnik," zei Graard, die net deed of hij de ontroering bij Govert niet gezien had. "Ik had gedacht om tijdens het vluchtbedrijf op de roeken met hem af te rekenen. Als dat geregeld is, kun je meteen vertrekken. We moeten nog eens met elkaar overleggen hoe we dat met die monnik precies in de steel steken. Maar dat komt later wel."

"Nou heb ik nog één ding waar ik wat uitvoeriger met je over wil praten," zei Govert. "Ik bedoel jouw verhouding met die mensen uit Arendonk. In mijn ogen stel jij je veel te wantrouwig op. Volgens mij ben je bang dat valkenier Veekemans uit is op jouw functie. Ik kan je verzekeren, dat daar geen sprake van is. Veekemans weet maar al te goed dat hij er de capaciteiten niet voor heeft, maar bovendien wil hij het ook niet. Hij is meer dan tevreden met zijn baan als valkenier. Ik denk dat jullie zouden moeten kiezen voor eendrachtige samenwerking in plaats van achterdocht en achterklap. Voor zover ik weet zijn die Arendonkers betrouwbare Kempische mensen, die niets liever willen dan een vriendschappelijke band met die van Weerd. Met de twee zonen van Veekemans, Geerten en Sooi, heb ik een uitstekend contact. Het zijn allebei veelbelovende aankomende valkeniers, die veel van de natuur weten en het vak volkomen in de vingers hebben. Misschien is een van die twee jongens wel een goede partij voor Aaltje?"

Graad Bekkers keek Govert een tijdlang vorsend aan.

"Wat ben jij in een paar dagen tijd veranderd," zei hij toen. "Van een jongen vol twijfels en onzekerheden ben je opeens een volwassen man geworden."

Het gesprek met Graard Bekkers had Govert goed gedaan. Hij wist nu dat hij zonder ruzie afscheid kon nemen van Versailles en dat hij daarna zijn eigen levenspad weer kon volgen. Zonder dat Graard Bekkers het met zoveel woorden gezegd had, wist Govert dat hij kon beginnen met het verbeteren van de slechte relatie tussen Graard en die van Arendonk en als het even kon om te zetten in vriendschap.

Al gauw na het gesprek met zijn baas had hij contact gezocht met Geerten en Sooi om hen het goede nieuws te vertellen, maar vooral ook, omdat hij hen hard nodig had bij de jacht op de eenden, waar de koning zelf ook aan zou deelnemen.

Geerten en Sooi waren erg verrast met het goede nieuws. Toen Govert over de eendenjacht begon en meedeelde dat ook de koning van de partij zou zijn zegden ze meteen toe om mee te doen. Niet alleen voor Govert maar ook voor hen zou het de eerste keer zijn, dat ze oog in oog zouden staan met Lodewijk XV, koning van Frankrijk, en tevens een van de belangrijkste mannen op de wereld. Nadat ze Govert met Virgo hadden zien jagen op de eenden in een van de grote hofvijvers, hadden Geerten en Sooi goed nagedacht over de jacht op eenden met de slechtvalk. Even goed als Govert wisten ze, dat eenden niet de gewoonte hebben om op te stijgen, als ze door een stootvogel worden

bedreigd. Ze blijven juist op het water, zodat ze onder kunnen duiken als er direct gevaar dreigt. Het was dus zaak de eenden op de een of andere manier massaal de lucht in te krijgen, vóórdat de slechtvalk onthuid en gelanceerd werd.

Toen ze deze kennis aan Govert overbrachten, moest hij even lachen.

"Als goede valkenier moet je niet alleen alles weten over stootvogels en hun eigenaardigheden, maar misschien nog wel meer over hun mogelijke prooien. Maar hoe gaan we dat probleem met de eenden die niet willen opstijgen nu oplossen?"

"We hebben in ieder geval veel volk nodig," zei Geerten. "Nu wij meer met jullie gaan samenwerken, tenminste als ik het goed begrepen heb, kunnen we ook al ónze mannen inschakelen. Met die van Weerd erbij zijn we dan met zowat veertig man. Dat zou toch genoeg moeten zijn."

"We hebben ook honden nodig," zei Sooi. "En niet zomaar honden, maar schrandere dieren die zijn afgericht op het apporteren van waterwild. Ik ga er namelijk van uit, dat er nogal wat eenden in het water terecht zullen komen, nadat ze door Virgo geslagen zijn."

"Daar kan ik voor de volle honderd procent mee instemmen," zei Govert. "Maar daarnaast hebben we ook enkele ruiters nodig, die zich snel over de oever kunnen verplaatsen. Die ruiters moeten de honden naar de aangeslagen eenden leiden."

De drie jongens stonden zo heftig te praten, dat vader Veekemans eens kwam informeren wat er aan de hand was. Ook hij was verrast toen hij hoorde van de ommekeer van Graard Bekkers.

"L'union fait la force, zouden ze bij ons zeggen," zei hij lachend.

"Wat betekent dat?" vroeg Govert.

"Eendracht maakt macht," zei Geerten. "Ik ben blij te merken dat jij van ons óók iets kunt leren."

"Wat had je dan gedacht," zei Govert. "Ik heb maar een paar jaar school gehad en dat alleen in de wintermaanden."

De jongens vertelden hun vader over de komende eendenjacht en de belangstelling van de koning voor het evenement.

"En wij doen er volop aan mee," zei Geerten.

Vader Veekemans keek er van op.

"Er is wel erg veel ten goede gekeerd," zei hij alleen.

Maar Govert zag duidelijk, dat de man een beetje onder de indruk was.

Het was op een stralende zomerdag in het begin van de maand juni, dat de jacht op de eenden eindelijk plaats zou vinden. De drie jongens hadden al bij al een dag of tien de tijd gehad om alles tot in de puntjes voor te bereiden. Ze hadden druk geoefend met de ruiters, de hondenbegeleiders en de drijvers en zelf hadden ze ook niet stil gezeten. Govert had zelfs een slechtvalkwijfje van de Arendonkers geleerd hoe ze eenden moest slaan, mocht er onverhoopt iets met Virgo gebeuren. 's Morgens rond een uur of zes stonden de manschappen klaar om aan het karwei te beginnen, maar de koning liet nog twee uur op zich wachten. Daarna vertrok de indrukwekkende stoet naar een groot ven, dat Govert met zijn vrienden had uitgezocht als meest geschikte plek. De hondenmannen gingen voorop, daarna het voetvolk en de ruiters van Arendonk en Weerd, op hun beurt gevolgd door hoge adel en een aantal zeer aanzienlijke gasten uit Spanje en Italië. Tot slot kwamen de oppervalkenier le duc d'Armagnac, Graard Bekkers, de hoofdvalkenier, én Karel Veekemans, de trotse valkenier uit Arendonk, als begeleiders van de koning.

Intussen stond Govert met Geerten en Sooi verdekt opgesteld tussen een hoge kraag riet. Zodra de stoet met de koning bij het ven was gearriveerd, blies Graard Bekkers op een fluitje. Van alle kanten naderden mannen het ven, luid schreeuwend en met stokken zwaaiend.

Verschrikt steeg er een vijftigtal eenden op van het water en verhief zich hoog in de lucht. Op dat moment onthuidde Govert zijn Virgo en gaf haar de ruimte. In een mum van tijd was ze boven de eenden uitgestegen, dook omlaag, sloeg toe en steeg weer op. Dat herhaalde ze zo een keer of vijf met succes. Toen waren alle eenden uit het zicht verdwenen.

Met behulp van de honden en de ruiters werden alle eenden opgespoord en aan de voeten van de koning gelegd als een rituele blijk van eerbied en onderdanigheid. De koning nam de buit in ontvangst en gaf opdracht de eenden naar het paleis te brengen. Toen liet hij zijn paard keren en reed weg met zijn gevolg. Aan zijn gezicht was niet te zien of hij van de jacht genoten had.

Pas aan het gedrag van le duc d'Armagnac kon Govert zien, dat alles uitstekend was gelukt. Niet dat de man zich verwaardigde om het woord tot Govert te richten, maar de manier waarop hij sprak met Graard Bekkers en Karel Veechemans was af te leiden, dat hij zeer in zijn nopjes was. Wat dat betreft hoefde Govert zich in ieder geval geen zorgen te maken. Wel vroeg hij zich af, of dit nou alles was.

Bijna veertig volwassen mannen, een aantal paarden en honden en niet te vergeten zijn Virgo, hadden zich een paar weken uitgesloofd om de koning van Frankrijk en zijn hoge gevolg een aantal spannende minuten te bezorgen. Daarin leken ze ook geslaagd te zijn, maar er kon bij de koning niet eens een lachje af. Teleurgesteld liep Govert met Geerten en Sooi terug naar hun verblijf.

Sinds die van Arendonk en die van Weerd beter met elkaar samenwerkten, was er ook sprake van meer gemoedelijkheid onderling.

Samen met Geerten en Sooi had Govert zijn plannen met de capucijner monnik doorgesproken. De jongens kenden de monnik en ook zij hadden een hekel aan de man, vooral ook omdat ze hem als een grote bedreiging zagen van de valkerij op Versailles. En dat was tenslotte hun broodwinning. Govert liet de jongens zien hoe Virgo reageerde op een grote biet met een kap erover en ze begrepen meteen wat de bedoeling was.

Pas half juli, zo had de koning te kennen gegeven, zou hij weer eens deelnemen aan het vederspel. In die periode had hij weer hoge buitenlandse gasten en het leek hem aardig om met hen op roeken te gaan jagen.

Uit zeer betrouwbare bron had Graard Bekkers vernomen, dat de capucijner monnik bij die gelegenheid zijn ongenoegen over het vluchtbedrijf en de enorme kosten die ermee gepaard gingen, weer eens kenbaar wilde maken door zijn persoonlijk aanwezigheid en afkeurende houding. Ze zouden hem eens een lesje leren. Samen oefenden ze net zo lang met Virgo, tot haar aanval op de monnikskap feilloos verliep. Graard Bekkers en Karel Veechemans zouden een belangrijke rol spelen in het geheel.

Intussen was er van alles te doen op Versailles voor de valkeniers. Een paar keer per week trokken ze er met de hoge adel op uit om het weispel te beoefenen. De ene keer jaagden ze op eksters, dan op reigers, patrijzen of hazen.

Govert leerde veel nieuwe technieken, zoals de jacht met de wouw en het smelleken. De vriendschap met Geerten en Sooi werd alsmaar hechter. De tijd ging snel en voor ze er erg in hadden, was het half juli geworden. Pas een paar dagen van te voren werd bekend, dat de koning een dag van de valkerij wilde houden op de vijftiende juli. Het moest, zo zei le duc d'Armagnac, een soort defilé worden met op het eind van de middag een uitgekiende jacht op de vele roeken die in diverse kolonies op Versailles huisden.

Samen met Sooi en Geerten ging Govert poolshoogte nemen bij die kolonies, zodat ze niet voor verrassingen zouden komen te staan. De meeste roeken woonden in een lange laan van populieren, die dwars door uitgestrekte weilanden liep, waar de paarden van Versailles graasden.

Govert bekeek de zaak eens goed en knikte toen goedkeurend.

"Dat moet lukken, met die monnik," zei hij.

Geerten en Sooi waar het daar volkomen mee eens.

Het was een lange stoet van valkeniers, allemaal te paard, cagedragers, hondenmannen, drijvers, valkenknechten en stalknechten die zich had opgesteld in een lange laan van platanen, die naar het koninklijk paleis voerde. Op de kop van de stoet natuurlijk le duc d'Armagnac, direct gevolgd door Graard Bekkers en Karel Veekemans, dan een heel stel Franse valkeniers, waarachter Sooi, Geerten en Govert kwamen.

Alles bij elkaar waren ze met meer dan honderd man, kleurig uitgedost in hun beste kostuums, hun lievelingsvogel op de hand.

Rond elf uur in de ochtend verscheen de koning met de hoge adel en de hooggeëerde buitenlandse gasten op het bordes van het paleis. Le duc d'Armagnac gaf het bevel en de stoet zette zich langzaam in beweging. Rustig en vooral zeer gedisciplineerd trok de processie aan het hoge gezelschap voorbij. Vanaf het bordes klonk een zeer beschaafd applausje toen de valkeniers met hun opgetuigde stootvogels passeerden.

Meteen daarna, toen het mindere volk voorbijtrok, werd het weer deftig stil. Govert was met zijn gedachten al helemaal bij de gebeurtenissen die 's middags zouden plaats hebben. Karel Veekemans had hem verteld, dat de capucijner monnik zeker en vast bij het vederspel van vanmiddag aanwezig zou zijn. De pater had er le duc d'Armagnac immers zelf om gevraagd om voor eens en voor altijd af te rekenen met de zwarte vogels, die 's ochtends en 's avonds zijn goede humeur bedierven door hun onophoudelijk druk gekras. Bovendien waren de vogels zwart en hadden ze een schurftig naakte bek, wat klaar en duidelijk wees op een verbond met al wat des duivels of behekst was. Govert had hartelijk gelachen toen Karel Veekemans hem dat vertelde, maar de zaak werd anders toen hij te horen kreeg dat zelfs de koning er enig geloof aan hechtte.

Na het defilé verzamelde de grote groep mensen zich onder de populieren waarin de roeken hun kolonie hadden. Onafgebroken vlogen ze af en aan en hun naargeestige gekras vulde de lucht. Alle valkeniers, een slechtvalk op de vuist, verzamelden zich aan weerszijde van de populierenlaan. Op het moment dat de koning en een groot aantal van zijn gasten hun musketten in de lucht staken en in het wilde weg begonnen te schieten, verlieten de roeken in paniek de boomtoppen. Op datzelfde ogenblik werden de slechtvalken onthuid en losgelaten.

Zonder uitzondering verhieven de stootvogels zich boven de roeken in de lucht en voerden keer op keer geslaagde aanvallen uit. Maar Virgo deed er niet aan mee. Toen Govert haar onthuidde, kreeg ze al snel de capucijner monnik met de kap in het oog. Zonder aarzelen vloog ze de man aan en probeerde hem de ogen uit te pikken.

Graard Bekkers en Karel Veekemans, die in de buurt van de monnik waren gebleven, schoten toe en bevrijdden de pater uit zijn benarde positie. Ze brachten Virgo terug bij Govert, gaven hem zogenaamd eens goed op zijn donder en hielden zich toen weer bezig met de monnik.

Zijn verwondingen vielen nogal mee. Virgo had alleen kans gezien zijn wang op een paar plaatsen open te halen met haar vlijmscherpe klauwen. Eigenlijk was het niet meer dan een incident.

Zoals afgesproken verdween Govert onmiddellijk met Virgo van het toneel, zodat niemand het in zijn hoofd kon halen om de vogel iets aan te doen.

Trots omdat Virgo gedaan had wat er van haar verwacht werd, liep Govert terug naar de verblijven van de valkeniers. Onderwijl was het hele gezelschap, de koning, de koningin, de hovelingen en de vele buitenlandse gasten op een van de grazige weilanden aan een uitgebreide maaltijd begonnen. Er was van alles: koud wildgebraad en gevogelte, salades, vers brood en niet te vergeten grote kruiken met de beste wijn die Frankrijk te bieden had. Zo werd de dag van de valkerij een uitbundig feest, dat de hele dag duurde. Voor zover ze niet gedood waren door de slechtvalken, hadden de roeken de vlucht genomen naar veiliger oorden. Voorlopig zouden ze niet meer terugkeren.

Die avond hoorde Govert van Graard Bekkers, dat de aanval op de monnik meer dan het gewenste effect had gesorteerd. De pater was zo onder de indruk van het feit dat Graard en Karel hem van de

valk hadden gered, dat hij er de hand van God in zag. Dat werd nog versterkt door het feit, dat de duivelse roeken verdreven waren. Van die monnik zouden de valkeniers geen last meer hebben, evenmin als de koning.

De taken van Govert op Versailles zaten er op. Hij had nu alle tijd om zich voor te bereiden op zijn vertrek. Graard Bekkers probeerde niet eens meer om hem van gedachten te doen veranderen, zozeer was hij ervan overtuigd, dat ook deze Daems woord zou houden. En zo was het ook. Eigenlijk omdat Sooi Veekemans zich op een bepaald moment versprak, kwam Govert er achter, dat Graard Bekkers iets in de zin had. Wat precies wist hij niet, maar het had iets te maken met zijn afscheid. Misschien wilde de valkenier wel een afscheidsfeestje of iets dergelijks geven. Maar dat was zijn eer te na. Daarom stapte hij bij zijn baas binnen en stelde voor om de avond van de volgende dag alle manschappen van Weerd en Arendonk bij elkaar te laten komen, zodat hij op gepaste wijze afscheid van hen kon nemen.

Toen de avond was aangebroken, merkte Govert tot zijn verwondering, dat ook le duc d'Armagnac aanwezig was. Op een bepaald moment richtte de hertog zelfs het woord tot hem. Omdat hij deftig Frans sprak, verstond Govert er niet eens de helft van.

Het scheen overigens een indrukwekkende toespraak te zijn, want de verdere aanwezigen klaptten uitbundig, toen de hertog zijn zegje gedaan had. Als klap op de vuurpijl gaf hij Govert ook nog een muntstuk van 50 livres, waarmee hij het feestje dubbel en dik zou kunnen betalen.

Het was een gezellige bijeenkomst. Er werd goed gegeten, gedronken en vooral onderling gebuurt. Tussen die van Weerd en die van Arendonk liep alles gesmeerd en ook daarmee was Govert erg in zijn nopjes.

Toen hij na het feest wilde afrekenen, bleken Graard Bekkers en Karel Veekemans dat al gedaan te hebben. Ze gaven hem bovendien een buideltje met geld, dat ze bij de feestgangers hadden ingezameld.

"Daar kun je in ieder geval een tijdje mee vooruit," hadden ze lachend gezegd.

De volgende morgen in alle vroegte vertrok Govert van Versailles. Sooi en Geerten hadden voor ruime manden gezorgd, waarin de twee jonge haviken makkelijk vervoerd konden worden. Voor de rest had Govert niets bij zich, buiten het geld dat hij intussen bijeen had gedaan: drie gouden florijnen, 50 livres van le duc d'Armagnac en nog eens honderd van de inzameling op zijn afscheidsfeestje.

Hij kon op geen stukken na berekenen wat die som geld precies waard was in Frankrijk, maar hij wist wel, dat het een aanzienlijk bedrag was.

Het was rond vijf uur in de morgen toen hij aan de tocht naar de familie van Gilles begon. Onderweg zag hij dat de landheren hun dagloners hier en daar al schoorvoetend met de tarweoogst lieten beginnen. Dat was een van de redenen dat hij op deze tijd van het jaar bij de familie van Gilles wilde aankloppen, want het stelde hem in staat om als oogstwerker, maaier of binder, deed er niet toe, al meteen de kost te verdienen.

Rond zeven uur 's avonds arriveerde hij bij de herberg waar Gilles als staljongen werkte. Gelukkig was zijn vriend nog bezig met de paarden. Hij keek verrast op toen Govert hem groette.

"Wat doe jij hier?"

"Ik kom bij jullie wonen," viel hij met de deur in huis.

Gilles was zo verrast, dat hij de roskam uit zijn handen liet vallen.

"Bij ons wonen?"

"Ja, als het mag tenminste."

"Kom, dan gaan we het aan moeder vragen," zei Gilles.

Snel ruimde hij het een en ander op en ging met Govert mee.

"Ik ben blij dat je gewone kleren draagt en niet dat rare valkenierspak," zei Gilles onderweg. "Dat maakt het voor mijn familie gemakkelijker om je als kostganger te accepteren."

"Hoe heet je eigenlijk met je achternaam?" vroeg Govert.

"Malherbes," zei Gilles. "Gilles Malherbes."

"Wat denk je," vroeg Govert toch wat onzeker, "zou je moeder me willen hebben?"

"Zeker weet ik dat natuurlijk niet," zei Gilles, "maar toen je die keer bij ons was, liet ze zich lovend over je uit. Ook mijn zus Jeanne deed dat overigens."

"En je vader?"

"Die vindt alles goed, als het maar geen geld kost."

"Ik betaal natuurlijk kostgeld," zei Govert.

Hij pakte zijn geldbuidel en liet Gilles de geldstukken zien die hij intussen bijeen had gedaan.

Verschrikt sloeg Gilles de handen voor zijn mond.

"Maar dat is een heel kapitaal," zei hij. "Zoveel geld heb ik nog nooit bij elkaar gezien."

"Des te beter," zei Govert. "Dan hoeven jullie in ieder geval voorlopig geen armoede meer te lijden."

Toen ze aankwamen bij de drie hutjes stonden de moeder van Gilles en zijn zus Jeanne te praten met een van de buurvrouwen. Jeanne herkende Govert meteen, maar de moeder had meer tijd nodig.

"Ik heb groot nieuws," zei Gilles. "Komen jullie even mee naar binnen?"

Een beetje verbouwereerd bleef de buurvrouw achter.

"We krijgen een kostganger," begon Gilles. "Govert wil bij ons komen wonen en betalen voor de kost en de inwoning. Wat denk je er van, moeder?"

De vrouw dacht even na en knikte toen.

"We kunnen elke cent gebruiken in deze moeilijke tijden en bovendien hebben we er alle

vertrouwen in, dat Govert zich goed zal gedragen."

"Dan zal ik beginnen met betalen," zei hij.

Hij haalde een munt van tien livres uit zijn geldbuidel en wilde die aan moeder Malherbes geven. Ze bekeek de munt en schudde toen het hoofd.

"Ik weet absoluut niet wat iemand dient te betalen voor kost en inwoning, maar dat is in ieder geval teveel. Ons hele gezin zou er twee maanden van kunnen leven."

"Dat is nou precies de bedoeling," zei Govert en hij drukte haar het geldstuk in de hand.

Gilles en Jeanne stonden er lachend bij te kijken.

Op dat moment kwam vader Malherbes thuis. Ook hij herkende Govert niet meteen.

"Het is Govert, de valkenier," zei Gilles. "Moeder vindt het goed dat hij bij ons komt wonen. Hij betaalt natuurlijk kostgeld."

Moeder Malherbes liet haar man het geldstuk zien, dat Govert haar zojuist gegeven had.

"Dat is veel te veel," zei de man bijna verontwaardigd.

Govert schudde het hoofd.

"Ik kan het gemakkelijk missen," zei hij. "Neem het maar gerust aan."

Vanaf de eerste dag voelde Govert zich volkomen thuis bij de familie Malherbes. Misschien had dat te maken met het feit, dat het gezin Daems in Weerd uit nagenoeg hetzelfde aantal personen bestond en dat hij de oudste was. Ook in dit gezin was hij nu in zekere zin de oudste.

Wat hem nog de meeste moeilijkheden opleverde, was zijn gebrekkige kennis van de Franse taal.

Daar kwam nog bij, dat ze hier een soort dialect spraken, dat snel en weinig verzorgd uit hun mond rolde. De gewoonte van de Fransen om het belangrijkste deel van een zin voorop te plaatsen, maakte het nog eens extra moeilijk.

Als bijvoorbeeld Gilles iets aan hem vroeg, was hij zo in beslag genomen door de vraag wat de eerste woorden betekenden, dat hij niet hoorde wat er daarna werd gezegd. Zo nu en dan werd hij daar bijna wanhopig van. Maar alle gezinsleden hadden geduld met hem, al lachten ze soms hartelijk om zijn krakkemikkige uitspraak.

Toen het de eerste dag voor de kleinsten van het gezin bedtijd werd, merkte Govert dat de moeder hen naar buiten verwees om daar ergens een slaapplek te zoeken.

"Waar gaan die slapen?" vroeg hij.

"Ik denk in het bakhuis," zei Gilles. "Anders is er niet genoeg plaats voor jou."

Govert liep naar buiten om eens te bekijken waar de kleinsten, hij schatte de jongetjes zo'n drie en vijf jaar oud, de nacht moesten doorbrengen. Gilles en Jeanne liepen met hem mee.

Zodra Govert begreep wat de bedoeling was, stak hij een stokje voor dat plan.

"Ik slaap wel in het bakhuis," zei hij. "Die twee jongetjes zijn nog veel te jong om zo ver van hun ouders te slapen."

"Dan slaap ik hier ook," zei Gilles.

Aan het gezicht van moeder Malherbes zag Govert dat ze zijn gebaar op prijs stelde, al liet ze nog even, meer uit beleefdheid, een zwak protest horen.

De volgende dag al trok Govert met een deel van de familie naar het veld om te helpen bij de graanoogst. Alleen de drie kleinsten bleven met moeder achter.

De enorme graanvelden strekten zich uit tot zover het oog reikte en het leek een onuitvoerbaar karwei om al dat graan in een maand tijd binnen te halen. Maar er was veel volk op de been. Van heinde en ver waren ze afgekomen op deze kans om iets bij te verdienen. Hier en daar hoorde Govert zelfs Vlaamse spreken. Blij dat hij iets hoorde wat aan zijn moedertaal deed denken, wisselde hij enkele woorden met de Vlamingen, die hem vriendelijk antwoordden.

Tijdens de hele oogst was het bloedheet. Het viel niet mee, zeker niet op het heetst van de dag, om de hitte en het felle zonlicht te trotseren, maar niemand vroeg of je het wel volhouden kon. Voor veel mensen was het nu de kans om wat extra's te verdienen, zodat ze de winter konden doorkomen.

Pierre Malherbes, de vader van Gilles, hanteerde de pikhaak en de zicht. De man werkte zich een ongeluk om de binders, twee van zijn dochters en Gilles en Govert voor te blijven, maar op den duur lukte dat niet. Toen hij even stopte om wat bij te komen, nam Govert hem, zonder iets te zeggen, de pikhaak en de zicht uit de hand en deed verder. Na een paar minuten had hij de slag weer te pakken en het lukte hem de binders voor te blijven. Een paar uur hield hij dat razende tempo vol, toen pas gaf hij de pikhaak en de zicht weer over aan de vader van Gilles.

In de Kempen was Govert gewend aan evie, een soort rogge, maar hier verbouwde men bijna uitsluitend tarwe. De stengels waren wat dikker en taaier en vooral ook wat korter, maar voor de rest was het maaien niet makkelijker of moeilijker. Doordat de vader van Gilles en Govert elkaar voortaan aflostten, konden ze per dag meer schoven oogsten en er werd door de landheer per schoof betaald. Zodoende verdienden het gezin wat extra centimes per dag en alles was meegenomen. Later, toen alle tarwe in schoven op het veld stond en de meeste vreemdelingen weer naar hun streek van herkomst waren vertrokken, maakte Govert, Gilles en zijn vader zich nuttig met het bijeen rijden, met paard en kar, van de schoven. Daarbij was het een groot voordeel, dat Govert uitstekend met een paard overweg kon. Gilles en zijn vader waren er een beetje bang van. Zij konden hooguit omgaan met een rustige, trage os. Een paard was hen te vurig van aard. Ook hielp Govert met het optassen van korenmijten, want daar was hij altijd al goed in geweest.

"Als het koren straks gedorsen moet worden wil ik ook weer van de partij zijn," zei hij tegen Gilles.

"Van mijn vader heb ik geleerd hoe je met een dorsvleggen moet omgaan."

"Ik zal het doorgeven aan de opzichter," zei Gilles. "Iemand als jij kunnen ze altijd wel gebruiken."

Govert had zich blijkbaar zo goed gewoerd tijdens de graanoogst, dat zelfs de landheer van de streek, een baron die wat verder een klein kasteel bewoonde en nagenoeg al het land in de wijde omtrek bezat, naar hem had geïnformeerd.

"De baron schijnt je te willen spreken," had vader Malherbes tegen hem gezegd. "Misschien is hij wel niet gediend van vreemdelingen."

"Dat zullen we dan wel zien," had Govert geantwoord. "Ik ga gewoon naar hem toe en ik hoor dan wel wat hij van me wil."

"Zal ik met je mee gaan?" vroeg Jeanne onverwacht. "Ik spreek beter Frans dan jij en misschien versta je niet alles wat de baron zegt. Hij praat nogal deftig."

"Ik vind het een goed idee, dat Jeanne met Govert mee gaat," zei moeder Malherbes. "Twee weten meer dan een."

Het was een tocht van ongeveer anderhalf uur naar het kasteeltje van de baron. Jeanne en Govert liepen een hele tijd langs de beek op, die zich tussen de lage heuvels door kronkelde.

Op een gegeven moment bleef Govert op de top van een heuvel stilstaan en keek langdurig naar het noorden. Daar, ergens ver weg, moest Weerd liggen, realiseerde hij zich. En het werd hem wee om het hart.

"Heb je heimwee naar je dorp?" vroeg Jeanne plotseling.

"Wat zeg je?" vroeg hij afwezig en keek haar aan.

Aan haar gezicht zag hij opeens wat ze bedoelde. De tranen stonden hem in de ogen. Zonder iets af te wachten kwam Jeanne naar hem toe en kuste hem op de wang.

"Ik zal ervoor zorgen dat je heimwee gauw verdwijnt," zei ze zachtjes, "want ik wil graag dat je voor altijd bij ons blijft."

Govert keek haar weer aan en zag de warmte in haar blik. Voorzichtig nam hij haar in zijn armen en wiegde haar langzaam heen en weer. Hij was van haar gaan houden.

"Ik vind jou ook heel aardig," zei hij. "Maar wat zullen je ouders ervan zeggen. We kennen elkaar pas een maand."

"Wat mijn ouders ervan vinden is niet belangrijk," zei Jeanne. "Het gaat er om wat jij ervan vindt." Ze vlijde zich dicht tegen hem aan, zodat hij alles van haar jonge lijf kon voelen. Een kwartier later

lagen ze in het gras en deden wat de natuur hen ingaf.

Het gesprek met de baron verliep uitstekend. De man wist al dat Govert valkenier was en op Versailles had gewerkt. Als jager was hij zeer geïnteresseerd in het vluchtbedrijf en hij vroeg Govert het hemd van het lijf. Toen hij hoorde dat Govert twee min of meer getrainde haviken had en dat hij zijn slechtvalk Virgo in het najaar terug zou krijgen, was het ijs meteen gebroken. Afgesproken werd dat Govert, natuurlijk tegen betaling, de baron de kneepjes van het valkeniersvak zou bijbrengen. Daar stond ook nog tegenover, dat hij vogels mocht vangen op de akkerlanden van de baron.

Meer dan tevreden keerden Jeanne en Govert terug naar huis. Ze hadden daar het een en ander te vertellen.

De ouders van Jeanne waren niet erg verbaasd, toen ze te horen kregen dat Govert en hun dochter iets met elkaar hadden. Ze hadden hun ogen niet in hun zak en ze wisten dat hun dochter er goed uit zag. Ze vonden het een uitstekend koppel.

Eigenlijk waren ze veel meer geïnteresseerd in hetgeen de baron gezegd had. Toen Jeanne omstandig verteld had wat er zich bij de baron had afgespeeld, kwam er een bevijdende glimlach op hun gezicht. Van de hoge heren en zeker van de baron waren ze eerder vervelende zaken gewend.

In die dagen bracht Govert met Jeanne heel wat avonden door aan de oever van het beekje, dat niet ver van het gehucht door de velden stroomde. Toen Govert haar naar de naam van het stroompje vroeg, antwoordde ze: wij zeggen ruisselet. Govert hoorde er tot zijn verwondering het Nederlandse ruisen in en knikte tevreden. De beek deed hem vooral aan de Keersop denken en er ontwikkelde zich langzaam maar zeker een soort thuisgevoel. Maar nog belangrijker dan de beek was Jeanne in dit opzicht. Ze was smoorverliefd op haar sterke, zachtaardige en toch zelfbewuste kerel en ze deed er alles aan om hem gelukkig te maken.

Van zijn kant nam Govert zich voor om zijn liefde te laten blijken door voor hen samen te zijner tijd met alle fantasie en vakmanschap die hij kon opbrengen een ruim bed in elkaar te timmeren met een bodem van soepel wilgenhout. Daar aan de oever van de ruisselet vertelde hij haar fluisterend van zijn plannen. Haar dankjewel loog wer niet om.

Alles wat Govert in Weerd van zijn vader, van Graard Bekkers en van boeren en vaklui in het algemeen had opgestoken, kwam hem nu uitstekend van pas. Na de oogst begon hij voortvarend met het opknappen van het uit slechts drie hutten bestaande gehucht. Van de vloer tot het dak nam hij samen met Gilles alles onder handen, zodat de krotten toch al min of meer de naam van huisje verdienden. Alsof het de gewoonste zaak van de wereld was, betaalde hij alles uit eigen zak. Vooral het hout dat hij kocht bij een timmerman die in een wat groter gehucht verderop woonde, moest hij duur betalen, evenals het glas voor de ramen, want dat moest helemaal van Parijs komen. Nadat Gilles en hij die klus hadden geklaard, begonnen ze aan het huisje dat voor hemzelf en Jeanne bestemd was. Binnen een maand stond het overeind, inclusief het beloofde, riant bruidsbed. Omdat er in het piepkleine gehucht nooit een zielenherder zijn gezicht liet zien, maakte niemand er bezwaar tegen, dat die twee gingen samenwonen. Trouwen en zo was voor mensen met geld. Toen Govert en Jeanne in het huisje trokken, dronk het hele gehucht diezelfde avond een paar glazen wijn en daarmee was de kous af.

Tegen de herfst had Govert met behulp van Jeanne en haar broers en zusjes een aantal netten gevlochten en vogelkooitjes in elkaar geknutseld. Vooral Jeanne was handig en ze had de meest ingewikkelde technieken snel onder de knie. Gilles had zijn baantje als stalknecht voorlopig nog niet opgegeven, want je moest altijd op zeker spelen, zeiden zijn ouders.

Op de uitgestrekte stoppelvelden wist Govert tientallen kneuters te vangen, die werden opgekooïd tot ze gingen zingen. Daarna verkocht hij de vogels met de kooitjes en het benodigde voer, voornamelijk onkruidzaad dat na het dorsen overbleef, op markten in Parijs.

Op een mooie dag in diezelfde herfst stopte Graard Bekkers met zijn rijtuig voor het huisje van de familie Malherbes. Hij kwam virgo brengen en meteen eens kijken hoe Govert het maakte. Gilles zat, als een soort gids, naast hem op de bok. Hoewel Graard bijna werd gedwongen om te blijven eten, gaf hij te kennen gauw weer verder te moeten. Govert en hij namen ontroerd afscheid van elkaar en even later was de koets alweer uit het zicht verdwenen.

Trots als een pauw stapte Govert met virgo op de arm door het gehucht. Hij was voorgoed herenigd met een vriendin, die hem, door alle gebeurtenissen heen, ontzettend lief was geworden.

In najaar en winter ving hij samen met Jeanne een groot aantal vinken, putters en sijsjes, die in de stad zelfs nog beter van de hand gingen dan kneuters. Govert en Jeanne dachten er samen met Gilles serieus over om samen ergens in Parijs een zaak te beginnen voor de verkoop van vogels, vogelkooitjes en vogelvoer.

Ze hadden zelfs al een pandje op het oog in de buurt van Montmartre. Het geld dat Govert verdiende als vrijblijvend valkenier van de baron maakte de koop van het pand haalbaar.

Een goed jaar later brachten Govert, Jeanne en Gilles met behulp van het paard en de kar die ze van de baron hadden geleend, de benodigde spullen naar de winkel en na een week werd de zaak geopend.

In het late najaar en de winter verkochten ze daar hun vogels en hun spullen en dat leverde redelijk wat geld op. Maar in het voorjaar en de lange zomer woonden ze nog altijd in het gehucht van hun ouders waar het leven goed was. Ze waren niet rijk en ze waren niet arm, maar ze leefden een zinvol en vrij leven.

Govert Daems had een manier van bestaan gevonden die in alle opzichten bij hem paste en zijn liefde voor Jeanne nam alleen maar toe.

Of hij ooit nog zou terugkeren naar Weerd was zeer de vraag.

Naschrift

Dwalend door Parijs, niet al te ver van Montmartre, stonden mijn vrouw en ik plotseling in een smalle steeg: La Ruelle de l'Oiseleur, wat vrij vertaald zoiets betekent als Vogelaarssteeg. Nieuwsgierig geworden door de opvallende naam, temeer omdat ik al jaren een verwoed vogelaar ben, liep ik wat verder de steeg in, die op haar diepste punt nauwelijks drie meter breed was. Mijn vrouw volgde wat aarzelend, want ze houdt niet van vreemde straten in een vreemde stad. Er stonden vooral lage, grijze huizen, allemaal eeuwenoud, maar nog volop bewoond. Voor nagenoeg elk venster stond een pot geraniums, die ondank het schaarse licht dat ze hier nog wisten op te vangen, allemaal rijkelijk bloeiden. Het dreunende lawaai van de wereldstad drong nauwelijks tot de steeg door. Voor mij en mijn vrouw, dorpsmensen pur sang, was dat een welkome verademing. De mensen die in het steegje woonden, bleken tijd zat te hebben. Op de smalle stoepen voor hun huizen stonden ze gemoedelijk te kletsen en ze knikten vriendelijk naar ons.

"Il fait beau, n'est-ce-pas, madame, monsieur?"

"Prachtig weer, is het niet, mevrouw, meneer?"

Zowat midden in de steeg viel mijn oog plotseling op een gietijzeren uithangbord boven een, wat wij zouden noemen, dierspeciaalzaak. Het ronde bord had een doorsnee van meer dan een halve meter. Het was met stevige bouten in de pui boven de winkel bevestigd en het stak nogal ver de steeg in. Pas toen we dichterbij kwamen en de letters konden ontcijferen, drong het tot ons door, dat we een wel heel bijzondere ontdekking hadden gedaan:

G. DAEMS-MALHERBES

OISELLERIE (Vogelhandel)

A.D. 1745

